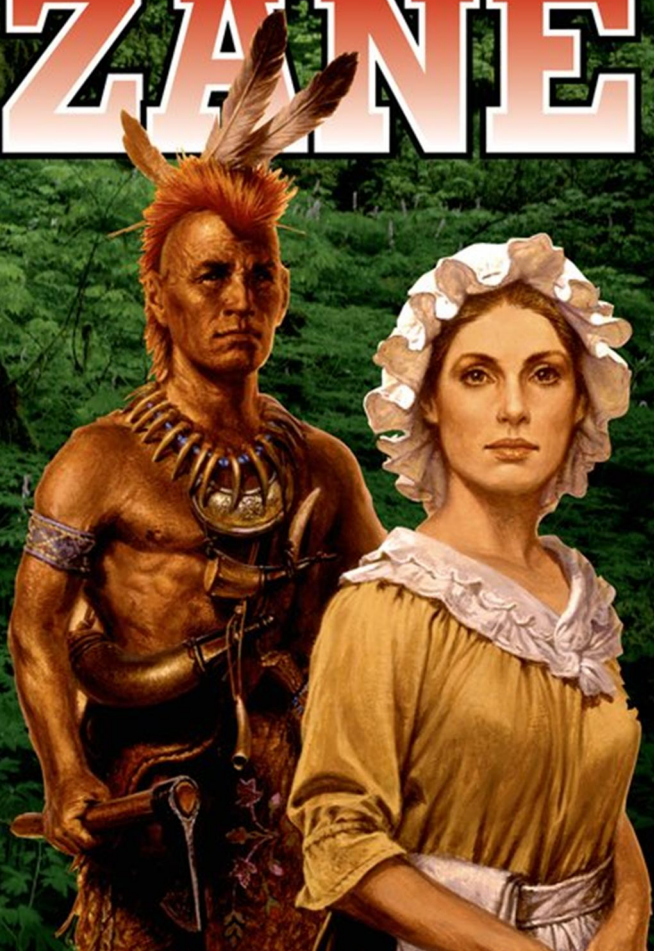

The first novel by the legendary writer of the West
finally returns to paperback!

ZANE GREY

BETTY

ZANE

Zane Grey: *Betty Zane* (1903)

Elizabeth "Betty" Zane McLaughlin Clark

(19. Juli 1765 – 23. Avgust 1823)

Heroina Američkog rata za nezavisnost.

Zane Grey je njezin pra-praunuk i svoj prvi istorijski roman je posvetio upravo Betty, po kojoj je kasnije nazvao i svoju kćer.

Obrada, prijelom i konverzija
by
Praetorious

Juli 2013.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	3
PREDGOVOR.....	4
PROLOG.....	6
GLAVA 1.....	9
GLAVA 2.....	20
GLAVA 3.....	43
GLAVA 4.....	63
GLAVA 5.....	89
GLAVA 6.....	103
GLAVA 7.....	117
GLAVA 8.....	137
GLAVA 9.....	161
GLAVA 10.....	174
GLAVA 11.....	191
GLAVA 12.....	215
GLAVA 13.....	225
GLAVA 14.....	237
GLAVA 15.....	250
POGOVOR.....	261

PREDGOVOR

Nema naroda bez junaka i junakinja. Njihova djela kroz povijest i žrtve koje su prinijeli žive kao vječiti ideal novih naraštaja. Svaki se čovjek, bio muškarac ili žena, u svojoj duši divi slavnim osobama iz prošlosti. One su svojina cijeloga naroda i žive u baštini što se predaje s koljena na koljeno.

Milijuni širom Sjedinjenih Država dobro znaju tko je bila Betty Zane. Uzbudljive priče o njezinu junaštvu naći će se u svakoj knjižnici, djeca o njima čitaju u svojim udžbenicima. Ali, kako je to uobičajeno sa svim likovima junaka, malo se zna o njezinu osobnom životu. Povijest pripovijeda o njezinoj izvanrednoj hrabrosti, pridaje joj isključivu zaslugu što je u Revoluciji jedna važna utvrda obranjena od napada združenih snaga Britanaca i Indijanaca; ali u povijesti nema ni spomena o njezinu svakodnevnom životu. Povijest nam ne kazuje ni jedne riječi o emocijama i čuvstvima jedne tako romantične junakinje.

Najomiljenije priče iz moga djetinjstva plele su se oko života i djela mojih predaka, Zaneovih. Moja je baka stvorila pravu sagu o njihovu osvajanju divljine te smo mi djeca bili opčinjeni njezinim pripovijestima. Činjenica da je ona nekoć sjedila kraj nogu ostarjele Betty Zane i iz njezinih usta slušala priče o bratovu zatočeništvu kod indijanske princeze, o opsadi Fort Henrjja i o Bettjnoj trci na život i smrt, bila je nama, vjernim slušateljima, dokaz da je u njezinu kazivanju sve bila čista istina.

Mnogo godina kasnije majka mi je jednom prilikom pružila nekakvu staru, pljesnivu bilježnicu koju je pronašla među otpacima što smo ih palili u stražnjem dvorištu. Bilježnica je vjerojatno već dugi niz godina ležala zabačena. Nekada je pripadala mom pradjedu, Ebenezeru Zaneu, u njoj bijaše kojekakvih pribilježaka o zgodama i događajima iz njegova života i o onim davnim, romantičnim danima. Sa njezinih sam požutjelih i vremenom pohabanih stranica uzeo osnovne podatke za ovu moju priču.

Ovdje pripovijedam o tom negdašnjem životu ispunjenom pregnućima i borbama, o životu onakvom kakav je prikazan na stranicama dnevnika moga pradjeda. Ovom knjigom želim objasniti

porijeklo spomen-ploče koja se našla u jednom tihom kutu u gradu Wheelingu u Zapadnoj Virginiji. Na toj ploči stoji: "Odlukom Države Zapadna Virginija, u spomen na posljednju bitku u Američkoj revoluciji, opsadu Fort Henrya, 11. rujna 1782."

Da nije bilo srčanosti jedne djevojke, Betty Zane, ne bi bilo ni toga natpisa.

Zane Grey

Poglavlju koje je Betty Zane ispisala u povijesti kćeri Američke revolucije, pisac smjerno posvećuje ovu knjigu.

PROLOG

Dana 16. lipnja 1716. Alexander Spotswood, guverner kolonije Virginija i odvažan vojnik koji je za engleskih vojni služio pod Marlboroughom, krenuo je na čelu neustrašive čete konjanika iz mirnoga i pomalo neobičnoga staroga grada Williamsburga.

Pustolovan je duh gonio tu družinu prema kraju zalazećeg sunca, prema nepoznatom zapadu, daleko onkraj modrih vrhova gorja što se veličanstveno dizahu pred njima.

Mjesecima kasnije nađoše se na zapadnim obroncima planina Great North što se dižu iznad živopisne doline Shenandoah te su s jednog od najsamotnijih vrhova gdje dotad nije zakoračila noga bijela čovjeka, zadivljenim očima promatrali ogromno prostranstvo pod ravnicom i šumom. Vrativši se u Williamsburg pripovijedali su o beskrajnom bogatstvu novootkrivenog kraja i tako ukazaše put poduzetnom pioniru koji je bio predodređen da premosti sve teškoće i sebi izgradi dom u svijetu Zapada.

Ali moralo je proći više od pedeset godina prije nego što je bijeli čovjek prodro daleko iza modrih vrhunaca onih velebnih planina.

Jednoga vedrog lipanjskog jutra godine 1769. prilika nekog snažno razvijenog i plećatog muškarca ocrtavala se na divljoj i krševitoj izbočini kamenite padine što se visoko diže iznad rijeke Ohio, u blizini mjesta gdje u rijeku utiče potok Wheeling. Tom je čovjeku jedino društvo bilo lovačko pseto što mu je pleglo kraj nogu. Naslanjajući se na dugu pušku, čovjek je motrio veličanstveni prizor što se pred njim nadaleko protezao. Preko njegova preplanula lica sijevnu smiješak i srce mu poskoči pri pomisli na budućnost takva kraja. Na rijeci što je pod njim vijugala ležao je otok blagih obala i tako zelen da je podsjećao na golem list lopoča što spokojno pluta vodom. Zelene krošnje stabala caklile su se i blistale rosnim kapima. Za njegovim leđima dizale su se gore i planine, a pred njim, koliko god mu je oko dosegalo, protezala se djevičanska šuma.

Pod njim slijeva, iza jedne duboke jaruge, ležala je široka i ravna čistina. Nekoliko je rijetkih i pocrnjelih panjeva govorilo o uništavajućoj snazi šumskog požara što je morao bjesnjeti tko zna

koliko godina unazad. Čistina je sada bila preplavljena žbunjevima lijeske i lovora među kojima se suše puzačice, kozja krv i divlje ruže. S njih se svjež miomiris dizao do čovjeka na izbočini. Kraj jednoga ruba čistine mrmorio je brz potok. Nakon dugog i mirnog toka u koritu, što je vijugao između humaka, voda se pomamno rušila preko jednog kamenitog slapa i bijelila se pjenom, te je kao u kakvu nestrpljenju izazvanom dugim zaptom žurno uranjala i gubila se u širokom Ohiju.

Taj je samotni lovac bio pukovnik Ebenezer Zane. Bio je on jedan od onih neustrašivih ljudi koji su napustili prijatelje i obitelj i sami se zaputili u divljinu kad je plima pionira krenula put zapada. Pošavši iz svoga doma u Istočnoj Virginiji zašao je u šumu te se nakon mnogih dana puta i lova našao pred tada dalekom dolinom Zapadnog Ohija.

Prizor je na pukovnika Zanea ostavio tako dubok dojam, te on odluči da na tom mjestu zasnuje naselje. Pošto je na tom mjestu obilježio "vlasništvo zasjekom tomahavka" (što je značilo, tomahavkom zasjeći u lub nekoliko stabala), podigao je sebi grubu kolibu i tog je ljeta ostao na Ohiju.

U jesen krene u Okrug Berkelev u Virginiji, da svojim ispriča o prekrasnom kraju što ga je otkrio. Slijedećeg je proljeća nagovorio neke naseljenike duha sličnog njegovu da s njima podu u divljinu. Kako su držali riskantnim da odmah povedu i svoje obitelji, ostaviše ih u Red Stoneu na rijeci Monongahela. Muškarci, među kojima su bili pukovnik Zane, njegova braća Silas, Andrew, Jonathan i Isaac, te Wetzelovi, McCollochovi, Bennetovi, Metzarovi i drugi krenuše naprijed.

Kraj kojim su prolazili bila je zapravo beskonačna, gusta, gotovo neprohodna šuma. Pionirska sjekira nije još nikad odjeknula u tom kraju gdje se na svakom koraku mogla kriti nekakva neslućena opasnost.

Ti ludo smioni graničari nisu znali što znači strah, u opasnim su pustolovinama uživali i bili su vični vrisku crvenokožaca i fijuka taneta. Wetzelovima, McCollochovima i Jonathanu Zaneu lov na Indijance predstavljao je najprivlačniju životnu strast; Wetzelovi posebno nisu ni poznavali drugoga zanimanja. Vještinu baratanja puškom ti su ljudi razvili do nevjerojatnosti, dugo im je iskustvo izoštrilo čula kao u lisice. Svestrani poznavaoči šume i vrsni lovci, očiju kao u risa oštih i svakog

trena spremnih da otkriju trag, ili opaze pramen dima s logorske vatre, ili uoče i najmanji znak o neprijatelju, ti su se ljudi provlačili šumom opreznom ali tvrdoglavom upornošću svojstvenom useljenicima.

Najposlije se popeše na strminu što se dizala nad veličanstvenom rijekom, zagledaše se u valovito i ničim zapriječeno prostranstvo zelenila i srca im ustreptaše nadom.

Oštra je sjekira izmahnuta snažnim rukama ubrzo raskršila ravninu i podigla čvrste brvnare na obali rijeke. Potom su Ebenezer Zane i njegovi drugovi doveli svoje obitelji i ubrzo je naselje stalo rasti i napredovati. Kako se naselje stalo razvijati crvenokošci počеше unositi nemir među pionire. Ljudi su bivali nastrijeljeni dok su orali svoja polja ili žnjeli ljetinu. Čete neprijateljski nastrojenih Indijanaca motale su se uokrug te je svakome bilo opasno da napusti ravnicu. Nije bila rijetkost da prvi useljenik koji rano ujutro izađe na kućna vrata bude ustrijeljen od Indijanca skrivena u šumi.

Zapovjednik Zapadnog vojnog okruga, general George Rodgers Clark, stigao je u naselje godine 1774. Kako su te godine predviđali da će ih Indijanci napasti, useljenici odlučiše da podignu utvrdu kako bi zaštitili svoje naselje u povelju. Utvrdu je isplanirao general Clark, a podigoše je sami useljenici. Isprva ju nazvaše Fort Fincastle, u čast lorda Dunmorea koji je u to vrijeme bio guverner kolonije Virginije.

Međutim, godine 1776. promijeniše mu ime u Fort Henry, u čast Patricka Henryja.

Mnogo je godina to bila najslavnija utvrda na granici koja je izdržala bezbroj indijanskih napada i dvije povijesne opsade, jednu 1777. nazvane godinom "sedam krvavih događaja", i godine 1782. U ovoj su drugoj opsadi sudjelovali Hamiltonovi britanski "rangeri" zajedno s Indijancima, te je taj napad zapravo bio posljednja bitka u Američkoj revoluciji.

GLAVA 1

U davno doba obitelj Zane bijaše na glasu i gotovo svi članovi njezini bijahu povijesne ličnosti.

Prvi Zane kojem se zna podrijetlo bijaše Danac aristokratskog roda, izgnanik iz svoje zemlje, što se u Americi nade s Williamom Pennom. Nekoliko je godina bio istaknuta osoba u novom naselju što ga je Penn utemeljio, a po njemu se jedna ulica u Philadelphiji nazva, ulicom Zane. No, budući je bio gord i arogantne ćudi, ubrzo dojadi svojoj kvekerskoj okolini. Stoga ju napusti i ode u Virginiju, gdje se skrasi na rijeci Potomac, u kraju tada znanom Grofovija Berkelev. Tu mu se rodiše sinovi, njih pet, i kći, junakinja ovog djela.

Najstariji sin, Ebenazer, rodio se 7. listopada 1747. te je odrastao i zamomčio se u dolini Potomaca. Tamo se i oženi Elizabethom McColloch, jednom sestrom čuvenih McCollocha koji su slavno upisani na stranice povijesti američke takozvane granice.

Sreća se nasmiješila Ebenezeru kad je našao takvu ženu, nije bilo pionira koji bi se mogao pohvaliti ljepšim blagoslovom. Bila je to žena ne samo izvanredne ljepote, već i neobično snažna karaktera i nadasve blaga srca. Posebno se isticala rijetkom vještinom viđanja svakakvih boljetica, a svojim je spretnim baratanjem kirurškim nožem pri vađenju kugle ili vrška strijele iz rane vratila u život mnoge useljenike nad kojima se već nadvijala naricaljka.

Granica je braću Zane najbolje poznavala po njihovim fantastičnim junačkim podvizima i prepoznavanju indijanskoga lukavstva i načina ratovanja. Svi su bili silno snažni, neumorni ljudi, a brzi kao jeleni. Izvanredno ugodne vanjštine, isticali su se neobičnom međusobnom sličnošću, svi su imali glatka lica čistih, pravilnih crta, tamne oči i dugu crnu kosu.

Još kao dječake zarobiše ih Indijanci i odvedoše daleko u unutrašnjost, držali ih dvije godine u ropstvu. Potom odvedoše Ebenezeru, Silasu i Jonathana u Detroit, gdje za njih dobiše otkupninu. Četvrti brat, Andrew, poginu u pokušaju da putem prepliva rijeku Scioto i pobjegne. Progonitelji ga ustrijeliše.

Petog i najmlađeg brata Isaaca, Indijanci su zadržali radi interesa duboko jačih od ikakve otkupnine ili osvete. U njega se zagledala jedna indijanska princeza, kći Tarhea, poglavice moćnoga huronskog plemena. Isaac je u nekoliko navrata bježao, ali su ga uvijek hvatali, a u doba kada ova naša priča počinje o njemu se već nekoliko godina ništa nije znalo te se vjerovalo da je poginuo.

U doba stvaranja male naseobine u divljini, jedina sestra, Elizabeth Zane, živjela je s jednom tetkom u Philadelphiji gdje se školovala.

Kuća pukovnika Zanea, jednokratno zdanje od tesanih brvana, bila je najudobnija u naselju, a smjestila se na istaknutu mjestu na padini, otprilike oko stotinu jardi od utvrde. Bila je građena od tvrdoga drveta, izgled joj bio nekako prijeteći, s nje zlokobno gledale puškarnice i dobro utvrđeni prozori i vrata. U prizemlju bile su tri sobe, kuhinja, ostava za oružje i municiju i jedna oveća soba "za sve". Spavaće sobe bijahu na prvom katu kamo su vodile strme stube. U primitivnim nastambama pionira teško da bi se moglo naći nešto više od onog najnužnijeg - jednoga ili dva kreveta, stola i nekoliko stolica. Ali je kuća pukovnika Zanea bila izuzetak. Šupljine između brvana oblijepljene su ilovačom, a stijene su zatim prekrivene brezovom korom; na njima su visjeli lovački trofeji, indijanski lukovi i strijele, lule i tomahavci; široko je rogovlje jednog plemenitog jelena mužjaka krasilo zid iznad kamina; sofe su bile prekrivene bivoljim kožama, a na podu od tvrda drveta ležale prostirke od medvjedine. U dnu zapadne stijene bio je uzidan ogroman kamen u kojem je kasnije usječeno ognjište.

To je čađavo ognjište, nad kojim su već dvije kuće gorjele, svojom buktećom vatrom razgalilo mnogo znamenitije ljude. Kraj te vatre sjedili su lord Dunmore, general Clark, Simon Kenton i Daniel Boone. Tu je i "Ratar", poglavica Indijanaca Seneca, sklopio čuveni ugovor s pukovnikom Zaneom, kad je za bačvu viskija prodao riječni otok naspram naselju. Tu je i Logan, poglavica Indijanaca Mingo i prijatelj bijelih, mnoge lule popušio s pukovnikom Zaneom.

Jedne hladne, oštre večeri za ranog proljeća, pukovnik Zane se bio upravo vratio iz lova. Izvana je dopirao topot konja pomiješan s hrapavim glasovima Crnaca robova. Pukovnika su usrdno i s ljubavlju

dočekale žena mu i sestra. Ova potonja je poslije tetine smrti napustila Philadelphiju i došla na Zapad da živi s bratom, tu se nalazila već od prethodne jeseni. Pred očima umorna i izmučena lovca pružio se nadasve ugodan prizor. Ženin topao poljubac, vriska razdragane djece i praskanje vatre ispuniše mu srce toplinom i potaknuše ga da oćuti kako je dobro naći se ponovo u svom domu nakon trodnevna hoda šumom. Odložio je pušku u jednom uglu, zbacio sa sebe mokat lovaćki kaput, pa se postavio ispred ognjišta, okrećući leda jarkoj vatri. Pukovnik Zane bio je još uvijek mlad, snažan i veoma lijep muškarac. Visok, ali ne prekrupan, iz cijele prilike njegove izbijala silna snaga i izdržljivost. Lice mu bilo glatko, guste obrve sastavile mu se u jednoj ravnoj crti, tamne oći sad su iskrile nježnim svjetlom; ćeljust mu bila jaka, ćetvrtasta, usta odavala odlućnost, sa svake crte lica zapravo izbijala hrabrost i blagost. Za njim je u kuću ušao golem pas vućjak i on, umoran od puta, sad se ispružio pred ognjištem, plemenitu je glavu položio na šape što ih je primakao toplom plamenu.

- I tako, evo me kući! Priznajem da sam svisnuo od gladi i da sam presretan što sam ovdje - reće pukovnik, i zadovoljno se osmjehnu gledajući u pladnjeve s toplim jelom što ih je Crnkinja sluškinja unosila iz kuhinje.

- I nama je drago što si tu - odvrati žena njegova radosno ozarena lica. - Većera je na stolu... Annie, donesi malo vrhnja... Da, zaista ne možeš zamisliti koliko sam sretna što te vidim kod kuće. Kad tebe nema, ni ćaska nisam mirna, a pogotovo kad znam da te prati Lewis Wetzel.

- Lov nam se izjalovio - reće pukovnik pošto je sebi napunio tanjur pećenom puretinom. - Medvjedi su tek izašli iz zimskog sna pa su u ovo doba neobićno oprezni. Na mnogim smo mjestima našli u komadiće rastrgana trula debla, gdje su tražili hranu, saće ili štogod. Wetzel je ubio jelena pa smo ga postavili kao mamac na zgodno mjesto gdje je bilo puno medvjedićh tragova. Cijelu smo noć probdjeli na kiši koja nas je prokisla do kostiju, u nadi da će nam se bar ukazati prilika da jednom pripucamo. Iscrpljeni smo, i ja i Tige. Wetzela niti je zbunilo nevrijeme, niti zla sreća, ćim je spazio nekakve tragove Indijanaca zaždio je po svom obićaju svojim putem, sam, a mene pustio neka se vratim kući.

- Kakav je to bezobziran čovjek! - primijeti gospoda Zane.

- Bezobziran jest, bolje rečeno: ludo smion. Njegova će ga neusporediva hladnokrvnost iznijeti živa i zdrava iz mnogih pogibelji gdje bi normalan čovjek svakako ostao bez glave. Betty, a kako si mi ti?

- Sasvim dobro - odvrati vitka, tamnooka djevojka što je bila sjela prema pukovniku.

- Bessie, je li moja sestra opet izvodila kakve svoje burgije? Nakon one posljednje, kad je dala punu kutlaču jabukovače našem jadnom pitomom medi, valjalo bi da neko vrijeme miruje.

- Ne, za divno čudo Elizabeth je bila sasvim dobra. Kako bilo, po mom mišljenju ono nije bio dokaz neke njezine nastranosti: krivo je samo ovo hladno i kišovito vrijeme. Ako bi još neko vrijeme morala ostati zatvorena, onda ne isključujem pravu katastrofu.

- Mene su odgajali i učili pristojnosti i doličnosti. Ali, bude li još nekoliko dana padala kiša, ja ću izludjeti. Hoću jahati svoga ponija, lutati šumama, veslati u kanuu i zabavljati se koliko god više mogu - reče Elizabeth.

- Pazi ti nju! Betts, znao sam ja da će tebi ovdje biti dosadno, ali i ti se moraš malo strpjeti. Došla si tek kasno ujesen, još nije bilo lijepa vremena. Savršeno je u svibnju i lipnju. Odvest ću te u polja gdje rastu divlje bijele banksije i ruže. Znam da obožavaš šumu, samo se još malo strpi.

Elizabeth su razmazila braća - zar ne bi svaka druga djevojka bila razmažena kraj petorice velikih obožavatelja? -koja su se ozbiljno brinula zbog svake sitne nepodopštine u vezi s njom. Bili su gordi na nju, njezina ljepota i uspjesi bijahu predmetom njihovih neumornih hvala. Imala je crnu kosu i tamne oči karakteristične za sve Zaneove, isto ovalno lice i fine crte, a k tome nekakav blag i umiljat izgled što ju je činio upravo zamamnom. No, usprkos tom čednom i naivnom lišću, u nje je bilo odlučne samovolje koja se znala vješto nametnuti; bila je pravi obješenjak, voljela je koketirati, a što je najgore, ćud joj bila toliko praskava da bi planula na najmanji poticaj.

Pukovnik Zane navodno je tvrdio da mu je sestra vješta bezbroju umijeća. Proteklo je istom nekoliko mjeseci od njezina dolaska na

granicu, i već je znala presti lan i izatkati zaista divljenja vrijednu haljinu. Pogdjekad, da udovolji Bettynoj ćudi, pukovnikova bi joj žena dozvolila da pripravi objed, što bi ona izvela na zadovoljstvo svoje braće i dobila bi zlata vrijedne komplimente od kuharice, žene staroga Sama, koja je s njihovom obitelji već izvjekeovala dvadeset godina. Betty je pjevala nedjeljom u crkvi, organizirala je i vodila nedjeljnu školu, a počesto je tukla pukovnika Zanea i bojnika McCollocha u šahu, u njihovoj omiljenoj igri koju su međusobno igrali još dok su bili dječarci. Ukratko, Betty je zbilja umjela sve, od pečenja kolača do ličenja presvlake od brezovih kora na zidovima svoje sobe. Ali je sve ovo bila sitnica u očima pukovnika Zanea. Ukoliko se pukovnik zaista hvalio svojom sestrom, to je bilo isključivo na račun vještina gdje je nužno sigurno oko, hitra noga, čvrsta ruka i odvažan duh. U naselju gdje je bilo ljudi koji uopće nisu poznavali Betty, svima je ispričao kako mu sestra umije jahati kao Indijanac i pucati kao vrstan strijelac, da brzinom ne zaostaje za ostalim Zaneima, i da može provesti kanu i preko najopasnijih mjesta. Pukovnikove hvale nisu još bile ničim dokazane, ali je jedno bilo jasno - da se Betty, usprkos svojim mnogobrojnim nedostacima, dopadala svima s kojima je došla u doticaj. Gdje god bi kročila, sunce je sjalo i radost vladala. Starci su je voljeli, djeca obožavala, a plećati i krakati mladi useljenici pred njom su bivali smeteni i šutljivi ali uz to presretni što se nalaze u njezinu društvu.

- Betty, bi li mi napunila lulu? - upita pukovnik pošto je završio večeru i široki naslonjač dovukao blizu ognjišta. Najstariji sin njegov, Noah, čvrst dječak od šest godina, popeo mu se na koljena i stao ga obasipati pitanjima.

- Jesi li našao među i bizona? - pitao je široko rastvorenih očiju.

- Nisam, sine, niti jednoga.

- Kad ću ja biti velik, pa da idem s tobom?

- Nećeš čekati još dugo, Noah.

- Ja se ne bojim Bettynog mede. Ja bacam na njega trijeske, a on škljoca zubima, i reži na mene, ali se ja ne bojim. Hoćeš li me drugi put voditi sa sobom?- Danas mi je brat stigao iz Short Creeka. Bio je u Fort Pittu - na to će gospoda Zane. Dok je to govorila, začu se kucanje na

vratima koja Betty odmah otvori i u sobu uđu satnik Boggs, njegova kći Lidija i bojnik Samuel McColloch, brat gospode Zane.

- Ah, tu si, pukovniče! Nadao sam se da ću te zateći kod kuće. Vrijeme je za lov šugavo, a neće se brzo proljepšati.

- Sad puše sa sjeverozapada, sprema se oluja - reče satnik Boggs, čovjek muževna, vojničkog držanja.

- Zdravo, satnice, kako si? Sam, već te dugo nema, blažene oči koje te vide - odvrati pukovnik Zane rukujući se sa svojim gostima

Bojnik je bio najstariji od braće McColloch. Bijaše poznati lovac na Indijance, u tome ga je preticao jedino Wetzel. Međutim, dok je Wetzel najviše volio da se sam izlaže pogibiji i za Indijancima sam traga neispitanom divljinom, dotle je bojnik bio na glasu kao voda kaznenih ekspedicija. Stasa divovskog, masivne građe, preplanuo i bradat, bijaše slika i prilika čovjeka s granice. Oči mu bile plave kao u sestre i glas mu zvučao istim ugodnim tonom.

- Bojniče McColloch, sjećate li se mene? - upita Betty.

- I te kako - nasmiješi se bojnik. - Ali, kad sam vas posljednji put vidio, bili ste mala i poprilično divlja curica na Potomacu, a gle sada!

- Sjećate li se kad ste me učili jahati, penjali ste me na svog konja?

- Svega se sjećam, bolje nego vi. Međutim, ostala mi je tajna kako ste se uspjevali održati onom konju na leđima.

- Znajte da ću ubrzo biti spremna nastaviti s onim lekcijama. Čula sam za vaš veliki podvig i voljela bih da mi ga ispričate u detalje. Od svih priča koje sam čula došavši u Fort Henry, najuzbudljivija mi je ona o vašem strašnom skoku za spas života.

- Sam, ne sumnjam da će te nasmrt ugnjaviti da joj pričaš o toj zgodu, i tjerati te da ju učiš kako se na konju skače u ponor. Ništa me ne bi iznenadilo kad bi te pokušala oponašati. Vidio si mustanga što sam ga ljetos kupio od onog trgovca kožama. Plahovit je kao jelen, a ona ga je neukroćenog jahala - reče pukovnik Zane.

- Drugi put ću vam pričati kako sam skakao u ponor. Oprostite, ali sad nam valja pričati o daleko važnijim stvarima - odvrati vojnik djevojci.

Bijaše očito da se dogodilo nešto neuobičajeno, jer se tri muškarca, nakon nekoliko riječi, povukoše u skladište i nastaviše razgovor utišanim glasom.

Lidija Boggs imala je osamnaest godina, plave oči i plavu kosu. I ona se također školovala i bila lijepo odgojena i u tom je pogledu nadmašila djevojke s granice koje su jedva znale nešto više od uobičajenih kućnih poslova i tkanja. Kad je otpočeo rat protiv Indijanaca, general Clark je stacionirao satnika Boggsa u Fort Henryju i tu je Lidija živjela s ocem već dvije godine. Betty je njezin dolazak pozdravila s velikih ushićenjem i dvije su se djevojke brzo sprijateljile.

Lidija s ljubavlju zagrlj Betty i reče joj:

- Zašto danas nisi došla k nama u Fort?

- Bio je takav ružan i neugodan dan da se nisam htjela maknuti od kuće.

- Pogriješila si - značajno će Lidija.

- Kako to? - Zašto sam pogriješila?

- Ah, tko zna, možda te to uopće ne zanima...

- Sto me izazivaš! Kako me ne bi zanimalo? Danas mene sve i svatko zanima. Daj, reci mi, molim te.

- Ništa naročito. S vojnikom McCollochom došao je jedan mladi vojnik.

- Vojnik? Iz Fort Pitta? Da li ga ja poznajem? Upoznala sam se s gotovo svim časnicima tamo.

- Ne, ovoga još nikad nisi vidjela. Nitko ga od nas nije poznavao.

- Ah, ta tvoja novost nije nikakva - prijekorno će Betty, razočaranim tonom. - Da, u ovo naše seoce rijetko naiđe stranac, ali sudeći po onima što su svratili u posljednje vrijeme, ne bih rekla da i taj nešto vrijedi.

- Samo čekaj da ga najprije vidiš - odvrati Lidija, lagano i ozbiljno klimnuvši glavom.

- Pa onda mi ispričaj sve što znaš o njemu - nato će Betty, sad već sva zainteresirana.

- Bojnik McCulloch ga je doveo da ga predstavi tati, pa sam se tako i ja upoznala s njim. Južnjak je, od stare loze. To mu se vidi na licu, po onom mirnom, ležernom, skoro bezobzirnom izrazu. Lijep je, visok i plav, lice mu je otvoreno i čestito. Tek da mu vidiš manire! Meni se lijepo naklonio, toliko sam se smela da nisam znala progovoriti. Znaš kako je, naučena sam na ove divovske lovce što ti šćepaju ruku pa ti je stisnu tako da bi najradije vrisnula. A ovaj mladić je nešto sasvim drugo. Pravi kavalir. Sve su djevojke već do ušiju zaljubljene u njega. Ni ti nećeš ostati pošteđena.

- Ja? Budi pametna! No, u svakom slučaju to predstavlja osvježanje za nas. Mora biti da je i na tebe ostavio snažan dojam dok si dovoljno toga o njemu ispričala.

- Betty, na mene je ostavio dubok dojam jer u dlaku odgovara opisu muškarca što si ga ti dala onog dana kad smo gradile kule u zraku i kad smo jedna drugoj pričale kakvog bismo junaka htjele.

- Djevojke, okanite se gluposti - prekide ih pukovnikova žena koja je bila uznemirena ovim pritajenim šapatom što je dopirao iz skladišta. Bila je već navikla na predznake zla. -Zar ne možete naći pametniji predmet razgovora?

U međuvremenu su pukovnik Zane i njegovi gosti zdušno raspravljali o izvjesnim izvješćima koja su stigla toga dana. Jedan je Indijanac, teklić iz Short Creeka, naselja na rijeci na pola puta između Fort Henryja i Fort Pitta, donio vijest da Indijanci namjeravaju ratnim pohodom opustošiti cijelu dolinu Ohija. Bojnik McCulloch, koga je Wetzel upozorio na znake grozničava nemira među Indijancima - nemira što je izbijao svakoga proljeća - bio je otišao u Fort Pitt u nadi da dovede kakva pojačanja, ali je tamo našao samo jednog dobrovoljca, mladog vojnika, te se navrat-nanos vratio u Fort Henry.

Glas što ga je donio uznemirio je satnika Boggsa, zapovjednika garnizona, kome je veći broj ljudi bio izvan utvrde na sječi šume, negdje uz rijeku, a njihov se povratak očekivao tek za dva tjedna.

- Stiže i Jonathan Zane, koga je pukovnik dao pozvati, te ga ostala trojica upознаše s događajima. Braću Zane redovito su pitali za savjet kad god je trebalo odlučiti o nečemu za što je nužno dobro poznavanje indijanskih vještina i lukavstava. Savjet pukovnika Zanea bio je veoma dragocjen i zato što je on bio u jakim prijateljskim odnosima s nekim plemenima. Jonathan Zane, međutim, toliko je mrzio Indijance, da je mogao dati korisne savjete i borbi protiv njih. Pukovnik Zane upozna ostale s činjenicom da su on i Wetzel otkrili tragove Indijanaca na deset milja od Fort Henryja, a naročito je naglasio kako je Wetzel otišao na svoju ruku u potragu za njima.

- Budite sigurni da je ovo što vam govorim točno: veći je broj Wyandota na ratnoj stazi; Wetzel mi samo reče neka se vratim u Fort, a on sam krenu najvećom brzinom. Bili smo kraj one močvare na podnožju Golog brda. Ne vjerujem da će nas napasti. Po mom će mišljenju Indijanci doći sa zapada i držat će se viših humaka uzduž Žute rijeke. Tim putem idu uvijek. Naravno, bolje je biti siguran, a računam da će Lew još noćas ili sutra doći s točnim podacima. U međuvremenu pošaljite nekoliko izviđača u šumu, a bojnik i Jonathan neka paze na rijeku.

- Nadam se da Wetzel dolazi što prije - prihvati bojnik. - On zna o Indijancima više nego svi mi zajedno. Vidio sam se s njim kojih tjedan dana prije nego ste krenuli u lov. Otišao sam u Fort Pitt da dovedem kakvo pojačanje, ali im je garnizon slab, i njima su ljudi potrebni koliko i nama. Dobrovoljno se javio jedan mladi vojnik, zove se Clarke, doveo sam ga. Još nije bio u borbi s Indijancima, ali momak sasvim dobro izgleda, nadam se da će biti dobar. Satnik Boggs dat će mu mjesto u karauli, ako se ti slažeš.

- U svakom slučaju. Bit će mi drago - prihvati pukovnik Zane.

- Ništa se ne bih brinuo, da nisam ljude poslao uz rijeku - zabrinuto će satnik Boggs. - Šta mislite, da nisu naišli na Indijance?

- Moguće je, naravno, ali ipak ne vjerujem - odvratí pukovnik Zane. - Indijanci su se razmiljeli po cijelom Ohiju. Bilo kako bilo, dobro je što je Wetzel tamo i što će se brzo vratiti.

- Nadam se da će ispasti kako ti kažeš. Imam puno povjerenje u tvoju procjenu - na to će satnik Boggs. - Otposlat ću izviđače i poduzet ću sve mjere opreza. Sad moramo poći. Hodi, Lidija, pođimo.

- Uh, bit će gadna ova noć - reče pukovnik Zane zatvorivši vrata za svojim gostima. - Noćas bome ne bih htio spavati vani.

- Eb, što će Lew Wetzel po ovakvoj noći? - upita Betty.

- Ah, ne brini se ti za njega, njemu će biti kao zecu u majčinom krilu - nasmija se pukovnik Zane. - U tili čas ti on sebi napravi zaklon od brezove kore, naloži vatru, udobno se opruzi i zaspi.

- Ebenezer, o čemu ste se toliko dogovarali? Što ti je moj brat ispričao? - upita gospoda Zane uznemireno.

- Imat ćemo malo neprilika s Wyandotima i Shawneejima. Ali, do tada ima još vremena, Bessie. Ovdje smo odlično zaštićeni, možemo u beskraj odoljeti svakoj opsadi.

Ležeran i nekako neodređen odgovor pukovnika Zanea ne zavara njegovu ženu. Znala je da joj ni brat ni muž neće pokazati nemir na licu zbog bilo kakve sitnice. Njezino se inače vedro lice naoblaci zebnjom. Nagledala se dovoljno prizora indijanskog ratovanja, pa se sada sva užasnuta stresla na samu pomisao. Betty se nije ništa smela. Sjedila je kraj psa i gladila ga po glavi.

- Tige, Indijanci! Indijanci! - ona mu reče.

Pas zareza i iskezi zube. Bilo je dovoljno spomenuti mu Indijance da bi se odmah naježio.

- Pas je od tada nemiran - nastavi pukovnik Zane. - Našao je tragove Indijanaca još prije Wetzela. Znaš koliko Tige mrzi Indijance. Otkad ga je prije četiri godine Isaac doveo, od velike je pomoći izviđačima, a pokazao je izvanrednu bistrinu i dovitljivost. Tige je pošao za Isaacom kad je posljednji put bježao od Wyandota. Isaac je u ropstvu njegovao i hranio psa koji je dobio grozne batine od crvenokožaca. Jesi li čula kako ponekad jezovito zavija usred noći.

- Čula sam i svaki se put pokrijem preko glave - odvrati Betty.

- To Tige tuguje za Isaacom.

- Jadni Isaac - šapne Betty.

- Sjećaš li ga se? - Već je prošlo devet godina otkad si ga posljednji put vidjela - reče gospoda Zane.

- Da li ga se sjećam? Ta, nikad ga neću zaboraviti! Pitam se, da li je još uvijek živ?

- Po svoj prilici nije. Četiri su godine minule otkako je ponovo uhvaćen. Ne vjerujem da su ga toliko dugo držali živa, osim ako se nije oženio onom Indijankom. Zaprepašćuje me ponekad naivnost tih Indijanaca. On ih je mogao olako prevariti i pokazati im kako mu je lijepo u ropstvu. Slutim da je ponovo pokušao pobjeći i da su ga ubili, kao jadnog Andrewva.

Brat i sestra zagledaše se tužnim, tamnim očima u vatru što je sad dogorijevala i pretvarala se u naslagu žeravice. Oko njih nastane posvemašnji muk remećen jedino hukom sve jačeg vjetra i bubnjanjem kiše po krovu.

GLAVA 2

Fort Henry stajao je na strmini iznad rijeke, na istaknutom mjestu s kojeg se pružao pogled na cijeli okoliš. Ograda mu bila pravokutna, prostor zapremao dužinu od tristo pedeset i šest stopa, i širinu od stotinu i pedeset stopa. Ograda je bila visoka dvanaest stopa, prolaz u njoj bio je širok cijeli jard, na četiri su ugla stajale kule u kojima se moglo smjestiti po šest branitelja. Utvrda je bila tako reći neosvojiva. Karaula je imala prizemlje i prvi kat koji je za nekoliko stopa stršio nad prizemljem. Njezine su debele stijene od brvana bijelog hrasta bile načičkane puškarnicama. Osim karaule, u samom je Fortu bilo nekoliko drugih zgrada. Unutar ograde bilo je također nekoliko bunara, za slučaj da izvor presuši, i tako je pitke vode bilo u svako doba.

U svim se povjesticama o životu na granici spominju takve utvrde i govori se o zaštiti što su je pružale u doba ratovanja s Indijancima. Te su utvrde služile useljenicima i umjesto doma; oni su ponekad i cijele tjedne provodili unutar zidina utvrde.

Danas, u doba modernog naoružanja, mogu se činiti smiješnim utvrde sagrađene od brvana bez jednog jedinog čavla ili klina (iz sasvim opravdanog razloga jer ih nije bilo). Međutim, u ono su doba takve utvrde udovoljavale svakoj namjeni, te poslužile da se mnoga tek utemeljena naselja sačuvaju od bespoštednih napada indijanskih plemena. Za vrijeme jednog indijanskog napada, što se zbio otprilike godinu dana prije ove priče, useljenici ne bi izgubili gotovo niti jednog čovjeka da su se držali utvrde. Ali satnik Ogle, koji je tada zapovijedao garnizonom, poveo je cijelu satniju ljudi u potragu za Indijancima, koji na to napadoše i gotovo pobiše sve do jednog, samo ih je nekoliko uspjelo pobjeći natrag u utvrdu.

Sutradan, po dolasku bojnika McCollocha u Fort Henry, useljenici su pozvani sa svojih proljetnih radova i sada su bili uvelike zaposleni oko sklanjanja namirnica i svega blaga koje ne bi htjeli prepustiti uništavajućim bakljama crvenoko-žaca. Žene su imale pune ruke posla s djecom, čistile su puške, spremale municiju i k tome obavljale još tisuću i jednu sitnicu koju su im prepustili muževi

zabavljeni daleko ozbiljnijim poslom. Još zarana su bojnik McColloch, Jonathan i Silas Zane krenuli različitim pravcima put rijeke da pažljivo paze hoće li otkriti ikakav znak o neprijatelju. Pukovnik Zane je kanio ostati u svojoj kući i braniti ju, stoga nije ništa sklonio u utvrdu osim konja i stoke. Stari Sam, Crnac, nosio je u utvrdu čitave plastove sijena. Satnik Boggs razaslao je izviđače koji će pripaziti na prilazne staze, a s njima je poslao i onoga mladića Clarkea koji je došao iz Fort Pitta s bojnikom McCollochom.

Usprkos svojoj vojničkoj uniformi, Alfred Clarke je izgledom odavao čovjeka nenavikla tešku radu i lišavanjima što su ih trpjeli useljenici. Tako zaključiše pioniri koji odmah zamijetiše njegov skladan hod, nježnu put i glatke ruke. Ipak, oni što su pažljivije zagledali njegove čiste crte lica nisu bili razočarani; na žene je dobar dojam ostavljao otvoren i pošten pogled iz njegova plava oka i pomanjkanje makar jedne jedine grube crte na licu, a na muškarce mladićeva dobroćudna priroda i uz to otisak nečeg čeličnog po čemu se poznaje pravi čovjek.

Mladić nije sa sobom ništa donio, imao je samo konja, čistokrvna vranca vitkih nogu za koga je neuvijeno tvrdio da je sve i jedino njegovo imanje. Kad je razgovarao s pukovnikom Zaneom rekao je da je rođen u Virginiji i školovan u Philadelphiji; poslije očeve smrti, majka se preudala, pa ga je to, uz njegovu urođenu ljubav prema avanturama, nagnalo da pobjegne i potraži sreću među ogrubjelim pionirima i lukavim divljacima na granici. O životu na granici nije gotovo ništa znao, samo je nekoliko mjeseci služio pod generalom Clarkom, ali mu dosadio nerad; jak je, nije ga strah rada, kadar je učiti. Pukovnik Zane, koji se ponosio svojim umijećem u ocjenjivanju ljudskog karaktera, odmah ga zavoli, te mu dade pušku i pribor i reče kako su granici potrebni mladi i smioni ljudi, pa ako se u ovaj život unese snažnom rukom i voljnim srcem sigurno će i postići nešto. Da je netko mogao Alfredu Clarkeu reći što mu se sve u budućnosti sprema, možda bi mladić pojahao svoga vranog ata te bi požurio da se što dužim miljama udalji od tog naselja; međutim, nitko mu to nije mogao reći, i tako momak veselo pode u susret svojoj sudbi.

Tog je vedrog proljetnog jutra patrolirao stazom što je vodila rubom čistine na četvrt milje od utvrde. Budnim je okom motrio

suprotnu obalu rijeke, kako mu je rečeno. Točno prema njemu, tamo gdje je počinjao gornji kraj riječnog otoka, rijeka je zavijala širokom okukom koja se nije mogla kontrolirati iz utvrde. Od nedavnih je kiša vodostaj rijeke bio visok, brza je struja nosila svakojake panjeve, granje i žbunje. Na nekim su panjevima i deblima čučali zečevi i druge sitne životinje koje su se po svoj prilici bile našle na otoku, te im drugo nije preostalo doli da ovako plutaju ili se utope. Pogledavši slučajno niza stazu, Clarke spazi gdje mu se jedan konj primiče galopom. Isprva pomisli da je to kakav kurir s porukom za njega, ali tren kasnije uoči da je konj mustang, a jahač mlada djevojka kojoj se duga kosa vijori na vjetru.

"Gle! Što je ovo sada, kog vruga? Sliči mi na Indijanku", reče Clarke glasno. "Tko je da je, dobro jaše."

Sakrije se iza jednog lovorovog grma kraj puta i pričekava. Konj se hitro približavao. Kad se našao na svega nekoliko koraka od njega, Clarke iskoči, a kako se konj uplašeno trže i prope, on zgrabi oglav i jednim trzajem spusti konju glavu. Potom podiže pogled. U njega je zaprepašteno i osupnuto zurio par najljepših tamnih očiju u koje je on ikad, na svoju sreću ili nesreću, gledao.

Zaprepašteno je Betty zurila u momka koji se iznenadio i zbunio. Tren su se gledali bez riječi. Potom Betty, koja je teško ostajala bez riječi, opet dođe do glasa:

- Pazi sad ovo! Gospodine, što ovo treba značiti? - upita ona srdito.

- Znači da morate okrenuti konja i vratiti se u utvrdu - otpovrne Alfred koji je također došao k sebi.

Slučajno je upravo tom stazom Betty najviše voljela jahati. Staza je u dužini od jedne milje ili više tekla rubom strmine, pa se s nje pružao krasan pogled na rijeku. Betty ili nije znala za satnikov nalog da nitko ne smije izaći iz utvrde, ili za nj nije marila; po svoj se prilici radilo o ovom drugom, jer je ona inače činila samo ono što bi njoj palo na pamet.

- Pustite mi konja! - uzvikne ona, zajapurena, cimajući uzdom. - Kako se usuđujete? Kojim me pravom zadržavate?

Izraz što ga je vidjela na mladićevu licu ne bijaše joj nov, jer ga se sjećala s lica mladih džentlmena što ih je upoznala u tetinoj kući u Philadelphiji. Bio je to onaj sitan, izazovan smiješak muškarca koji dobro poznaje sve raznolike ćudi mladih žena, onaj izraz dobroćudna nehata prema svojeglavoj djevojci. Ali, Betty ne rasrdi taj izraz, već ona hladnokrvnost kojom je mladić svejednako držao konja za oglav usprkos njezinu nalogu.

- Molim vas, nemojte se uzbuđivati - reče on. - Žao mi je što ne mogu tako zgodnoj djevojčici dozvoliti da bude po njenom. Držat ću vam konja sve dok mi ne obećate da ćete ga vratiti u utvrdu.

- Gospodine! - uzvikne Betty, lica oblivena jarkim crvenilom - vi... vi ste bezobrazni!

- Niti najmanje - uljudno se nasmije Alfred. - U svakom slučaju, budite uvjereni da mi to nije namjera. Satnik Boggs me nije upoznao s ovakvim mogućnostima, da jest, ja bih možda otklonio službu. Iako, ne tvrdim da mi u ovom momentu nije ugodna. No, morao mi je napomenuti kako mi prijeti opasnost da me pregaze mustanzi i svojevoljne mlade dame.

- Smjesta pustite taj oglav, inače ću sjahati i pješke poći po pomoć! - otpovrne Betty koja je padala u sve veći bijes.

- Da ste se odmah vratili u utvrdu! - naloži Alfred autoritativno. - Naređenje je satnika Boggsa da se nitko ne smije udaljiti iz utvrde.

- Ah, tako! Što mi odmah ne rekoste? Mislila sam da ste Simon Girty ili kakav drumski razbojnik. Zar je potrebno toliko ne zadržavati da biste mi objasnili da ste na dužnosti?

- Vi znate kako je ponekad teško nešto objasniti - reče Alfred - a uz to, u ovoj situaciji ima puno cara. Ne, nisam nikakav razbojnik, a ne vjerujem da ste tako što pomislili. Samo sam se usprotivio ćudi jedne mlade dame, što je po mom saznanju zaista velik zločin. Jako mi je žao. Do viđenja.

Betty ga osine jednim ubitačnim pogledom svojih tamnih očiju, okrene konja i odjuri galopom. Još joj je do ušiju dopro mladićev slatki smijeh i obrazi joj se opet zažariše.

"Nebesa! Kakva ljepotica!" reče Alfred za se, gledajući gracioznu jahačicu gdje odmiče. "Planula k'o barut! Tko li je? Nosi mokasine i rukavice od jelenje kože, kosu kratko šiša, ali nije djevojka iz planina. Možda sam ispaao malo pregrub, no kad sam već htio biti odlučan, nisam mogao ustuknuti, a naročito kad se preda mnom našla ovakva tvrdoglava i uobražena mala svađalica. Preveliko iskušenje za mene. A kakve oči ima! Izgleda da sam se prevario u ocjeni ovog malog, graničnog naselja - ono će mi postati veoma interesantno."

Popodne je sporo odmicalo i ničim nije remetilo Alfredova razmišljanja koja su se ponajviše motala oko slike određenih rumenih usana i tamnih očiju. Upravo kad je odlučio da pode u utvrdu na večeru, začu gdje laje pas što ga je nekoliko trenutaka ranije vidio kako trči stazom. Pas se javljao s nekog mjesta na samoj obali rijeke, a bliže utvrdi. Nakon što se u nekoliko koračaja našao na rubu strmine, Alfred opazi crnog psa gdje trči kraj same vode. Vidio je da se pas zalijeće u vodu, potom se brzo vraća na suho i opet juri obalom. Cijelo je vrijeme bijesno lajao. Alfred pomisli da je morao opaziti lisicu ili vuka. Spusti se niza strminu i stade dozivati psa. Na to se pas još jače razlaje, potrči k vodi, zagleda se u rijeku pa u čovjeka pogledom gotovo ljudskim.

Alfred shvati. Pogledom zaokruži preko mutne vode, no isprva ne vidje ništa osim naplavaka. Potom odjednom spazi deblo na kojem se držalo nešto nalik ljudskoj spodobi; Alfredu se u prvi mah učini da je Indijanac. Podiže pušku k ramenu i već je htio pritisnuti obarač, kadli začu slabašan povik. Zagleda malo bolje i uoči da to ne nišani u glatko obrijanu glavu s čuperkom kose, svojstvenu crvenokošću na ratnoj stazi, već u glavu s koje viri duga crna kosa.

Spusti pušku pa se pozorno zagleda u deblo i njegov teret. Silazeći niz maticu, deblo se polako približi obali. Sad se jasno razabirao bijelac koji se jednom rukom držao za deblo, a drugom se nemoćno služio kao veslom. Alfred zaključí da čovjek mora biti ili ranjen ili na kraju snaga, jer su mu pokreti bivali svakog časa sve sporiji i slabiji. Bijelo je lice naslonio na deblo, ono mu je jedva virilo iz vode. Alfred mu dovikne neka se još malo drži.

Na samoj okuci rijeke jedna je kamena izbočina stršala u vodu. Matica je nosila deblo prema tom mjestu. Alfred skide sa sebe nešto odjeće, baci se u vodu i povuče deblo k obali. Po izgledu onoga čovjeka

vidjelo se da je spašen baš u posljednji čas. Čim se dohvatio plićaka, Alfred zgrabi čovjeka, koji nije bio u stanju da stane na noge, pod mišku i ponese ga na obalu.

Spašeni je bio obučen u lovačku košulju, hlače i mokasine od jelenje kože, sve je na njemu bilo otrcano dugom upotrebom. Hlače su mu zapravo bile u dronjcima, a iz mokasina su virili prsti. Lice mu bilo bolom zgrčeno, na jednom mu je ramenu krvarila rana od puške.

- Možete li govoriti? Tko ste vi? - upita Clarke podržavajući onu iznemoglu priliku.

Čovjek uzalud pokušava odgovoriti, najzad istisne nešto što je Alfredu zvučalo kao "Zane", zatim pade u nesvijest.

Za to se vrijeme pas veoma čudno ponašao. Da Alfred nije bio toliko zabavljen oko čovjeka, primijetio bi da se životinja raspojasala i uznemirila kako to nikad nitko ne bi očekivao. Ludo se zajurila amotamo, zagrebala divljačkim bijesom po pijesku i šljunku da je pod njezinim šapama sve vrcalo, pomamno je skakala, okretala se u zraku, na kraju je dopuzala k nepomičnoj prilici i stala joj lizati ruku.

Clarke shvati da nije u stanju odnijeti onesviještena čovjeka, stoga se na brzinu obuče i trkom pode put kuće pukovnika Zanea. Tamo naiđe na staroga roba Crnca koji je timario jednog pukovnikovog konja.

Stari je Sam inače u svemu bio odmjeren i spor. On polako podiže oči i izbulji ih u Clarkea. Kako je ustanovio da pred njim nije nitko od poznatih, i kako je po prirodi bio zatvoren i mučaljiv, naročito s neznancima, nimalo se ne požuri da objasni gdje bi se pukovnik Zane mogao sada naći.

- Što u mene buljiš, odnio te crni vrag - planu Clarke koji je bio navikao da ga Crnci poštuju i slušaju - brzo odgovaraj, idiote: gdje je pukovnik?

U tom času iz staje izađe pukovnik i zausti da nešto kaže, ali ga Clarke preteče.

- Pukovniče, upravo sam iz rijeke izvadio čovjeka koji mi ništa drugo nije rekao doli "Zane", to sam jasno čuo, ili se tako zove, ili vas poznaje.

- Šta! - usklikne pukovnik i u čudu ispusti lulu iz usta.

S nekoliko žurnih riječi Clarke ispriča što mu se dogodilo. Pukovnik dozva Sama i sva trojica pojuriše k rijeci gdje nađoše onu opruženu priliku u istom položaju u kojem ju je Clarke ostavio. Pas je jednako ležao kraj nje.

- Gospode! Pa to je Isaac! - zaprepasti se pukovnik, čim je spazio ono blijedo lice. - Jadni mladić, izgleda mi da više nije živ. Jeste li sigurni da je progovorio? Ta, što ja pitam, morao je progovoriti, kako biste inače znali da je rekao "Zane". Da, srce mu još kuca.

Pukovnik podiže glavu s grudi onesviještenog čovjeka.

- Clarke, neka ste blagoslovljeni što ste ga spasili - reče on usrdno. - To vam nikad nećemo zaboraviti. Živ je, mislim da je samo iscrpljen, jer ova rana na ramenu nije ništa. Požurimo da ga odnesemo.

- Nisam ga ja spasio, nego pas - odmah će Alfred. Odnijeli su čovjeka s koga se cijedila voda u kuću, gdje im je vrata otvorila gospođa Zane.

- Oh, još jedan nesretnik - ona će samilosno, ali kada spazi ono lice krikne: - Za ime Božje! Pa to je Isaac! Oh, nije valjda mrtav?

- Jest, Isaac je to, i još nije mrtav - reče pukovnik polazući brata na sofu. Bessie, imat ćeš posla. Nastrijeljen je.

- Ima li na njemu ikakve druge rane osim ove na ramenu? - upita gospođa Zane ispitujući ranu.

- Koliko se meni čini nema, a ni ta nije ozbiljna. Samo je izgubio mnogo krvi, iscrpio se i izgladnio. Clarke, molim vas, hoćete li otrčati satniku Boggsu i reći Betty neka smjesta požuri kući? Sam, donesi jednu plahtu i zagrij ju kraj vatre. Bessie, donesi viski. - I pukovnik nastavi izdavati naloge.

Alfred nije imao pojma tko bi to mogla biti Betty, ali, kako mu se to sada činilo nevažnim, bez ikakva pitanja trkom pođe put utvrde. Neodređeno je pomislio da je Betty sluškinja, bit će Sameva žena ili kakva druga pukovnikova Crnkinja.

Vratimo se sada njoj - Betty. Kad je okrenula konja i odjahala s prizorišta one zgrade na strmini nad rijekom, u duši joj je bilo tako strašno da bi se to lakše dalo zamisliti nego opisati. Mrzila je bilo kakvo i bilo čije suprotstavljanje, bilo ono opravdano ili ne; htjela je da uvijek sve teče po njezinoj volji, a kad bi pri tome bila zapriječena, iz nje je izbijala sama srdžba. Da se našao netko tko će joj narediti da se vrati i prestane s jahanjem, i da taj netko još bude nekakav stranac - e, to je nepodnošljivo! Da stvar bude još gora, taj je stranac bio i nepristojan! Kako se samo usudio da ju nazove "zgodnom djevojčicom"! Već samo to velika je uvreda, no ni s tim se nije zadovoljio, nego je u nju zurio, nejasno se sjećala tog pogleda u kojem je divljenje bilo loše prikriveno. Da, to će biti onaj vojnik o kojem je Lidija govorila. Stranci su bili veoma rijetka pojava u malom naselju, teško da bi ih se pojavilo više odjednom.

Pred kućom naiđe na brata koji joj reče neka Samu prepusti brigu oko konja. Betty dozva Crnca, potom pođe u kuću. Bessie nije bilo, bila je otišla s djecom u utvrdu. Betty nije imala s kim razgovarati, pa počne čitati. No, uočivši da se nikako ne može koncentrirati, baci knjigu i uzme vezivo. I to se pokaže uzaludnim naporom; besmisleno je među prstima vrtkala i natezala platno, konačno i njega baci na stol. Najzad, uze šal, prebaci ga preko ramena, jer se već primicala večer i zrak je bio svjež, pa side niza stube i izađe u dvorište. Neko je vrijeme besciljno lunjala amo-tamo, potom pođe u utvrdu i ude u kuću satnika Boggsa koja je bila tik do karaule. Tu nađe Lidiju.

- Spazila sam te kad si izjahala na mustangu. Što ti krasno jašeš! Mene bi bilo strah da ne slomim vrat - uzvikne Lidija čim je Betty ušla.

- Jahanje mi je propalo - odvrati nadurena Betty.

- Propalo? Zašto, kako?

- Upropastio mi ga je jedan muškarac, zna se - otpovrne Betty koju bijes još nije ostavio. - Uvijek će ti muškarac sve pokvariti.

- Betty, šta je sad tebi? Još nikad nisam čula tako nešto iz tvojih usta - reče Lidija zapanjeno šireći plave oči.

- Ispričaj ću ti. Jahala sam niza stazu kraj rijeke, kad najednom upravo na kraju čistine jedan muškarac skoči iz grma i zgrabi oglas

moga Ognjenka. Zamisli! Na čas, od straha nisam znala ni kako se zovem. Odmah sam pomislila na Girtvjeve. Kako sam čula, počeli su se baviti otmicom djevojaka. Međutim, taj čovjek mi reče da je tu na straži i naloži mi, doslovce mi naloži, da se vratim kući!

- Oh, pa zar je to sve? - nasmije se Lidija.

- Ne, još nije sve. Reče mi... reče mi da sam "zgodna djevojčica" i da mu je žao što nikako ne može biti po mojoj volji; no, reče dalje, sadašnja njegova dužnost nije mu nimalo neugodna, jer u ovoj zgodi "ima puno čari". Zamisli to! Bio je bezobrazan koliko je težak.

- Betty, ta tvoja zgoda po mom mišljenju nije nimalo strašna, niti se zbog toga moraš toliko uzrujavati - reče Lidija smijući se od svega srca. - Budi razumna. Znaš da smo u divljini i da ne možemo bogzna što očekivati od muškaraca. Ovi sirovi ljudi s granice ne znaju za lijepo ponašanje na koje si ti navikla. Ima ih koji rijetko kad progovore osim kad ih nagovoriš; njihova ti jednostavnost upravo bode oči. Najbolji su ti primjeri Wetzela i tvoj brat Jonathan, kad nisu u lovu na Indijance. S druge strane, drugi su hvalisavi i ako štogod popiju onda će te staviti na sto muka. Znaš li ti da sam svega nekoliko tjedana poslije dolaska ovamo bila na jednom posijelu gdje se igrala nekakva igra u kojoj me svaki prisutni muškarac imao poljubiti?

- Ajme meni! Reci kad bude takvo posijelo, da se dobro čuvam i ne maknem od kuće - odvrati Betty.

- Ja sam to riješila tako što sam se naprosto prilagodila situaciji - nastavi Lidija. - Pravo da ti kažem, naučila sam poštovati te sirove ljude. Neotesani su, nemaju manira, ali su srca čestita i poštena, što je kod ljudi na granici daleko važnije od svih onih sitnih pažnji i galantnosti na koje žene toliko paze.

- U tvojim riječima ima logike, nastojat ću ubuduće biti razumnija. Ali, da se vratimo na čovjeka koji mi je pokvario jahanje. On nije čovjek s granice, premda ima pušku i nosi odijelo od jelenje kože. To je dobro odgojen čovjek vidi mu se po držanju i govoru. Mislim da je to onaj vojnik iz Fort Pitta.

- Zar gospodin Clarke? Ah, pa naravno! - uzvikne Lidija i oduševljeno pljesne šakama. - Kako se nisam odmah sjetila!

- Tebi je to smiješno - namršti se Betty.

- Daj, Betty, pa to je zaista zabavno!

- Zabavno? Ne vidim u tome zabave!

- Ali ja ju vidim i zbog toga se smijem. Znaš, tata je rekao gospodinu Clarkeu da ovdje ima mnogo zgodnih djevojaka, a Clarke mu je odgovorio da ih obično on sam nade i to bez ičije pomoći. I eto, prvog je dana naišao na tebe i još te k tome naljutio. Pa to je divota!

- Lidija, nisam znala da možeš biti toliko odvratna.

- Zaključujem da je gospodin Clarke ne samo dobar izbirač, već i veoma smion u izricanju svojih misli. Naslućujem da će iz toga nešto biti.

- Ne budi smiješna! - skoči Betty crveneći od ljutine. -Priznajem, imao je pravo da me zaustavi, možda mi je učinio uslugu što me natjerao natrag kući, iako ne shvaćam zašto se sakrio iza grma. Ali, mogao je biti pristojan. Međutim, naljutio me. Držao se tako hladnokrvno i... i...

- Sad mi je jasno - izazovno će Lidija. - Nije ti odao dužno poštovanje.

- Glupost, Lidija! Valjda me ne držiš za takvu sitnu budalu. Stvar je samo u tome što nisam navikla na takav postupak, i tako što neću trpjeti.

Lidiji je međutim bilo milo što se konačno pojavio netko tko nije odmah pognuo glavu pred Betty, stoga stade braniti mladića.

- Nemoj biti tako okrutna prema jednom gospodinu Clarkeu. Možda je pomislio da si Indijanka. Inače, moraš priznati da je zgodan, valjda si to zapazila.

- Oh, ne sjećam se ni kako izgleda - odvrati Betty koja se dobro sjećala mladićeva izgleda ali to ne bi priznala ni za živu glavu.

Nakon ovoga razgovor promijeni tijek. Ubrzo se zamračí, i upravo u času kad je Betty ustala da krene kući, netko užurbano pokuca na vrata.

- Tko li to tako kuca? - upita se Lidija. - Betty, pričekaj čas, da vidim tko je to.

Na vratima je stajao nitko drugi nego glavom Clarke, s kapom u ruci.

- Pa to je gospodin Clarke! Izvolite, uđite - uzvikne Lidija.

- Hvala vam, došao sam samo na čas - reče Alfred. - Nemam vremena. Došao sam naći Betty. Je li možda ovdje?

Nije primijetio Betty koja je bila ustuknula u sjenu zamračene sobe. Na njegovo pitanje Lidija se toliko smete da nije znala što reći ni učiniti, nego je samo bespomoćno gledala u mladića.

Ali Betty se snašla u trenu. Čuvši kako joj je ime biva tako prisno izgovoreno iz usta onog istog stranca koji ju je tog istog dana već jednom teško uvrijedio, samo je časak stala kao skamenjena, od iznenađenja joj se oduzeo glas, no potom hitro iskorači iz sjene.

Clarke začu njezin korak, okrenu se i nade oči u oči s njom. S lica blijedog od srdžbe gledala su ga ona njezina dva tamna izazovna oka.

- Ukoliko mi morate spomenuti ime, iako ja ne vidim razloga za to, hoćete li biti toliko ljubazni da me zovete gospođicom Zane? - ona mu gordo dobaci.

Lidija dođe k sebi tek toliko da izmuca:

- Betty... ovaj... dozvoli... da te upoznam...

- Ne uznemiravaj se, Lidija. Ovu sam osobu već srela danas i nije mi stalo ni do kakva upoznavanja.

Kad se Alfred zabuljio u lice koje ga je progonilo cijelo to popodne, na tren je zaboravio kakvim je poslom došao ovamo. Sad ga Lidijino pitanje podsjeti na to.

- Gospodine Clarke, pa vi ste skroz mokri! Što se dogodilo? - uzviknula je Lidija uočivši kako voda curi s njegove odjeće.

Odjednom Alfredu sine. Znači, djevojka pred koju je iskočio na stazi i Betty jedna su te ista osoba. Zacrvenio se. Shvatio je da je mogao biti obazriviji, ali svejedno nije opravdavao ovakav ponižavajući djevojčin stav.

Nato se dvoje mladih, na koje je Sudbina već položila svoje nevidljive biljege i koje je na takav čudnovat način povezala, zagleda jedno drugom ravno u oči. Od kakve je tajnovite sile Alfred Clarke osjetio kako ga prolaze žmarci, a Betty Zane uzdrhtala?

- Gospođice Boggs, ja sam dvostruko nesretan - progovori Alfred obraćajući se Lidiji, u glasu mu bijaše žustar i iskren ton. - Ovaj put sam zbilja posve nedužan. Upravo dolazim od kuće pukovnika Zanea, gdje se nešto dogodilo, mene su poslali neka nađem Betty, uopće nisam imao pojma tko je to. Pukovnik Zane nije imao vremena da se upušta u objašnjenja. Gospođica Zane neka se odmah vrati kući i to je sve.

I ne pogledavši Betty, on se duboko nakloni Lidiji i izađe.

- Sto je rekao? - upita Betty usitnjenim, drhtavim glasom, s nje je bila nestala svaka srdžba.

- Da se nešto dogodilo. Niti je rekao šta niti kome. Moraš odmah kući. Oh, Betty, samo da nije netko ranjen! Zašto si bila toliko neljubazna prema gospodinu Clarkeu? Za mene je on pravi džentlmen. Mogla si malko sačekati da najprije čuješ njegovo objašnjenje.

Betty ne odgovori već izjuri na vrata i trkom zagrabi niz stazu put glavnih vrata. Gotovo je bez daha stigla pred kuću, pred vratima je na tren stala krzmajući. Skupila je hrabrost i gurnula vrata.

Najprije ju zaslijepi jako svjetlo, odmah potom do nozdr-va joj dopre nekakav snažan vonj. Spazila je nekoliko žena iz susjedstva gdje nešto došaptavaju. Bojnik McCulloch i Jo-nathan Zane stajali su kraj sofe nad kojom se gospoda Zane prigrivala. Pukovnik Zane sjedio je u podnožju sofe. Sve je to Betty obuhvatila prvim hitrim pogledom, potom, kad se pukovnikova žena odmakla u stranu, spazila je priliku na sofi, blijedo lice i crne oči koje su joj se smiješile.

- Betty - začuo se slab glas s blijedih usana.

Srce joj poskoči i kao da joj prestade tući. Mnoge su godine prošle otkad je posljednji put čula taj glas, ali ga nikad nije zaboravila. Bio je to njoj najmiliji glas iz djetinjstva, koji joj je dozivao slatka sjećanja na brata i prijatelja u igri. S radosnim krikom pade kraj njega na koljena i baci mu se na grudi.

- Oh, Isaac, brate moj, brate moj! - vikala je obasipajući ga poljupcima. - Zar si zaista ti? Oh, prelijepo je da bi bilo istinito! Bog je uslišio moje molitve da nam se vratiš.

Stala je grcati onom mješavinom plača i smijeha svojstvenom ženama kad im se radost prelije iz srca.

- Jesam, Betty. Ovo što vidiš, to je sve što je ostalo od tvog brata - on odvrati, nježno milujući crnu glavicu što mu je počivala na grudima.

- Betty, on se ne smije previše uzbuđivati - reče pukovnik.

- Nisi me zaboravila? - šapne Isaac.

- Zar da tebe zaboravim? Ne, nikad, Isaac - tiho odvrati Betty. - Sinoć sam govorila o tebi i pitala se da li si živ. A sad, evo te ovdje! Oh, umirem od sreće!

Njezine su uzdrhtale usne i tamne oči prepune suza rječito govorele o neizmjerne sreći.

- Bojniče, hoćeš li reći satniku Boggsu da dođe k nama poslije večere? Dotad će Isaac već biti u stanju da govori, pa ćemo doznati kakve novosti o Indijancima - reče pukovnik.

- Zovi i mladića koji mi je spasio život, da mu se zahvalim - dometne Isaac.

- Koji ti je spasio život? - iznenađeno se Betty okrene bratu, tamno joj crvenilo prelije obraze. U glavi joj bijesnu jedna pomisao na nešto što bi ju moglo postidjeti.

- Da, koji mu je spasio život, zna se - odvrati pukovnik umjesto Isaaca. - Mladi Clarke ga je izvukao iz rijeke. Zar ti nije rekao?

- Nije - jedva izmuca Betty.

- Mladić je jako skroman. Spasio je Isaacu život, u to nema dvojbe. O svemu ćeš čuti nakon večere. Sad nemoj više zamarati Isaaca.

Betty nasloni glavu na Isaacovo rame i nekoliko trenutaka osta nepomična. Zatim ustade, poljubi brata u obraz i tiho izađe u svoju sobu. Tamo se baci na krevet i pokuša razmišljati. Nakon duga niza monotonih, dosadnih dana, danas se dogodilo toliko toga što ju je zbunilo. Dogodilo se koješta, i to sve uzastopce, te nije stigla srediti

dojmove. Najprije je kod rijeke srela nepristojnog ali zanimljivog stranca; doživjela je napad na njezino dostojanstvo; Lidija ju je lijepo opomenula i savjetovala; opet se pojavio stranac, ovaj put je iz tamnih dubina nesreće izronio na jarko svjetlo kao heroj, spasilac njezina brata. Sve su te misli u njezinoj glavi sustizale i preskakale jedna drugu, te joj je bilo nemoguće naći im nit. No, nakon nekog vremena jedna joj se misao ukopa u glavi. Htjela-ne htjela, mora priznati da je ružno postupila prema čovjeku kome mora dugovati vječnu zahvalnost. To se ne da ničim izmijeniti. Vječni je dužnik čovjeku koji je spasio život njezinom najmilijem biću. A neopravdano je uvrijedila i ukorila baš toga čovjeka, baš čovjeka kome duguje život svoga brata.

Betty bijaše plahovite i naprašite ćudi, ali je u njoj također bilo plemenitosti i srca na pretek. Shvativši koliko je ispala gruba i neljubazna, osjeti se veoma bijedno. Položaj u kojem se našla ne dozvoljava joj drugi izbor. Da, koliko god joj se ponos bunio, koliko god joj bilo mrsko da povuče izrečenu riječ, njoj drugog puta nema. Morat će se ispričati gospodinu Clarkeu. A kako će to izvesti? Što da mu kaže? Sjetila se njegovog hladnog i tvrdog lica koje je okrenuo od nje kad se obratio Lidiji. Zbunjena i nesretna, Betty učini ono što bi svaka druga djevojka na njezinu mjestu učinila: pribjegne utjesi prirodnoj njezinu spolu - prepusti se gorkom plaču.

Kad se najzad isplakala, ustade, umi vrele obraze, iščetka kosu i obuče drugu haljinu, jednu bijelu koja joj je jako lijepo pristajala. Oko vrata sveza crvenu vrpču, a u kosu zadjenu jednu rozetu. Zaboravila je i Indijance i opasnost od njih. Kad ju je gospoda Zane pozvala da side na večeru, u njoj se već stvorila odluka da se ispriča gospodinu Clarkeu, da mu kaže kako joj je žao i kako se nada da će postati prijatelji.

Isaac Zane bio je glasovit i poznat od Potomaca pa sve tamo do Detroita i Nashvilea. Mnoge su se brižne majke na granici koristile pričom o njegovu ropstvu da uplaše svojeglave momčiće što su bili naročito skloni da sami i po svojoj volji švrljaju šumama. Te večeri kad je Isaac donesen kući, cijelo je naselje prodefiliralo kraj njega da mu zaželi dobrodošlicu. Usprkos nemirnu vremenu i tamnim oblacima koji su im se nadvijali nad glavom, useljenici su slavili ovu zgodu.

Stari John Bennet, najkrupnija ljudina i najveća šaljivčina u naselju, upao je u kuću i odmah zagrmio i zabučao iskazujući radost zbog Isaacova povratka. Bio je to pravi div-čovjek, pod njegovim se teškim koracima kuća tresla. Stao je kraj Isaacova ležaja, ushićena čestita lica i Isaacu stezao ruku kao da će mu je zdrobiti.

- Drago mi je da si najzad tu, stari moj. Znao sam ja da ćeš se vratiti. To sam uvijek tvrdio. Na cijeloj rijeci nema dovoljno prokletih crvenokožaca da te čuvaju.

- Ali rekao bih ja da im je ipak pošlo za rukom da ga poprilično dugo drže - upade Silas Zane.

- A sad evo heroja - reče pukovnik, jer je tog trena ušao Clarke, praćen satnikom Boggsom, bojnikom McCollochom i Jonathanom. - Ima li kakvih znakova od Wetzela ili Indijanaca?

- Nema Indijanaca na ovoj obali - odvrati bojničnik McColloch.

- Gospodine Clarke, po vama se ne bi reklo da shvaćate kakva ste važna ličnost postali - reče pukovnik Zane. - Mojoj sestri niste ni rekli kakvu ste ulogu odigrali u spašavanju Isaaca.

- Zato što je moja zasluga u tome jako mala - odvrati Alfred. - Treba najviše zahvaliti vašem crnom psu.

- Ja držim da vam je prvi dan u utvrdi ispao veoma sretan i da predstavlja dobar znak da ćete ostvariti ono zbog čega ste došli na Zapad.

Alfred se primače sofi. - Kako ste? - upita on Isaaca.

- Hvala vam, sad mi je dobro - odvrati Isaac toplo stežući Alfredovu ruku.

- Drago mi je što se lijepo oporavljate. Vjerujte mi, kad sam vas izvukao iz vode mislio sam da je s vama gotovo.

Isaac je ležao na sofi, glavu i pleća podupro je mnogobrojnim jastucima. Od sve braće, on je bio najljepši. Lice njegovo, iako nagrđeno mukama što ih je podnio, bilo je čudnovato slično Bettynu; imao je isto visoko čelo, ravne obrve i tamne oči, pa i ista usta, iako su mu usne bile jače i lišene one mekane crte koja je davala toliko ljupkosti Bettynu liku.

Na vratima se pojavi Betty koja na tren neodlučno zasta spazivši tolike muškarce. U svojoj je bijeloj haljini predstavljala tako finu sliku da je odudarala od ostale okoline. I samom je Alfredu prva pomisao bila kako takva čarobna pojava ne pristaje među grube useljenike odjevene u otrcano i isprljano ruho od jelenje kože, opasane noževima i tomahavcima. Pukovnik priđe sestri, zagrlji je oko struka i okrene se Clarkeu, očiju ozarenih ponosom.

- Betty, hoću te upoznati s herojem dana, gospodinom Alfredom Clarkeom. Ovo je moja sestra Betty.

- Danas sam već dvaput imao zadovoljstvo da sretnem gospođicu Zane - odgovori Alfred.

- Dvaput? - Pukovnik se okrene sestri. Ona ne odgovori, samo se oslobodi njegova zagrljaja i priđe Isaacu.

- Najprije sam je sreo na stazi uz rijeku, ali nisam znao tko je ona - uze Alfred objašnjavati. - Imao sam izvjesnih poteškoća da ju zaustavim i odvratim od nakane da ide u Fort Pitt ili kamo se već bila uputila.

- Ha-ha! Da, znam, kad ona potjera konja, teško ju je zaustaviti - od srca se nasmije pukovnik. - Clarke, valja vam znati da ovdje imamo neke izvrsne jahače. Jeste li čuli za skok bojnika McCollocha?

- Čuo sam gdje ga spominju, ali bih volio čuti cijelu pripovijest. I meni su konji mili, a mislim da nisam baš nevješt u jahanju. Samo, sad mi se čini da moram promijeniti mišljenje.

- Krasan je onaj konj na kojem ste došli iz Fort Pitta - primijeti vojnik. - Ja bih volio imati onakvog.

- Hajde, priđite svi bliže da čujemo što će nam Isaac ispričati - reče pukovnik.

- Nemam bogzna što ispričati - započe Isaac, glasom još uvijek slabim i tihim. - Na žalost, imam neke loše vijesti, ali ću vam ih reći na kraju. Dakle, ove bih godine navršio deset godina ropstva kod Wyandota. No, u ovom posljednjem periodu od skoro četiri godine nisu loše postupali sa mnom, ugodnije mi je bilo no što ste mislili. Po svoj prilici svi znate zašto su me držali u ropstvu toliko dugo. Po želji indijanske princeze Mveerah godinama su me salijetali da postanem

njihov suplemenik, oženim Bijelog Ždrala, kako oni zovu Mveerah, i postanem jedan od poglavica plemena. Na ovo nikad nisam htio pristati, ali sam se čuvao da ne izazovem njihov bijes. Bilo mi je dozvoljeno da slobodno hodam po logoru, ali se na mene neprekidno budno motrilo. I sad bih bio tamo, da se u mene nije uvrгла sumnja da Hamilton, britanski guverner, sprema plan da s Huronima, Shavvneejima, Delawarejima i drugim plemenima zada smrtni udarac kolonistima duž rijeke. Mjesecima sam pratio kako se Indijanci pripremaju na pohod dosad neviđenih razmjera. Na kraju, doznao sam od Mveerah da moje sumnje nisu neosnovane. Pružila mi se povoljna prilika za bjekstvo, iskoristio sam je i strugnuo. Pobjegao sam progoniteljima, vrsnim trkačima, pa čak i samoj Odapetoj Strijeli, koji me pogodio u rame. Tri-četiri dana strašne sam muke podnio, hranio sam se travom i korijenjem, kad sam stigao na obalu rijeke bio sam na kraju snaga. Gurnuo sam jedno deblo u vodu i pokušao prijeći na drugu stranu. Kad sam vidio našeg starog psa i uočio da je i on mene opazio, znao sam da sam spašen, samo ako još malo izdržim. Još jednom sam pomislio da je sa mnom svršeno u času kad je ovaj mladić uperio pušku na mene. Nisam bio u stanju da mu doviknem tko sam.

- Zar ste htjeli pucati? - upita pukovnik Clarkea.

- Pomislio sam da je Indijanac, ali sam na sreću na vrijeme uočio grešku.

- Jesu li se Indijanci zaputili ovamo? - upita Jonathan.

- To ne znam. Sada su Wyandoti još uvijek kod kuće. Ali znam da će Britanci i Indijanci zajednički napasti naselja kolonista. Možda za mjesec, možda za godinu, ali je sigurno da će doći do toga.

- I taj je plan maslo Hamiltona, trgovca skalpovima - s gnušanjem će pukovnik.

- Indijanci imaju izvjesna prava. U mnogočemu se slažem s njima. Mi smo ih opljačkali, iznevjerili ih i nismo se držali ugovora što smo ih sklapali s njima. Lulaš i Wingenund naročito su ogorčeni na bijelce. A shvaćam i Ratara. On bi dao sve što ima za Jonathanov skalp, a svako bi pleme dalo po stotinu svojih najboljih ratnika za Vjetra Smrti, kako oni zovu Lewa Wetzela.

- Jesi li vidio Crvenu Lisicu? - upita Jonathan koji je sjedio kraj vatre i po svom običaju šutio. Od svih Zaneovih, bio je najdivljiji i najsmioniji. Ponajviše je izbivao u šumi, ne radi ubijanja Indijanaca, kao što je to činio Lew Wetzel, nego iz čiste ljubavi prema životu na otvorenu. Kod kuće je redovito bivao zamišljen i šutljiv.

- Da, vidio sam ga - odvrati Isaac. - On je Shawnee, jedan od njihovih poglavica i jedan od najvećih boraca u tom plemenu ratnika. Zatekao sam ga u Indian-headu, jednom od sela Wyandota, kad sam ondje bio posljednji put. Bio je na čelu dvije stotine ratnika.

Taj je Indijanac gad. Wetzel i ja ga znamo. Zakleo se da će naše skalpove objesiti pred svojim viggamom - reče Jonathan.

- Zašto se okomio na tebe? - upita pukovnik. - Za Wetzela ne pitam, on je svim Indijancima dušmanin.

- Prije nekoliko godina, Wetzel i ja našli smo se u lovu na rijeci, na jednom mjestu zvanom Girty's Point, i tu naidemo na tragove petorice Shawneeja. Ja sam bio za to da se vratimo kući, ali Wetzel nije htio ni čuti. Krenuli smo za Indijancima, našli smo ih nakon što se smračilo, napali ih i pobili tomahavcima. Samo nam je jedan pobjegao, ranjen, ali nismo mogli poći za njim. Naime, u njegovu logoru našosmo smrtno ranjenu bijelu ženu, koju su oni vodili sa sobom. Kad smo ih napali, jedan od tih crvenih đavola raskolio joj je glavu. Učinili smo sve što smo mogli da joj spasimo život, ali uzalud. Umrkla je i tamo smo ju i zakopali. Indijanci su bili ratnici Crvene Lisice, vraćali su se kući sa zarobljenicima. Otprilike godinu dana kasnije od jednog Indijanca prijatelja doznao sam da se Crvena Lisica zakleo da će nas poklati. Siguran sam da će se naći među vođama napada na nas.

- Doživljavamo užasno teška iskušenja - reče pukovnik. - Ovo su zbilja muke na kojima se poznaju junaci. No, uvjeren sam da nije daleko vrijeme kad će Indijanci biti protjerani preko granice.

- Je li indijanska princeza lijepa? - upita Betty Isaaca.

- Gotovo ne zaostaje za tobom, Betty - odgovori Isaac. - Visoka je i za Indijanku neobično svijetle puti. Ali, kazat ću ti o njoj nešto daleko interesantnije. Otkrio sam ljubomorno čuvanu tajnu o porijeklu Mveerahine majke. Tarhe je sa svojim Huronima ranije živio u Kanadi,

u okolici jezera Muskoka, na rijeci Moon. Stari su ratnici puni krasnih priča o ljepotama tog kraja. Tarhe je bio zarobio neke putnike Francuze, među njima jednu ženu, neku La Durante. Žena je sa sobom vodila kćer, prekrasnu djevojčicu. Indijanci pustiše sve zarobljenike, osim te djevojčice. Kad je ona odrasla, Tarhe ju je oženio. Mveerah je njihovo dijete. Jednom je prilikom Tarhe bio u Detroitu sa ženom i tamo naidoše na jednog starog Francuza koji poludi čim je spazio ženu i stade tvrditi da mu je to kći. Tarhe više nikad ne ode među bijelce. Eto vidiš, Mveerah po majci potiče iz ugledne francuske obitelji. Onaj je stari Francuz bio nekakav vitez La Durante, Mveerahin djed.

- Voljela bih je vidjeti, ali mi je svejedno mrska. Čudno ime su joj nadjeli.

- Nazvali su je Bijelim Ždralom, rijetkom i lijepom pticom. Ja još nikad nisam vidio takvu pticu. Huroni se od pamtivijeka klanjaju toj ptici i slave njezino ime.

- Mislim da smo za večeras dosta izmorili Isaaca - reče pukovnik. - Iscrpljen je. A sad, bojniče, ispričaj Isaacu, Betty i gospodinu Clarkeu kako si ono skakao niz liticu.

- Ja sam čuo Indijance gdje pričaju o tom skoku - reče Isaac.

- Bojniče, s kakve ste litice skakali s konjem? - upita Alfred.

- Jeste li vidjeli onu liticu što se izbočila s brijega na drugoj obali potoka? S toga je mjesta pukovnik Zane ugledao dolinu i odatle sam ja skočio s konja. No, ni do danas nisam sam sebe dokraja uvjerio da sam to zaista učinio. Često gledam liticu i dvojim. Ali Indijanci, pukovnik Zane, Jonathan i Wetzel tvrde kako su to svojim očima gledali, pa tako i ja to primam kao činjenicu - reče bojničnik.

- Nevjerojatno! - začudi se Alfred. - Ne znam kako mogu čovjek i konj skočiti u onakav ponor i ostati živi.

- Baš tome se svi mi i danas divimo - reče pukovnik. - Vidim da ja moram ispričati kako je to bilo. Ovdje imamo dosta boraca i stvaralaca povijesti, ali nemamo pripovjedača.

- Jedva čekam da to čujem - reče Clarke. - A i da vidim toga Wetzela, čija je slava doprla do moje kuće u dalekoj Virginiji.

- Zelja će vam se ubrzo ispuniti, to je sigurno - odvrati pukovnik i nastavi: - A sad, čujte kako je bojniki McCulloch ludo spasio život skokom s brijega Wheeling. Ima tome već godina dana, Indijanci su bili opkolili utvrdu, a bojniki se bio probio kroz njihove redove i otišao u Short Creek. Sutradan ujutro vratio se sa četrdeset jahača. Odvažno su usmjerili ravno na kapiju i svi se domogoše utvrde osim bojnika koji je hrabro čuvao zalede. Iako mu je kapija bila tako reći nadomak ruke, vidio je da ne može do nje jer bi se našao pod vatrom Indijanaca koji su bili požurili da pojačanju spriječe ulazak u utvrdu. Okrenuo je svog pastuha i zagnao stazom što vodi iza utvrde prema vrhu brijega. Za njim se natisnula gomila Indijanaca koji su se paklenski derali. Staza vodi kraj same ivice litice. Vidio sam bojnika gdje se okreće i maše nam puškom, očito da nam da do znanja neka se ne brinemo za njega. Odjednom je na samom vrhu brijega zaustavio konja nečim kao iznenađen. Odmah sam shvatio što mu se dogodilo. Bojniki je naletio na drugu skupinu Indijanaca, koja je bila poslana da presretne pojačanje koje nam je stizalo. I zaista, tren kasnije začusmo njihovu slavodobitnu dreku, spazismo ih gdje se prebacuju od jednog do drugog stabla, polako stežu obruč oko nesretnog bojnika, nitko od njih ne puca. Bili smo skamenjeni užasom, bespomoćno smo stajali i stezali puške koje su nam tog trena bile beskorisne, čekali ono što se činilo neizbježnom sudbinom našeg prijatelja. Ali, gdje bi se bojniki dao! Dobro znajući da za Indijance predstavlja žuđenu lovinu, bilo mu je jasno da mu je svaka smrt bolja od torture, deranja na živo i spaljivanja na lomači što ga očekuje od ruku nemilosrdnih crvenokožaca. Stoga se odlučio za očajničku mogućnost, uhvatio se končića nade. Vidio je gdje mu se neprijatelji vješto primiču, prebacujući se od kamena do stabla, od stabla do grma, pužu među žbunjem, sve su mu bliži. S triju strana primicali su mu se omraženi dušmani, a s četvrte je zjapio ponor. Bez ikakva oklijevanja, neustrašivi bojniki podbode konja prema provaliji. To uzbuđenje nikad neću zaboraviti! Tri stotine Indijanaca umuklo je kao jedan kad spaziše što bojniki kani. Mi iz utvrde zurili smo kao omamljeni. Plemeniti pastuh poskoči jednom-dvaput, pa se visoko prope na stražnje noge. Kratak je čas prekrasna životinja stajala kao otisnuta na plavoj pozadini vedra neba, crna griva mu se uzvijorila na vjetru, visoko je podigao glavu, prednjim nogama parao zrak, pa se potom sunovratio, odozdo dopre prasak, podiže se oblak prašine, začu

se kršenje borovih grana. Iz grla Indijanaca dolje izvio se jedan jedinstveni urlik, dok su oni gore pojurili put ivice litice. S krikovima divljenja i osvetničkog bijesa pokazivali su u crnu dubinu u koju su se i konj i jahač survali da bi izbjegli daleko okrutnijoj smrti. Ona je stijena visoka oko tristo stopa, strmina je ispod nje mjestimično okomita. Naravno, što smo drugo mogli misliti, doli da bojnici leži sav zdrobljen i polomljen na stijenama? Zamislite naš delirij oduševljenja kad smo opazili neustrašivog vojnika i konja njegovog gdje izbijaju iz žbunja što je obrubilo podnožje stijene, prelaze potok i u galopu stižu u zaklon utvrde!

- Moralo je biti divno! Divno! - uzvikne Isaac kome su se krijesile oči. - Sad se ne čudim što su te Indijanci nazvali Letećim Poglavicom.

- Da nije skočio ravno u gusto borje nekih trideset stopa ispod vrha, sad ne bi bio živ - reče pukovnik. - To pouzdano tvrdim. Bilo kako bilo, time nije ničim umanjeno njegovo junaštvo. Nije imao vremena da bira mjesto kamo će skočiti. Naprosto je ugrabio priliku koja mu se ukazala i sve se dobro svršilo. Taj će njegov skok živjeti u predaji dokle god stoji ona stijena tamo prijeko kao spomenik McCollochova skoka za spas života.

Pukovnikovu je pripovijest Alfred saslušao s velikom pažnjom. Kad je pukovnik završio, mladić ništa ne reče, samo mu je srce jače tuklo i sav je bio prožet poštovanjem prema junaku koji je izvršio onakav podvig. Alfred je poštivao hrabrost iznad svih ostalih ljudskih vrlina. Divio se jednostavnosti ovih ljudi sa granice koji su, kako je on mislio, izvodili predivne pothvate i smione bravure kao od šale, uzimajući ih kao sastavni dio svoga svakodnevnog življenja. U jednom je jedinom danu doživio više uzbuđenja nego za cijelog dotadašnjeg života. Pomišljao je kako će mu se želja za životom u divljini i neprekidnim uzbuđenjima ispuniti još mnogo prije no što nauči da bude koristan u svojoj novoj sredini. Još pola sata je ostao među novostečenim prijateljima, ali je malo sudjelovao u razgovoru, samo je mirno sjedio i iz prikrajka promatrao mijenu izraza na Bettynu licu i slušao dogodovštine što ih je pričao pukovnik. Na kraju je ustao i oprostio se sa svojim domaćinom kome je zaželio da mu se brat, koji je dotle zaspao, što brže i bolje oporavi. Okrene se prema vratima i spazi Betty koja mu se ispriječila na putu.

- Gospodine Clarke - reče ona pružajući mu svoju malu, tek ovlaš uzdrhtalu ruku - želim vam reći... ovaj... da se kajem zbog onoga što sam danas kazala kod Lidije. Bila sam brzopleta i nepristojna. Spasili ste moga brata. Bit ću vam na tome do groba zahvalna. Beskorisno je da vam se riječima zahvaljujem. Nadam se... nadam se da ćemo biti prijatelji.

Alfredu je bilo teško oduprijeti se čaru njezina utišana glasa, njezinih tamnih očiju što su se sramežljivim, ali ipak i odvažnim pogledom dizale put njegovih. No, bio je duboko uvrijeđen. Tobaže je previdio njezinu prijateljski pruženu ruku i odgovorio joj hladnim glasom:

- Drago mi je što sam mogao biti u nečemu koristan, ali vi precjenjujete ono što sam učinio. Siguran sam da se vaš brat ne bi utopio i da nije bilo mene. Nikakvu mi zahvalnost ne dugujete. Laku noć.

Tren je Betty zurila nepomično u vrata na koja je Alfred izišao i tek onda shvatila da je njezin pokušaj približavanja odbijen uljudno ali hladno. Osjetila je da je u stvari dobila pljusku. Elizabethi Zane dogodilo se ono što se činilo nemogućim. Kada je došla k sebi od prvog zaprepaštenja, najprije se nekako tjeskobno nasmijala, ali joj se ubrzo obrazi zažariše i ona se ogleda da vidi je li još netko zapazio što se s njom dogodilo. Nitko nije međutim obraćao pozornost njoj i ona duboko uzdahne s olakšanjem. Pljuska je sama po sebi veliko zlo, a kamoli da k tome imaš i svjedoke! To bi ipak bilo preveliko poniženje. Oči joj usplamtješe kad se sjeti prezira na Clarkovu licu i kako ona nije bila dovoljno pametna da ga uoči na vrijeme.

- Tige, hodi amo! - začu se pukovnikov glas. - Šta je tom psu? - Pas je bio kraj vrata, njušio je oko sipa na pragu. Prijeteći se nakostriješio. Zarezao je tiho, potom dvaput zalajao.

Ljudi u sobi začuše tihe korake vani. Čas kasnije vrata se raskriliše i jedna visoka prilika stupi unutra.

- Wetzel! - uzvikne pukovnik.

Cijelo društvo umukne, sve se oči uperiše u pridošlicu.

I zaista, ovaj je svojom spodobom zaslužio da ga se pažljivo zagleda. Krupnim je koracima ušao u sobu, dugu je pušku naslonio na kamin, i stao ispred vatre šireći ruke put nje. Od glave do pete sav je bio u resama i perlama ukrašenoj jelenjoj koži koja je nosila jasne znakove dugih i tegobnih lutanja. Ruho mu bilo tu i tamo poderano, mokro i oblijepjeno blatom. Bio je to silno građen muškarac, šest stopa visok, ravan kao strijela. Po njegovim se širokim plećima i mišićavim, ali ne debelim rukama i nogama vidjelo da je čovjek od snage i djela. Duga kosa njegova, crna poput gavranova krila, pala mu je na sama pleća. Okrenuo se i svjetlo zasja na njegovu licu. Bilo je to lice koje se pamti, spokojno, hladno i tvrdo, kao iz granita. Najupadljivije na njemu bilo je njegovo neobično bljedilo i oči ledeno crne i prodorne što podsjećaju na bodeže.

- Ako imaš kakve loše vijesti, van s njima - nestrpljivo mu dovikne pukovnik.

- Nema potrebe da se uzrujavaš - odvrati Wetzel, pa se ovlaš nasmiješi spazivši Bettyno uplašeno lice. - Ne boj se, Betty. Crvenokošci su miljama daleko odavde, uputili su se prema naselju Kanawha.

GLAVA 3

Nakon događaja što ih opisasmo u prethodnoj glavi, uslijediše mnogi tjedni predaha. Useljenici su sijali kukuruz, žnjeli pšenicu, cijelo su proljeće i ljeto rintali na svojim poljima a da ni jednom ne začuše strahotni bojni krik Indijanaca. Pukovnik Zane, koji je svoj čin dobio u vojsci gdje je služio pod komandom lorda Dunmorea, otišao je tijekom ljeta u Fort Pitt kako bi tamo dobio ljude za pojačanje garnizona. Svi su mu naponi bili uzaludni. Vratio se rijekom, u društvu nekoliko obitelji koje su se bile uputile u Fort Henry. među tim pionirima našao se i jedan pastor koji je radnim danom bio poljodjelac, a nedjeljom je propovijedao Riječ Božju onima što bi se okupili u saborištu.

Alfred Clarke bio se smjestio u utvrdi, u sobici što mu je pripadala kao vojniku garnizona. Njegove dužnosti, kao pripadnika garnizona, bile su veoma lake i jednostavne. U dvadeset i četiri sata imao je jednu dvosatnu stražarsku smjenu. Tako je imao vremena na pretek da se upozna s useljenicima i njihovim obiteljima.

S Isaacom je sklopio čvrsto prijateljstvo. Mnoge su sate zajednički proveli u pecanju na rijeci i u lutanju šumom nedaleko od utvrde, jer pukovnik nije dozvoljavao bratu da se puno udalji. Alfred je postao redovit i rado viđen gost u kući pukovnika Zanea. Betty je viđao svakodnevno, ali je jaz među njima ostao. Ljubazno su se odnosili kad god bi ih prilika sastavila, ali bi Betty ponajčešće po ovim ili onim izgovorom napustila sobu kratko nakon njegova dolaska. Alfred je žalio što se onako nesmotreno poveo za svojim povrijeđenim osjećajima, sad bi bio sretan da se može sprijateljiti s njom. Ali mu ona nije davala prilike. Izbjegavala ga koliko je god mogla. Alfred pak, premda je brzo padao pod utjecaj Bettyna lijepa lica, premda mu je žudnja da se nade u njezinoj blizini postala gotovo neodoljiva, u svom ponosu nije htio popustiti. Mnoge je ljetne večeri proveo na stepenicama ispred pukovnikove kuće, gdje je ili pušio svoju lulu ili se igrao s djecom. Bio je rijetko pažljiv i strpljiv slušač, ali, iako se smijao zgodama što ih je pripovijedao pukovnik Zane i neumorno slušao Isaacove priče o njegovu životu među Indijancima, sigurno ne bi toliko koristio pukovnikovu gostoljubivost da nije bilo nade da će vidjeti Betty. Ukoliko ju ipak kojom prilikom ne bi ni na tren vidio, odlazio je

nezadovoljan i mrzovoljan. Nedjeljom je odlazio na misu u saborištu i slušao umiljat Bettyn glas koji je vodio kor.

U utvrdi je bilo više djevojaka Bettyne dobi. Svima je njima Alfred bio omiljen. Toliko se razlikovao od ostalih mladih ljudi sa granice, da su ga svuda primali s dobrodošlicom. Djevojke u zabiti ne razlikuju se mnogo od djevojaka u gusto naseljenim i civiliziranim krajevima. Njima se dopao njegov muževan istup, otvoreno i ljubazno držanje, a kad je tim odlikama pridometnuo poštovanje, pažnju i ugladenost na koju ove djevojke nisu bile navikle, nije čudo da ih je sve osvojio. Prema svojim znanicama bio je pažljiv, posjećivao ih je, vodio ih u šetnje i na jahanje, ali se među njima ne bi našla ni jedna koja bi s pravom mogla pomisliti kako mu je posebno draga.

Djevojke, međutim, uočiše kako on nikada ne prilazi Betty nakon mise, ili bilo kojom drugom prilikom, te su se tome čudile i o tome međusobno koješta naklapale, jer je Betty smatrana prvom ljepoticom krajine, ali su se uz to i radovale. To su Betty i dale do znanja onim sitnim znacima i znalačkim osmijesima u kojima su djevojke majstori, a ona se osjećala duboko povrijeđena, iako je hinila indiferentnost. Na kraju je počela vjerovati da iznad svega mrzi onoga koji je sve to izazvao.

Što bi se dogodilo da su se stvari i dalje odvijale ovim tijekom, to pisac ne bi znao reći. Po svoj prilici, da se milostiva

Sudbina nije odlučila umiješati u ovu igru, Betty bi i dalje smatrala da Alfreda mrzi iz dna duše, a pisac nikad ne bi imao priliku napisati ovu priču. Ali Sudbina se umiješala, i jednog je dana za rane jeseni dovela do incidenta koji je promijenio cjelokupni svijet dvoje mladih.

Bilo je to jednog popodneva, kako već rekosmo rane jeseni, ili babina ljeta. Betty, praćena svojim psom, bila je odlutala uzbrdo u šumu. S vrha brijega lijepo se vidjela rijeka kako vijuga udalj, nad njezinim se vodama dizala prozračna, plavkasta, pahuljasta maglica. Suma kao da je bila ognjem planula. Na sve je strane usplamtjela prekrasnim bojama -žutilom topolova lišća, smeđom bojom s bijela i crna hrasta, crvenilom i grimizom s javora, zelenilom s bora i kukute. Nad njom slegla se tišina tek tu i tamo poremećena karakterističnim,

plačnim cvrkutom ptica što se ujesen okupljaju poradi hodočašća put daleka juga.

Betty je obožavala šumu, poznavala je svaku vrst stabla. Znala je i voljela i divovski crni hrast glatke ulaštene kore i debelih grana, i orah isprugane, grube kore i bodljikavih čičaka, i hikori¹ veličanstvene visine i ljuskave kore. Mnogo se puta divila jasici i njezinu uzdrhtalu, treperavu lišću. Danas, dok je šetala šumom, njezina je se ljepota naročito dojmila. Na malim osojnim čistinama, razbacanim po šumi, tamo-amo, bilo je posvukuda svakakva cvijeća.

Orahovi su čičkovi pucali. Betty se popela na jednu stijenu i posegnula za granom oraha, ali je uto izgubila ravnotežu i pala. Pri tom joj se desna noga nespretno iskrivi pod njom, osjetila je oštar bol i krik joj se ote iz usta. Ustala je i oprezno položila stopalo na tlo te pokušala prebaciti težinu na nj, ali to izazva novu prodornu bol. Odvezala je i skinula mokasinu i vidjela da joj je gležanj stao oticati. Znajući da ga je uganula i svjesna ozbiljnih posljedica takve povrede, obuze ju jad. Opet je pokušala zakročiti i težinu prebaciti na povrijeđenu nogu, no još jača bol prisili ju da odustane od takve nakane. Spustila se kraj jednog stabla, naslonila na nj glavu i stala razmišljati kako će se izvući iz ove nezgode.

Utvrda, koja joj je bila tako reći pred nosom, i do koje je trebalo samo sići travnatom padinom, činila joj se sada neizmjerljivo dalekom. Gledala je i gledala, ali nigdje žive duše na vidiku. Dozvala je psa. Sjetila se da je bio krenuo za jednom vjevericom i sad ni njemu nije bilo nigdje traga. Na njezin se poziv nije odazvao. Da joj je bar Tige tu, mogla bi ga poslati po pomoć. Stala je dozivati put utvrde, ali je udaljenost bila prevelika da bi ju tkogod mogao čuti. Od stijene što se dizala njoj slijeva odbijala se i vraćala jeka njezine vike, kao da joj se ruga. Sad se već ozbiljno zabrinula, suze su joj stale silaziti niz obraze. Od boli u gležnju, od straha da će ostati sama u samotnoj šumi kad padne mrak i da ju možda dugo neće naći, njezin je obično hrabar duh klonuo. Prepustila se potoku suza i jadu.

---

¹ Hikori-orah - vrsta tvrdog sjevernoameričkog drveta iz roda oraha (vrlo upotrebljivog za izradu skija)

Zapravo je prošlo svega nekoliko minuta - koje se njoj učiniše satima - kadli začu kako joj se iza leda približavaju mekani koraci mokasina po mahovini. Uspravila se uz krik radosti, okrenula glavu i ugledala zaprepašteno lice Alfreda Clarkea.

Vraćajući se iz lova u šumi, naletio je na nju a da ju nije ni opazio. Jednim je pogledom obuhvatio rasuto cvijeće kraj nje, malu prevrnutu mokasinu, njezino ojađeno, suzama umrljano lice i shvatio da se Betty nalazi u gadnoj nevolji.

Zbunjena i potištena, Betty ponovno klone u podnožju stabla. Više bi voljela da ju je u ovakvoj nesreći zatekao sam Girty ili koji član njegove razbojničke bande crvenokožaca, nego baš taj mladić. Baš kad se našla u takvoj tegobi, mislila je, treba joj se od svih ljudi iz utvrde naći upravo onaj koga bi najmanje poželjela za svjedoka svoje nevolje.

- Gospođice Zane! - uzvikne Alfred, pošto je časak krzmao - što se to, zaboga, dogodilo? Jeste li ozlijeđeni? Mogu li vam pomoći?

- Nije ništa - odvažno će Betty, pobere svoje cvijeće i mokasine s tla, pa polako stane na noge. - Hvala vam, ali mi nikakva pomoć ne treba.

Njezin hladan ton pogodi Alfreda i on se već okrenuo da pođe kadli u magli uhvati njezin pogled. U hipu stane. Zagledavši se bolje u njezino lice uvjeri se da djevojka žestoko pati i da se svim silama bori da to prikrije.

- Ali ne, hoću vam pomoći. Siguran sam da ste se ozlijedili. Naslonite se na moju ruku - reče on mirno.

- Molim vas, dozvolite mi da vam pomognem - on odmah prosljedi primičići joj se bliže.

Ali ga Betty ponovno odbije. Nije mu čak dopustila ni da uzme cvijeće iz njezina naručja. Nakon nekoliko mučnih koračaja, stade i podiže bolnu nogu s tla.

- Ne smijete više učiniti ni koraka - on će odlučno budući je primijetio kako je ona naglo prosljedila. - Iščašili ste gležanj i sad se bespotrebno mučite. Dozvolite mi da vas ponesem.

- Oh, ne, ne! - uzvikne Betty tjeskobno. - Mogu ja sama. Nije baš... toliko daleko.

Nastavila je mučno i sporo koračati, ali je nakon nekoliko koraka morala opet stati i ovaj put joj se iz grla oteže mukao jauk. Malo se zanjihala i gotovo bi pala da Alfred brže-bolje ne ispusti pušku i ne uhvati je na vrijeme.

- Hoćete li... molim vas... otići da mi nekoga... dovedete? - šapnula je nemoćno u isti mah gurajući ga od sebe.

- Besmislica! - ogorčeno prasne Alfred. Zar sam vam toliko odvratan da ćete radije pričekati ovdje i trpjeti pola sata duže, nego da vam ja pomognem? Pa, molim vas, ovo je samo zbog usluge. Nemojte misliti da mi je toliko stalo da vas ponesem. Naprotiv, mislim da ćete mi biti prilično teški.

Izgovorio je to tvrdim, ljutitim glasom, bio je duboko uvrijeđen što ona ne želi prihvatiti čak ni takav sitan znak pažnje s njegove strane. Betty tiho, napola prigušeno zajeca, s toliko jada i žalosti, da njemu srce popusti. Napokon, ona je samo dijete. Okrenuo se i opazio da joj suze potokom liju niz obraze. Uz kletvu upućenu tvrdoglavosti mladih žena općenito, a ove ovdje posebno, priskočio je k njoj i prije no što mu se stigla oduprijeti zgrabio ju je u naručaj, zajedno sa svim njezinim cvijećem, podigao i krenuo brzim koracima put utvrde.

Iznenadeno i ljutito Betty krikne, časkom se bijesno trzala, da bi se najednom mirno opustila na njegovim rukama. I njegova je ljutina sada splasnula, počeo je sam sebe koriti. Pogledao je crnu glavicu što mu je počivala na ramenu. Vjetar joj je mrsio vranu kosu koja joj je skrivala lice, u uvojcima padala na njegove grudi, milovala mu obraze i dodirivala usne. Dodir tih miomirisnih vlasi bio je nalik kakvu nježnu milovanju. Skoro nesvjesno pritisnuo ju je jače na grudi. U njemu je stala rasti slatka, luda čežnja, išao je kao obnevidio, svjestan samo dragocjena tereta što ga nosi, svjestan da je zauvijek nestalo neizvjesnosti, sada je znao da ju ljubi. U takvu kovitlacu uzbudljivih misli sišao je nizbrdo i stigao do pukovnikove kuće.

Crnac Sam, koji izađe iz kuhinje, čim ih spazi, samo ispusti vedro i smjesta otrča u kuću. Kad je Alfred stigao do vratiju već su mu u susret žurili pukovnik i Isaac.

- Pobogu! Što se dogodilo? Je li ranjena? Oduvijek sam se bojao nečeg takvog - uzbuđeno će pukovnik.

- Ne trebate se toliko uzbuđivati - odvrati Alfred. - Samo je iščasila gležanj, pa kad je pokušala hodati toliko ju je boljelo da se obeznanila te sam ju morao ponijeti.

- Samo to? - upita gospođa Zane koja je također izašla. - Užasno smo se uplašili. Sam je kao pomaman utrčao u kuću i stao nešto jezivo bulazniti... reče da je Betty mrtva.

- Smiješno! Pukovniče, taj vaš sluga uvijek izmišlja koještarije čim je o meni riječ - reče Alfred unoseći Betty u kuću.

- Ne dopadate mu se. Ali, vi se nemojte na njega obazirati. Stari, a možda mu se i mi previše rugamo. Jako ste nas zadužili - odvrati mu pukovnik.

Betty su položili na sofu i povjerali je znalačkim rukama gospođe Zane koja utvrdi dijagnozu - djevojka je uganula gležanj.

- Dobro, Betty, barem ćeš mirovati nekoliko dana - reče gospođa Zane pomalo šaljivim tonom dok je pipala gležanj.

- Alfrede, ti si nam došao kao kakav anđeo spasitelj, toliko si nas zadužio da naprosto ne znam kako da ti se odužimo - reče Isaac.

- Ah, sve u svoje vrijeme. Sada ne brini za to - našali se Alfred, pa živo doda, okrećući se ostalima: - Ispričavam se što se nisam obazirao na želju gospođice Zane da joj ne pomognem. Znam da je to najmanje što sam mogao za nju učiniti. Uvjeren sam da joj je moja nasilnost prištedjela veće boli.

- Što je to rekao, Betty? - upita Isaac sestru, kad je za Alfredom zatvorio vrata. - Zar nisi htjela da ti pomogne?

Betty ne odgovori. Sjedila je na sof, a gospođa Zane držala joj je malenu голу nogu i sipala vruću vodu na otečeni i pomodrijeli gležanj. Djevojci su usne bile beskrvne. Trepnula je svaki put kad joj je gospođa Zane dotakla gležanj, ali nije ispuštala ni uzdaha.

- Betty, da li te jako boli? - upita ju Isaac.

- Da li me boli? Što misliš da sam od kamena? Zna se da me boli - odvrati Betty. - Voda je vrela. Bessie, zar mi ne bi pomogla hladna voda?

- Oprosti, neću te zadirkivati - reče Isaac uzimajući sestrinu ruku. - Betty, moram ti reći da i ti i ja mnogo toga dugujemo Alfredu Clarkeu. Još ću ti nešto reći po čemu ćeš znati koliko mu toga duguješ. Sjećaš li se kad ti je ona tvoja junica pobjegla? Bilo je to prošlog mjeseca. Clarke ju je gonio cijeli dan i konačno ju uhvatio negdje u šumi. Zamolio me neka kažem kako sam ju ja uhvatio. Meni se čini da se zbog nečega on tebe boji. Želio bih da vas dvoje postanete dobri prijatelji. On je zaista jako fin čovjek.

Usprkos boli što ju je podnosila, Betty se do ušiju zacrveni na bratove riječi. Brat, pak, kao i svaki brat slijep za sve što se sestre tiče, nastavio je kovati u zvijezde svoga prijatelja.

Tjedan ili više dana Betty nije mogla maknuti od kuće, te je za ove prisilne okolice imala dovoljno vremena da razmišlja i preispituje svoje zbunjene osjećaje i dušu.

Sobica koju je Betty nazivala svojom gledala je na rijeku i utvrdu. Djevojka je najveći dio dana provodila ležeći kraj prozora, trudeći se da čita iz svojih omiljenih knjiga, ali joj je pogled često lutao k onom spokojnom prizoru, rijeci što je mirno tekla, drveću što se stalno mijenjalo i pašnjacima na kojima su blaženo pasle crvene i bijela krave. Ili bi pak odsutnim, snenim pogledom pratila let vrana preko brda i skladno kruženje sokola na ažurnom nebu, nalik bijelu jedru što se gubi na ljetnom moru.

Ali, u duši njezinoj nije bilo spokojstva koje je vladalo onim prizorom. Mučila ju je i dražila svijest o izvjesnoj promjeni osjećaja prema Alfredu Clarkeu, o promjeni koju još nije znala točno odrediti. Zašto tako često razmišlja o njemu? Točno, spasio je život bratu. Da, ali mora sebi priznati da to nije razlog njezina razmišljanja. Koliko se god trudila, nikako da odagna misli o njemu. Po tisuću se puta neprestano prisjećala časa kad ju je podigao na ruke kao da je kakvo dijete. Nešto bi ju nejasno žmarnulo oko srca kad god bi se sjetila snažnog, ali ipak i blagog stiska njegovih mišica.

Sa svog prozora nekoliko ga je puta spazila gdje prelazi čistinu između utvrde i kuće, pa je postupila kao svaka druga žena - motrila ga je dok je sama bila dobro skrivena. Divila se njegovu uspravnom hodu, dubokom glasu što ga je slušala kad je razgovarao s njezinim bratom. Iz dana u dan, gledajući kako joj se gležanj oporavlja i znajući da joj zatočeništvo neće još dugo trajati, sve je više strepila na samu pomisao da se mora s njim sresti. Nije mogla shvatiti samu sebe; čudne je snove sanjala; plakala je naizgled bez ikakva povoda, bila je nespokojna i nesretna. Na kraju je stala bjesnjeti i grditi samu sebe. Nazvala je samu sebe sentimentalnom glupačom. To joj je samo podjarilo drzovitost, ali ju nije umirilo. Nije znala da je jedan mali bog, koji se potajice prikrada svojim žrtvama, bacio oko na nju i da ta njezina blažena nesigurnost zapravo predstavlja početak buđenja srca.

Jednog popodneva, kad je Bettyno zatočeništvo već bilo pri kraju, posjetiše ju dvije njezine prijateljice, Lidija Boggs i Alica Revnolds.

Alica je bila djevojka svijetlih plavih očiju, smeđa joj je kosa u namirnim kovrčama padala oko čedna i lijepa lica. Na njezinu se rumenu obrazu krila zamamna jamica koja se pokazivala samo s osmijehom.

- Betty, kakva si ti ljenjivica! - uzvikne Lidija. - Cijeli dan samo ovdje ležiš i ništa ne radiš, tek zuriš kroz prozor!

- Djevojke, drago mi je što ste došle - reče Betty - baš sam neraspoložena, možda ćete me vi malo razveseliti.

- Tebi treba netko jačeg spola da te razveseli - nestašno će Alica, namigujući. - Zar nije tako, Lidija?

- Dakako - potvrdi Lidija. Ja, kad sam neraspoložena...

- Molim vas, poštedite me - prekine ju Betty, dižući obje ruke u znak prosvjeda. - Nimalo ne dvojim da u muškom spolu nalaziš lijek za svaku boljku. Djevojka koja je izgubila zanimanje za negdašnja lijepa zadovoljstva, koja sve svoje slobodno vrijeme provodi u tkanju i šivanju i koja je i samu svoju osobnost podložila velikom i svemoćnom tiraninu muškarcu, ne zna što je to neraspoloženje. Ona strepi da joj on

ne vidi suzu ili namrštenu obrvu. Ali, na svu sreću, ja još nisam stigla na takav stupanj.

- Ah, Betty, samo čekaj! Čekaj! - Lidija će priprijetivši prijateljici prstom. - Doći će i na tebe red. A kad dođe, ne očekuj od nas nikakve milosti jer ju nećeš naći.

- Na svu nesreću, ti i Alica prisvojile ste isključivo pravo na jedinu dvojicu poželjnih mladića u utvrdi - nasmija se Betty.

- Glupost! Puno je mladića koji bi jedva dočekali da ih udostojiš makar jednim pogledom, koketo mala - odvratila Lidija. - Tu su Harry Martin, Wil Metzer, satnik Swearengen iz Short Creeka, i još toliko njih da ih ne mogu nabrojati. Sjeti se Lewa Wetzela i Billvja Benneta.

- Lewu nije stalo ni do čega drugog osim do lova na Indijance, a Billy je još dijete - reče Betty.

- Lidija, zaboravila si da još jednog uvrstiš među obožavatelje Bettyna šarma - reče Alica.

- Oh, da, misliš... gospodina Clarkea? Zaista, zaboravila sam ga - odgovori Lidija. - Čudno da te baš on našao onog dana kad si uganula gležanj. Je li to bilo slučajno?

- Kako bi drukčije bilo? Poskliznula sam se s jednog kamena, noga mi se omakla - reče Betty.

- Ne, nisam mislila na to. Da li te on našao slučajno?

- Pa što si mislila, da sam čekala gospodina Clarkea u zasjedi, a zatim namjerno uganula gležanj? - otpovrne Betty čije su se oči počele opasno krijesiti.

- To svakako nisam mislila. Samo čudno mi je što se upravo on nade svaki put kad je kakva mlada dama u nevolji. Prekjučer je zaustavio jednog odbjeglog konja s kolima. U kolima je bila Nell Metzer, pa ju je spasio gadne trešnje, ako ne i čega goreg. Nell je ludo zaljubljena u njega. Rekla mi je da gospodin Clarke...

- Vjeruj mi, nije mi nimalo stalo da slušam te priče - prekine ju Betty.

- Dobro, Betty, ali ispričaj nam, je li bilo strašno što te on nosio? - upita Alice gledajući Betty naivnostidljivim pogledom. - Znaš, ti si toliko... toliko ponosna, može se reći. Uzeo te na ruke? Moralo ti je biti jako nezgodno, zbog antipatije koju osjećaš prema njemu, a on pak toliko zaljubljen u...

- Odvratne ste mi! - krikne Betty i baci jastuk na Alice koja ga vješto izbjegne. - Bolje da mi se gubite s očiju.

- Ne ljuti se, Betty, više te nećemo zadirkivati - reče Lidija grleći prijateljicu. - Hajde, Alice, reci Betty koji si dan odredila za svadbu. Vidiš, kakve je oči sada izbečila!

U graničnim naseljima mladi su se obično ženili još prije dvadesete godine života. Pritom nije bilo biranja, niti se vodilo puno računa o društvenom položaju i obiteljskim predrasudama. Pionirima, koji su išli na Zapad, cilj je naravno bio da poboljšaju svoj materijalni položaj, ali su se zbog međusobne ovisnosti, zajedničkih stremljenja i strahovitih pogibelji kojima su danomice bivali izloženi, zbijali u jednu veliku obitelj.

Stoga su roditelji poticali rane, prve ljubavi, nisu se na njih mrštili kako to danas čine - i one su obično završavale brakom.

Međutim, neka čitatelj ne misli da je mladom ljubavniku put bio utrt i posut cvijećem. Udvaranje i "odmjeravanje" drage imalo je i svoju lijepu i svoju mučnu stranu. Sretni se udvarač morao boriti protiv mnogobrojnih i raznovrsnih trikova koje su ih izvodili njegovi konkurenti i pretendenti na ruku djevojke. Pobjednik je zaista morao biti junak. Ako bi rano navečer krenuo k njoj kući, bio bi predmetom bezbrojnih šala kojima bi se zabavljala i pridružila i sama obitelj mlade dame. Kasnije, kad bi izlazio iz njene kuće, mogao bi računati da će - recimo, za zime - biti metom plotuna u vodu namočenih snježnih gruda, ili će ga gađati vedrima ledene vode, ili će mu kakav mangup, koji je strpljivo čekao upravo takvu zgodu, gurnuti na glavu brdo snijega s krova. Za ljetnih noći konja bi mu ukrali, odveli ga daleko u šumu i tamo privezali, ili bi mu skinuli točkove s kola i sakrili ih, natjerali bi ga da se pješice vrati kući. Sretni udvarač obično bi pohodio ljubljenu jednom tjedno, naročito ako je stanovao daleko, pa i onda samo kasno navečer. Tiho, poput tata u mraku, kroz travu i žbunje

dopuzao bi do njezina prozora. Na tihi znak, dogovoren među mladima unaprijed, ona bi se iskrala do vrata i pustila ga u kuću ne uznemiravajući roditelje. U strahu da upale svjetlo, a možda i presretni što pod takvim izgovorom mogu uživati u mraku toliko dragom zaljubljenima, sjedili bi mirno, šaptali tiho, sve dok na istoku ne bi zarudjelo, a tada bi se on, presretna i vesela srca, vratio svom dnevnom poslu.

Svaku je svadbu i staro i mlado pozdravljalo s najvećim zadovoljstvom. Praktično je ona predstavljala jedinu zgodu kada se useljenici okupljaju, osim kad se žnjelo, gradilo kome brvnaru, polazilo u pomoć kakvom dalekom naselju ili pripremalo za vlastitu obranu. Svadba je svekolikom pučanstvu naselja bila prilika da se raspojasa i provede do sita. Stariji su pak posebno uživali u tome da gledaju svoju djecu razdraganu i veselu, a mladi su u tim trenucima nalazili užitak koji donosi promjenu u sivoj monotoniji njihova radina života; njima je to bio dan posvećen metežu i brbljanju, dan snatrenja, dan spajanja dvoje zaljubljenih i, iznad svega, dan urnebesnog plesa.

Eto, zato je svadba Alice Revnolds bila veliki događaj za sve žitelje Fort Henryja.

Osvanulo je vedro, kristalno-čisto jutro. Sunce, nalik kugli crvenkasta žara, svojim je žutim zrakama okupalo gole, smeđe humke, ljeskalo se na bijeloj skrami mraza preko krovova brvnara, od njega se paučinasto-prozračna ledena korica na rijeci iskrila kao posuta dijamantnom prašinom.

Ženik William Martin i njegova pratnja okupili se u dogovoreno vrijeme radi jednog starinskog običaja, uprizorenja što se održavalo prije polaska svatova put kuće mlade. Bila je to takozvana "trka za bocom".

U toj je trci sudjelovao određeni broj mladića koje je birao mladoženja. U trci je trebalo prijeći za ovu priliku naročito odabranu, tešku i opasnu stazu. Što je staza bila gora, s više jaruga, kaljuža, oborenih stabala, panjeva, žbunja, ukratko sa što više raznovrsnih zapreka, to bolje, jer se time pružala ljepša prilika jahaču da iskaže svu svoju vještinu i odvažnost. Engleska trka za lisicom, sad već glasovita

na tri kontinenta, iako je riskantna i ponekad veoma opasna, ne može se po životnoj pogibelji usporediti s "trkom za bocom".

I toga je dana trka bila veoma uzbudljiva. Konje su postavili usporedno koliko se god moglo bolje, i starter vrisne po indijanski. Puče zvižd bičeva, bijesan topot teških kopita, vika natjecatelja i dreka gledatelja. Konji pomamno nahru-piše niza stazu. Put je cijelu milju vodio ravno koritom potoka. Prvih stotinjak jardi konji su jurili u zbijenoj grupi. Kod brane iza mosta na potoku, iz grupe konja u bijesnu trku sune lijep at vitkih nogu i kao ptica vine se preko dubokog jarka. Svi prepoznaše Alfreda Clarkea na njegovu crnom plemenitom pastuhu. Odmah za petama bio mu je George Martin na krupnu čilašu snažne grade i duga koraka. Zaždjeli su kroz vrbik, preko debala i grmova, uz humčiće i niz plitke jaruge, ne obazirući se na granje što ih je bolo i vodu što je po njima prskala. Prevalivši polovinu puta, Alfred se okrene i spazi čilaša odmah iza sebe. Na ravnu putu on bi se samo nasmijsao na pokušaj čilaša da održi korak s njegovim trkačem, ali se sad poboja da će onaj pastuh moćnih nogu opravdati svoj glas. Upravo pred njim dizala se golema gomila debala i granja, postavili ju mangupi koji su odredili rutu trke. Svakom konju je previsoka! Blijedog lica, stisnutih zubi, Alfred tek dotakne Rogera ostrugama i legne mu na vrat. Plemenita se životinja odvažno odazove nalogu. Podiže se kao na krilima, u letu dotakne samo granje navrh gomile. Alfred se ponovo osvrne i spazi čilaša gdje skače ne dotičući ni grančicu. Čas kasnije Roger zagaca u močvaru. Do koljena utonu u crnu, žitku kaljužu. Mogao je samo dizati jednu nogu za drugom i Alfredu je u hipu bilo jasno da je sad on siguran pobjednik - tu je teški čilaš zaglavio i izgubio trku. I zaista, kad je Alfred izašao iz močvare, gdje se s jedne grane klatila obješena boca, konj njegova rivala nemoćno se koprcalo usred podmukle baruštine. Preostala tri jahača, koja su dotle pristigla, vidjevši da im je svaki napor uzaludan, stadoše i prijateljskim povicima čestitaše Clarkeu i priznadoše svoj poraz. U toj trci nije bilo suca, jer je pobjednik bio onaj koji je prvi došao do boce.

Petorica jahača vratiše se do startnog mjesta gdje pobjednika pozdraviše općom vriskom. Prvi gutljaj iz boce otpi ženik, za njim se obredali njegovi pratitelji, zatim ostali, na kraju osta prazna boca koja će se čuvati kao uspomena na ovaj događaj.

Družina je tada krenula u naselje, pa je pošla domu mlade. Vjenčanje se redovito obavljalo neposredno prije ručka. Mlada je već bila spremna i čekala. U sivoj pamučnoj haljini, posve jednostavnoj i ničim ukrašenoj, bez ijedne vrpce ili čipke, Alice je ipak bila izvanredno mila i lijepa. S pravom ju je dragi ponosno uzeo za ruku i odveo do pastira. Kad se šapat utišao, svećenik upita s čijom se privolom ova žena udaje. Odgovorio mu je Alicin otac.

- Uzimaš li ti ovu ženu da je do kraja života svoga ljubiš, poštuješ i štitiš? - upita pastor.

- Da - odgovori dubok, grlen glas.

- Uzimaš li ti ovog muškarca da ga ljubiš, poštuješ i slušaš do kraja života svoga?

- Da - prigušenim glasom potvrdi Alice.

- Onda vas proglašavam mužem i ženom. Koje je Bog sastavio, neka nijedan smrtnik ne rastavi.

Nakon kratke molitve obred je završen. Svojta i prijatelji pohrliše mladima da im čestitaju. No, ta je ceremonija lako mogla nervirati i najdobročudnijeg mladoženju. Bliski su mu prijatelji krvnički stiskali ruku, šljapkali ga snažno po plećima i bubetali, ali sve je to bila šala pred mukama koje je morao otrpjeti gledajući gdje mu redom ljube ženu. Momci bi pak smatrali nevažecom takvu svadbu gdje bi im se branilo da ljube mladu, a za njom i svaku djevojku do koje mogu doći. I tako su se sad mladi, kršni useljenici tiskali i gurali pomamno kroz gomilu što je punila prostoriju da što prije poljube mladu, a za njom prvu koja se tu zatekne.

Betty i Lidija bile su Alicine djeveruše. Budući da Betty nije znala običaje u svadbama na granici, morala se osloniti na Lidijine savjete koje je u početku bila prezrivo odbila, bila je sigurna u oklop svoga dostojanstva. Jadna Betty! Mladu je prvi poljubio George Martin, krupna, snažna momčina koji je medvjedićem zagrljajem stisnuo bratovu ženu i cmoknuo je zvučnim cjelovom. Pustivši mladu, momak se okrene prema Lidiji i Betty. Lidija mu se izmakne, te njegova šačetina zgrabi Betty'n zglavak. Ona ga pokuša pogledati uznosito, ali joj to ne pođe za rukom pokraj smijeha prisutnih i mladićeva čestita, radosna i

razdragana lica. Mirno je stala i pustila neka ju George poljubi, samo je malo lice iskrenula u stranu. Sada tek ostali mladići stadoše jurišati na nju. Do očiju crvena, nemoćna da izdrži, Betty pobježe ravno bratu, pukovniku. On ju, smijući se, odbije od sebe. Ona se okrene bojniku McCollochu koji ju je čekao raširenih ruku. Izbjegavši jednog nasrtljivog momka koji ju je uhvatio za ruku, ona dotrči bojniku. Ali, jao, Betty! Bojnik nije bio imun na takva iskušenja, i sam je poljubi.

- Izdajnice! - krikne Betty i otme mu se.

Zdvojna Betty nije znala na koju bi se stranu okrenula. I baš kad se pomirila sa sudbinom ugledala je poznati Wetzlov lik. Otrčala je k njemu i lovac je zaštitnički zagrlj svojom dugačkom rukom.

- Ja ću te zaštititi, Betty - reče uz osmijeh koji mu zaigra na inače mrkom licu. - Momci, dobro otvorite uši. Betty ne želi da ju ljubite, a ja ću skalpirati svakoga tko se usudi da ju gnjavi.

Veselica je bivala sve bučnija. Vrhunac svega bio je ples poslije večere. Dugačka je prostorija karaule bila okićena zimzelenjem, granjem u jesenjem ruhu i cvijećem razbacanim svukud, njime su bili prevučeni čadavi zidovi i gole grede. Plamen s borovih kvrga na štapovima pobodenim u zidove osvjetljavao je prizor neusporediv u svojim bojama i živosti.

Glede glazbe, tu je bio Sam, stari pukovnikov rob, koji je sjedio na jednom malom podiju na gornjem kraju dvorane i strugao svojom violinom iz petnih žila; po načinu kako je sebi davao takt, klataći tijelo i lupkajući teškom nogom, vidjelo se da visoko cijeni svoju vrijednost.

Kraj podija, među ostalim muškarcima i ženama, svojim su se visokim prilikama isticali Jonathan, bojnik McColloch i Wetzlov, sva trojica po običaju u lovačkom ruhu i naoružani svojim dugim puškama. Drugi su se muškarci u većoj ili manjoj mjeri potrudili da se što ljepše obuku. Svakodnevno ruho od jelenje kože zamijenili su domaćim živobojnim košuljama i rupcima. Bojnik McColloch razgovarao je s pukovnikom. Na njihovim se inteligentnim licima čitalo zadovoljstvo koje osjećaju zbog prizora radosti mladih. Jonathan Zane je bio blizu vrata. Natmureno i šutljivo motrio je zabavu. Wetzlov se naslanjao na zid. U naručju je držao svoju dugu crnu pušku. Ozbiljno je promatrao momke i djevojke iz mladine i mlado-ženjine pratnje koji su plesali

pred njim. Kad se ples završio, Lidija i Betty stadoše pred Wetzela i Betty mu reče: - Lew, nećeš nas zamoliti za ples?

Lovac s visine pogleda u radosno, ozareno lice, nasmiješi se svojim napola nujnim osmijehom, pa će: - Ne penji se uz drvo uz koje se ne možeš popeti!

- Pa ti znaš plesati. Ostavi tu pušku i otpliši jedan ples sa mnom. Načekala bih se, kad bih čekala da me ti pozoveš. Hodi, Lew, vidiš kako te lijepo pitam? A drugi muškarci umiru od želje da plešu sa mnom - izazovno će Betty obje-šnjačkim tonom.

Nije bilo Bettyna zahtjeva koji bi Wetzel mogao odbiti, stoga on odloži oružje i na čuđenje i divljenje svih prisutnih pode plesati s njom. Pukovnik stade pljeskati, ostali zinuše od čuda pred dotad neviđenim prizorom. Wetzel nije bio nespretan plesač. Bio je izvanredno lakonog. Svojom je naočitom spodobom, dugom crnom kosom i šarenim, izrojtanim ruhom predstavljao nadasve neobičan kontrast kraj vitke i ljupke Betty u lijepoj sivoj haljini.

- Lewisu moj, da mi je to netko ispričao nikad mu ne bih vjerovao - smijući se reče pukovnik kad su mu Betty i Wetzel prišli blizu.

- A ja ti kažem da bi djevojke bile presretne kad bi svi muškarci znali plesati kao Lew - reče Betty.

- Betty, ti si mi svakim danom sve ljepša - dobaci John Bennet koji je stajao kraj pukovnika i bojnika. - Da mi se samo pomladiti, salijetao bih te dan i noć, ne bi me se lako otarasila.

- Ne znam, ujko John, da si mlad i da me salijećeš, sumnjam da bih te odbila - nasmiješi se Betty starcu koji joj je bio veoma mio.

- Gospođice Zane, smijem li moliti za jedan ples?

Glas je odjeknuo Betty kraj uha. Prepozna ga i odjednom ju zgrabi nekakav neshvatljiv sram. Bila je unaprijed i čvrsto odlučila da eventualnu molbu gospodina Clarkea odbije pod izgovorom da je umorna, ili da je već obećala ples nekom drugom - da kaže bilo što, samo da ne pleše s njim. Ali sad, kad je tome kucnuo čas, ili je zaboravila svoju odluku, ili joj je pomanjkalo hrabrosti da ju ostvari, jer kada glazba započne, ona se bez riječi okrene i ne gledajući u

mladića položi ruku na njegovu mišicu. Počeli su se okretati. Ona se iznenađeno i zadovoljno trgne osjetivši poznati joj korak, te se preda caru plesa. Vodena njegovom snažnom rukom, plutala je prostorijom kao na krilima sna. Ples koji su svirali bio je nov mlađariji utvrde - bio je to korak tada u modi na Istoku - te su ih svi gledali s velikim zanimanjem i znatiželjom. No, ples se i prebrzo završio i prije nego je Betty došla k sebi, njezin ju je partner već odveo do jednog izdvojenog sjedala na drugom kraju dvorane. Klupa je djelomično bila skrivena gustom masom granja.

- Od srca vam hvala na divnom plesu - reče Alfred. - Gospođica Boggs mi reče da vi znate ovaj korak.

- Veoma sam se iznenadila i obradovala kad smo počeli - odvrati Betty koja je istinski uživala u plesu.

- Danas je uopće sve bilo prekrasno - nastavi Alfred uočivši da je Betty svejednako smetena. - Gotovo sam se ubio jutros u trci za bocom. Još nikad nisam vidio onolike panjeve, jaruge i grmove. Da me nije uhvatila opća bezbrižna groznica, nikada ne bih natjerao konja na onakve skokove.

- Brat mi je rekao da je rijetko kad imao prilike vidjeti konja kakvog vi imate. Dodao je da ste izvanredno jahali - izmrmlja Betty.

- Pa, pošteno rečeno, ne bih želio ponoviti onakvu trku. Nije fer konja tjerati na nešto onakvo.

- Jeste li se već navikli na utvrdu?

- Gospođice Zane, ne navikavam se samo pomalo, nego mi postaje sve draži ovaj slobodan život u divljini. Dolazim do uvjerenja da sam ko stvoren za granicu. Sad su mi sasvim prirodne sve ove navike i običaji koji su mi se u početku činili toliko čudnim i neshvatljivim. Ljudi su poštteni, jednostavni i odvažni. Ovdje se mora raditi da bi se živjelo, i to je pošteno. Zna li vi da u životu još nikad ništa nisam radio, sve dok nisam došao u Fort Henry? Sav mi je život bio beskoristan, jalov.

- Skoro vam ne mogu vjerovati - odgovori Betty. - I prije ste znali i plesati, i jahati, i...

- Molim? - upita Alfred kad je Betty zastala.

- Ah, ništa. Radi se o vrlini koju vam ovdašnje djevojke pridaju - sitno se nasmije Betty.

- Po svoj prilici nezasluženo. Čuo sam da su me proglasili vještakom u otkrivanju mladih dama u nevolji.

- Jeste li se već dobro upoznali s ostalim mladićima? - žurno upita Betty da bi promijenila temu razgovora.

- Da, jesam, a naročito s vašim bratom poluindijancem, Isaacom. On je zaista krasan čovjek, i veoma zanimljiv k tome. Također mi se neobično sviđa pukovnik. Onaj mrki i tihi, Jack, John, kako li se zove, drugačiji je od ostale vaše braće. Lovac Wetzela ulijeva mi strahopoštovanje. Svi su oni bili krajnje ljubazni sa mnom i ja sam gotovo zaboravio da sam u stvari samotnik litalica.

- To mi je drago - odvrati Betty.

- Gospođice Zane - nastavi Alfred - nesumnjivo su vam rekli da sam došao na Zapad jer sam bio prisiljen napustiti roditeljski dom. No, molim vas, nemojte vjerovati sve što čujete o meni. Jednog dana bih vam mogao ispričati svoj život, ukoliko bi vam bilo stalo da ga čujete. Za sada znajte tek toliko da sam od kuće otišao po svojoj slobodnoj volji i da se nemam razloga bojati povratka tamo.

- Pa, ja nisam mislila... - započe Betty crveneći se.

- Znam, znam, ne morate mi reći. No, pričajte mi štogod o sebi. Zar vam ovdje nije dosadno? Ne grize li vas besposlica?

- Zimus je bilo tako. Ali ljetos, oh, bilo mi je ugodno i veselo. Naravno, ovo nije kao život u Philadelphiji, nedostaju mi uzbuđenja i radosti na koje sam bila navikla tamo. Tetka me je molila da ostanem živjeti s njom i ne odem u divljinu. Imala sam sve što sam htjela: komfor, društvo, posijelo, plesove, prijatelje, sve što jedno djevojačko srce može poželjeti, ali više sam voljela doći u ovu malenu naseobinu na granici. Čudan izbor za djevojku, zar ne?

- Da, doista neobičan - ozbiljno će Alfred. - Moram se čuditi motivima koji vas ponukaše da dođete u Fort Henry. Ja sam ovamo došao da nađem sreću. Vi ste pak došli da unesete zračak sunca i vedrine u bratovu kuću, a svoju sreću ste ostavili za sobom. Pa, u

vašem motivu leži plemenitost. U mojem pak ničeg drugog nema osim lakomislenosti. Baš bih volio znati što me čeka u budućnosti.

- Mislim da nije opravdano gajiti takve želje. Kad biste digli veo s vaše budućnosti, da li biste mogli raditi tako naporno, učiniti toliko toga? Ja ne želim znati svoju budućnost. Sama sam birala, donijela odluku i toga ću se zdušno držati. Međutim, vama zaviđam što ste muškarac. Pred vašim je nogama svijet, da ga osvojite. A žena, šta ona može učiniti? Može mijesiti tijesto, vrtjeti preslicu, sjediti kraj rešetke, gledati i čekati.

- Ostavimo takve tužne misli za drugi put. Još vam nisam rekao ni riječi od onoga što sam vam namjeravao kazati. Strašno mi je žao što sam bio toliko grub one večeri kad se vaš brat vratio kući. Ne znam što mi je bilo, te ispadoh takav, ali znam da odonda duboko žalim. Hoćete li mi oprostiti i biti mi prijatelj?

- Ja... ja, ne znam - odgovori Betty iznenađena i neodređeno uznemirena žustrim pogledom njegovih očiju.

- Zašto? Trebali biste shvatiti i donekle ispričati jednu brzopletu ćud, a i sami znate da niste... da ste bili...

- Da, sjećam se da sam bila netrpeljiva i neljubazna. Ali, ja sam se ispričala, odnosno, bar sam to pokušala.

- Sada nastojte meni oprostiti glupost. Neću vas pustiti na miru sve dok mi ne oprostite. Promislite koliko će vam biti lakše budete li širokogrudni.

- Dobro, neka vam bude, opraštam vam - reče Betty, zaključujući da u ovom mladom čovjeku zaista ima odlučnosti.

- Hvala vam. Obećavam vam da to nikada nećete požaliti. A što je s vašim gležnjem? No, mora da ste ozdravili kad ste plesali ko vila.

- Sve više se slažem s djevojkama koje tvrde da vam komplimenti teku kao iz rukava. Noga mi je skoro sasvim zdrava, hvala na pitanju. Tek tu i tamo malko zaboli.

- Sjećam se onog dana kad se to dogodilo - nastavi Alfred, pažljivo ju motreći. Želio ju je malo iskušati, ali nije bio posve siguran u sebe. - Cio sam dan tada proveo u šumi, sam sa svojim mislima,

ponajviše tužnim. Kad sam vas spazio, pravio sam se kao da sam iznenađen. Zapravo, nisam bio nimalo iznenađen, jer sam prije toga slijedio vašeg psa. S njim sam se sprijateljio što mi je bilo neobično milo, vjerujte mi. Spazio sam vam lice na tren, prije nego ste osjetili da sam kraj vas. Kad ste mi čuli korake, okrenuli ste se i uzviknuli od radosti i olakšanja. Međutim, čim ste vidjeli da sam to ja, izraz vam se promijenio, gore me ne biste pogledali ni da sam bio Wyandot na ratnoj stazi. Još nikad nisam vidio veću žalost i gorčinu od one na vašem suznom licu.

- Gospodine Clarke, molim vas, to mi više nemojte spominjati - dostojanstveno će Betty. - Želim da to zaboravite.

- Zaboravit ću sve, samo neću zaboraviti da sam imao sreću naći vas i pomoći vam. To nikada neću zaboraviti. Siguran sam da se nikad ne bismo sprijateljili da nije bilo te zgode.

- Eno Isaaca, traži me - reče Betty ustajući.

- Pričekajte još samo tren, molim vas. Naći će on vas - reče Alfred, zadržavajući ju. - Otkad ste toliko ljubazni sa mnom, osmjelio sam se. Mogu li vas posjetiti sutra?

Gledao je ravno u njezine tamne oči koje su nesigurno trepnule i spustile se još prije nego je završio pitanje.

- Isaac me traži. Ne može me vidjeti ovdje. Moram ići.

- Ne, ne puštam vas prije nego mi odgovorite. Šta mi vrijedi što ste mi oprostili ako vas ne mogu posjećivati? Molim vas, dozvolite mi.

- Možete doći - odvrati Betty, i začuđena i izazvana njegovom upornošću. - Morali biste i sami znati da se tako što samo po sebi razumije kad vam jedna djevojka oprosti.

- Ah, vi ste tu! Bome, oznojio sam se dok sam vas našao - reče Isaac prilazeći im zajapurena lica i očiju što su mu se krijesile uzbuđenjem. - Alfrede, kakav je to način da sakrivaš kraljicu plesa? Hoću plesati s tobom, Betts. Baš se lijepo provodim. Čini mi se da je čitav vijek prošao otkad sam posljednji put plesao, za ovo vrijeme ništa osim indijanskih plesova! Oprosti, Alfrede, ali odvest ću ti je. Vidim da se ni njoj neda ići... ha-ha!

Dobacivši oboma mangupski pogled, on povede Betty sa sobom.

Alfred ostane izgubljen u mislima. No, odjednom se prisjeti da će svima upasti u oči ne bude li u društvu, stoga ustane i nade sebi partnericu za ples. Plesao je s Aliceom, Lidijom i drugim mladim damama. Sat kasnije tiho se išuljao i otišao u svoju sobu. Želio je ostati sam. Želio je razmišljati: odlučiti hoće li mu biti bolje ostati u utvrđi, ili u mraku izjahati i nikad se više ne vratiti. Prijateljski dodir Bettyne ruke izazvao je nov i silovit nalet požude protiv koje se borio već tjednima. Stalno su ga prožimali trnci uzbuđenja što ih je osjetio na dodir njezina malenog dlana, sad je svoju ruku pritisnuo na usne.

Dugo je tako sjedio kraj prozora. Mutno je nazirao široku krivudavu rijeku nad kojom se dizala blijedosiva maglica, a iza nje gusta crna šuma. Svježiji povjetarac što je pirkao s vode hladio mu vrelo čelo, a tišina i samoća smirivale mu dah.

GLAVA 4

- Dobro jutro, Harry. Kamo si krenuo tako rano? - poviče Betty s vrata.

Momčić kojeg je Betty zvala prolazio je stazom ispred pukovnikove kuće. Nosio je pušku gotovo iste visine kakve je bio on.

- Brojutro, Betty. Idem preko potoka da ubijem purana što se odande javlja - odvрати dječak zastajkujući kraj kapije i vedro se osmjehujući djevojci.

- Zdravo, Harry Bennet. Ideš po purana? Već ga nekoliko jutara čujem, mora biti krupna purančina - reče pukovnik Zane izlazeći na vrata. - Imat ćeš društvo. Eno ide i Wetzel.

- Poslušaj - reče lovac koji je zastao i naslonio se na kapiju. Svi osluhnuše. Svugdje je bilo tiho, samo je cinkalo zvonce na nekoj kravi na pašnjaku kraj pukovnikove staje. Tišinu odjednom poremeti dug, vriskav, osebujan zov.

- Da, puran je, nema što, mora biti krupan mužjak - reče pukovnik kad je zov utihnuo.

- Da li ga je Jonathan čuo? - upita Wetzel.

- Koliko ja znam, nije. Zašto pitaš? - ispotiha će pukovnik. - Hej, Lew, misliš li da nije puran?

- Do viđenja, Harry, ulovi ga i donesi mi puretine - reče Betty i vrati se u kuću.

- Sve mi se čini da je taj puran crven - odgovori lovac pukovniku, pa dade dječaku znak neka ga ne slijedi, baci pušku na rame i hitro krene niza stazu.

Od cijele obitelji Wetzel - poznate s kraja na kraj granice - Lew Wetzel bio je najglasovitiji. Rana je povijest Zapadne Virginije i Ohija ispunjena neustrašivim djelima tog litalice iz divljine, samotnog lovca, nezasitnog osvjetnika s pravom zvanog najvećim utamaniteljem Indijanaca.

Kad je Lewisu bilo oko dvadeset godina, a braća mu John i Martin bijahu nešto mladi, krenuše iz svog doma u Virginiji na jedan duži lov. Vrativši se, zatekoše samo zgarište kuće, izmrcvarene ostatke oca i majke, ogoljela tijela silovanih sestara i krvavi skalpirani leš nekog im brata.

Tada se Lewis Wetzel zakleo da će se neumorno i do smrti svetiti cijelom indijanskom rodu. Tu je odluku provodio na užasan način. Od tog je događaja uglavnom živio u šumi, a Indijanac koji bi mu se našao na putu bio je osuđen na smrt. Različita su mu indijanska plemena dala razne nadimke. Shawnee ga zвахu "Nožinom", Huroni "Zatornikom", Delaware "Vjetrom Smrti", a pri spomenu tih imena ledilo se srce i najodvažnijem ratniku.

Čuvenim je pionirima, lovcima s granice, borba protiv Indijanaca bila samo sporedno djelo - uglavnom nužnost - ali je Wetzelu ona bila životni cilj.

Živio je isključivo zato da ubija Indijance. Slijepo je srljao u borbu, zadovoljan je bio sam kad je lunjao divljinom i neprekidno tragao za crvenokošcima do samih njihovih domova, ili ih u zasjedi sačekivao na stazi ispred sela, kao kakav tigar što čeka žrtvu. Cesto je u sivilu praskozorja Indijance, zaspale oko logorske vatre, iz sna naprečac budio strahovit, prodoran krik. Stravom pogođeni skakali su na noge da padnu žrtvom tomahavka svoga bespoštednog dušmanina, ili da ih zaglušī prasak puške i u bunilu spaze spodobu dugačke crne kose kako zadivljujuće hitro nestaje u šumi. Wetzel je za sobom sijao smrt, a nestajao bi još prije no što bi zamrla jeka njegova demonskog krika. Iako su ga često gonili, Indijancima je uvijek izmicao, jer je bio najbrži čovjek na granici.

Već dugo godina smatrahu ga desnicom rukom obrane utvrde. Indijanci su ga se praznovjerno bojali, te su često odustajali od svojih napada na utvrdu samo zato jer su znali da se on nalazi tamo.

Mnogi su Wetzela držali divljakom, čovjekom pomamno žednog krvi crvenokožaca, bez ikakvih ljudskih osjećaja. Ali, takvo je mišljenje bilo nepravedno. Kada ga je osvetnička groznica napuštala - što se pokatkad događalo - znao je biti tih i miroljubiv. Bio je čak i ugodan onom malom broju ljudi koji su ga dobro poznavali. No, iako ga je po

čuvenju svak poznavao, malo je bilo onih za koje je on mario. U naselju se zadržavao samo kratko, a rijetko bi progovorio, osim kad bi ga štogod upitali.

Priroda se postarala da Wetzel po svemu, pa i svojom gradom, odgovara svom istaknutom položaju među izviđačima i lovcima. Bio je veoma visok, plećat, snaga mu, spretnost i izdržljivost bijahu divljenja vrijedne, oko mu bilo sokolovo, imao je njuh lovačkog psa i intuiciju koja igra važnu ulogu u životu jednog lovca. Nije znao za strah. Bio je smion jer je smionost oružje pametnijeg. Vješt, neumoran i nemilosrdan, Wetzel je u svom pozivu bio neusporediv.

Njegova vrana kosa, kojom se ponosio, bila mu je neobično duga; kad bi ju pustio dosezala mu je do na stopu od zemlje. Bio je to izvanredan skalp za koji bi Indijanac dao bilo što.

Indijanci su se služili jednim uvijek veoma omiljenim trikom koji je često bio smrtonosan bijelcu - zovom divljeg purana. Nije bila rijetkost da ljudi izađu iz naselja da ulove purana čiji su zov čuli i više se nikad ne vrate.

Nekoliko je jutara Wetzel slušao onaj zov, pa je najzad posumnjao u njegovu prirodu i odlučio da se uvjeri. Na istočnoj padini brijega koji se dizao iznad potoka nalazila se jedna pećina, kojih pedeset do šezdeset jarda iznad vode. Ulaz je u nju bio skriven puzavicama i žbunjem. Wetzel je to znao pa je prešao potok na izvjesnoj udaljenosti iznad pećine, široko ju je zaobišao pa joj prišao s gornje strane. Tu se sakrije u jednom grmu i pričeka. Nedugo zatim odmah ispod sebe začu puranov zov. Istodobno je iz pećine izronila ulaštena glatka, smeđa glava indijanskog ratnika. Nakon što se oprezno osvrne lijevo-desno, crvenokožac opet ispusti onaj zov, pa ubrzo umakne u pećinu. Wetzel se nije micao s mjesta, pustio je Indijanca neka još desetak puta ponovi onu predstavu. Tako se uvjerio da je crvenokožac sam. Kad je s tim bio načisto, brzo je nanišanio u čuperak kose i opalio. Nije čekao da provjeri ishod - toliko je bio siguran u svoju nepogrešivost - nego se odmah stao spuštati niz strminu, razgrnuo puzavice i ušao u pećinu. Jedan je stasiti Indijanac ležao iza samog ulaza, s licem u puzavicama. Mrkim je prstima još uvijek stezao jelenji rog pomoću kojeg je izvodio onaj zov koji mu je donio smrt.

"Huron", progunđa lovac za se i oštrim nožem zasiječe kožu oko čuperka kose i otrže skalp s mrtvaca.

Po unutrašnjosti pećine vidjelo se da je netko u njoj obitavao duže vrijeme. Tu je bilo vješto izrađeno kameno ognjište zakriljeno brezovom korom tako da ni zračak svjetla ne dopre izvan pećine. Naslaga ugljevlja na njemu još se dimila. Na jednoj malenoj kamenoj izbočini u stijeni ležalo je prženo kukuruzno zrnje, a s jednog kolčića visili su komadi mesa i torba od jelenje kože.

Najednom se Wetzel spusti na koljena i stane ispitivati tragove stopala na pješčanu tlu pećine. Mjerio je dužinu i širinu stopala mrtvog ratnika. Pomno je proučavao svaki otisak mokasina. Ispuzao je ispred pećine i stao ispitivati mahovinu.

Ustane. Za nekoliko se posljednjih trenutaka nekako sav izmijenio. Na licu mu sad ležao drukčiji izraz; umjesto spokojstva, na njemu je bila mrka jarost; usne mu se stisnule u tanku, okrutnu crtu, u očima mu se krijesila čudna varnica.

Polako je krenuo određenim pravcem, nizbrdo do potoka. Tu i tamo zastajkivao je i osluškivao. Neobični glasovi šume ne bijahu mu strani. Štoviše, bili su mu bliži negoli glasovi ljudi.

Sjetio se kako je u trenu kad se zaobilaznim putem penjao uzbrdo da bi odozgo prišao pećini čuo pucanj iz daljine, negdje iz šumarka hikorija. No, kako je znao da tamo useljenici često odlaze u lov na vjeverice, u prvi mah nije pridao tom pucnju nikakvu važnost. Sad je ta činjenica dobila drugo značenje. Prećacem je skrenuo sa staze kojom je išao i zabrzao niz strminu. Prešao je potok, dohvatio se zaklona vrbika, pa je došavši na jednu stazu kopitnicu potrčao. Trk mu je bio lak, kao čovjeku naviklu takvu načinu putovanja, dugim je koracima za kratko vrijeme prešao par milja. Stigavši do litice što se s brijega strmo spuštala stane i tad pode korak za korakom uza samu vodu. Naišao je na trag gdje su Indijanci prešli potok upravo na mjestu gdje je očekivao da će biti. Na vlažnu pijesku ležali su tragovi nekoliko mokasina, na nekima su obli rubovi otiska pete bili još glatki i neokrnjeni. A blatna voda što je ležala u tim otiscima bila je njegovu vještu oku dokaz da su Indijanci tuda prošli rano ujutro.

Trag je vodio uzbrdo, pa u duboku šumu. Ne dvoumeći se ni trenu, lovac nastavi njime. Poput sjene se prebacio od stabla do stabla, od grma do grma; tiho, smotreno, ali hitro, slijedio je tragove Indijanaca. Kad je zašao u tamu stablja Crne šume, pred njim se ispriječiše spletovi grmlja, oborena stabla i jaruge i onemogućiše mu brz hod. Pred tim gotovo nepremostivim zaprekama zastajkivao je, virio na sve strane, proučavao tlo, prepreku, ždrijelo klanca, i cijelo vrijeme mozgao o mogućem pravcu kretanja crvenokožaca. Stao je skretati da bi izbjegao najgori dio puta. Ta su mu skretanja ponekad bila od svega nekoliko stotina stopa, ali bi se često odužila miljama, no traga nije gubio. Ovo nevjerojatno poznavanje indijanskog načina putovanja kroz šumu, koje je mogao steći samo čovjek koji je cijeli život posvetio lovu na Indijance, bilo je jedno od Wetzelovih mnogih umijeća koja su ga izdizala iznad ostalih lovaca i činila ga strahom i trepetom crvenokožaca.

Spustio se s jedne glavice i ušao na proplanak gdje su stabla izrasla prorijeđeno, a grmlje bilo tek do koljena. Po crnom se tlu vidjelo da je nekad ovuda harao požar. Kraj jednog potoka što je žuborom krivudao preko čistine, lovac naiđe na tragove koji mu izmamiše uzvik iznenađenja. Na mekanu tlu jasno se isticao otisak mokasina bijelog čovjeka. Na tragovima Indijanaca stopalo je uvrnuto prstima. U bijelca je to obratno. Nešto dalje Wetzel nade ovlaš prignječenu mahovinu, te zaključi da je tu palo nečije teško tijelo. Kako je još ranije uočio tragove jelena i srne kraj potoka, pomislio je da je po svoj prilici lovac bijelac ubio neku životinju. Našao je i lokvu krvi oko koje su ležali tragovi mokasina. Od tog mjesta trag je vodio ravno prema zapadu - tko zna iz kakvih razloga Indijanci su promijenili svoj smjer.

Ova novost začudi lovca. Naslonio se na jedno stablo prebirući u mislima i tražeći razloge takvog naglog odlaska - jer se u njegovoj prosudbi radilo o naglom odlasku. Trag što ga je dugim miljama dosad slijedio bio je tipični krivudavi trag Indijanaca u lovu, što se polako i šutke prikradaju motreći svoju žrtvu, bila to zvijer ili čovjek. Trag koji je vodio put zapada, međutim, bio je ravan kao let vrane; otisci mokasina bili su široko razmaknuti, neiskusnu oku to bi se učinilo tragom jednog jedinog Indijanca. Wetzel je znao da su Indijanci svaki ponaosob kročili otiscima predvodnika. Po svom običaju, Wetzel u

hipu donese odluku. Ocijenio je da ima osam Indijanaca pred sobom, ne računajući onoga kojega je on ustrijelio. Ova je grupa Indijanaca ili ubila ili zarobila bijelca koji se našao u lovu. Wetzel je zaključio da će nekolicina Indijanaca hitati dalje najbržim korakom, dok će drugi ostati za njima čekajući u zasjedi na tragu ili pak vraćajući se po njemu kako bi provjerili da li ih tkogod slijedi.

Cijeli je sat strpljivo čekao, nije se ni pomakao, i njegova se prosudba pokazala mudrom. Odjednom, s druge strane proplanka, šmugne nešto tamno, živo, nešto se potakne, nalik ptici kad strelimice šmugne za stablo. Je li bila ptica ili vjeverica? Potom opet spazi onaj pokret skriven u sjeni šume. Nekoliko minuta prođe, Wetzel se nije micao, gotovo nije ni disao. Ona je sjena zamakla za jedno stablo. Oštrim je okom netremice motrio ono stablo i koji tren kasnije spazi sjenu koja se odbija od debla i bešumno pada iza drugog stabla. Za onom prvom prilikom promače druga, pa treća i četvrta. Bijahu to indijanski ratnici, takvom su se hitrinom kretali da je samo oko ravno Wetzellovom moglo zamijetiti njihove pokrete na onolikoj daljini.

Svaki bi drugi lovac vjerojatno u takvoj situaciji dao petama vjetra dok mu je još vrijeme. Ali Wetzel ne bi ni sanjao da učini tako što. Polako je nategao kokot na pušci. Kad su Indijanci izašli na vidjelo, uočio je da mu se ne nadaju nego se samo po svom običaju i opreza radi vraćaju vlastitim tragom.

Čim je prvi ratnik stigao do jednog debelog hrasta kojih dvjesto jardi dalje, duga crna cijev lovčeve puške stala se sporo, skoro neprimjetno dizati i u trenutku kad se poravnala crvenokožac je upravo zaobišao stablo. S oštrim praskom oružja on zaglavinja i padne.

Wetzel skoči i svjestan da mu je jedini spas u njegovu munjevitom bijegu, ispusti svoj dobroznani krik i pobježe brzo poput svjetlaca.

Ostali Indijanci zapucaše za onom prilikom što se proderala i nagnala u paklenski trk, ali bez uspjeha. Wetzel je jurio između drveća takvom hitrinom da je bilo nemoguće uzeti ga na nišan. Uz vrisku i dernjavu Indijanci izvukoše tomahavke i poletješe za njim sigurni da će ubrzo dostići svoju žrtvu.

Još s početka svoga lova na Indijance, Wetzel je usavršio jednu osobitu vještinu koja mu je u mnogo navrata spasila glavu i uvelike

doprinijela njegovoj glasovitosti. Umio je u najvećem trku ponovo nabiti pušku. Zahvaljujući izvanrednoj brzini odmicao je svojim progoniteljima i u isti mah ponovo punio pušku. Tim se trikom i sad poslužio.

Sve jače brzajući, napunio je pušku, pa se brzo okrenuo i na mjestu ubio prvog Indijanca koji je trčao za njim. Drugi je dotle gotovo došao do njega i bacio tomahavk koji opasno zazvižda Wetzelu kraj glave. No on samo skoči i produži trk, te opet napuni oružje. Kad god bi se osvrnuo, Indijanci bi se u neprilici smeli strepeći od njegova nepromašiva oružja. Kad je tako pretrčao milju ili nešto više našao se na jednoj čistini gdje se iznenada okrene prema svojim progoniteljima. Prvi Indijanc skoči iza jednog stabla, ali ne pođe mu za rukom da sakrije cijelo tijelo, te i on pade žrtvom lovčeva hica. No, morao je biti teško ranjen, jer njegov suborac napusti gonjenje da bi mu pomogao. Obadvojica se izgubiše u šumi.

Wetzel se uvjeri da ga više ne gone, uspori korak i zamišljeno se zaputi prema naselju.

Istoga dana, ali nekoliko sati nakon Wetzelova odlaska, Alfred Clarke se došetao iz utvrde i našao pukovnika u dvorištu njegove kuće. Pukovnik je marljivo miješao sadržinu jednog golemog bakrenog kotla koji je bio obješen nad jakom vatrom. Sladunjav miris jabuka miješao se s prodornim vonjem izgorjela hikorija.

- 'Brojutro, Alfred. Kako vidite, ulovile su me - pozdravi pukovnik mladića.

- Vidim - odvrati Alfred i sjede na gomilu cjepanica. - Šta li to miješate tako marno?

- Pekmez od jabuka, momče moj, pekmez od jabuka. I ne dozvoljavam čak ni sestri da mi u ovom poslu pomogne.

- Pukovniče Zane, došao sam vas nešto zamoliti. Otkako ste nas izvijestili da ćete nas poslati na pohod uz rijeku zabrinut sam zbog mog Rogera. Nije podoban za težak teret, a ne mogu povesti dva konja.

- Dat ću vam dorata. Krupan je i snažan. Onaj je vaš vranac pravi ljepotan. Ostavite Rogera kod mene, pa ako se nećete vratiti ostade

meni krasan konj. Ha-ha! No, šalu na stranu, Clarke, ovo vam ne kazujem zbog pogibelji koja vas čeka, ali ako želite radije ostati...

- Krivo ste me shvatili - odmah odgovori Alfred koji se zacrvenio.
- Ne brinem ja zbog sebe. Ja ću poći, pa što bude. Ali mi nije svejedno što će biti s mojim konjem.

- Ispravno, na konja treba uvijek misliti. Zadužit ću Sama neka se poštara za Rogera što god je bolje moguće.

- Radi čega se poduzima taj put i koliko dugo ćemo biti odsutni?

- Jonathan će vas voditi. Kaže da vam valja računati sa šest tjedana, naravno ako se vrijeme ne pokvari. Ići ćete najprije u Short Creek gdje ćete pomoći da se podigne karaula. Zatim ćete poći u Fort Pitt. Tamo ćete na splav ukrcati sve potrepštine koje ću naručiti i vratit ćete se rijekom. Uz put ćete sigurno imati prilike da omirišete barut.

- Sto ćemo s konjima?

- Vodit ćete ih sa sobom na splav, zna se.

- To mi je nešto novo: voziti konja na splavi - reče Alfred sumnjičavo zagledajući prema brznoj rijeci. - Hoće li biti kakve mogućnosti da doznamo novosti iz Fort Henrvja dok smo na putu?

- Da, bit će nekoliko teklića.

- Gospodine Clarke, idem nahraniti svoje ljubimce. Biste li ih htjeli vidjeti? - začu se glas koji Alfreda u hipu diže na noge. Okrene se i spazi Betty. Za njom je išao njezin pas koji je u zubima nosio jednu košaru.

- Prihvaćam s oduševljenjem - odvrati Alfred. - Zar imate još ljubimaca osim Tigea i Ognjanka?

- Ah, svakako. Imam medu, šest vjeverica, od kojih jednu bijelu, i nekoliko golubova.

Betty povede mladića do jedne ograde kraj staje. Bio je to prostor od otprilike dvadeset četvornih stopa, opasan zašiljenim i u zemlju duboko zarivenim borovim mladicama. Betty skide zasun i otvori vratašca, a s krova staje prhnu nekoliko golubova, od kojih se neki spuste na njezino rame. Nedorasli crni medvjedić izađe iz jedne

oveće štenare i dogega se k djevojci. Očito se radovao njezinu dolasku, ali je također očigledno izbjegavao Tigeovu blizinu i sumnjičavo mjerkao mladića. No, kad ga je Alfred pogladio po glavi i stao mu tepati, medvjed se udobrovolji i uze njušiti Alfreda oko koljena, zatim se uspravi i položi šape mladiću na ramena.

- Ajde, ajde, Cezare, budi miran - reče Betty. - Stalno se hoće hrvati, to mu je prvo čim se sprijatelji s nekim. Veoma je pitom, uradit će što god mu se kaže. Čudo jedno koliko je pametan. No, uvredu ne zaboravlja. Ako mu netko nešto podvali, budite sigurni da mu to neće upaliti drugi put. One noći kad smo ga uhvatili, Tige ga je bio natjerao na drvo, a Jonathan se popeo za njim i uhvatio ga lasom. Otada mrzi Jonathana, a ako se nade nasamo s Tigeom onda je tuča neizbježna. Da nije toga, pustila bih ga da slobodno seta dvorištem.

- Zaista mu se na očima vidi da je pametan i lukav - reče Alfred.

- I jest, ali se ponekad glupavo prevari. Jednom sam htjela pući od smijeha. Bessie, bratova žena, imala je veliki kotao na vatri, kako sad stoji, samo je taj put ona kuhala javorov sirup. Tigea nije bilo, bio je negdje vani s muškarcima, i ja pustih Cezara neka se malo šećka. Obožava javorov šećer, pa kad je nanjušio sirup potegao je kotao i vreo mu se sirup prelio preko njuške. Oh, užasno je urlikao. Najsmješnije je to što je, kako se čini, držao da sam mu ja namjerno podvalila, pa se na mene durio i nije me htio ni pogledati čitava dva tjedna.

- Shvaćam vašu ljubav prema životinjama - reče Alfred. - U bićima iz divljine ima koječega veoma zanimljivog. U Virginiji, gdje sam ranije živio, malo je životinjskih vrsta, a ja nisam imao bogzna kakve prilike da im pratim navike i život.

- Evo mojih vjeverica - reče Betty otvarajući vratašca jednog kaveza iz kojeg izjuri nekoliko vjeverica. Neke skočiše na tlo, a jedna se popne na krov kaveza, druga se nađe na Bettynu ramenu. - Navečer ih zatvaram jer se bojim da mi ih ne pokolju lisice i lasice. Ona bijela je jedina takve vrste koju sam vidjela u ovim krajevima. Jonathan ju je nedjeljama lovio, ali kad je najzad dolijala i pala u zamku, brzo se pripitomila. Zar nije slatka?

- I te kako. Još nikad nisam vidio takvu. U stvari, mogu reći da nisam ni znao da postoji tako lijepa životinjica - odvratila Alfred diveći

se ljupkoj životinji koja je s kaveza skočila na Bettynu mišicu i stala jesti iz djevojčine ruke; veliki, čupavi, bijeli rep prebacila je preko leđa, sitne su joj očice svjetlucale.

- Gle, poslušajte! - reče Betty. - Vidite onog mužjaka, onog krupnog, crvenkastosmeđeg? Zovem ga Satnikom, jer hoće zapovijedati svima ostalima. Imala sam drugog mužjaka, starijeg od ovog, zapovijedao je po miloj volji, ali jednog su se dana ove sive udružile i udesile ga. Što govorim, ubile bi ga da ga ja nisam pustila. E, ovaj sada ide istim stopama onoga. Jeste li čuli onu čudnu škripu? To satnik škrguće, ljubomorno bjesni što ja iskazujem toliku pažnju ovoj bijeloj. U svakoj takvoj prilici škripa zubima, a i potukao bi se da je ne motrim. Čudno mi je, međutim, što u ove bijele nema ni najmanje borbenosti. Ona ili nije u stanju da se tuče ili je pretjerano pristojna. Evo, gospodine Clarke, pokažite Snješku ovaj orah, pa ga sakrijte u džep, vidjet ćete da će ga naći.

Alfred je poslušao, ali je samo hinio da je orah strpao u džep dok ga je zapravo držao u šaci.

Vjeverica mu vješto skoči na rame, pretrči mu preko grudi, zaviri u sve džepove, čak mu i kapu pomakne u stranu. Potom se spusti niz njegovu ruku, onjuši ispod rukava i konačno zabije hladan nosić među njegove stisnute prste.

- Vidite, našla ga je, čak iako niste bili fer - veselo se nasmije Betty.

Alfred se divio prizoru koji je predstavljala djevojka. Crvenu je kopicu nakrivila na crnokosoj glavi, nježnim osmijehom gledala svoje ljubimce i tepala im. Na ramenu joj sjedio bijeli lepezan i pažljivo ključao komadić dvopeka što ga je ona držala u ustima. Sve su vjeverice sjedile, svaka je držala po orah u šapicama i ispod oka oprezno i lukavo motrila na druge - da ne bi iznenada ostala bez svog oraha. Cezar se ispružio potrbuške, brundao i mljackao svoj doručak. Pas je sve to promatrao nekako s visoka, kao svjestan da doručka svima njima ne bi bilo, da nije njega.

- Dopada li vam se veslanje i pecanje? - upita Betty mladića kad su se vratili pred kuću.

- Jako. Isaac me više puta poveo na rijeku. Shvaćam kakvo zadovoljstvo možete naći u veslanju kanuom, ali još nisam čuo da se jedna djevojka oduševljava pecanjem.

- Jednu takvu sad upravo gledate. Obožavam Isaaca Waltona. Jeste li čitali njegova djela.

- Na žalost, moram priznati da nisam.

- Pa zar smijete tvrditi da ste ribič? Dobro, mogu vam reći da ćete zbilja uživati i da ćete imati priliku naučiti nešto o "čovjekovom misaonom odmoru". Posudit ću vam Waltonova djela.

- Otkad sam došao u Fort Henry, još nisam vidio knjigu.

- Ja imam lijepu malu knjižnicu, izvolite doći i izabrati što god želite. No, da se vratimo pecanju. Obožavam ga, ali gotovo svaki put puštam uhvaćenu ribu na slobodu. Pogdjekad donesem kući lijepog grgeča, smjestim ga u kadu s vodom i pokušavam ga pripitomiti. Uzalud mi trud! Ne, pecanje mi se dopada zbog onoga što je povezano s njim. Kanu samo klizi niz brzu maticu, udišete čisti zrak, iznad vas je plavo nebo, gledate ptice, stabla i cvijeće, eto, to je ono što ja obožavam. Dođite da vidite moj kanu.

Povela ga je kroz dnevnu sobu i kuhinju do pukovnikova skladišta u koje se ulazilo iz kuhinje, a putem je neprestance čavrljala.

Skladište, zapravo kući dograđena koliba niska krova, bilo je krcato svakojakim stvarima. U jednom je uglu bilo kutija, bačava i poljoprivrednog alata; na stijenu se naslanjala gomila vezova suhe kože; na samom zidu bile su nategnute vidrine i lisičje kože; na polici ležale su bačvice s barutom. S konopaca prebačenih preko greda visio je vitak kanu. Alfred ga odveže i iznese.

Kanu je bio pravo remek-djelo indijanskoga zanata. Bio je dugačak četrnaest stopa, građen od brezove kore postavljene na laganom kosturu od lipe. Pramac je bio izdužen jednim lijepim kljunom na čijem je vrhu bila izrezbarena glava ratnika. Bokovi kanua bili su lijepo ukrašeni slikama iz indijanskoga života.

- Izgradio mi ga je jedan Indijanac, vodič moga brata, zove se Tomepomehala, jedan je od poglavica iz plemena Shawnee. Vidite ovaj crtež na pramcu: Strijela i mišica na indijanskom znače: "Trku

dobiva brz i snažan". Veoma je lagan. Vidite, ja ga s lakoćom nosim - reče Betty dižući kanu s tla.

Otrčala je u kuću i odmah se vratila s dva pecačka štapa, jednom knjigom i košaricom.

- Ovo su Jackovi štapovi. Isjekao ih je iz deset godina stare lipe, tako kaže. Moramo mu ih paziti.

Alfred razgleda štapove znalačkim okom i izjavi da su savršeni.

- Ove je štapove načinio umjetnik, ljubitelj zanata. To bi i slijepac vidio. Sta ćemo uzeti za meku? - on upita.

- Sam mi je donio nešto jutros.

- Jeste li inače namjeravali poći na pecanje? - iznenađeno ju pogleda Alfred.

- Jesam, namjeravala sam, a kako ste rekli da ćete me posjetiti, mislila sam da pođemo zajedno.

- Veoma lijepo od vas.

- Je li vi, mladi, kamo ste krenuli? - do viknu im pukovnik, dižući oči sa svoga posla.

- Idemo do sikomore - objasni mu Betty.

- U redu. Ali, nemojte se šaliti da prijedete na onu stranu i da se uputite na rijeku - reče pukovnik.

- Ma hajde, Eb, što ti pada na pamet? Kao da smo gospodin Clarke i ja djeca! - uzviknu Betty.

- Pa i niste daleko odmakli od djece. No, nije stvar u tome. Nemojte me pitati za razlog. Učinite kako vam kažem, ili nemojte ići - reče pukovnik.

- Dobro, dobro, brate, neću zaboraviti tvoj savjet - mudro će Betty gledajući netremice u brata. Ton mu nije bio po običaju veseo i šaljiv, i ona se malko zbunila. - Pođimo, gospodine Clarke, vi ponesite kanu, idite za mnom, dobro pazite na korijenje i kamenje, lako se možete spotaći.

- Gdje je Isaac? - upita Alfred, nakon što je jednim lakim potezom podigao kanu na rame.

- Uzeo je pušku i pošao u šumarak hikorija prije otprilike sat vremena.

Za nekoliko minuta hoda niz stazu oivčenu vrbama stigli su do potoka. Tu je potok bio jako plitak i uzak, jedva je imao pedeset stopa širine, preko njegova kamenita dna bučno je brzala bistra, smeđa voda.

- Zar nije opasno poći ovim putem? - upita Alfred gledajući brzu maticu i mnoge stijene što su podmuklo virile iz vode.

- Pa i jest. Ali u tome je najveće zadovoljstvo vožnje kanuom - mirno će Betty. - Ako ćete radije poći pješice...

- Ni govora, išao bih makar znao da ću se utopiti. Mislio sam na vas. ....

- Nema tu opasnosti, samo ako znate koristiti veslo - odvrati Betty smješkajući mu se zbog njegova krzmanja. - I, to se zna, ako vam partner u kanuu sjedi kako treba.

- Možda je bolje da date meni da veslam. Gdje ste naučili voziti kanu?

- Znae, sad već vjerujem da vas je strah. Čovječe, ja sam rođena na Potomacu, veslala sam još u dobi kad sam jedva mogla dići veslo. Spustite ovdje kanu. Držat ćemo se blizu obale sve do okuke. Tamo je jedan mali pad, uživam ga preletjeti.

Držao je kanu jednom rukom dok je drugu ispružio da pomogne djevojci, ali ona se vješto i lako ukrca bez ikakve pomoći.

- Pričekajte časak, da uhvatim kojeg skakavca ili cvrčka.

- Joj meni! I to mi je neki ribič! Zar ne znate da je bio mraz?

- Ah, tako - izusti Alfred, posramljen njezinom jednostavnom primjedbom.

- Ali, ispod onih panjeva možda nađete kojeg cvrčka - reče Betty. Zacvrkutala je veselim smijehom gledajući jedinstven prizor: Alfreda gdje puže, vrti i u ruci namješta kapu kao zamku i s njom skače na jednog cvrčka.

- Oprezno se ukrcajte i gurnite kanu. Tako, krenuli smo - ona će uzimajući veslo.

Mali se čamac polako zaljulja niz potok, isprva držeći se obale kao da se nećka ući u dublju vodu, a zatim hvatajući maticu natjeran blagim zaveslajima. Betty je klekla na jedno koljeno i vješto veslala indijanskim zaveslajima pri kojima veslo ne izlazi iz vode.

- Ovo je veličanstveno! - usklikne Alfred koji se bio smjestio na pramcu sučelice djevojci. - Ništa se ljepše ne može poželjeti. Krasan, bistar potok, svjež zrak, lijepe obale u žutom ruhu, jesenje lišće, vodič koji...

- Pazite - dobaci mu Betty. - Eno vodopada preko kojeg ćemo sada prijeći.

Alfred pogleda naprijed i opazi da se hitro primiču dvama golemim kamenovima koji se visoko dižu iz vode. Prolaz među njima bio je samo nekoliko jardi širok, opkolilo ih je sitnije kamenje oko kojeg se voda vrtložila bijelom pjenom.

- Molim vas, ne mičite se! - vikne Betty očiju užarenih uzbuđenjem.

Mladiću je ovaj trenutak bio takva novost, da zaista drugo nije ni mogao učiniti doli da silno uživa. Već se bio pomirio sa sudbinom, to jest da mu je kupanje neizbježno, ali gledajući kako Betty ležernim i snažnim zamasima vesla i kako se smješka, iako odlučno stisnutih usana, vrati mu se sigurnost. Vidio je da vodopad nije visok, tek nekoliko stopa, ali da tamo voda munjevito klizi kao preko mlinskog kamena i da će se prevrnuti ako samo malo jače udare u kakav kamen. Dvadeset stopa od mjesta gdje je vodopad dizao pjenušavu krijestu, jednim snažnim zaveslajem unatrag Betty uspori let kanuu usprkos matici koja ga je nosila, zatim kratko zavesla naprijed i mali se čamac zaputi ravno, gotovo samom sredinom breše između dva kamena. Betty podiže veslo, nasmiješi se mladiću, a čamcu se nagnu pramac i onim osobitim, brzim, uzbudljivim pokretom, toliko dragim veslačima, kanu strelovito klizne preko glatkoga pada, na tren se nade u bijelom oblaku vodenih kapljica, a čas kasnije uplovi u mirnu vodu.

- Zar nije bilo divno? - upita djevojka s natruhom samosvjesnog ponosa što joj se također zrcalio u tamnom oku.

- Gospođice Zane, više nego divno. Ispričavam se zbog svojih sumnji. Vaša je vještina divljenja vrijedna. Kamo sreće kad bih na svom putu niz rijeku života imao takvu sigurnu ruku i oko koji će me izvesti između grebena i prevesti preko brzaca!

- Pa vi ste pjesnik! - nasmije se Betty, no u isto se vrijeme ovlaš zacrveni. - Što se tiče vodiča, imate pravo. Jonathan uvijek ponavlja: "Osnovno je dobar vodič". A on bi to morao znati, jer mu je to zanat. Sad pričam o stvarima koje nemaju veze s pecanjem, a evo mog omiljenog mjesta ispod one stare sikomore.²

Uz dug zaveslaj dotjerala je kanu do jednog kamena što je ležao ispod golemog drveta koji je duge grane raširio iznad potoka i svojom sjenom zakrilio vodu. Bilo je to staro i golemo drvo, mora biti da je vjekovima stražarilo na tom ubavom mjestu. Cvornovato, krivo deblo bilo je vremenskim nepogodama istučeno i puno ožiljaka. Gornji mu je dio bio suh. Duge su se, suhe i gole grane pružale put neba, nalik katarkama olujom pogođenog broda. Niže se grane bile bijele, ljeskale se, tu i tamo osute krpama smeđe kore što se krivila, ljuštila i otpadala. Tlo je ispod stabla bilo presvučeno tepihom baršunaste mahovine s malim čupovima trave i sitnim busenjem paprati. Ispod jedne stijene što se izbočila nad vodom mrmorio je vrutak kristalno bistre vode.

Alfred namjesti konopac na štapove, pa na jednu udicu natakne mamac, te uputi Betty kako će hitnuti udicu daleko u maticu i pustiti ju neka ispliva usred vrtloga. Ona tako i učini, a tek što se udica dohvatila vrtloga gdje su se vrtložile pahulje bijele pjene, djevojka kriknu i ustane, čvrsto stišćući štap.

- Pazite! - dobaci joj Alfred. - Sjedite, prevrnut ćete kanu. Čvrsto držite štap i zatežite konopac. Tako! Sad pomaknite štap prema meni. Dobro.

Mladić dohvati konop i izvuče iz vode jednog podebljeg grgeča.

- Oh, ja se uvijek previše uzbuđujem - usoptano će Betty. - Što mogu? Jonathan se stalno zaklinje kako me više nikad neće povesti na

---

² Sikomora - grč. divlja egipatska smokva i njezin plod

pecanje. Dajte da vidim tu ribu. Zar nije lijepa? Pogledajte kako smiješno trepće očima. - Radosno se nasmijala, uzela ribu za rep i spustila je u vodu. - A sad, ribice moja, budi pametna pa se ubuduće čuvaj izazovnih mamaca.

Cijeli su sat uživali u zabavi. Voda je vrvjela ribama. Mamac bi jedva dotakao površinu vode i već bi male ribice narančaste boje jurišale na nj. Tu i tamo bi se koji krupni crni grgeč podmuklo zabio među onu sitnariju i oteo im koji zalogaj. Ili bi se k površini digao grabežljivac voda - štuka oštrog nosa i ratobornog oka - pa bi bahato nehajna prema svakom, bio čovjek ili riba, lijeno kružila naokolo sve dok ne bi otkrila uzrok onoj gužvi među sitnijim ribama pa bi široko razjapila usta i jednim proždrljivim zalogajem progutala mamac.

Opet se nešto uhvatilo za Bettyn mamac i stalo vući udicu prema središtu potoka. Ona cimnu, a slijedećeg trena štap joj se iskrivi i vrh mu uroni u vodu.

- Dižite štap! - dovikne joj Alfred. - Dajte ga meni. Ali, bilo je prekasno. Voda se uskomeša najprije lijevo pa desno, nešto puče i Bettyn prekinuti konop zapliva vodom.

- Ah, kakva nesreća. Strgala mi je konopac! Još nikad nisam osjetila toliko snažan trzaj. Što sad da radim?

- Budite sretni što niste i sami pali u vodu. Mene je cijelo vrijeme bilo strah, otkad smo počeli pecati. Vi se vrcate po tom kanuu kao da ste na splavi. Dopustite da odveslam do onog vrtložića, samo da još tamo okušamo sreću, pa ćemo prestati. Znam da ste umorni.

Nešto dalje je jedna stijena virila iz vode i oko nje se stvarao malen vrtlog. Nekoliko je puta Alfred tamo opazio poveću tamnu sjenu iza koje se voda kovitla; bila je to velika riba pred kojom su sitne svijetle bjelice bježale na sve strane glavom bez obzira. Kad je njegova udica s mamcem zaplutala nad onim mjestom nešto je dugačko i žuto sunulo iz one duboke tame. Čuo se pljusak, gotovo nalik pljusku vesla bačena u vodu kratkim, snažnim zamahom, bjelice nestadoše i površinu vode zasiječe širok riblji rep. Istog časa Alfred cimnu, voda zakuha i velika riba sva iskoči nad površinu grčevito se batrgajući da bi se oslobodila udice. Stala je pomamno gnjuriti i dizati se, roniti ispod kanua, ulaziti u brzu maticu, strugati oko stijena, ali uzalud. Alfred je

ravnomjerno i sve jače zatezao konop, riba je počela malaksati, sad je gnjurila i skakala sve kraće i u dužim intervalima. Još jednom je, posljednjim nadnaravnim naporom, skočila ravno u zrak, ali uzalud, pa se prepusti sudbini. Iscrpljena, dala se privući blizu kanua.

- Je li vas strah da ju dotaknete? - upita Alfred.

- Zašto bi me bilo strah? - odvrati Betty.

- Onda polako rukom prođite niz konopac, prste joj zavucite pod škrge i oprezno ju podignite u čamac.

- Pet funti - uzvikne Alfred, kad mu se riba našla pred nogama. - Najveći crni grgeč kojeg sam dosad ulovio. Žalosno je takvu lijepu ribu iščupati iz njezina elementa.

- Kad je tako pustite ju. Mogu li? - reče Betty.

- To ne. Pustili ste sve, čak i štuke, za koje držim da ih treba ubijati. Ovu ćemo održati na životu, stavit ćemo je u onu finu, bistru lokvu u dvorištu utvrde.

- Lijepo je gledati vas kako lovite ribu - reče Betty. - Jonathan ih uvijek izvuče jednim trzajem. Vi ste spretniji. Pustite ribu neka malo odjuri, pa ju zaustavljate. Zatim joj opet dajete nešto konopa, da odjuri na drugu stranu. Bez sumnje je ova riba već mislila da je na slobodi kad ste ju vi opet cimnuli i zaustavili.

- Sad govorite o izvjesnom sustavu koji je oduvijek bio, jest i bit će osobito mio slabijem spolu - reče Alfred, smješkajući se pomalo kiselo dok je motao svoj konop.

- Možete li biti određeniji? - upita ga ona.

Mladić se nasmije i već zausti da odgovori kadli poput pucnja biča odjeknu prasak puške s padine brijega. Jeka se stade odbijati s humka na humak i najzad zamre daleko u dolini.

- Što li je to? - zabrinuto će Alfred i sjeti se pukovnikova čudnovatog ponašanja kad su odlazili od kuće.

- Nisam posve siguran, ali mislim da ću večeras imati purana, osim ako Lew Wetzel nije promašio - nasmije se Betty.

- Ali o tome nema govora, tko je još čuo da je Wetzel promašio? Purana je malo u ovo doba, a Jonathan kaže da su lisice i vukovi potamanili mlade. Lew je čuo puranov zov, pa je vratio maloga Harryja Benneta, koji je bio krenuo u lov, i sam je pošao srediti onog gospodina.

- Samo to? Ah, zbog toga se ne treba uznemiravati, je li tako? Bio sam osjetio nekakav strah, bolje reći neku zlu slutnju.

Nasukali su kanu, iskricali se i smjestili u hladovinu kraj izvora, gdje su ručali. Poslije se Alfred opružio na travi, a Betty se naslonila na stablo. Naveliko se razbrbljala o svom nekadašnjem životu u školi, o Philadelphiji i prijateljima koje je tamo imala. Primijetivši njegovu zamišljenost, ona će:

- Ah, vi me ne slušate!

- Molim vas da mi oprostite. Priznajem, misli su mi odlutale. Mislio sam na majku. Vi me nečim podsjećate na nju. Ne bih znao reći čime, osim ako nije po toj vašoj navadi da naškubite usne kad oklijevate ili zastanete da razmislite.

- Pričajte mi o njoj - reče Betty, opazivši koliko se on raznježio pri spomenu majke.

- Bila je jako lijepa, a ni srcem nije zaostajala za svojom ljepotom. Kraj nje nisam znao što je briga, sve dok mi otac nije umro. Dogodilo se, te se ona preudala, a ja se nikako nisam mogao složiti s očuhom. Pobjegao sam od kuće, ima tome već četiri godine. Za to vrijeme nisam ni jednom bio u Virginiji.

- Da li žudite za roditeljskim domom?

- Pa, i žudim. Dok sam bio u Fort Pittu, znalo me uhvatiti crno raspoloženje i držati me i po nekoliko dana. Ovdje sam se neko vrijeme osjećao zadovoljnijim. No, bojim se da će me nemir opet ščepati. Vama mogu slobodno govoriti, jer znam da me shvaćate i siguran sam da ćete suosjećati sa mnom. Otac je htio da postanem svećenik. Poslao me u sjemenište u Princetonu, dvije sam godine studirao. Onda je umro. Otišao sam kući i starao se za dom sve dok se majka nije preudala. Pred mojim se očima sve izmijenilo. Pobjegao sam i odao se lutanju. Znam da nisam lijenčina, da me nije strah rada, ali su mi četiri godine

propale, a nemam se čime pohvaliti. Obeshrabren sam. Možda nisam u pravu, ali vi mi recite kako ću sebi pomoći. Kod mene nema stoicizma onog lovca, Wetzela, niti filozofskog duha vašega brata. Ne mogu se zadovoljiti time da sjedim na stepenicama ispred svoje kuće, pušim lulu i gledam kako zriju pšenica i kukuruz. S druge strane, ovaj život na granici, isprepleten neočekivanim pogibeljima, privlači me, mami, a istovremeno me strah da ovdje ne padnem kao žrtva indijanskog taneta ili koplja i nađem se u neobilježenom grobu.

Usljedila je duga tišina. Alfred je ovo izgovorio mirno, ali jednoličnim tonom u kojem se osjećao jad od kojeg se Betty rastužila. Prvi je put sada vidjela sjenku bola u njegovu oku. Gledala je u dolinu, ali nije opažala smeđe i zlataste humke što su se smjelo ocrtavali na plavetnilu neba, i ljepotu rijeke čija se voda ljeskala crvenilom sunca pred smiraj. Alfredove riječi dotakle su nekakvu nepoznatu žicu u njezinu srcu. Kad se najzad okrenula k njemu, da mu odgovori, u očima joj je sjalo krasno svjetlo, svjetlo što ne sjaji ni na zemlji ni na moru, već jedino na ženi punoj nade.

- Gospodine Clarke - ona prozbori utišana glasa, nježnim tonom - ja sam još mlada, ali dobro shvaćam. Nesretni ste. Pokušajte se uzdići iznad toga. Tko zna što će se dogoditi ovom našem malenom naselju? Mogu ga zbrisati crvenokošci, a može postati i golem grad. Bez tog rizika ne ide. Tako morate i vi, kao i svi - mi moramo prihvatiti rizik. Kad ste već ovdje, posvetite se svom poslu, radite ga zdušno, časno, a budućnost neka se brine za ono što će doći. I, nemojte se uvrijediti, dozvolite mi samo da vam skrenem pozornost na jedno: čuvajte se nerada i pića, koji su isto tolika, ne, još veća opasnost nego Indijanci.

- Gospođice Zane, kad biste mi vi rekli da ne pijem, sigurno ne bih više ni kapi stavio u usta.

- Nisam tako što mislila - Betty se ovlaš zacrveni - ali ću pamtit i ove vaše riječi, možda će doći dan kad ću vas na njih podsjetiti.

U nedoumici je gledao u djevojku koja je sjedila kraj njega. Dugo je proživio među školovanim i kulturnim svijetom, a nekoliko je godina proveo i u divljini, ali pored svega svog iskustva, i poznavanja ljudi, morao je priznati da mu ova mlada žena predstavlja nešto sasvim novo. Ona zna jahati kao Indijanac i pucati kao lovac s granice. Kažu da

u trku ne zaostaje za svojom slavnom braćom. Očito se ona ničega ne boji, uočio je odvažnost u izvjesnim trenucima u kojima čak ni on nije bio dokraja hladnokrvan. A uz to, ona je vedre i vesele naravi, čestita i neposredna, u nje ima i nježnosti i povrhu toga ima one izvanredne ženstvenosti i finoće koje muškarce privlače više od ikojih drugih vrlina.

- Da li poznajete gospodina Millera od ranije, prije nego što je došao iz Fort Pitta? - upita ga Betty.

- Zašto me to pitate?

- Jer je spomenuo nešto o tome.

- Što je rekao?

- Pa... gospodine Clarke, ne sjećam se.

- Tako - smrkne se Alfred. - Znači, pričao je o meni. Što rekao da rekao, nije me briga. Da, upoznao sam ga u Fort Pittu, tamo smo se sukobili: Vjerujem da o tome nije nikome pričao. To ga sigurno ne bi prikazalo u lijepom svijetlu. Meni pak nije stalo do ogovaranja ili da o nekom pričam iza leđa.

- Nije teško uočiti da ga ne volite. Ni Jonathan ga ne voli. On tvrdi da je gospodin Miller bio u dobrim odnosima s McKeejem i zloglasnim Simonom Girtvjem, onim vojnicima što su dezertirali iz Fort Pitta i prebjegli Indijancima. Ali ga djevojke vole.

- Ako muškarac lijepo izgleda i uz to je ljubazan, obično je to djevojkama dovoljno. Primijetio sam da vam je poklonio mnogo pažnje na plesu. Triput je plesao s vama.

- Zar? Imate oštro oko - reče Betty i malo ga pogleda iskosa. - Pa, veoma je ljubazan i vrlo dobro pleše.

- Tko zna da li je Wetzel ubio purana. Više se nije čuo nikakav pucanj - reče Alfred pokazujući time da želi promijeniti temu.

- Oh, gledajte! Gledajte! - uzvikne Betty upirući prstom. Pogledao je i spazio srnu i lane kako gacaju u plićaku.

Majka je nepomično stala na čas, uspravne glave i načuljenih dugačkih ušiju. Zatim spusti lijepu glavu i žedno se napi svježe vode.

Lane je razdragano bućkalo naokolo dok mu je majka pila. Ulazilo je nekoliko koraka dublje u vodu, pa bi se ogledalo da vidi odobrava li mu to majka. Očigledno se ona nije s tim slagala, jer je dizala glavu i dozivala lane nekakvim tihim, nujnim glasom. Najednom naglo podiže glavu, duge uši joj se u hipu uspraviše, stala je njušiti zrak. Zagakala je u dublju vodu i zaobišla jednu stijenu koja se izbočila u potok. Potom se okrene i dozva mladunče. Lane napravi nekoliko koraka, dok mu se voda ne popne do koljena, pa stane i nešto žalosno izbleji. No, bodreno majčinim glasom ude u duboku vodu te nakon dužeg koprcanja i praćakanja uspije preplivati kratku udaljenost. Isteturalo je na obalu, tanke su mu nožice drhtale. Zgrčilo se uz majku, ili od umora ili od straha. Oboje nestadoše među vrbama što su pokrile padinu.

- Zar nije slatko? Ja sam već nekoliko puta držala lane, ali sam se redovito smilovala i puštala ih - reče Betty. Zatim, kako je Alfred svejedno šutio, ona nastavi: - Niste baš jako razgovorljivi.

- Nemam što reći. Držat ćete me dosadnim. A zapravo, kad štogod duboko osjećam, tad nisam u stanju govoriti.

- Onda ću vam čitati - reče Betty i uzme knjigu. Ležeći na travi, on je odsutno zurio u živopisna stabla na malom obronku i u McCollochovu liticu koja se mrštila na njih. Na plavom nebu, daleko iznad litice, polako je kružio srebrnka-st orao. Alfred se upita kakva tajanstvena sila drži tu samotnu pticu kad bez vidljiva pokreta svojih širokih krila pluta onako visoko. Zavida mu, tom caru ptica, na vlasti nad neograničenim prostorom, na dalekosežnom pogledu što ga ima, na slobodi. Kružio je orao i kružio, sve više i više, savršenim krugovima, na tren je naizgled stao, baš kao kad stoji na svojoj samotnoj litici, pa je skupio krila i sunovratio se kroza zrak brzinom odapete strijele.

Tih Bettyn glas, milozvučan žubor vode na slapu, sušanj žutog lišća što pada, šapat lahora koji miluje cvijeće - svi su ti blagi zvuči godili Alfredu koji je ležao napola sklopljenih očiju.

Vrijeme je brzo odmicalo, kako to samo može biti u takvim prilikama.

- Izgleda da vas je danas obuzela melankolija - reče Betty pomalo žalosno. - Niste ni primijetili da sam prestala čitati, a vjerujem da niste

čuli ni omiljenu pjesmu. Pokušala sam vam prirediti što ugodnije popodne i nisam uspjela.

- Ne, ne - usprotivi se Alfred, gledajući je očima u kojima je gorio nekakav plavičast plamen - popodne mi je bilo savršeno. Samo što sam zaboravio na glumu i dozvolio vam da vidite kakav sam u stvari, što od svakoga skrivam.

- Da li ste uvijek tužni kad ste iskreni?

- Nisam uvijek. Ipak, počesto. Čudite se? Zar ne leži tuga u cijeloj prirodi? Evo! Čujete gdje zlatka pjeva? Tužno joj odzvanja poj u ovoj tišini. Vjetar je tužan, potok je tužan, ovo kasno ljeto je tužno. I sam je život po sebi tužan.

- Ah, to ne, život je lijep.

- Vi ste premladi - on odvrati glasom koji je treperio. - Nadam se da ćete uvijek ostati ovakvi kakvi ste danas, barem u srcu.

- Kasno je. Vidite, sjene se skupljaju. Moramo poći.

- Znae da sutra odlazim. A ne želim ići. Možda je to razlog što danas nisam mogao biti ugodan i društven. Slutim zlo. Slutim da se neću vratiti.

- Meni je žao što morate ići.

- Da li to iskreno kažete? - živo će Alfred prigibajući se k njoj. - Znae da je poduhvat veoma opasan. Da li bi vam bilo žao ako se ne bih vratio?

Digla je glavu i pogledi im se ukrstiše. Glavu je međutim podigla optužujućim pokretom, kao da ga time pita kojim pravom joj upućuje onakve riječi, ali kad je spazila neizrečenu molbu u njegovim očima, pogled joj izgubi sigurnost i padne k tlu, a vruće joj rumenilo podlije obraze.

- Da, bilo bi mi žao - ozbiljno odvrati ona, pa malko zastane i dometne: - Ponesite kanu do iza slapa, pa ćemo odande odveslati do staze.

Primicali su se kući. Pukovnik Zane stajao je na vratima, razgovarao s Wetzelom. Lice je u pukovnika bilo blijedo i žalosno, u lovca mrgodno, turobno.

- Lew, jesi li mi donio purana? - upita Betty nakon što je tren zastala u nedoumici. Odjednom je osjetila u grudima nekakav bezimni strah.

Umjesto odgovora Wetzel zadiže skut svog kaputa - za pojasom mu je visio skalp s čuperkom crnih vlasi. Betty je odmah znala da je to skalp Indijanaca. Probljedi i položi ruku na lovčevu mišicu.

- Što to znači? To je indijanski skalp. Lew, čudno izgledaš. Reci mi što je, niste se valjda uplašili što smo otišli u kanuu i izložili se opasnosti?

- Betty, Isaaca su opet uhvatili i odveli - progovori pukovnik.

- Oh, ne, ne, nije moguće! - zavapi Betty tužno i mučno, kršeći ruke. - Valjda se može nešto učiniti! Morate poći za njima. Oh, Lew, gospodine Clarke, zar ga ne možete izbaviti? Nisu mogli odmaći daleko.

- Isaac je jutros otišao u šumarak hikorija. Da je tamo i ostao, ne bi ga uhvatili. Ali, zašao je duboko u Crnu šumu. Puranov zov što smo ga čuli poticao je zapravo od jednog Wyandota sakrivenog u pećini. Lewis mi reče kako je nekoliko Indijanaca tamo logorovalo više dana. Ubio je onoga što je dozivao kao puran i slijedio ostale sve dok nije otkrio da su pošli Isaacovim tragom.

Uplakana Betty okrene se Alfredu i stane ga preklinjati neka joj spasi brata.

- Spreman sam da pođem s vama - reče Clarke Wetzelu. Lovac ne progovori, samo odmahne glavom.

- Ta ogavna Mveerah - vatreno plane Betty dok ju je pukovnikova žena uvodila u kuću.

- Jeste li ubili još kojega? - upita Clarke.

Lovac kimne, preko mrkih mu crta preleti onaj njegov lagan, neodređen smiješak. O svojim djelima nije nikad govorio. Zbog toga su mnoge njegove uzbudljive avanture ostale zauvijek tajnom. Te je večeri bilo tužno za pukovnikovim stolom. Nedostajala je uobičajena

pukovnikova veselost, njegovo zadirkivanje sestre, njegov vedar i dobrohotan ton. Nije smogao riječi. Betty je čas-dva sjedila za stolom, potom ustade i napusti sobu izgovarajući se da nije gladna. Jonathan, čuvši za bratovu sudbinu, ništa ne rekne, povuče se u sumoran muk.

Silas jedini nije bio dokraja deprimiran. Reče kako je moglo ispasti i daleko gore; da se moraju pomiriti sa stanjem stvari i da će za Isaaca biti najbolje da što prije oženi indijansku princezu, sačuvat će svoj skalp i svima njima vratiti mir.

- Dobro se sjećam one Mveerah - reče. - Bilo je to prije osam godina, još je bila dijete. Čak još tada bila je veoma ponosna i svojevolsna, i najljepša djevojka koju sam ikada ugledao.

Te je večeri Alfred do kasno ostao u pukovnikovoj kući. Želio je da prije odlaska na dug put još nekoliko trenutaka provede nasamo s Betty. No, nije mu se ukazala prilika. Stoga je, nakon što se sa svima oprostio i zaželio im laku noć, na vratima šapnuo djevojci koja ga je ispratila: - Vani je mjesečina. Molim vas, prošetajte se sa mnom do vrata dvorišta.

Puni je mjesec spokojno sjao i plavio dolinu svojim djevičanskim bjeličastim svjetlom; u podnožju strmine riječni su valovi svjetlucali poput bezbroj zvijezda što trepću i igraju na sagu pahuljastih oblaka. U takvu se blještavu ruhu rijeka spuštala niz dolinu, sjaj joj bivao sve slabiji, na kraju je sličila na srebrnkast treperav končić što spaja nebo i zemlju i nestaje na obzorju.

- Moram se oprostiti s vama - reče Alfred kad su stigli do dvorišnih vrata.

- Tako bude u životu da se prijatelji moraju rastajati. Žao mi je što odlazite, gospodine Clarke, i nadam se da ćete se vratiti živ i zdrav. Čini mi se kao jučer da ste spasili život mom bratu, i bila sam toliko zahvalna i sretna. A sad, opet ga nema.

- Ne smijete toliko razmišljati o tome, niti tugovati - odvrati mladić. - Kukanjem ga nećete dovesti kući niti ćete pomoći sebi. Najzad, gore bi prošao da je pao u ruke kakvom drugom plemenu. Wetzal nam tvrdi da su ga živa odveli. Molim vas, ne tugujte.

- Plakala sam sve dok mi suze nisu presahle. Tišti me užasna bol. Otkako mi je majka umrla, najviše sam voljela Isaaca. Strahota je imati ga neko vrijeme kraj sebe, pa ga opet izgubiti! Oh, svisnut ću od jada.

Rukama je pokrila lice i stala tiho jecati.

- Ne, nemojte - on će nesigurnim glasom, dohvati njezine malene šake i makne joj ih s lica.

Djevojka zadrhti. Stresla se zbog nečega u njegovu glasu, zbog njegova tona kakvim joj još nije govorio. Pogledala je u njega gotovo nesvjesna da je zadržao njezine ruke u svojim. Još nikad nije bila toliko slatka.

- Ne shvaćate moje osjećaje.

- I ja sam volio majku.

- Ali ju niste izgubili. I u tome je velika razlika.

- Htio bih vas utješiti, a ne znam kako. Nisam sposoban da vam kažem što...

Ušutio je. Gledao je u ono umiljato lice, strastvene su i vatrene riječi navirale u njemu, ali je bio nijem, nije bio u stanju izgovoriti ih. Cijeli je dan proživio kao u jednom snu. Znao je da još samo čas može ostati kraj djevojke koju toliko voli. Napušta ju, možda ju neće vidjeti više nikada, ili ju možda nade izmijenjenu, drukčiju. Oštra bol zapara mu srce.

- Vi mi... držite ruke - izmuca Betty slabim i uznemirenim glasom. Pogledala mu je u lice i uočila koliko je blijedo od prigušenih osjećaja.

Alfred se osjećao kao pomaman. Zaboravio je sve. Tog časa za njega nije više ničeg bilo na svijetu, osim onog lijepog lica. Njezine oči, podignute prema njemu na mjesecini, mekano su zračile. Bile su to oči iskrenosti i čestitosti, tog trena pune tuge i jada, privlačile su ga neodoljivom silom. Sasvim nesvjesno, prepusti se slijepom porivu. Prigne se i poljubi one uzdrhtale usne.

- Oh! - izusti Betty ukočivši se kao kip i gledajući ga prekrasnim očima. Potom, pojmivši što se zbilo, lice joj se oboji vrelim rumenilom, otrže ruke iz njegovih, izmahnu i ošamari ga.

- Zaboga, Betty, nemojte me krivo shvatiti! Stanite! Da vam nešto kažem! Smilujte se, dozvolite mi da vam objasnim! - on zavapi najednom shvaćajući koliko ju je teško uvrijedio.

No, Betty se ogлуši njegovim molbama. Otrčala je u kuću i za sobom zalupila vrata.

Dozivao ju je, ali odgovora nije bilo. Zakucao je na vrata koja se ne otvoriše. Neko je vrijeme mirno stajao, trsio se da pribere misli, da nađe način da ispravi počinjenu grešku. Shvaćajući posljedice svog postupka, jekne u srcu. Što je bio lud! Za svega nekoliko kratkih sati mora poći na opasan put, a ostavit će ljubljenu djevojku koja ne zna njegove prave namjere. Tko će joj reći da ju on ljubi? Tko će joj reći da ju je poljubio zato što je osjetio da svim srcem i dušom pripada njoj?

Pognute glave, vukući korak za korakom, krenuo je prema utvrdi, ni na kraj pameti mu nije bilo da ga jedna djevojka, što rukama čvrsto pritišće grudi da bi smirila pomamno kucanje srca, s prozora prati pogledom i gleda ga kako nestaje u sjeni karaule.

Četiri preostala sata tog značajnog dana Alfred je proveo nemirno koračajući amo-tamo svojom sobom. Kad je na istoku zarudjelo i osvit se stao pomaljati, čuo je promukle ljudske glasove i topot potkovanih kopita. Kucnuo je čas njegova odlaska.

Sjeo je za stol i uz mutno svjetlo s jedne borove kvrge žurno je napisao pismo Betty. Sitna je nada žmirnula u njegovu srcu pri pomisli da možda opet sve bude dobro. Valjda će naći nekoga kome može dati pismo, ne bude li takvog, sam će otrčati prijeko i gurnuti list pod vrata pukovnikove kuće.

U sivilu ranog jutra Alfred izjaha sa smjelom družinom teško naoružanih, odlučnih i mrkih ljudi zadubljenih u misli što se roje u čovjeku svjesnom da možda ide u smrt. Ubrzo je naselje ostalo daleko za njima.

GLAVA 5

Posljednjih nekoliko dana, tijekom kojih je mraz raskolio ljske hikori-oraha, a vjeverice se zaposlile skupljajući i spremajući svoju zimsku zalihu hrane, Isaac je običavao uzeti pušku, krenuti uzbrdo i provesti cijelo dopodne u šumarku.

Tog je svježeg jesenjeg jutra već po navici krenuo, a njegov brat, pukovnik, dozvao ga je i savjetovao neka se puno ne udaljava od naselja. Ta je opomena, koliko god bila bratski smišljena i oprezno upućena, naljutila Isaaca. Kao i kod svih Zanea i kod njega je bilo urođena ljubav prema samoći i divljini. Bilo je trenutaka kada je mogao naći zadovoljstvo i mir samo u tišini duboke šume.

Sada je bio upravo u takvom raspoloženju. Hrabar do bezumlja, smion i onda kad smionosti nije bilo mjesta, Isaacu su nedostajali pukovnikov prakticizam i Jonathanova razboritost. Svojom netrpeljivošću prema ograničenjima, svojim samostalnim duhom i, treba priznati, upornim povodjenjem za svojom ćudi i odbacivanjem savjeta, Isaac je bio daleko bliži Betty nego ostaloj braći.

Siguran da mu ničija briga nije potrebna, svjestan sebe, prokušana lovca i čovjeka iz divljine, odlučio je poći u skitnju šumom. Ta mu je odluka bila potkrijepljena nevjericom u ono što su pukovnik i Jonathan govorili - kako nije isključeno da koji ratnik Wyandot vrebava u blizini s namjerom da ga ili ubije ili zarobi. Bilo kako bilo, on se toga nije bojao.

Čim se našao u sjeni ogromnih stabala nestane njegova nezadovoljstva, sve zaboravi, preda se osjećaju sreće što je tu, opkoljen nijemim hrastovima, i stane sve dublje zalaziti u šumu. Tu i tamo je šušnula grana, pao orah, vjeverica šmugnula, a za drvo zamakao njezin čupav rep - sve je govorilo da su sive životinje veoma zaposlene. Na ovo bi Isaac obično mirno stao, ali sada kao da ga ništa od toga nije zanimalo. Pogdjekad bi zastao samo da ispita nježne izdanke podno

sasafrasova³ stabla. Kasnije, kad se našao na obali potoka, prigruo se da ispita tragove na mekanom tlu.

Išao je sve dalje i dalje. Nakon dva sata takvog lutanja našao se u jednoj plitkoj jaruzi niz koju je preko mahovinom prekrivenog zelenog kamenja žuborom tekao potok. Tu je šuma bila gusta. Čvornovati hrastovi i topole daleko su nadvisili vrškove bijelih hrastova i bukvi. Nalik gigantskim zmijama, puzavice se penjale uza stabla da bi se u gornjim granama širile i zakrile sunce; lovor i drugo žbunje gusto je izraslo; po tlu trunulo ogromno drveće tko zna kada oboreno kakvom olujom; negdje su oborena stabla bila u takvim gomilama da ih je bilo nemoguće prijeći.

Isaac zastade. Uočio je da je zašao duboko u Crnu šumu. Tu je bilo tamno; vladala je pospana tišina, duboka tišina divljine koju remeti samo dalek glas hermita, čudne ptice što svojim samotnim, osamljenim krikom probija muk šume. Iako ju nikada nije vidio, Isaac je dobro poznao krik te ptice koji se mogao čuti samo u najdubljoj šumi, daleko od ljudskih nastambi.

Jedna crna vjeverica siđe niz stablo, spazi lovca i brže-bolje usplahireno pobježe. Isaac je znao da crna vjeverica živi samo u najvećoj divljini, samo tamo gdje čovjek ne dolazi. Krik hermita i crna vjeverica nagnaše ga da stane i porazmisli. Zaključio je da se od utvrde udaljio mnogo više no što je kanio. Krene natrag, kadli mu do oštrog uha dopre jedva čujan šum iz jaruge.

On nije posjedovao instinkt koji bi ga opomenuo da se jedno jezivo oličeno lice na tren diglo iz lovorovog žbunja slijeva i da dva oštra oka pozorno prate svaki njegov pokret.

Nesvjestan opasnosti što se nad njim nadvila, Isaac je stajao i gledao unaokolo. Odjednom, povjetarac opet donese onaj šum koji nadjača milozvučan žubor potoka i sušanj lišća. Isaac se zguri kraj jednog debela i napne uši. Nekoliko je časaka sve bilo tiho. Zatim začu topot, sitan topot papaka što silaze niz potok. Približavali su mu se. Na trenutke ih ne bi čuo, potom bi se opet javili, jasnije, razgovjetnije. Čuo

---

³ Sasaparín, španj. - vrsta lovora; korijen sadržava eterično ulje koje se primjenjuje u medicini i parfumeriji

je bućkanje po vodi i mukao šum tvrdog papka što struže preko kamena u plićaku. Odjednom zvuka nestane.

Isaac oprezno izviri iza stabla i spazi srnu gdje je stala kojih pedesetak jardi niže, na obali potoka. Drhtala je, izgledala neodlučna, nesigurna. Uši su joj se načulile, jednu je prednju nogu malko podigla, kako to čine čistokrvni psi ptičari. Isaac je znao da će srna redovito voditi čopor koji se morao ubrzo pojaviti, osim ako ga srna ne upozori na kakvu opasnost. I zaista, tren kasnije vrbe se razmakoše i pojavi se jelen široko razgranatih rogova i nepomično stade na obali. Iako je vjetar puhao od njih, životinje su ipak osjećale nekakvu opasnost, to je Isaac uočio. Netremice su gledale u lovorov žbun Isaacu slijeva, što on nije uočio tog trenutka, ali mu je kasnije bilo jasno zašto.

Na pucanj Isaacove puške jelen poskoči silovitim skokom koji ga gotovo letom prebaci preko potoka, potrči grčevito uz obalu, stiže navrh, tu mu ponestane snage i sruši se natrag u vodu gdje u smrtnom grču nogama izbućka vodu u bijelu pjenu. Srna je u hipu nestala.

Čestitajući sebi na takvom sretnom pogotku - jer bi jelen rijetko pao na mjestu, čak i pogođen u samo srce - Isaac ustane i uzme puniti pušku. Oprezno je na dlan istresao baruta koliko treba - mjerkajući mu količinu odoka - jer je vješt lovac morao znati koliko će baruta staviti u naboj. Barut uspe u cijev. Na sam grlić zatim položi krpicu široku otprilike pola palca, na koju položi olovnu kuglu i šipkom ju stade utjerivati u cijev.

Lagan šum za leđima, nalik šušnju kad čegrtuša puže preko lišća, nagna ga da se prene i okrene. Ali bilo je prekasno.

Toljaga u smeđim rukama jednog Indijanca sruši mu se užasnom snagom na glavu i on, kao pokošen, pade onesviješten.

Kad je došao k svijesti osjetio je da ga tupo boli glava. Otvorio je oči, ali mu je ispred njih sve titralo, nije mogao jasno razaznati predmete. Nekoliko časaka kasnije vrati mu se bistar vid. Kraj sebe spazio je nešto nalik ležaljci načinjenoj od dviju lipovih motki za koje su bili čvrsto pritegnuti komadi puzavice i trake zelene kore. Bilo mu je jasno da su ga na tome nosili. Po svojoj mokroj odjeći i položaju sunca što se našlo na zapadu, zaključio je da su ga prenijeli preko rijeke i da je miljama daleko od utvrde. Pred sobom je ugledao tri Indijanca kako

sjede kraj logorske vatre. Jedan je sjekao tanke kriške s jelenjeg buta, drugi je pio iz jedne tikve, treći je na zašiljenoj trijesci pekao komad mesa. U njima je odmah prepoznao Wyandote i to oličene ratnim bojama. To nisu bili mladići, već sredovječni zreli ratnici. U jednome od njih Isaac prepozna Vranu, poglavicu iz jednog plemena Wyandota, i ratnika na glasu po svojoj smjelosti i vještini da prođe divljinom u ravnoj crti. Vrana je bio nizak, temeljit Indijanac, grada mu odavala silnu snagu. Čelo mu je bilo široko, jagodice ispučene, nos stršao, lice bi mu bilo i lijepo i inteligentno da nije bilo brazgotine što mu je išla preko obraza i davala mu jezivo opak izgled.

Vrana podiže oči i spazi da Isaac zuri u njega. - Uh! - izusti i ostala dvojica odmah ispustiše isti uzvik.

- Vrano, opet si me uhvatio - reče Isaac na jeziku Wyandota koji je tečno govorio.

- Bijeli poglavica ima sigurno oko i brzu nogu, ali on ne može pobjeći Huronu. Od punog mjeseca Vrana mu je pet puta bio na tragu. Oči bijelog poglavice bile su zatvorene, a njegove uši gluhe - naduto će Indijanac.

- Koliko si dugo bio blizu utvrde?

- Dva su puna mjeseca ratnici Mveerah lovili blijedno lice.

- Ima li još ratnika s tobom?

Vrana kimne glavom i reče da je grupa od devet Wyandota bila oko Wheelinga punih mjesec dana. Spomenuo je imena nekih od tih ratnika.

Isaac se iznenadi: osim Vrane, poslali su i druge glasovite ratnike da ga uhvate. Poglavice iz plemena Delaware, Wigenund Mladi i Wapatomeka spadali su među najlukavije i najpametnije Indijance Zapada. Zaključio je da ga Mveerah nije zaboravila usprkos njegovu dugom odsustvu.

Odvezavši Isaacu ruke, Vrana mu dade vode i mesa. Zatim Indijanac uze pušku, dobaci jednu riječ ostalima i krene među grmlje koje je opasalo maleni proplanak, te se ubrzo izgubi iz vida.

Nakon što je utolio glad i žed, Isaac je sa zadovoljstvom zatvorio oči i naslonio se na stablo, jer ga je glava još uvijek užasno boljela. Razmišljajući o domu koji možda više nikada neće vidjeti, nepokretno je tako sjedio otprilike jedan sat, kad ga iz misli trgoše guturalni⁴ uzvici Indijanaca. Otvorio je oči i spazio Vranu i još jednog Indijanca kako ulaze na proplanak zajednički podržavajući trećeg crvenokošca.

Tog trećeg odvedoše do jednog panja, gdje on sjedne klonulo, sporo. Jednom se rukom držao za grudi. Bio je to krasan muškarac divovskog rasta, veoma širokih pleća, u skladu sa svojom visinom. Način na koji mu je kosa bila uređena i zlatne narukvice koje je nosio na mišićavim rukama pokazivahu da se radi o poglavici visokog ranga. Sedam orlovih pera u njegovoj kosi pokazivalo je da je u borbi ubio sedam ratnika. Po komadićima drveta oličenim različitim bojama i utkanim u njegovu kao ugalj crnu kosu, svaki bi Indijanac znao reći koliko je puta ovaj poglavica ranjen, bilo tanetom, nožem ili tomahavkom.

Lice mu je bilo mirno. Čak i ako ga je boljelo, on to nije odao ni jednim znakom. Zamišljeno je zurio u vatru, polako je otpasao opasač s nožem i tomahavkom. Svoje je oružje uzeo u ruke i polako ga podigao visoko iznad glave, te njime zamahnuo. To ponovi triput. Zatim sporo i preko volje ispusti oružje kao da je svjestan da mu ono više neće služiti na zemlji.

Smračilo se, proplanak je osvijetljavala jarka logorska vatra pri kojoj je Isaac mogao vidjeti onu iznemoglu priliku na panju, a u pozadini Vranu i ostale Indijance kako se nešto dogovaraju šapatom. Čuo je poneku riječ, te je lako zaključio ostalo. Poglavica je smrtno ranjen; bljedoliki su im na tragu; mora se smjesta krenuti.

Isaac je poznao ranjenika. Bio je to Wingenund Mladi iz plemena Delaware. Svojevremeno se oženio jednom djevojkom iz plemena Wyandot, često se zadržavao u selu Wyandota i odlazio na ratne pohode koja su dva prijateljska plemena poduzimala protiv drugih. Isaac je lovio s njim, spavao pod istim pokrivačem i s vremenom mu je Indijanac postao drag.

---

⁴ Guturalni - glas koji se tvori u grlu (k,g,h)

Kako se Isaac pomaknuo, poglavica ga spazi. Odmah se uspravi, razgrne lovačku košulju i pokaže rupicu na širokim grudima. Tanak je mlaz krvi curio iz rane i spuštao mu se niz prsa.

- Vjetar Smrti je veliki bijeli poglavica. Njegova je puška uvijek puna - mirno reče i preko njegovog mrkog lica prijeđe sjena ponosa, kao da se ponosi što je ranjen od takva ratnika.

Čuvši to ime, jedno od mnogih nadimaka koje su Indijanci dali Wetzelu, Isaaca žmarnu neka nada i sad shvati da se Indijanci boje da im je Wetzela na tragu. Međutim, takva mu je nada bila kratkog vijeka, jer se ubrzo sjetio da bi Indijanci prvo ubili njega u slučaju da ih napadnu useljenici, pa je k tome zaključio da sam Wetzela, koji zna Indijance i kako dišu, neće htjeti pod takvim okolnostima pokušati bilo što.

Četvorica Indijanaca sad se vrata i stanu kraj poglavice. Bilo im je jasno da je njegov kraj blizu. Muklim, ali ne i neskladnim glasom poglavica zapjeva huronski pjev smrti. Njegovi drugovi šutke obore glave na grudi. Završio je po j i polako ustao u svoj svojoj natprosječnoj visini. Bio je imponantna prilika. Polako mu s lica nestade mrke oholosti, njegove tamne oči, što su zurile ravno u mrak, kao da su ugledale nekakvu vanzemaljsku viziju.

- Wingenund je bio veliki poglavica. Došao je na kraj svoje posljednje staze. Djela Wingenunda bit će kazivana u vjgvanu Lenapea - kaza poglavica glasno, pa se sruši na ruke svojih drugova. Oni ga brižno položiše na zemlju.

Poglavičinu spodobu strese žestok grč, zatim ispruži žilave šake i divlje zagrebe prstima po zraku, kao da hoće ščepati i zadržati život što bježi iz njega.

Isaac je vidio ukočen, mutan sjaj u njegovu oku, bljedilo smrti što mu se prikrađa preko lica. Svrnuo je pogled s takvog tužnog prizora. Kad je ponovo pogledao, poglavičina je prilika bila mirna.

Mjesec isplovi iza jednog oblaka i prosu svoje blijedo svjetlo po malenu proplanku. Četiri su Indijanca kopala raku u podnožju hrasta. Ni riječ se nije čula. Kopali su tomahavcima, brzo su završili posao. Naslagom paprati i mahovine pokriše dno poglavičina posljednjeg

počivališta. Kraj ratnika položiše njegovo oružje, neka s njim pode u Vječna Lovišta, u zagrobni dom crvenokožaca, gdje im sunce vječno sja i gdje nema okrutnih bijelih dušmana.

Indijanci su zatrпали grob, na nj dovaljali panj, pa su časak zastali kraj njega, svaki je muklim glasom izgovorio nekoliko riječi, dok je noćni vjetar u krošnjama stabala huklo pjevao rekvijem mrtvom poglavici.

Iako je bio navikao na krv i smrt isto toliko koliko i Indijanci, kao i na tragediju što je neprekidno lebdjela nad životom čovjeka na granici, jezivi je prizor ipak potresao Isaaca. Osjećao je da nikada neće zaboraviti posljednji izgled onog tamnog, mrkog lica i one moćne spodobe nad kojom je Mjesec sjao kao da i on žali. Misli mu prekine opori glas Vrane koji mu je nalagao neka ustane. Rekli su da će mu i najmanji znak da usporava marš koji slijedi, ili da ostavlja kakve znakove za sobom, značiti smrt. Vrana mu presiječe spone na nogama, postavi ga između dva Indijanca i povede grupu.

Poput aveti kretali su se na mjesečini, marširali su satima. Vrana je opravdao svoje ime. Vodio ih je preko kamenih hrptova gdje im stopala nisu ostavljala otisak i gdje bi čak i pas teško nanjušio njihov trag, zatim u doline i preko plitkih potoka gdje će brza voda začas otplaviti svaki znak njihova prolaza, pa po ravnima gdje se mekana i elastična trava brzo uspravljala za njima.

Išli su u koloni po jedan, tragom predvodnika koji ih je vodio kroz šumsku tamu i mjesečev sjaj ni časka ne usporavajući brzi korak, stalno u ravnoj crti, ali opet izbjegavajući vrletna i neprohodna mjesta po svom nepromašivom instinktu, tipično indijanskom daru. Pred zoru mjesec zađe, ostavi ih u tami, ali je Vrana voden zvijezdama i dalje držao svoj pravac. Stao je tek u svanuće.

Na obali jednog uskog potoka Indijanci zapale vatru i ispeku nešto mesa. Vrana reče Isaacu da se može odmoriti, te on požuri da se okoristi dozvolom i u tren oka zaspi dubokim snom iscrpljena čovjeka. I drugi Indijanci zaspashe, samo Vrana ostane stražariti. Nesnosno i neumorno je koračao tamo-amo po obali, oštrim je očima motrio ima li znaka od kakvih gonitelja.

Sunce je već visoko odskočilo kad je grupa nastavila put prema zapadu. Vrana je zagacao u potok i nekoliko milja tjerao njegovim tokom, potom skrenuo u šumu na drugoj obali. Oštro i klizavo kamenje, koje Indijanci nisu ni osjećali, Isaacu je zadavalo sto muka. Noge je izranio i natukao, ali je junački stiskao zube i nije se žalio. Dio noći provedoše u odmoru, a sljedećeg dana Indijanci, koji su se sad već smatrali praktički sigurnim, ne poduzeše nikakve posebne mjere da prikriju svoj trag.

Toga dana za sumraka stigoše do brze vode što je tekla put sjeverozapada. Na jednom mjestu Vrana i još jedan Indijanac razmaknu vrbe na obali i izvuku dugačak kanu od brezove kore koji spuste u vodu. Isaac se sjetio tog mjesta. Tu je blizu počinjala rijeka, zvana Luda rijeka, koja je tekla kroz naselje Wyandota.

Dva Indijanca sjednu na pramac, treći i Isaac zauzmu sredinu čamca, jedan drugom okrenuti leđima, a Vrana kleknu na krmu. Čim su se otisnuli, Isaac zaboravi umor i bolne rane. Noć je bila krasna, volio je rijeku i imao je smisla da osjeti ljepote prirode. Predao se čari srebrnkaste mješavine krajolika i milozvučnog žubora vode. Da nije bilo Vranina okrutnog lica, mogao bi sebe zamisliti u nekakvom začaranom kanuu u zemlji snova, kao u dječjim bajkama. Kako je kanu, tjeran snažnim mišicama, klizio svjetlucavom rijekom, tako se okolni prizor stalno mijenjao. Na jednoj se oštroj okuci rijeka suzila, drveće s jedne i druge obale ispreplelo svoje granje i sakrilo mjesec i stvorilo taman prolaz. Potom je uslijedio niz brzaca na kojima su razdragano skakutali i pjenili se valovi, a ispod njih se izdužila glatka površina mirne i duboke vode u kojoj su se zrcalili mjesec i bezbrojne zvijezde. Tuda je kanu klizio bešumno kao sjena, veslo je monotono ronilo u vodu, bljeskalo mokrinom i osipalo sa sebe kapi što su se poput dragog kamenja krijesile na mjeseci.

Iza nove okuke začu se grmljavina nalik huku prijeteće oluje što ga donosi sve jači vjetar. Bio je to huk sa slapova. Rijeka se suzila, tok joj zabrzao, s obiju strana sve se više izdizale njezine stjenovite obale. Vrana ustane i pogleda naprijed, potom klekne i usmjeri kanu posred vodenog toka. Huk je postao zaglušan. Isaac spazi da ulaze u jedno duboko ždrijelo. Čas kasnije kanu poskoči preko jednog slapa i sune između dviju visokih, kamenitih obala. Stijene bile okomite i visoke

kojih dvjesta stopa, a rijeka nije bila šira od dvadeset stopa, pa je voda pomamno jurila, bučala i pjenila se u tom uskom grlu. U sredini je tok sličio na ulašteno, sablasno crno staklo, a pri obalama bio je oivičen zapjenjenim valovima što su se propinjali, udarali i odbijali se od svojih kamenitih granica.

Iako je opasnost bila velika, i smrt vrebala s onih oštih stijena i crnih zidina, u Isaacu nije bilo straha; poznavao je snagu one mišice što je čas kruto mirovala, čas se brzinom munje micala, znao je kakva je moć oka koje ih vodi.

Još jednom se nađu pod zvjezdanim nebom, za njima su brzo ostajali procijepi, plićaci, ždrijela i jezerca. Na istoku je rudjelo kad minuse kraj sjenke takozvane Uspravne stijene. Dobila je ima po Tarheu, ili Uspravnoj stijeni, poglavici svih Hurona.

Spazivši tu dobroznanu oznaku koja se dizala nedaleko od naselja Wyandota, potišten i ozlojeđen Isaac osjeti i nešto nalik zadovoljstvu; srce mu je stalo tući nešto brže pri pomisli na ono što pred njim leži i sjećanju na crnooku djevojku od koje je pobjegao.

Jedan od Indijanaca s pramca stane dozivati. Odmah su ga čuli, jer se s obale začuje vika.

Nekoliko časaka kasnije kanu je tiho zaškripao po pjeskovitoj obali. Isaac je pred sobom spazio nejasne obrise koliba vigvama. Eto, sad je ponovo u logoru Wyandota.

U neko doba kasnog popodneva Isaaca probude iz teškog sna i reknu mu da ga poglavica zove k sebi. Ustao je s bizonskih koža na koje se tog jutra bacio, protegao bolne udove i izašao iz kolibe.

Prizor što se pred njim pružio bio mu je toliko poznat, da mu se činilo kao da se nakon odsustva vratio kući. Posljednji su zraci zalazećeg sunca jarkim rumenilom bojili vrh Uspravne stijene, dodirivali mnogobrojne kolibe i vigvame prosute po malenoj dolini i grimizom prelazili preko brze, uske rijeke što se bučno valjala u svom kamenom koritu. Na obali rijeke poredali se nizovi kanua, tu i tamo je preko vodena toka ležalo prebačeno dugo deblo. S logorskih se vatri dizale duge, tanke perjanice plavog dima i lagano se gubile uvis; visoko

iznad vigvama nadvili se divovski javori što su svojim purpurnim i zlatastim ruhom snažili ljepotu spokojnog prizora.

Isaaca povedu stazom oivičenom nizovima šatora. No, Indijanci koji su stajali i gledali ga, ne dočekaše ga vikom uobičajenom pri sprovođenju zarobljena bijelca. Neke su stare žene dizale oči sa svoga posla oko logorske vatre i lonaca i cerile se zarobljeniku. Ratnici koji su sjedili na svojim dekama i pušili svoje duge lule ili su pak stajali kraj toplih vatri, gledali su ga prazno i indiferentno; tamnopute djevojke stidljivo su se smješkale, a dječaci, kojima je Isaac bio miljenik, iskazaše svoju radost vriskom i tiskom oko njega. Jedan mu se dječak objesio za nogu, morali su ga odstraniti silom.

Usred logora ležalo je nekoliko međusobno spojenih koliba koje su se isticale među okolnim šatorima. Bili to vigva-mi poglavice kamo su sad vodili Isaaca. Njegovi ga čuvari uvedu u oveću, okruglu prostoriju gdje ga ostave sama. Bila je to vijećnica. U njoj nije bilo ničega osim jednog niskog sjedala i nekakve čvornovate močuge.

Začuo je zveckanje perli i medvjedih zuba, okrenuo se i ugledao visokog i impozantnog Indijanca koji je upravo ulazio. Bio je to Tarhe, poglavica Wyandota. Iako je prešao sedamdesetu, stas mu je bio kao strijela ravan; lice mu bilo spokojno i tamno poput brončane maske, na njemu nije bilo tragova poglavičine odmakle dobi. Svaka je crta na njegovu licu bila tipična, rasna; visoko čelo, četvrtasta, izbočena brada, mrgodna usta, sokolove oči - sve je kazivalo o ponosu i nesalomljivoj volji posljednjeg Tarhea.

- Bijeli je Orao opet u vlasti Tarhea - reče poglavica na svom jeziku. - Iako je brz kao jelen koji juri ili orao koji leti, ništa mu nije pomoglo. Divlje patke kad lete put sjevera nisu brže od Tarheovih ratnika. A najbrža je osveta Hurona. Mladi je bljedoliki stajao života neke velike ratnike. Sto on na ovo kaže?

- Ja nisam kriv za to - spremno odvrati Isaac. - Udarili su me s leda, nisam imao prilike upotrijebiti oružje. Nikad još nisam digao ruku protiv jednog Wyandota. To ti može potvrditi Vrana. A imao sam dobrih razloga da prolijem krv Hurona. Tvoji su me ratnici odveli iz mog doma i ranili me mnogo puta.

- Mudro zbori bijeli poglavica. Tarhe vjeruje njegovim riječima - odgovori Tarhe svojim zvučnim glasom. - Lenapee traži smrt bljedolikog. Wingenund tuguje za sinom. On je Tarheov prijatelj. Tarhe je star i mudar, on ovdje vlada. On može spasiti bijelog poglavicu od Wingenunda i Rataru. Slušaj! Tarhe je star i nema sinova. On će od tebe stvoriti velikog poglavicu, dat će ti zemlju, ratnike i čast. Neće od tebe tražiti da digneš ruku na svoj narod, samo da pomogneš da se sklopi mir. Tarhe ne voli ovaj rat. On samo traži pravdu. Hoće sačuvati svoje zemlje, svoje konje i svoj narod. Bijeli je poglavica poznat po hrabrosti, hod mu je lak, oko oštro, tane nepromašivo. Mnoge je pune mjesece Tarheova kći provela kao ptica što tuguje za svojim parom. Sad više ne tuguje. Ona će biti žena bijelom poglavici. U njoj je krv njezine majke, a ne posljednjeg Tarhea. Tako se Tarheu greška njegove mladosti sveti njegovoj starosti. On je prijatelj mladom bljedolikom. Tarhe je rekao svoje. Sad idi i pomiri se s Mveerah.

Poglavica mu pokretom pokaza prema stražnjem dijelu kolibe. Isaac ude u drugu prostoriju, očito poglavičinu, jer je blještala divljom, primitivnom raskoši. Na drugom kraju poglavičine sobe Isaac malo zastade pred jednom zavjesom od medvjedine. Mnogo je puta još ranije bio ovdje, ali nikad ga nisu rastrzala takva suprotna uzbuđenja. Zbog čega mu srce brže kuca? Brzim pokretom podigne zavjesu i ude.

Odaja u koju je ušao bila je okrugla i namještena živopisno i udobno. Ravan, tvrdo utaban pod od ilovače bio je pokriven bizonskim kožama, stijene su bile oličene crtežima životinja i alegoričnim slikama, svukud naokolo bilo je lukova, strijela, kopalja, niski živobojnih perli i indijanskih rubaca. Stijene su bile od prišivenih suhih jelenjih koža nategnutih preko dugih kolaca pobodenih u zemlju i ukrivljenih tako da im se krajevi sastave. Svjetlo je pripuštala jedna ovalna rupa u stijeni. Kroz uzan prolaz što je vodio u susjednu, manju odaju, nazirao se nizak ležaj pokriven crvenim pokrivačima i mnogobrojna odjeća u boji što je visila sa stijene.

Čim je ušao u sobu jedna mu vitka djevojka pritrči, baci mu se oko vrata i pritisne lice na njegove grudi. S njezinih se usana otrže nekoliko nesuvislih riječi. Isaac se oslobodi onih ruku koje su ga čvrsto stezale i odmakne djevojku od sebe. Lice koje se uzdizalo prema njemu bijaše zadivljujuće ljepote. Ovalno, posve bijelo, širokog čela i pravilnih

crta. Oči su djevojci bile crne, krupne, široke, u njima se dužile sjenke tisuću misli.

- Mveerah, opet sam zarobljen. Ovaj je put bilo krvi. Jedan je poglavica Delavvarea poginuo i još ne znam koliko Indijanaca. Poglavica me hoće kazniti smrću. U velikoj sam pogibelji. Zašto me ne puštaš na miru?

Na ove njegove riječi djevojka uzdahne, i tužno ali i ponosno odvrti lice od ljutitog pogleda mladog čovjeka. Među njima zavlada kratak muk.

- Znači, nije ti drago da vidiš Mveerah - reče ona na engleskom. Glas joj je bio čista glazba. Tih, umiljat, čista zvuka poput zvona.

- Kakve to ima veze? Pod izvjesnim okolnostima, meni bi bilo milo što te mogu vidjeti. Ali, da me ovdje silom dovuku, a možda i ubiju... ne, tome se ne radujem. Gledaj ovamo, gdje me Vrana udario - reče Isaac ljutito i pognu glavu da bi ona vidjela ranu gdje ga je batina udarila.

- Žao mi je - blago će Mveerah. - Tarheova kći već ti je ranije spasila život, pa će ga i sad spasiti.

- Usprkos tebi, mogu me ubiti.

- Neće se drznuti. Ne zaboravi da sam te izbacila i od Shawneeja. Što ti je rekao moj otac?

- Uvjeravao me da mi je prijatelj i da me hoće zaštititi od Winegenunda. Ali, moram oženiti tebe i postati vaš suplemenik. Ja to ne mogu. Zato sam siguran da će me ubiti.

- Sad si ljut, ali ipak čuj što ću ti reći. Mveerah je svim silama pokušavala pridobiti tvoju ljubav. Međutim, kad si od nje pobjegao, ona se dugo radovala. Ali, nakon tvoga odlaska za nju više nije bilo pjeva ptica, ni glazbe vode, niti ljepote u bilo čemu. Život joj je postao nepodnošljiv bez tebe. Tad se Mveerah sjetila da je vladareva kći. Pozvala je najodvažnije ratnike dvaju plemena i rekla im: "Idite i dovedite mi bljedolikog, Bijelog Orla. Dovedite ga, živa ili mrtva. Ako ga dovedete živa, Mveerah će se ponovo osmjehivati ratnicima. Ako ga dovedete mrtva, ona će samo jednom pogledati njegovo lice i sama

umrijeti." Čak i onda je Mveerah bila toliko mudra da je mislila na tebe. Zar bi htio da bude nestalna, kao što je to Mjesec?

- Ne kažem da bih tako što želio. Radi se o tome da ne mogu živjeti, a da više nikad ne vidim svoje. To sam ti rekao još prije godinu dana.

- I druge si mi stvari rekao u ono davno vrijeme prije nego što si pobjegao. Bile su to nježne riječi drage ušima jedne djevojke Indijanke. Jesi li ih zaboravio?

- Nisam ih zaboravio. Nisam ni ja bez osjećaja. Ti me shvaćaš. Otkada sam se ovaj posljednji put našao kod kuće spoznao sam jače nego ikada da ne mogu živjeti bez svog doma.

- Postoji li u tvom domu kakva djevojka koju si naučio voljeti više nego Mveerah?

On ne odgovori nego se turobno zagleda u rupu na stijeni. Mveerah je bila položila ruku na njegovu mišicu, a kad on ne odgovori na njezino pitanje, njezina se šaka stisnu jače.

- Ona te nikad neće imati.

Njezin je tihi glas treperio pun dubokih osjećaja, smrtonosne odlučnosti. Isaac se oporo nasmije i pogleda u nju. Mveerah je bila blijeda, oči su joj gorjele vatrom.

- Ne bi me čudilo da me predaš Delawareima - hladno će Isaac. - Spreman sam i na to, i nije mi puno stalo. Znao sam da se nikad nećeš urazumiti koliko treba da bi shvatila tugu moje sestre i svih mojih. Zašto me ne predaš Indijancima da me ubiju?

Znao je kako će ju raniti. Iz grla joj se ote kratak potresan krik. Stajala je pred njim oborene glave i plakala. Najzad je ponovo progovorila, slomljenim i molećivim glasom.

- Okrutan si i nepravedan. Iako Mveerah ima indijanske krvi, ona je bijela žena. Ona osjeća kako tvoji osjećaju. U svom bijesu i gorčini zaboravio si kako te ona spasila od noža Shawneeja. Zaboravio si njezinu nježnost. Zaboravio si da te ona viđala i hranila kad si bio ranjen. Mveerah ima srce, srce koje joj puca. Zar nije patila? Zar joj se druga plemena ne smiju, ne rugaju, ne nazivaju ju bljedolikom? Ali ona

zahvaljuje Velikom Duhu na indijanskoj krvi što je u njoj i što joj daje postojanost. Bijeli čovjek mijenja svoje ljubavi i svoje žene, ali Indijanac ne zna za to.

- Ne, Mveerah, nisam tako rekao. Ne postoji druga žena. Stvar je u tome što se osjećam slomljenim i srce mi krvari. Ne vidiš da će ovo jednog dana završiti tragedijom? Ne shvaćaš da bismo bili sretniji kad bi se ti mene okanila i pustila me? Ako me voliš, nećeš me htjeti vidjeti mrtva. A, ubit će me, ako te ne oženim. Ako pak pokušam pobjeći, ubit će me. Pusti me.

- Ne mogu! Ne mogu! - ona uzvikne. - Naučio si me kojekakvim navikama svoga naroda, ali mi prirodu ne možeš promijeniti.

- Zašto me ne možeš pustiti na slobodu?

- Jer te volim i ne mogu živjeti bez tebe.

- Ako je tako, pođi sa mnom, mome domu i živi tamo sa mnom - reče Isaac uzimajući zaplakanu djevojku u naručje.

- Moji će te radosno primiti.

- Mveerah će biti predmet sažaljenja i poruge - odmahnu ona tužno glavom.

Isaac pokuša svim silama stvrdnuti svoje srce, ali uzalud - konačno, bio je smrtnik. Čar njezine pojave nametne mu se. Njezina je ljubav iz njega cijedila nježnost. Te crne oči, za sve toliko ponosne, a koje su ga gledale tužno i žudno, dirnuše ga do dna srca. Poljubio je one suzama orošene obraze i osmjehnuo joj se.

- Pa, kad sam već zarobljenik, hajde da se snađem kako najbolje znam. Nemoj me gledati tako tužno. Govorit ćemo o ovome drugi put. Hodi sa mnom, da potražimo mog malog prijatelja, satnika Jacka. Sjetio me se i objesio mi se za nogu, pa su ga odvukli od mene.

GLAVA 6

Kad su prvi istraživači Francuzi oko godine 1615. došli na sjeverozapad, Indijanci Wyandot živjeli su na teritoriju između Zaljeva Georgian i Jezera Muskoka u Ontariju. Ti su prvi Francuzi dali plemenu ime Huron po načinu kako su Indijanci šišali kosu.

U to doba Huroni bijahu u ratu s Irokezima. Dva su plemena ogorčeno ratovala sve do 1649. kad su Huroni pobijeđeni u odlučnom boju. Tada napustiše svoja sela i potražiše druga lovišta. Otputovaše na jug i naseliše se u Ohiju, duž južnih i zapadnih obala jezera Erie. Sadašnji Zanefield, tako nazvan po Isaacu Zaneu, nalazi se upravo na mjestu gdje je nekoć živjelo najbrojnije huronsko pleme.

U javorovoj šumi na obalama male brze rijeke zvane Mad River (Luda rijeka), Huroni sagradiše svoje kolibe i podigoše svoje vigvame. Plodna je dolina obilovala dostojanstvenim sobom i ljupkim jelenom, a na visoravni pasli su bezbrojni čopori bizona.

Tu su Huroni proživjeli duge godine u miru i zadovoljstvu. Nije se mogao čuti otegnuti bojni zov. Bili su u miru s okolnim plemenima. Tarhe, poglavica Hurona, imao je veliki utjecaj na Delaware. Sprijateljio se s Loganom, poglavicom Minga.

Nakon provale bijelaca u dolinu Ohija, nakon što su u divljinu umarširali neustrašivi junaci među kojima su Boone, Kenton, Zaneovi i Wetzel bili prvi, indijanska se narav postupno promijenila, dok Indijanac nije najzad postao bijelcima strastven i nemilosrdan neprijatelj.

Huroni su se svrstali uz Francuze u ratu koji je vodio Pontiac, a u Američkoj revoluciji pomogli su Britance. U savezu s plemenom Mingo, Delavvare i Shawnee vodili su krvave bojne protiv pionira iz Virginije. Nešto je duboko moralo izazvati takvu neutaživu mržnju prema bijelcima, naročito među plemenima Mingo i Wyandot.

Rat između Indijanaca i useljenika u Pennsvlvaniji i Zapadnoj Virginiji bio je poznat pod nazivom "Dunmoreov rat". Plemena Huron, Minog i Delaware, koja su živjela u "lovačkom raju" zapadno od rijeke Ohio, gledajući kako im Irokezi prodaju zemlju i kako drske bande

bijelaca zauzimaju njihovo vlasništvo, prirodno su reagirali nesmiljenim bijesom i mržnjom. No, sjećajući se prošlih krvavih ratova i britanskih kaznenih ekspedicija, polako su se stala pomicati prema zalazećem suncu i ostala su mirna. Međutim, 1774. bijelci napadoše kod Yellow Creeka jedan kanu pun neprijateljski naklonjenih Wyandota i sve ih pobiše. Iste godine, nakon ovog događaja, grupa bijelaca pod komandom pukovnika Cresopa bezrazložno je i podlo masakrirala Loganovu obitelj i svojtu. Taj je napad bacio ljagu sramote na sve bijelce i izazvao je dugotrajan i krvav rat koji je uslijedio. Useljenici na granici poručihše guverneru Dunmoreu u Williamsburg neka im odmah pošalje pomoć. Dobro znajući da Indijanci neće dozvoliti da takav masakr prođe neosvećen, useljenici podigoše utvrde i karaule.

Čuveni poglavica Minga, Logan, bio je u svoje vrijeme prijatelj bijelaca. Nakon umorstva njegovih bližnjih, objavio je bijelcima bespoštedan i neprekidan rat. Podjario je gnjev Hurona i Delawarea. Krenuo je ratnom stazom, a kad je zadovoljio svoj osvetnički nagon poslao je lordu Dunmoreu ovakvu značajnu poruku:

"Pozivam svakog bijelog čovjeka koji je ušao u Loganovu kolibu neka kaže da li sam mu odbio dati mesa; ako je došao ozebao i nag, da li sam ga obukao. Za vrijeme posljednjeg dugog i krvavog rata, Logan je ostao skrštenih ruku u svojoj kolibi, kao zatočenik mira. Moja ljubav prema bijelcima, bila je tolika da su moji na prolazu upirali prstom u mene i govorili: Logan je prijatelj bijelog čovjeka. Ja sam čak pomišljao da živim s vama, da nije bilo nepravde jednog čovjeka, pukovnika Cresopa, koji je prošlog proljeća neizazvano i hladnokrvno pobio sve rođake Logana ne poštedjevši čak ni žene i djecu. Više nema živoga stvora u kojem bi tekla makar jedna kap moje krvi. To je zahtijevalo moju osvetu. I stao sam se osvećivati. Mnoge sam ubio. Zadovoljio sam svoju osvetu. Radi moje zemlje, s radošću ću dočekati mir. Ali, nemojte ni pomisliti da je ta moja radost, radost straha. Logan ne zna što je strah; on ni za spas života neće okrenuti pete. Jer tko će žaliti za Loganom? Nitko."

Rat između pionira i Indijanaca otegao se godinama. Useljenici su nadirali sve dublje u divljinu. Indijanci, koji su iz početka mislili samo na spas svojih polja i blaga, sad se stadoše tući radi osvete. Zato

je svakom ambicioznom pioniru koji je odlazio na Zapad mač neprekidno visio nad glavom; zato je bio u stalnoj danonoćnoj opasnosti da ga ustrijele ili mu iza kakva stabla glavu raskole tomahavkom; zato su mu žena i djeca živjela u smrtnoj strepnji od užasnog neprijatelja.

Neopaženo se došuljati neprijatelju iza leđa i u mraku mu zadati smrtni udarac, to je Indijancima bio način ratovanja; Indijanac to nije držao nečasnim; nije smatrao kukavičlukom. Bio je vičan skrivanju u visokoj travi poput zmije, pucanju iz busije, puzanju kradom kroz najgušću šumu i dočekivanju bljedolikih u zasjedi. No, o jezivim okrutnostima, o mučenju bijelih zarobljenika i njihovu spaljivanju na lomači nikad se nije čulo sve dok bijelci nisu Indijancima nametnuli rat.

Relativno se malo zna o pravoj prirodi Indijanaca toga doba. Mi običavamo sjediti kraj tople vatre i pričati o djelima crvenog čovjeka. Provedemo jedan sat odmora čitajući o Pontiacovoj opsadi Detroita, o bici na Braddockovu polju i o Custerovu posljednjem boju. Odložimo knjigu s izrazom vruće zahvalnosti što je minulo doba užasnog crvenokošca. Ali, malo je pisano o tom predmetu, zaboravljene su duge godine prevare i podvale prema Pontiacu, mi nemamo pojma o uzrocima koji su doveli do uništenja Braddockove vojske, malo znamo o životu punom gorčine kojeg je proživio Sjedeći Bik.

Mnogi inteligentni bijelci, koji su se upoznali s istinskim životom Indijanaca prije nego što su ih pioniri ogorčili i natjerali u očajanje, rekoše da im je nanesena okrutna nepravda. Mnogi su bijeli ljudi u ono doba toliko zavoljeli život Indijanaca, da su napustili naselja i otišli živjeti s crvenokožcima. Boone, koji je dobro poznao prirodu crvenokošca, govorio je da su poštenje i jednostavnost u Indijanaca primjerne vrline. Kenton je tvrdio da je među Indijancima bio sretan. Pukovnik Zane imao je mnoge prijatelje među njima. Isaac Zane, koji je najveći dio života proveo među Wyandotima, tvrdio je da se crvenokošce nepravедno držalo za krvožedne divljake, umno ograničene lopove i bijednike, lišene ma kakve ljudske vrline. Tvrdio je da slobodan, živopisan život Indijanaca mora privlačiti svakoga bijelca; da se u tom životu krije draž izvanredne ljepote; i da su prije rata protiv bijelaca Indijanci bili poštени prema svojim zarobljenicima,

samo su se trudili da od njih stvore svoje suplemenike. Pripovijedao je o bijelim dječacima koji su lako postajali Indijanci i bili toliko privrženi divljem životu i slobodi crvenokožaca, da je bilo nemoguće nagnati ih na povratak civilizaciji. Dječaci su odrastali slobodno, zajedno sa svojim indijanskim vršnjacima, s njima su ušli na pecanje, u lov i kupanje, igrali su se indijanskih igara - živjeli bezbrižnim i radosnim životom. Pričao je kako su neki takvi dječaci otkupljeni, oslobođeni, vraćeni svojim domovima, ali su usprkos tome što ih se nije puštalo s oka, uspijevali pobjeći i vratiti se Indijancima, a dok su bili u civilizaciji bilo ih je teško navići na odjeću. Naročito ljeti, takav bi pokušaj bio posve jalov. I najjače košulje od kudjelje, s najjačim ovratnicima i orukvicama, potrgali bi sa sebe i začas se našli goli u rijeci ili bi se valjali u pijesku.

Ako hoćemo vjerovati što su ti ljudi kazivali - a nema opravdana razloga da ne vjerujemo - Indijanac se uvelike razlikovao od slike stvorene o njemu. Nesumnjivo je da je Indijanac nekada živio plemenitim i čestitim životom; da je bio jednostavan, pošten i odvažan; da je poštivao čast i obećanje daleko više nego većina bijelih ljudi. Sjetimo se prekrasnih legendi i pjesama koje su ostavili ti šutljivi ljudi; ljudi koji su bili dijelom šume; ljudi čija je glazba bila u brujanju i huku vjetra, šušnju lišća, žuboru potoka; ljudi čije su se jednostavne radosti sastojale u hajci na jelene i u iskri u tamnom oku djevojke.

Ako želimo naći uzvišen tip američkog Indijanca, moramo ga potražiti u dobi prije no što su ga zemlje gladni pioniri potjerali na zapad i prije nego su ga izopačili francuski trgovci rumom.

Francuzi su svojatali sve zemlje natapane rijekom Missouri i njezinim pritokama. Kanadski je Francuz bio neumoran luralica i pustolov koji je našao svoj životni poziv u trgovini krznom. Ta trgovina krznom stvorila je čudan nekakav stalež - ljude koje su nazivali šumohocima - čiji je jedini posao bio da jezerima i rijekama tjeraju kanu i svoj jeftini rum trampe kod Indijanaca za vrijedne kože. Tim ljudima Indijanac Zapada duguje svoje izopačenje. Ti su šumohoci, ili cou-reurs-des-bois, izopačili Indijanca i pognali ga u divljaštvo.

Malobrojni putnici iz tih dana često bi se iznenadili zatičući u indijanskim vigvamima ljude francuske krvi koji su pak izgubili svaku sličnost s bijelim čovjekom. Ti su ljudi živjeli u svojim šatorima, sa

svojim ženama Indijankama i krali Bogu dane na svojim pokrivačima, dok su im žene spremale meso i obavljale sve poslove. Puštali su dugu kosu i u nju uticali pera; lice su grozno ličili okerom i krmezom.

Takvi su bili ti bijelci, trgovci i pustolovi, koji su u razdoblju od 1748. do 1783. krstarili lovištima Indijanaca i pretraživali divljinu, tražili i najzabitnija plemena mijenjajući svoj bučkuriš od ruma za rijetka krzna. Shvaćajući da te skitnice kvare Indijance, francuska vlada im je 1784. naredila da se pokupe s tog teritorija. Budući se takav nalog pokazao uzaludnim, vlada je stala hapsiti one do kojih je mogla doći i slati ih u Kanadu. Ali, bilo je prekasno; zlo je počinjeno; neuki je crvenokožac okusio strašnu "žeženu vodu", kako je nazivao rum, i njegova je propast postala neizbježnom.

Alkohol je djelovao čudnovato na Indijance - teško se mogao naći među njima takav koji bi ga okusio i odolio napasti. Kad je trgovac dolazio u kakvo indijansko selo, muškarci bi odmah kupili bačvicu ruma, ali bi ga stali piti tek nakon što bi se posavjetovali i odlučili tko će se napiti, a tko ostati trijezan. Nužno je bilo da netko u logoru bude trijezan, inače bi se pijani ratnici međusobno poklali. Oružje bi se za takvih zgoda sakrilo. Čim bi ispraznili jednu bačvicu ruma, Indijanci bi kupili drugu, i tako dalje, sve do posljednje dabrove kože. Onda bi trgovac krenuo dalje. Kad bi se otrijeznili, Indijanci bi bili teško utučeni i ojađeni, jer bi redovito bilo po nekoliko ranjenih, a počesto i ubijenih ratnika.

Logan je koristeći svu svoju rječitost obilazio sva sela svih plemena i govorio svojim suplemenicima pozivajući ih da izbjegavaju omraženu "žeženu vodu". Optuživao je bijelce da svjesno daju Indijancima alkohol da bi ih tako izopačili no, istodobno nije negirao da je i sam sklon piću. Ovaj je pametni i plemeniti Indijanac umoren u jednoj tući izazvanoj pijanstvom, ubrzo nakon što je poslao svoju poruku lordu Dunmoreu.

I tako, nesretni Indijanci nisu imali nikakve mogućnosti da izbjegnju katastrofu; rastuća plima useljenika otimača zemlje, koja se valjala prema zapadu i podmukli, uništavajući i ponižavajući alkohol zapečatili su sudbinu plemenitih crvenokožaca.

Isaac Zane krenuo je starom životnom kolotečinom -zauzeo je svoje mjesto u vigvamu, priključio se skupnom lovu i stao sudjelovati u indijanskim igrama. Treba reći - pri tome nije bio baš posve nesretan.

Za vrijeme boravka u logoru, mladi su ratnici najveći dio dana provodili natječući se u gađanju i trčanju, u utrkama kanuom, hrvanju i drugom. Poglavice, stariji ratnici koji su već pobrali svoje lovorike, i djevojke iz plemena gledali su i pljeskali.

Isaac je sudjelovao u svim tim zabavama, dijelom zbog prirodne sklonosti prema njima, a dijelom jer je htio pridobiti poštovanje Indijanaca. U hrvanju i ostalim natjecanjima što zahtijevaju tjelesnu težinu i izdržljivost, redovito je bivao poražen. No, u utrci nije bilo ratnika koji bi se mogao natjecati s njim. Međutim, najveće je divljenje izazivao s puškom u ruci. Indijanci nikad nisu bili naročiti strijelci puškom. Boljih je strijelaca bilo jako malo.

Prema tome, prirodno je da su Isaaca vodili sa sobom u jesenji lov. U jesen su redovito tri grupe odlazile u lov da donesu meso potrebno za zimu. Kao vrsnog strijelca, Isaaca su slali s grupom za lov na medvjede. Takav je lov bio opasan i uzbudljiv pothvat. Još prije no što bi posve ohladilo i zima pritislala, medvjedi su nalazili sebi zimovnik u kakvom šupljem drvetu ili u pećini u stijenama. Najomiljenije im bilo šuplje drvo. Čim bi Indijanci našli drvo na kojem su tragovi medvjedih kandži a rupa bila dovoljno velika da se medvjed uvuče unutra, jedan bi se crvenokožac popeo na drvo i dugačkom motkom stao čačkati po njegovoj šupljini kako bi brundalo istjerao iz njegova brloga. No, to nije bilo tako lako kako se može činiti, jer se znalo dogoditi da medvjed, bijesan što mu remete zimski san, izjuri van prije nego se lovac stigne skloniti na sigurno. Ponekad bi se našla dva do tri medvjeda u istom brlogu. Ako medvjed ne bi htio izaći, što se također događalo, premda rijetko, lovci bi pribjegli vatri. Na dugu bi motku pričvrstili komad suha, trula drveta, zapalili bi ga i gurnuli u rupu. Medvjed bi frknuo i zabrundao, pa bi izletio kao pomaman.

Bizona i soba lovilo se lukom i strijelom. Takvo je oružje bilo jako efikasno i zato što nije stvaralo buku koja bi svakako uplašila divljač. Vješti su Indijanci puzali visokom travom do u neposrednu blizinu plijena, pogdjekad bi se čopor bizona ili jelena uplašio tek nakon što bi lovac poubijao nekoliko životinja. Meso su sjekli na tanke

kriške i sušili na suncu, potom bi ga objesili u nastambama. Kože su razapinjali na kolce, sušili ih i od njih pravili odjeću ili im je služila za pokrivanje vigvama i slično.

Indijanci su jako voljeli med i javorov šećer. Nađeno saće ili dobra porcija javorova šećera izazivali su opće slavlje. Javorov šećer dobivali su na dva načina. U javoru bi, na stopu od tla, izbušili rupu u koju bi utakli kakvu cjevčicu, obično komad johe, ispod koje bi postavili kakvu posudu. Tako dobiven sok kuhali su u velikim kazanima. Ukoliko nisu imali kazana, prepuštali su mrazu neka djeluje umjesto vatre. Onda bi u plitke zdjele od kore stavljali vodu i javorov sok, puštali bi ih neka se preko noći smrznou, a ujutro bi led razbili i bacili, ostao bi im šećer koji se nije smrznou. Ponavljajući takvu proceduru više puta, dobivali su veoma dobar javorov šećer.

U stvaranju zimske zalihe hrane, Isaac je sudjelovao svim silama. Uživao je u takvu poslu, a naročito u pecanju na mjesecini. Za to je najpogodniji bio rani studeni, kad bi Indijanci pohvatali mnogo ribe. Na pramac kanua utaknuli bi baklju i tiho bi klizili niz vodu. U bistroj vodi jarko je svjetlo mamilo ribe koje su se okupljale oko njega i stajale gotovo nepomične.

Jedne se noći Isaac našao na pramcu kanua. Spazio je veliku ribu i šapnuo Indijancima neka se utišaju. Oni su bešumno veslali dalje. Isaac je ustao i podigao koplje, čekajući povoljan trenutak. Čas kasnije, hitnuo ga je, ali je u žustrini izgubio ravnotežu i naglavačke bućnuo u ledenu vodu.

Naravno, daljnji je lov bio pokvaren. No, zgode poput ove stvarale su među Indijancima veselo raspoloženje.

Pred samu zimu, dok jesenje večeri još nisu posve zahladnjele, Indijanci su plesali svoje plesove "udvaranja". U tim su plesovima obično sudjelovali i svi momci i djevojke. Na jarkom svjetlu ogromnih vatri, u nazočnosti poglavica, starijih muškaraca, žena i djece, djevojke i mladići ulazili su u krug, najljepše odjeveni i okićeni. Svrstavali bi se u dva reda, na razmaku od nekoliko koraka. Svaki je u desnoj ruci držao tikvu s kamenčićima. Primičući se jedno drugom pjevali bi pjesme "udvaranja", mašući onim tikvama i dajući sebi takt zveckanjem kamenčića. Kad bi se tako mladić i djevojka sastali, momak bi se

prignuo i šapnuo neku riječ djevojci. U određenom momentu, označenom nekom jačom notom u pjesmi, djevojke bi izmijenile mjesta i tako se nastavljalo sve dok svaki mladić ne bi šapnuo svakoj djevojci i tada se ples završavao.

Isaac je sudjelovao u svim tim zabavama, zdušno je lovio, radio, igrao, plesao i pjevao. Ali, kad bi nastupili dugi, sumorni zimski dani sa svojim ledenim zapusima i Indijancima nametnuli nerad, on nije nalazio mira. Danima je bio mračan i neraspoložen, držao se svoga šatora i nije niti zalazio među Indijance. Za takvih prilika Mveerah ga ništa ne bi pitala.

No, čak i kad je bio raspoložen, nije imao bogzna kakav izbor da utuče vrijeme. Na svu sreću, mogao je neumorno motriti i proučavati djecu. Kad god mu se ukazala zgoda da bude neprimijećen, on se zabavljao s bebama, majke su svoje bebe vezivale za komad drveta i pokrivale ih jednim širokim komadom jelenje kože. Tako su omotane bebe vješale za motku, ili za granu, ili ih pak ostavljale bilo gdje. Isaac nije nikad čuo da bi koja beba zaplakala. Često je micao pokrivač s njih i gledao im u uozbiljene očiće koje bi začuđeno zurile u njega.

Najbliži mu je prijatelj bio dječčić od šest godina kojega je on nazvao satnik Jack. Bio je to sin Olujnog Oblaka, jednog poglavice. Jack je pružao divan prizor u svojem lovačkom odijelu i s bojnou trakom na glavi. On je već naučio da se uporno drži na grbači konja u punom trku, a iz svog je malenog luka slao strijelu za strijelom u sam centar mete. Znajući da će jednog dana satnik Jack biti moćan poglavica, Isaac ga je učio engleski. Trsio se da ga Jack što jače zavoli, da bi se kao odrastao muškarac sjećao svoga bijelog brata i bio milosrdan prema zarobljenicima koji će mu pasti u šake.

Drugi je Isaacov miljenik bio jedan Ottawa Indijanac, daleka svojta Tarheova. Taj je Indijanac bio jako star čovjek, nitko mu nije znao godine niti približno; lice mu je bilo izbrazdano dubokim borama, skorjelo i ispucano. Prilika mu je bila zgrevena, zgrčena. Ponajviše je spavao no za svojih sjetnih svijetlih trenutaka znao je pričati o svojim ratničkim djelima.

Medu njegovim omiljenim pričama bila je uloga što ju je odigrao u događajima onog kobnog i nezaboravnog 2. srpnja 1755. kada su

Francuzi i Indijanci u blizini Fort Duquesnea masakrirali britansku vojsku pod zapovjedništvom generala Braddocka.

Stari je poglavica kazivao kako je Beujeu sa svojim Francuzima i pet stotina Indijanaca iz zasjede zaskočio Braddocka, opkolio Britance, osuo paljbu po njima iz jaruga, sa stabala, iz visoke trave; ubitačnom je vatrom i kišom tanadi raspalio po unevjerenim i prestravljenim Britancima koji su se, nenavikli na takvog smrtonosnog i nevidljivog neprijatelja, zgurili i stisnuli pod stabla poput čopora preplašenih ovaca, gdje su ubijeni a da nisu pružili gotovo nikakav otpor.

Stari je poglavica tvrdio kako je petnaest godina nakon toga bio u naselju Kanawha, u posjetu Velikom poglavici, generalu Georgu Washingtonu, koji je tamo bio na proputovanju. Tada je Indijanac ispričao generalu Washingtonu kako se tukao u bici s Braddockovom vojskom, kako je osobno ubio generala Braddocka, a pucao je više puta na Washingtona, ubio je pod njim dva konja, ali uzalud, pa je na kraju došao do zaključka da Washingtona štiti Veliki Duh koji mu je odredio veliku budućnost.

Mveerah je bilo ime kojim su Indijanci nazivali krasnu i rijetku pticu - bijelog ždrala - koju su također zvali i Vodohocem. Takvo su ime nosile još Tarheova baka i majka. Mveerah, o kojoj se ovdje pripovijeda, bila je kći jedne Francuskinje koja je još kao dijete bila zarobljena, posvojena, i na kraju ju je Tarhe oženio. Jedino je dijete iz tog braka bila Mveerah. Ona je postala lijepa žena, a u Detroitu i u kanadskim utvrdama glasovita Tarheova bijela kći. Stari je poglavica često odlazio u gradove duž obale jezera i ponosio se kćerkom koju je redovito vodio sa sobom. Bilo je bijelaca koji su se laćali dugog puta samo da vide indijansku ljepoticu. Mnogi su francuski vojnici za njom uzalud uzdisali. Jednom, kad se Tarhe zatekao u Detroitu, jedna francuska obitelj na sve moguće načine pokušala je oduzeti Mveerah.

Glava te obitelji bio je uvjeren da je u Mveerah prepoznao kćer svoje odavno izgubljene kćeri. Tarhe je navrat-nanos napustio grad i više se nikada nije pojavio u naseljima bijelaca.

Kada su zarobljena braća Zane, Mveerah je imala svega pet godina. Iako tako mala, zavoljela je Isaaca i ta se dječja ljubav kasnije razvila i usadila se za cijeli život. Imala je sedam godina kad su iz

Detroita došli ljudi da otkupe braću, ali je ona iskazala takvu tugu što će se Isaac vratiti svojim, da ga je Tarhe odbio predati za bilo kakav i koliki otkup. I tako, kad je Mveerah odrasla u njoj se razvila silna ljubav prema bijelom zatočeniku.

I, dok je u toj ljubavi bila nemilosrdna, te je odlučno odbijala Isaacu vratiti slobodu, dotle je njemu upravo ta njezina ljubav mnogo puta spasila život, a u više navrata i živote drugih bijelih zarobljenika.

Prema bijelcima što bi pali u šake Huronima, Mveerah je bila ljubazna i milosrdna; mnoge je takve ranjene zatočenike svojim rukama njegovala i mnoge je jadnike spasila stupa mučenja. Kad bi njezini pokušaji da oca nagovori na milost prema nekom zarobljeniku bili uzaludni, povukla bi se u svoje odaje i tamo bi tugovala.

Njezina je luda ljubav prema Bijelom Orlu, kako su Huroni zvali Isaaca, bila već stara i svuda poznata priča. U svim se plemenima prepričavala, i već je odavno prestala biti predmetom rasprave. Isprva su neki mladi ratnici iz plemena Delaware i Shawnee, čiji su pokušaji da dobiju Mveerah propali, otvoreno iskazivali prezir djevojci zbog njezine ljubavi prema bljedolikom. Ratnici Wyandot, međutim, do jednoga su ju obožavali; po njezinu bi nalogu ne trepćući srnuli ravno u ralje smrti; pogodile su ih uvrede nanesene njihovoj princezi te su ih otrli krvlju. Tada joj se više nitko nije usuđivao rugati.

Tog proljeća, nakon njegova posljednjeg zarobljavanja, Isaacu se dogodila nezgoda koja je mogla imati veoma ozbiljne posljedice. Naime, bio se izvježbao u indijanskoj igri loptom i upravo u jednoj takvoj igri dogodila mu se nesreća.

Indijanska igra loptom veoma je slična kanadskom lakrosu, zapravo je od njega i potekla. Na jednoj čistini, stotine ratnika, podijeljeni u dva "tima", trudili su se da utjeraju loptu u protivnički gol napravljen od dva stupa.

Takva je utakmica redovito predstavljala prizor krajnjih napora i uzbuđenja. Snažni i vitki momci jurili su kao pomamni poljem, urlali, vriskali, bježali čas na ovu čas na onu stranu, tukli se, gomilali i kovitlali u ludoj utrci da dođu do lopte.

Kako je i Isaac bio obdaren zaneovskom brzinom, tu i tamo polazilo mu je za rukom da se dokopa lopte. Tada bi se s njom zaletio, praćen ruljom crvenokožaca u divljoj dreci, dognao do kraja poljane, zavarao čuvare "gola" i utjerao loptu između stupova. Bilo je to djelo kojim bi se ponosio i dičio svaki ratnik.

Tijekom jedne takve utakmice, Crvena Lisica, ratnik Wyandot koji je odavno i beznadežno ljubio Mveerah, a Isaaca iz dna srca mrzio, iskoristi ovu priliku za osvetu. Lakonog, kakav je bio, natjecao se s Isaacom, ali na kraju, kad je ipak izgubio, prepustio se ludilu ljubomore i užasnim udarcem svoje batine oborio bijelca.

Na svu sreću, udarac nije bio pun, batina je postrani skliznula niz lubanju, inače bi mu okončala život. S dubokom brazgotinom na glavi, odnijeli su ga u kolibu gdje su smjesta sazvani svi plemenski vračevi.

Čim je došao k svijesti, Isaac je zamolio Mveerah i zaprijetio joj neka ne kažnjava Crvenu Lisicu. Znao je da će takav postupak samo stvoriti još veće neugodnosti, a s druge strane, ukoliko bi poštedio život čovjeku koji ga je tako kukavički udario, ostavio bi duboki dojam na Indijance. No, njegove prijetnje nisu pomogle. Mveerah je bjesnila. Crvene Lisice nije bilo, pobjegao je, a djevojka se klela da će platiti za svoje nedjelo, samo neka se vrati, platit će makar ga ona morala ubiti svojim rukama.

Isaac je znao da će Mveerah održati riječ. Stoga je svakog jutra, kad je k njemu ulazila starica što mu je donosila hranu, strepio da ne čuje vijest o pogubljenju svoga napadača. Crvena Lisica bio je omiljen ratnik, a mnogi su Indijanci držali da nije namjerno udario Isaaca. Međutim, Isaac je bespotrebno strahovao, jer se Crvena Lisica više nije vratio niti se o njemu što čulo.

Upravo u to vrijeme dok je prizdravljao, Isaac je duboko zavolio djevojku Indijanku. Toliko je jada u njoj bilo za prvih dana, toliko sreće kad je opasnost minula i kad je Isaac krenuo putem ozdravljenja, da se mladić čudom čudio.

Brinula se za njega nevjerojatnim marom i ljubavlju; kad mu je prala i vezivala ranu svaki je njezin dodir bio nježno milovanje; satima je sjedila kraj njega, svojim je tihim, melodioznim glasom pjevala huronske ljubavne pjesme. Isaacu su najslađi trenuci bili kad bi ona za

sumraka, dok su se sjene skupljale, naslonila glavu na njegovo rame te bi zajedno osluškivali češljugarevu večernju popijevku. Dani izmicahu, najzad Isaac posve ozdravi. Jednoga dana, kad je zrak bio zasićen toplim dahom ljeta, Mveerah i Isaac pođu na šetnju uz rijeku.

- Opet si tužan - reče Mveerah.

- Tugujem za domom. Raspinje me žudnja da vidim svoje. Mveerah, dobro si mi ime nadjela, ali orao može biti sretan samo kad je slobodan.

- Orao može biti sretan sa svojom družbenicom. A ima li života slobodnijeg od huronskog? Mveerah ne napušta nadu da ćeš ti naći zadovoljstvo.

- Davno je to bilo, Mveerah, kad sam posljednji put s tobom razgovarao o slobodi koju tražim. Hoćeš li me pustiti? Ili se moram ponovo izvrgnuti strahotama bijega? Ne mogu do vijeka ovako živjeti. Jednog će me dana ubiti u pokušaju bijega, a tada nećeš sebi nikad oprostiti, ako me istinski voliš.

-Zar te Mveerah ne voli istinski - upita ona, gledajući ga ravno u oči, pogledom punim tuge.

- U to ne sumnjam, ali ponekad pomišljam da to nije prava ljubav. Previše je divlja. Ne može se od čovjeka stvoriti rob samo pod izlikom ženske ljubavi. Pokušao sam te naučiti mnogim stvarima: jeziku moga naroda, našim običajima i gledanjima, ali te nisam uspio civilizirati. Ne mogu ti dokazati da tvoj postupak nije ženstven. Ne odlazi! Nisam indiferentan prema tebi. Stalo mi je do tebe. Tvoja ljepota i nježnost učinile su svoje.

- Mveerah se ponosi svojom ljepotom ako je ona draga Orlu. Njezina ljepota i ljubav, njegove su. Ali Orlove riječi rastužuju Mveerah. Ona ne može izreći kako osjeća. U bljedolikog riječi teku glatko i brzo kao vode brze rijeke, dok Mveerah ima puno srce, a nijema usta.

Zastali su pod jednim brijestom širokih i niskih grana što se nadvio nad rijekom. Povodanj je starom brijestu otplavio zemlju s korijenja koje je sad, za niska vodostaja, ležalo golo i suho. Kao u želji da usluzi zaljubljene, priroda je iskrivila i uvila korijenje tako da se stvorilo nešto nalik klupi čudnovatih oblika, tik iznad same vode, na

mjestu skrivenu svačijem pogledu osim dabru. Obala iznad te neobične klupe zastrla se svježom, rosnom travom; plavi zvončići i ljubice krile su stidljive glavice pod tamnozelenim listovima; nježna paprat, nalik prekrasnoj, bajnoj čipki, podrhtavala je na ljetnom povjetarcu. U tom su tihom kutku zaljubljeni proveli duge sate.

- Onda, ako je mojem bijelom poglavici stalo do mene, on više ne smije bježati - nježno šapne Mveerah pritišćući glavu Isaacu na grudi. - Ljubim te. Ljubim te. Šta će biti s Mveerah ako ju ti napustiš? Može li ona ikad više biti sretna? Može li ikad zaboraviti? Ne, ne, ja ću zadržati svoga zatočenika.

- Znači, nema izgleda da me puštiš?

- Ako te pustim da odeš, doći ću ovamo i tu ću leći zauvijek - krikne Mveerah pokazujući u crnu vodu.

- Ako je tako, pođi sa mnom u moj dom i živi tamo.

- Da pođem u naselje bljedolikih, gdje će Mveerah svima služiti za ruglo, gdje će se u nju upirati prstom kao u tvoju zarobljenicu, gdje će joj se svatko smijati ili ju sažalijevati? Ne! Nikada!

- Ma ne bi bilo tako! - živo će Isaac. - Ti bi mi bila žena. I moja sestra i svi moji bi te voljeli. Pođi sa mnom, Mveerah, izbavi me ovih okova; dođi mojoj kući i usreći me.

- To nikada ne može biti - ona odvrati tužno nakon duže šutnje. - Kako možemo doći do utvrde kad je tu velika rijeka? Tarhe voli svoju kćer i neće ju dati. Ako pokušamo pobjeći, ratnici će nas stići, a onda ti ni Myeerah više ne može spašavati život. Tebe bi ubili. Ne, ne usuđujem se da to pokušam. Ne, ne, prevelika je Mveerahina ljubav za takav opasan pokušaj.

- Ipak bi morala pokušati - reče Isaac tonom gorkog razočaranja, okrećući glavu od nje. - Kad bi me zaista voljela, ne bi me mogla gledati kako patim.

- Više nikad nemoj to reći - uzvikne Mveerah očiju uspaljenih bolom i ponosom. - Zar da jedna indijanska princeza, u čijim žilama teče krv velikih poglavica, na takav način dokazuje svoju ljubav? Jednog ćeš dana shvatiti da si mi nanio nepravdu. Ja sam Tarhea kćer. Huron ne laže.

Polako su se vratili logoru, oboje ojađena srca. Isaac zbog žudnje da vidi svoje drage i prijatelje, ali i raznježen nad Indijankom koja ga neće osloboditi; Mveerah zbog sažaljenja i ljubavi prema njemu i zbog straha da joj se dugo njegovan san neće ostvariti.

Jedne crne, olujne noći, kad je potocima daždilo, a nabujala rijeka divljala i prijetila poplavom, Isaac neopaženo kliznu iz svoje kolibe i pod zaštitom gustog mraka prođe među šatorima i dokopa se obale. Ukazala mu se upravo prilika kakvu je želio i čekao. Bacio se u vodu i ponesen brzom strujom ubrzo je izgubio iz vida žmirkava svjetla logorskih vatri. Pola milje niže izađe iz vode i potrči uz obalu do jednog ovećeg stabla što ga je još ranije zapamtio, gdje okrene prema istoku i zađe u gustu šumu. Cijelu je tu noć i sutrašnji dan putovao istim pravcem, bez odmora i bez jela osim komadića suhog bizonskog mesa što ga je pažljivo sakrio još ranije pod lovačkom košuljom. Druge se noći nešto odmarao, ujutru je opet tjerao prema istoku. Nadao se da će tog dana doći na rijeku Ohio, ali rijeke nigdje nije bilo, štoviše primijetio je da se tlo postupno diže. Nigdje nije naišao na močvaru, travnjak ili uopće na raslinje karakteristično za niže krajeve. Stao je i pokušao se orijentirati. Kraj mu je bio nepoznat.

Četvrtog dana Isaac je bespomoćno lutao šumom. Zalutao je, glad ga satrla, za posljednja dva dana pojeo je samo neku travu i bobice. Odjeća mu je bila u ritama, mokasine poderane, noge izbodene oštrim trnjem.

Shvatio je da je zalutao. Mrak se već spuštao. Pun nade čekao je da se pojavi Sjevernjača - najvjerniji vodič lovcu - ali je nebo bilo oblačno i nijedna se zvijezda ne pomoli. Iscrpljen i očajan uvukao je izmučeno tijelo u jedan gust lovorov grm i legao da tu sačeka zoru. Zloguki krik obližnje buljine, tiho tapkanje zvijeri što je obilazila grm i žaloban uzdah vjetra u krošnjama stabala satima ga održaše budnim, ali ga naposljetku svlada san.

GLAVA 7

Studeni prosinac sa svojim hladnim, kišnim i naglim snjegovima minu, zapasala zima i zapuhao leden sjevernjak. Iz Crne šume nestalo je radosna jesenjeg žutila i rumenila, zavladaše zimske sjene i sumornost. Ledena se kora stvorila na okuci rijeke, tamo gdje počinje otok, od jedne do druge obale hrpimice se zgomilalo drveće, granje, žbunje, komadi leda i ledene sante, a zbilom se toliko da odoli silnom naletu struje. Taj će prirodni most opstati sve dok proljeće ne otkrivi ledeni stisak čiče. Humci oko Fort Henryja bijelili se snijegom. Veliki su nanosi dosegli vrh ograde oko kuće pukovnika Zanea, na nekim su mjestima i šiljci kolaca nestali. Borje u dvorištu bespomoćno je prigibalo grane pod težinom bijelog bremena.

Toga mrazovitog siječanjskog jutra jedini su znaci života oko naselja bili jedan čovjek i pas što su se penjali uz brijeg Wheeling. Čovjek je bio oboružan puškom i sjekirama, a nosio je nekoliko čeličnih kljusa. Mučno se penjao uza strmu uzbrdicu, krplice su mu upadale u snježni nanos. Odjednom stade. Krupni je crni pas visoko digao nos i njušio hladan vjetar.

- Tige, stari moj, što je? - upita Jonathan, jer to je bio on.

Pas odvrati dugim cviležom. Jonathan pogleda uz i niz dolinu, pa uzbrdo, ali nigdje živa stvora. Snijeg i samo snijeg na sve strane, monotona mu bjelina tu i tamo prekinuta kakvim crnim stablom. Tige ponovo onjuši zrak i zareza. Jonathan okrene uho povjetarcu i začu slabašan lavež s one strane brijega. Ispusti sjekiru i kljuse, pa potrči da što prije prijeđe preostali kratak razmak do vrha. Stigao je na vrh i sad mu do ušiju jasno dopre lavež vukova u lovu.

Na drugoj je strani brijega bila najprije blaga nizbrdica ispod koje se kojih četvrt milje protezala bijela, ravna čistina što je završavala lovorovim guštikom. Jonathan nije vidio vukove ali je jasno čuo njihovo isprekidano zavijanje. Gledajući neku životinju, možda i čovjeka. Čas kasnije dobio je odgovor, jer je iz guštika izletio jelen. Bio je to mužjak, izmučen i iscrpljen. Glavu je nisko oborio, klatio je njome amo-tamo. Polako se spustio na koljena, jadan i bespomoćan.

Urlik vukova, koji je na tren bio stao, sad se začuje iz bližega. Jelen teturajući ustane, okrene se lijevo pa desno. Uto spazi čovjeka i psa i bez časka krzmanja pode prema njima.

Na jednu Jonathanovu riječ pas legne na snijeg. Jonathan stane za jedno drvo koje nije bilo dovoljno debelo da mu sakrije cijelo tijelo. Računao je da će jelen proći u neposrednoj blizini, pa će ga u pogodan čas ustrijeliti.

Ali jelen ne pokaza nikakve namjere da prođe mimo čovjeka. U svom je krajnjem užasu u čovjeku i psu gledao neprijatelje manje strašne od onih što su mu zavijali za petama. Šepavam se i nejednakim kasom primicao, išao je ravno prema stablu. Tu on klekne, bolje reći, pade na tlo jardu ispred Jonathana i psa. Drhtao je i tresao se, nozdrve mu se raširile, svakim mu je dahom krvava pjena izbijala i mrljala snijeg, u njegovim je krupnim, tamnim očima bilo teškog bola i strave, gotovo ljudske patnje.

Iz guštika odjeknu nov urlik, Jonathan ugleda i spazi gdje pet šumskih kurjaka, pet mršavih, izgladnijelih krvoločnih zvijeri izbija na čistinu. Kad stigoše do mjesta gdje je jelen najprije klonuo, od njih se podiže i zrak ispuni urlik bijesa i gladi.

- E, ni sanjao nisam da ću doživjeti tako šta! A ja mislio da znam sve što se može znati o jelenima! - reče Jonathan. - Tige, spasit ćemo ovog prijana od onih sivih sotona, makar nas to koštalo noge. Sad miruj, stari moj, čekaj.

Kad su se kurjaci našli u punom trku na pedeset jardi od stabla, Jonathan podiže pušku i izdere se iz puna grla:

- Drž' ih, Tige!

Kurjaci pokušaje u hipu stati, ali na skliskom snijegu prebaciše se preko glave. Pod Jonathanovim mecima jedan padne mrtav a drugi ranjen. Ostali brže-bolje okrenuše repove i odjuriše u guštik. Tige učas poslije dokusuri onog ranjenog.

- Stari moj, ne boj se, ne bih te taknuo ni da si posljednji jelen u dolini - reče Jonathan gledajući u usoptalog jelena. - Više nema straha od one kukavičke rulje.

Dozva psa i pode nizbrdo prema naselju.

Sat kasnije sjedio je u toplom u pukovnikovoj brvnari gdje je sve odisalo životnom radošću. Panjevi od hikorija pucali su i buktjeli jarkom vatrom u kamenom kaminu.

- Zdravo, Jack, otkuda ideš? - upita pukovnik koji je upravo ulazio. - Nisam te vidio otkad nas je snijeg zatrpao. Jesi li došao zbog konja? Da sam na tvome mjestu ne bih pošao na put u Fort Pitt sve dok se vrijeme ne promijeni. Možeš poći saonama, naravno, ali ako ćeš mene poslušati bolje miruj i ne idi nikamo. Ovo nevrijeme neće prestati tako brzo. Neka lord Dunmore čeka.

- Sve mi se čini da će nas gadno stisnuti čiča.

- U to nema sumnje. Još jesenas rekao sam Bessie da će nam zima biti oštra. Sve je ukazivalo na to. Sjeti se debelih komina. Ljuske hikori oraha u mom dvorištu bile su krupnije i tvrđe nego ikad. U rujnu je Tige ubio jednog rakuna izvanredno guste dlake. Mogao bih ti nabrojati još cijeli niz takvih predznaka oštrem zime. Bit će još čiče dobar mjesec, možda i šest tjedana. Uostalom, pričekaj još koji dan, pa se odluči.

- Eb, shvati da mi je dosadilo cijepati drva i nikud ne micati dalje od kuće.

- Ah, znači opet si neraspoložen - reče pukovnik ljubazno gledajući brata. - Eh, moj Jack, da si oženjen, ne bi te smetala ta tvoja "neraspoloženja". I ja sam ih imao. To je nekako nama u krvi. Sjećam se da nam je otac samo uzimao pušku i odlazio u šumu gdje bi ostao sve dok ga neraspoloženje ne bi minulo. I sam sam to činio, ali otkad sam se oženio više ne znam što je to. Oženi se, Jack, pa ćeš se skrasiti i zavoljet ćeš rad. Nećeš više imati vremena da sam lutaš šumom.

- Onda su mi draža "neraspoloženja", kako ih ti zoveš, makar me držala danomice - kratko se nasmije Jonathan. - Čovjek mojih sklonosti nema pravo na ženidbu. Ovo je nevrijeme krivo, jer me sili da ostanem pod krovom. Ni loviti ne mogu, besmisleno je kad nam ne treba mesa. Pa čak i kad bih nakanio u lov, ne bih se mogao puno udaljiti od logora. Jutros sam ispred staje zatekao tri jelena. Umirali su od gladi. Čim su me spazili pobjegli su, ali su nedaleko stali i odmah prišli da uzmu sijeno koje sam skinuo s potkrovlja. Danas smo Tige i ja spasili jednog krupnog mužjaka što je bježao pred čoporom vukova. Jelen je došao

ravno k meni. Mogao sam ga rukom dohvatiti. Nevrijeme tjera jelene s brda u nizinu.

- Imaš pravo, žao mi je, jer će takva zima poubijati više jelena nego cijela vojska lovaca. Jesi li postavio zamke?

- Jesam, postavio sam trideset zamki.

- Ako odlaziš, reci Samu neka ne otpregne već mi najprije doveze još jedan tovar krme.

Kada je pukovnik za bratom zatvorio vrata, žena će mu:

- Eb, ja nemam strpljenja s tvojom braćom. Svi su isti. Neprestano žele nekamo poći. Kao da je u njima sama indijanska krv. Zamisli, molim te, po ovoj zimi poći uz rijeku. Ako ga već nije briga za sebe, neka malo misli na konje.

- Draga moja, prije nego sam upoznao tebe nisam bio ništa bolji od Jacka - odvrati pukovnik. - možda to ti ne znaš, ali će mlada i zgodna žena i dom čudom preokrenuti čovjeka. Mojoj braći upravo to nedostaje da ih smiri.

- Možda je tako. No, ne vjerujem da će se Jonathan ikad oženiti. Silas možda hoće; već se dugo druži s onom Mary Bennet. Ti si jedini Zane koji je svladao taj pustolovni duh i želju za vječitim lutanjem šumom u potrazi za bilo kakvom metom. Naš Noah sve više postaje pravi Zane. Već se tuče sa svom djecom u naselju. Od toga ga ne mogu odučiti. Nije razbijač, ne mogu reći da će počinuti kakvu podlost ili okrutnost, ali naprosto slasno uživa u tući.

- Ha-ha! Bojim se da ga od toga nećeš nikada odučiti. Samo, valjda se šališ kad kažeš da postaje "pravi Zane". A šta je s McCollochima? Valjda si zaboravila svoga oca, pa bojnika i Johna? Ako oni ne vole tuču iznad svega, onda ne znam što vole. Uostalom, ovdje na granici to je najbolja obuka koju jedan dječak može imati. Sve je to korisno. Zato, ne brini se! A gdje je Betty?

- Rekla sam joj neka odvede djecu na sanjkanje. I njoj treba malo zraka. Previše je u kući, od nedavno je nešto blijeda.

- Ma šta kažeš! Pa ona nije nikad bolovala! Ja nisam primijetio nikakve promjene na njoj.

- Ne, nisi, to i ja znam. Vi muškarci ama baš ništa ne primjećujete. Ali ja nisam muškarac, na svu sreću, i kažem ti da se Betty umnogome promijenila. Ponajviše sjedi kraj prozora i zuri van. Prije je bila vedra, čas se igrala s djecom, čas je plela i šila. Jučer, kad sam ušla k njoj, na brzinu je dohvatila jednu knjigu i namjerno se sakrila njome da joj ne vidim lice. Ali opazila sam da je plakala.

- Znaš, kad mi tako govoriš, uviđam da se ona ne čuje - uozbilji se pukovnik. - Tiha je i mirna. Je li zbog nečega nesretna? Kad si primijetila da se promijenila?

- Čini mi se malo nakon odlaska gospodina Clarkea jesenas.

- Clarke! Kakve on ima veze s našom Betty? Na šta ti ciljaš? - uzviknu pukovnik i stane pred ženu. Lice mu je malko problijedilo. - Zaboravio sam Clarkea. Bess, ne misliš valjda...

- Ne, Eb, smiri se. uvijek me uplašiš takvim svojim strašnim izgledom - odvрати mu žena, smirujući ga dodirom ruke. - Ništa naročito ne mislim, ništa protiv gospodina Clarkea. On je bio pravi gospodin. Iskreno mi se dopao.

- I meni - prekine je pukovnik.

- Mislim da je Betty zavoljela gospodina Clarkea. Prema njemu se redovito odnosila drugačije nego prema ostalim mladićima. A ovaj je otišao i zaboravio ju. Meni je to čudno, jer ne mogu zamisliti čovjeka koji bi bio indiferentan prema našoj lijepoj Betty. No, bez obzira na privlačnost žene, događa se ponekad da ju ljudi vole a ipak odu od nje. Evo, djeca su se vratila. Ne dozvoli da Betty primijeti da smo razgovarali o njoj. Mudra je to mala lija.

Izvana dopre zvonak dječji smijeh. Vrata se otvore i Betty utrča u sobu, a za njom čvrsta, rumena djeca. Sve je troje bilo pokriveno snijegom.

- Divno smo se proveli - reče Betty. - Jednom smo se prebacili preko nasipa, prevrnuli smo se u snijeg. Onda smo se grudali, momci su me natjerali da istaknem bijelu zastavu i pobjegnem kući.

Pukovnik je pažljivo motrio sestru. Obrazi su joj pucali zdravljem, oči iskrile radošću. Ne spazivši ni traga bljedilu o kojem mu je žena maločas govorila, zaključio je da će žene donijeti zacijelo bolje

ocjene o sebi nego što će to učiniti muškarci. Sebi je priznao da na sestri uočava jednu jedinu promjenu - svakim danom postaje sve ljepša.

- Tata - obrati se Noah ocu - pogodio sam Sama ravno u glavu grudom, najurio sam Betty i sam se klizao nizbrdo. Sama je bilo strah.

- Noah, ako je Sammy uočio opasnost u klizanju nizbrdo, znači da je bio mudriji od tebe. Sad obadvojica idite kod Annie pa se presvucite, na vama je sve mokro.

- I meni se valja presvući u suho - reče Betty. - Smrzla sam se. Vani je sve hladnije. Vidjela sam Jacka kad je došao. Hoće li poći u Fort Pitt?

- Neće. Odlučio je da pričeka dok se vrijeme ne proljepša. Danas sam sreo gospodina Millera, hoće se odvesti večeras u sanjkama s tobom i poći kod Watkinsa na ples. Sva mlađarija ide. Dug je put, ali mislim da nema nikakve opasnosti. Samo se toplo obuci. Još nisi posjetila staru baku Watkins.

- Bit će mi drago da odem - odvrati Betty.

Bettyna je soba je bila veoma ugodna, s obzirom da se radilo o sobi u jednoj pionirskoj brvnari. Na njoj su bila dva prozora, veći je gledao na rijeku. Stijene su bile prekrivene i oblijepljene glatkom bijelom brezovom korom, po njima je bilo izvješeno nekoliko slika i indijanskih ukrasa. Na podu je ležao živobojan sag domaće izradbe. U jednom je uglu stajala mala polica za knjige. Od ostalog posoblja tu su bile dvije stolice, mali stol, komoda sa zrcalom i oveći ormar. U tom je ormaru Betty čuvala haljine što ih je donijela iz Philadelphije i kojima su se divile sve djevojke naselja.

"Čudi me zašto me Eb onako motrio", mrmljala je Betty navlačeći male mokasine. "Još nikada nije pokazao toliku želju da odem dalje od tvrđave. Sad najednom misli kako ću ja uživati u večernjem plesu. Tko zna što mu je Bessie govorila!"

Ubacila je nekoliko cjepanica na tihu vatru u malenom kamenom kaminu i sjela da razmisli. Poput svakog što čuva neku tajnu koje se srami, Betty je vječito bila sumnjičava i strepila da će i sami zidovi doznati što joj je na srcu. Kao munja sijevnu joj pomisao da su brat i

njegova žena pogodili što ona krije i da su o njoj razgovarali, možda su je sažalijevali. Pri toj pomisli u njoj iskrsnu strah - ako se odala pred bratovom ženom, možda se tako odala i pred drugima. Tko zna, može biti da ju upravo sada djevojke ogovaraju i smiju se na njen račun. Pritisne ju kao planina težak stid i gorčina.

Mnogo je dana prošlo od one noći kad su Betty i Alfred posljednji put bili zajedno.

Pukovnikovi ljudi vratili su se u određeno vrijeme i Betty je od Jonathana doznala da ih je Alfred napustio u Fort Pittu govoreći kako će poći na jug u svoj stari dom. Iz početka je očekivala da joj se on javi, kakvim pismom, ili da se barem ispriča zbog ponašanja one posljednje noći. Ali Jonathan ništa ne donese i nakon dugog nadanja i nakon što minuse beskonačni dani u očekivanju pisma koje nikako nije stizalo, Betty se okanila svake nade i predala se očajanju.

Za posljednjih mjeseci život joj se izmijenio. Izmijenio se u onoj mjeri u kojoj neprestano namatanje nujnih misli i patnje koju valja kriti pred svijetom, izmijene život jedne mlade djevojke. Toliko se duboko zanosila svojim mislima i snovima, da se nije sjetila ljudi. Nije bila svjesna da oni koji ju vole neprestance misle na njeno dobro i prirodno je da uoče i najmanju promjenu na njoj. Pretrnula je od iznenađenja i bola shvativši da se danas prvi put u mjesec dana igrala s djecom. Sammy ju je upitao zašto se više ne smije. Sad je shvaćala zašto je jutros Tige tako pomamno skakao, zašto je Ognjenko radosno rzao, zbog čega su vjeverice onako brbljale, a Cezar se valjuškao po snijegu. Zanimarila je svoje ljubimce. Zanimarila je i rad, i prijatelje, i lekcije djeci, i svoga brata. Zbog čega? Sto bi joj prijateljice rekle? Da kopni za muškarcem koji ju je zaboravio. To bi rekle i bilo bi točno. Ne prestaje misliti na njega.

S bolnom se gorčinom sjećala prvih dana kada je upoznala Alfreda, dana što su se sada činili stoljećima daleki. Koliko joj je iz početka bio antipatičan! Koliko se na njega ljutila, i kako je prezrivo odbila njegovu ponudu prijateljstva! Kako je malo-pomalo njezin kruti ponos mekšao. Najzad, kako se stala boriti sa svojim srcem. A kad je on otišao, shvatila je da su trenuci provedeni s njim bili njezini najsladi doživljaji. Zamišljala ga je kako stoji pred njom, kao što je nekad stajao, lijepog izgleda, snažan i odlučan, ali uz to i neobično ljubazan i blag.

"Oh, više ne mogu izdržati", upola zajeca Betty, prepuštajući se nagloj navali nježnosti. "Volim ga. Volim ga i ne mogu ga zaboraviti. Oh, stid me, strašno me stid."

Skvrčila se, glavu je oborila na koljena. Vitka joj je prilika neko vrijeme drhtala, potom se smirila. Pola sata kasnije podigla je glavu, lice joj je bilo blijedo i studeno. Na njemu je bio izgled djevojke koja je najednom postala ženom, ženom što je sagledala životnu borbu pred sobom i spremna je da se bori. U njezinim se živim očima žarila mrka odlučnost, na stisnutim usnama nije bilo krzmanja.

Betty je bila Zane, a Zaneovi su bili borbeni rod. Krv im je oduvijek bila vrela i strastvena, krv čovjeka koji će brzo zavoljeti i brzo zamrziti. Tekla je ta krv žilama smionih, ludo hrabrih muškaraca što su se tukli i umirali za svoju zemlju, što su mačem u ruci osvajali dragu, muškarca nesalomljiva duha. Taj je borbeni duh sad ustao u Betty, dao joj snagu i ponos kojima će braniti svoju tajnu, i odlučnost da izbori pobjedu nad žudnjom svoga srca.

"Zaboravit ću ga! Iščupat ću ga iz srca!" strastveno je uzviknula. "Nije vrijedan moje ljubavi. Nije mario. Za njega sam bila samo mala budala koja ga je zabavljala. Otišao je i zaboravio. Mrzim ga!"

Uspjela je smiriti uzbuđenje, a kad je nekoliko minuta kasnije sišla na večeru potrudila se da izgleda što vedrija i da brblja svojom nekadašnjom živošću.

- Bessie, sad sam siguran da si maloprije pretjerala - reče pukovnik kada je Betty otišla u svoju sobu da se presvuče za ples. - Znaš, možda je stvar samo u tome što nju pomalo umara ova divljina i zabit. A zar bi to bilo čudno? I sama znaš koliko je navikla na komfor, na blizinu mladoga svijeta, na zabave i tako dalje. Ali, priviknut će se, ne brini.

- Misli kako te volja, Ebenezer - odvrati mu žena gledajući ga pomalo posprdno i sažaljivo. - Uzdaj se da si pogodio ono pravo. Da, što ti misliš o onom Ralfu Milleru? Puno se druži sa Betty.

- Ništa poblizje ne znam o njemu. Simpatičan je. Mladić lijepo izgleda. Zašto me pitaš?

- Jer mi je boжник rekao da je Miller imao lošu reputaciju u Fort Pittu i da se družio sa Simonom Girtyjem prije nego što će Girty dezertirati.

- Hm! Morat ću porazgovarati sa Samom. Sto se tiče poznanstva s Girtyjem, to nije ništa strašno. Čini mi se da sve žene drže Girtyja pravim gospodarem pakla. Međutim, ja sam dugo znao sve Girtyjeve. Simon nije loš momak. Zapravo, njegov brat James počinio je mnoga nedjela zbog kojih je ime Girtyjevo tako crno.

- Meni se Miller ne dopada - nastavi gospoda Zane nekako kao oklijevajući. - Priznajem da nemam nikakvih logičkih razloga za to. Ljubazan je i simpatičan, ali iza svega toga kao da krije nekakvu surovost. Taj čovjek ima nekakve skrivene nakane.

- Ako je zaljubljen u Betty, kako ti izgleda misliš, onda svakako da ima svoje nakane. S tim se slažem. Betty pomalo naginje koketiranju. Ako je jako voljela Clarkea, neka joj to bude pouka.

- Kamen bi mi pao sa srca da se uda i skrasi. Možda joj u Philadelphiji nije štetilo da ima puno obožavatelja, ali ovdje na granici to ne ide. Ovdašnji muškarci to ne trpe. Iz njezine će se koketerije izleći kakva nevolja.

- Hajde, Bessie, ta ona je još dijete! Šta bi htjela da radi? Da se uda za prvog muškarca koji ju zaprosi?

- Čuju se sanjke - reče gospoda Zane. Tišinom je zabrenčala zveka zvonaca.

Pukovnik skoči na noge i otvori vrata. Široka se traka svjetla probije iz sobe i osvijetli dvorište. Pred vratima stajale su tri zaprege snažnih konja upregnutih u saone, zapravo ležišta pionirskih kola na drvenim sanjkama. Kad je pukovnik izišao na vrata, dočeka ga hor veselih povika.

- Dobro, dobro, tu je ona - dovikne on.

U međuvremenu Betty sjuri niza stube, a brat ju omota u bizonsko krzno i smjesti u jednom kutu u prvim saonama. Pod noge joj postavi vreo kamen umotan u jelenju kožu, za što se brižna gospođa Zane postarala na vrijeme.

- Gotovo je. Tjeraj! - vikne pukovnik. - Vedro je večeras. Kad se vraćate dobro pazite da ne zalutate i čuvajte se vukova.

Dugački bičevi zviznuše i puknuše, zvonca zabrenčaše, nestrpljivi konja trgnuše i poletješe preko glatka snijega. Noć je bila vedra i hladna; bezbroj je zvijezda žmirkalo na crnoj praznini neba; blijedi je mjesec slao svoje bijelohladno svjetlo na studeni i bijeli svijet. Saone su glatko i hitro letjele, ispod kopita konja vrcala je fina, suha snježna prašina koja ubrzo bjelinom pokri tamno odjevene putnike. Staza ih vodila nizbrdo kraj utvrde, preko mosta na potoku i ivicom Crne šume. Put je bio dugačak, stalno uz i nizbrdo i jednim dijelom mračne šume. Konje je trebalo tjerati laganim hodom uza strmu uzbrdicu, a uzagrapce preko ravnine. Iza jednog zavoja ukazalo se u daljini svjetlo - cilj njihova puta. Pet minuta kasnije konji dojuriše na prostranu čistinu. Tu je bila jednokatna zgrada ispred koje je plamsala prava vatruština. S malenih prozora slijevali se mlazovi svjetla, čuo se cilik violine, struganje mnogobrojnih nogu i veseo smijeh.

Konje koji su se pušili otpregnuše, marno ih pokriše pokrivačima i odvedoše u zaklon, a veselo društvo ude u kuću.

Kći staroga Dana Watkinsa slavila je rođendan. Dan je bio jedan od najstarijih naseljenika na rijeci, svoju je farmu zasnovao svega nekoliko godina nakon što je pukovnik Zane udario temelje naselju. Poznat po svojoj dobrodušnosti i darežljivosti, Watkins je podijelio mnoga grla stoke koja nisu nikad više vraćena i dao je mnoge vreće brašna iz svog mlina za koje nije primio žita. Bio je on dobar strijelac, obarao stablo brže no ijedan drvosječa, a viski trusio tako da se nitko nije mogao mjeriti s njim.

Danova je krepka prilika stajala na vratima, goste je dočekivao osmijehom dobrodošlice, čvrstim stiskom ruke i prijaznom riječi. Kći mu Sušan pozdravila je muškarce malim naklonom, a s djevojkama se izljubila. Nije to bila ljepotica, ali jedra i zdrava djevojka, njezine su nasmijane plave oči govorile o vedroj i blagoj čudi, pa nije čudo da je imala puno prosaca.

Mladi nisu gubili vrijeme. U tren oka vrtjeli su se u taktu glazbe.

U jednom je uglu sjedila sitna, suha, sjedokosa starica žarkih očiju. Bila je to baka Watkins. Nitko joj nije znao godine, toliko je bila

stara, ali je svoje dnevne poslove još uvijek obavljala življe no mnoge mlade žene. Sad je razgovarala s Wetzelom koji se naslanjao na svoju nerazdvojnu pušku i slušao njezino kazivanje. Lovcu je starica bila draga te je često na povratku u naselje svraćao k njoj i ostavljao joj kakvog debelog purana ili komadinu smetane.

- Lew Wetzel, nemoj me sramotiti - govorila je baka Watkins. - Ajd', puštaj tu pušku i idi plesati. Zabavljaj se. Ta, još si mladić.

- Meni je ljepše promatrati, majko - odvrati lovac.

- Ne pričaj gluposti! Ako hoćeš, znaš džipati, ritati i smijati se kao i svaki drugi. Nadam se da ti je zapela za oko ona lijepa sekica Eba Zanea.

- Nisam ja tip za nju - odvrati on blago. - Ne mogu se uspoređivati s njom.

- Tko te pita za uspoređivanje. Nemoj s takvim razlozima dolaziti meni koja sam triput i više starija od tebe. Ovdje, na Zapadu, žena ne traži muža prema sebi. Inače bi se loše provela. Ženi je potreban muškarac jake mišice da podigne brvnaru, brza i sigurna oka i odvažna srca. Ženi na granici potrebni su dom i djeca. Ona mora odgajati muškarce, prave muškarce koji će držati crvenokošce na uzdi, obrađivati zemlju, inače kakvog ima smisla što se mi ovdje patimo?

- Pravo govorite - zamišljeno će Wetzel - ali bi meni bilo mrsko gledati cvijet kakav je Betty Zane u jednoj lovačkoj kolibi.

- Četrdeset godina poznam Zaneove, još nisam vidjela nijednog koji bi se bojao rada, Bila bi ona tvoja, samo kad bi se ti okanio tog mahnitog jurenja za Indijancima. S tim se svakako ni jedna žena ne bi pomirila, i to ja shvaćam. Dosta si Indijanaca ubio. Tvoja bi osveta morala biti zadovoljena.

- To je meni u krvi i bez moje volje - polako odmahne lovac glavom. - Ako bih se oženio, groznica bi me prije ili kasnije opet zgrabila i ja bih napustio dom. Ne, nisam ja za ženu. Jedino valjam za borbu.

- A zašto se onda ne bi borio za ženu? Ne dozvoli da ti ju netko odvede ispred nosa. Pogledaj je! Voli se zabavljati i biti predmet

pažnje. Sigurna sam da nisi indiferentan prema njoj. Zašto ju ne zaprosiš?

Lovac ne odgovori, a starica će:

- Tko je onaj visoki s njom? Tamo su, sad idu u drugu sobu. Tko je on?

- Zove se Miller.

- Ne dopada mi se. Cijelo vrijeme sam ga motrila. Znam da sam netrpeljiva starica, ali, upoznala sam ljude, a njegovo je lice, lice nepoštenjaka. Zaljubljen je u nju. A je li on njoj drag?

- Nije, ne mari ona za Millera, samo se voli zabavljati jer je sva živa i vesela.

- Možda se varaš. Svi su Zaneovi živa vatra, a ona je Zane od glave do pete. Dovedi mi je, Lewis. Ja ću ti poslije reći imaš li kakvih izgleda.

- Majko draga, možda na onom svijetu postoji žena za mene, ali na ovom je nema - odvrati lovac i nujan osmijeh preleti mu preko spokojnog lica.

Čovjek koji je na se privukao pozornost starice bio je Ralfe Miller. Upao bi u oči u bilo kakvu skupu uočljivih muškaraca.

Na njegovu je tamnom licu bilo nečega što je izazivalo zanimanje, ali je promatrača ostavljalo u nedoumici. Njegova četvrtasta brada, duboko usađene oči i odlučna usta govorile su da je čovjek jake i nepokorene volje. Vidjelo se da je čovjek kome je opasno stati na put.

O njemu se malo znalo. Došao je iz Fort Pitta. Tamo su ga znali kao dobra vojnika, ali mračne i svadljive ćudi. Pričalo se da pije i da je bio pajdaš zloglasnim deztererima, McKeejy, Elliotu i Girtyju. Od jeseni je bio na dužnosti u Fort Henryju. Otkad je upoznao Betty Zane, stao joj je iskazivati svaku pažnju.

Te bi večeri pozorniji promatrač zamijetio da Millera nešto silno muči. U njegovu je crnu oku ležala neka tek upola prigušena vatra. Po čudnom, nervoznom podrhtavanju nozdrva vidjelo se da se uzalud trudi da savlada nekakvo snažno čuvstvo.

Cijelo je vrijeme slijedio Betty poput sjene. Možda ga je ohrabrila i njezina blagonaklonost. S njim je ponajviše plesala i pokazala da joj je njegovo društvo drago. Alice i Lidija čudile se Bettynu ponašanju. Kao njezine intimne prijateljice, držale su da znaju što je Betty simpatično a što nije. Zar im Betty nije rekla da joj nije nimalo stalo do onog Millera? Ali, ako joj do njega nije stalo, šta trebaju značiti oni pogledi koje mu dobacuje? Naravno, što se Betty osmjehuje nikakvo čudo - ona osmijehe uvijek dijeli šakom i kapom - ali nije nikada hrabrila i podsticala nekog muškarca!

Istina je, međutim, bila u tome da je Betty stala provoditi svoju odluku. Htjela je biti vesela i zanosna, koliko god to može biti slobodna djevojka, da u nje nema niti trunke mlade dame što tuguje za nekakvim dalekim i indiferentnim draganom. Betty je tu ulogu odigrala i predobro - na svoju žalost.

Osim Wetzela, čijem je oštrom pogledu malo šta izmicalo, nitko ne bi pridao naročitu pažnju Millerovoj razdraganosti u jednom trenutku i nagloj zamišljenosti u slijedećem. A ako bi tkogod to i primijetio, jamačno se ne bi zamislio nad tim. Mladići su dobro potegnuli najbolje Danove rakije, pa njihova zajapurena lica i neuobičajena razdraganost nisu potjecale samo od igre.

Nakon jednog plesa, Miller odvede Betty u jedinu pokrajnju sobu gdje su na slabom svjetlu naokolo ležale klupe u kojima su se sad plesači odmarali. Betty se nešto uznemirila, sad je priželjkivala da je ostala kod kuće. Tek što su izmijenili nekoliko konvencionalnih fraza, glazba opet započe i Betty žurno ustade.

- Pođimo, evo idu i drugi. Vratimo se u salu - reče ona.

- Čekajte - odvrati Miller. - Nemojte još ići. Hoću vam nešto reći. Doduše, mnogo sam vas puta već pitao, ali evo vas ponovo pitam: hoćete li se udati za mene?

- Gospodine Milleru, već sam vam zahvalila na pažnji i zamolila vas da i sebe i mene poštedite neugodnosti i više se ne vratite na taj predmet - dostojanstveno otpovrgne Betty. - Ako ćete biti toliko uporni, više se nećemo družiti..

- Čekajte, pa, molim vas, čekajte. Rekao sam vam da ne prihvaćam vaše "ne". Volim vas svim srcem i dušom i ne mogu se odreći svoje ljubavi.

Glas mu bio mukao, hrapav, drhtao je snažnom ljudskom strašću. Betty pogleda u njegovo lice i oči joj se napune suzama sažaljenja. Srce joj se stislo, savjest ju malko zapeče kajanjem. Zar nije mogla sve ovo izbjeći? Nedvojbeno je mnogo krivice do nje. Zbog takvog zaključka, ona mu odvratila tihim glasom i blagim tonom:

- Ja vas volim kao prijatelja, gospodine Milleru. Ali više od prijatelja ne možemo biti. Jako mi vas je žao, ljutim se na samu sebe što vam nisam pomogla, nego sam još pogoršala stvar. No, molim vas, o tome više nemojmo govoriti. Sad je najbolje da se priključimo ostalom društvu.

Bili su posve sami u sobi. Čim je Betty okrenula put vrata, Miller stane pred nju. Od njegovog blijedog lica ona zapanjeno ustukne.

- Ne, još nećemo ići. Neću vas se tako lako odreći. Nema te žene koja će me tako vući za nos. Shvaćate li? Šta ste cijele zime mislili? Bodrili ste me. I sami znate da je tako - jarnosno uzvikne.

- Držala sam vas za džentlmena. Dobro znate i da sam vas branila pred osobama koje očigledno bolje poznaju vašu pravu prirodu. Više neću ni jednu čuti - hladno otpovrgne Betty. Odvratila je lice od njega, sva joj se blagost pretočila u prezir.

- Morat ćete čuti - on promrsi, zgrabi joj zglavak pa ju potegne k sebi. Sad je u njemu buknuła sva brutalna muška strast. Bez krinke uljudnosti, pokazao se u svojoj pravoj boji - surov i opasan desperado s granice. Ispod smrknuta čela oči su mu se crno i zlokobno žarile. Nasmijao se kratkim, ciničnim smijehom:

- Natjerat ću vas da me volite, gorda moja ljepojko. Imat ću vas, milom ili silom.

- Pustite me, kako me se usuđujete držati! - uzvikne Betty sva uspaljena crvenilom. Slobodnom rukom pljusne ga vrućim šamarom i svom se snagom stade otimati, ali je u njegovu stisku bila nemoćna. On ju pritegnu jače k sebi.

- Vratit ću vam pljusku poljupcem, makar me to stajalo života - muklo izgundā.

- Kukavico! Huljo! Pustite me, inače ću vrisnuti.

Već je zaustila da zovne upomoć, kadli spazi tamnu priliku što prijede preko praga. Odmah je znala da je to Watzelova visoka spodoba. Trenutak je lovac nepomično stajao na vratima, pa kao svjetlica skoči naprijed. Samo je ispružio ruku i Miller se treskom prevrne preko jedne klupe i nade na podu. Nesigurno je ustao, jednom se rukom držao za glavu.

- Ne, Lew, ostavi nož - uzviknu Betty spazivši gdje Wetzela seže rukom pod lovačku košulju. Bacila se pred njega, svojim je ručicama stiskala silne lovčeve mišice, ali je vidjela da joj to ne pomaže. Wetzelova se ruka već spustila k pasu.

- Zaboga, Lew, nemoj ga ubiti - zavapi Betty ukočeno i užasnuto zureći u smrtonosan bljesak lovčeva oka. - Dosta si učinio. Samo me htio poljubiti. I ja sam dijelom kriva. Ostavi nož. Nemoj proliti krv. Mene radi, Lew, mene radi!

Uviđajući da mu ne može zadržati ruku, ona mu se baci oko vrata i svom se snagom, stisne uz njega. Nesumnjivo je baš ta gesta spriječila tragediju. Da je Miller namjeravao izvući oružje, sad mu se pružila povoljna prilika. Za njega se kazivalo da je brz na nožu, a svojim je mnogobrojnim tučama i borbama dokazao da nije kukavica. Ali, ni prstom nije pomakao da napadne Wetzela. Naprotiv, očito je mjerkao razmak do vrata. Wetzela se razlikovao od drugih. Bez obzira na njegovu silnu snagu i okretnost, na lovcu je bilo nečega što bi prestravilo svakog. Pred onim njegovim pogledom, Miller se zguri. Shvatio je da njegov pustolovni život još nikad nije bio bliži koncu. Između njega i smrti nije bilo ničega osim nježnih ruku one krhke djevojke. Na mig lovčeve ruke on se okrene i izađe.

- Oh, strahota! - reče Betty spuštajući se na jednu klupu uz uzdah olakšanja. - Drago mi je što si stigao u pravi čas, iako si mi zadao više straha nego on. Obećaj mi da mu ništa nećeš učiniti. Da ste se potukli, ja bih bila kriva. Netko je mogao poginuti, možda i obojica. Nemoj me tako gledati. Za njega me nije briga. Ni prije nisam puno marila, a sad,

kad znam kakav je, prezirem ga. Izgubio je razum i pokušao me poljubiti. I ja bih sama bila kadra da ga ubijem u takvu momentu.

Wetzel ne odgovori. Dok je govorila, Betty je objema rukama stiskala jednu njegovu šaku.

- Znam da ti je teško opraštati uvredu meni nanесenu - ona živo nastavi. - Ali, ja te za to molim. Ti si moj najbolji prijatelj, gotovo brat. Evo, dajem ti riječ: samo neka jednu kaže koja ne bi bila na mjestu, ja ću ti to odmah reći. Da li važi?

- Važi. Pustit ću ga, kad ti je toliko stalo.

- Ali te uz to upozoravam, Lew, da je osvetoljubiv i da se i sam moraš čuvati - reče Betty sjetivši se Millerova zlobna pogleda.

- Opasan je samo koliko i guja što se krije u travi.

- Jesam li... zgužvana... ili... uzbuđena? Kako izgledam? - upita Betty.

Lewis je sa smiješkom gledao kako se ona pred njim okreće. Kosa joj bila malo razbarušena i čipka na vratu u neredu. Lice joj još nije vratilo prirodnu boju. Preko njezine skladne prilike lovac je prešao pogledom o kojem bi Betty sigurno dugo razmišljala, samo da ga je uočila. Uvjerio ju je da izgleda kao i uvijek, lijepo i dobro, i povede ju u sobu gdje je tutnjio ples.

- Znači, to je Betty Zane. Drago dijete, poljubi me - reče baka Watkins kad joj Wetzel dovede Betty. - Dozvoli da te dobro pogledam. No, prava si Zane. Crna kosa i tamne oči. Sva od jedre vatre i ponosa. Dijete, poznavala sam ti roditelje još mnogo prije no što si se rodila. Otac ti je bio jako fin čovjek, ali i ponosan. Kako ti se dopada na granici? Nalaziš li zabave?

- Oh, svakako - odvrati Betty vedro se osmjehujući starici.

- Draga, provodi se samo dok možeš. Težak je život u pionirskoj brvnari. Nećeš vječito imati uza se pukovnika koji će se starati o tebi. Rekoše mi da si bila u nekoj školi u Philadelphiji. Nauka je lijepa stvar, ali ti neće puno pomoći u brvnari jednog od ovih naših grubijana.

- U domovima pionira nužno je potreban odgoj. Nagovorila sam brata Eba da na proljeće dovede učitelja u Fort Henry.

- Momci neka se najprije nauče plugu, a djevojke kuhanju. Pamtim tvog brata Isaaca. Često me je posjećivao. To bi i ti morala činiti, kad dođe ljeto. Jadan momak, možda više nije živ. Ah, koliko je odvažnih i dobrih mladića otišlo za moga života! De, de, nemoj se rastužiti. - Baka Watkins potapša Bettynu ruku i uzdahne.

- Isaac je često pričao o vama, spremao se da me jednom dovede da me upoznate. Sad ga nema - reče Betty.

- Da, nema ga, Betty, ali ne smiješ tugovati dok si tako mlada. Neka tuga pričekava dok ostariš kao ja. Koliko dugo već poznaješ Lewa Wetzela?

- Otkad znam za sebe. Nosio me na rukama dok sam bila mala. Naravno, toga se ne sjećam, ali znam da mi je ostao i u najranijim uspomenu. Oh, koliko mi je puta pomogao! Ali, zašto me to pitate?

- Jer mislim da je Wetzelu stalo do tebe više no do cijeloga svijeta. Šutljiv je kao Indijanac, ali sam ja stara i znam čitati čovjeku u dušu. Kad bi se njega moglo nagnati da se okani svoga lutanja, bio bi najbolji muž na granici.

- Oh, tu mislim da se varate. Lew ne gleda u meni ženu - reče Betty iznenađena i uznemirena žestinom staričina tona.

Bučno trubljenje iz lovačkog roga skrene opću pozornost na podij pri dnu prostorije, gdje je sad stajao Dan Watkiins. Svirajući prekinuše svirku, plesači stadoše, svi su s iščekivanjem gledali put Dana. Prizor je bio jednostavan, ali snažan i upečatljiv. Svjetlo koje je gorjelo u očima djevojaka bilo je nalik svjetlu s luči na stijenama - mekano i toplo. A smioni sinovi divljine, ustrajni sinovi napretka, što su stiskali ruke svojim partnericama i u tom času znali samo za sreću, nehajni za sve osim za radosti toga trenu, bili su spremni da sutradan iziđu na megdan i nasmrt se bore za svoje domove i živote svojih ljubljenih.

- Prijatelji - otpočne Dan kad se žamor glasova utišao - ni sanjao nisam da ću se morati popeti na ovo mjesto i držati govor, inače bih na vrijeme kidnuo u šumu. No, majka i Sušan kažu da je već vrijeme da se nešto prigriže. U velikom je kolaču skriven zlatni prsten. Ako ga nade djevojka, neka ga zadrži za sebe, kao dar od moje Sušan. Ako ga nade

momak, neka ga daruje najmilijoj djevojci. Uz to će dobiti poljubac od Sušan. Ona je tome prigovorila, rekla je da se s tim ne slaže, ali neka odluči onaj tko nade prsten. A sad juriš na gozbu slavljenice!

Gosti se bogato posluže puretinom, jelenjim i medvjedićim mesom. Pite od jabuka i tikve, po kojima je baka Watkins bila čuvena, nestale su kao čarolijom.

Kada je veliki kolač izrezan i podijeljen, Wetzel u svom komadu nade zlatni prsten. Darovao ga je Betty, a pravo da poljubi Sušan poklonio je Georgeu Revnoldsu govoreći:

- George, kako ja mislim, Sušan će biti oduševljena da ti preuzmeš taj zadatak.

Svima je bilo poznato da George upravo obožava Sušan i da ona nije indiferentna prema njemu. No, ipak je prosvjedovala da to nije pravo. George se pak držao kao čovjek kojem se ukazala jedinstvena životna prilika. Usred bučnog smijeha tjerao je Sušan preko cijele prostorije, a kad ju je najzad uhvatio, skinuo joj je ruke sa zajapurena lica i od srca ju poljubio. Svi se zapanjiše, a Wetzel se prenerazi kad mu Sušan pritrči i poljubi ga govoreći mu da ga tako kažnjava što se jeftino izvukao. Siromašni Lewis! Bio je prava slika jada. Po svoj prilici to mu je bio prvi poljubac koji je dobio u životu.

Sati su kao na krilima izmicali u veselju. Kad se zabava završila, gosti se oprostije od domaćina, djevojke se umotaše toplim ogrtačima, jer je u to doba bilo ledeno hladno, a konji, željni da što prije krenu na dug put kući, živo i snažno potegoše saone.

Na povratku nije bilo buke i smijeha kao na odlasku. Zvonca su sa saonica skinuta još prije odlaska i sva je orma ispitana s pomnjom ljudi koji znaju kakva im opasnost prijeti i neće ništa prepustiti slučaju.

Zimi su šumski vukovi bili useljenicima najopasniji neprijatelji. Tisuće tih krvoločnih zvijeri vrvjele su divljim šumskim krajevima kroz koje su vodile puste staze. Svojim su oštrim njuhom, brzinom i neumornošću vukovi pretvarali svako dugo noćno putovanje u pogibelj od koje valja zazirati. Dok su konji hitro i glatko jurili, opasnost od vukova nije bila neminovna. Ali su se nemarnost ili kakva nezgoda na putu često pretvarale u tragediju.

Stoga nije nikakvo čudo što su vozači ove naše družine duboko i olakšano uzdahnuli kad su stigli na vrh posljednje strmije kosine. Djevojke su šutjele, od umora i hladnoće stiskale se jedna uz drugu. Muškarci su bili tihi i oprezni.

Kad su se našli na pola puta do kuće, upravo na rubu Crne šume, oštro je Wetzelo uho začulo dalek urlik vuka. Dopirao je s južne strane, a bio je tako slab da se Wetzelu u prvi mah učinilo da se prevario. Nekoliko je trenutaka lovac pažljivo osluškiavao, uha okrenuta prema jugu. Gotovo je već zaključio da se prevario, kadli vjetar donese ovaj put sasvim jasan vučji urlik. Uslijedio je drugi, još jasniji i čujniji. Vozač se okrene Wetzelu i nešto mu šapne. Lovac mu tiho odgovori, na što vozač osine konje.

Iz crnih dubina šume odjekne otegnuto i turobno zavijanje. To je vuk odgovarao zovu svoga para. I konji su ga čuli, uši im polegoše, brzina se pojača. Djevojke se jače privinuše uz muškarce.

Grozno je zavijanje vuka. Kad čovjek sjedi kraj praskave vatre u sigurnosti logora, kratak, oštar urlik vuka lecne ga, a otegnuto zavijanje tjera mu jezu niz kičmu. Toliko je u njemu čame i turobnosti. Pri tom nema nikakve razlike da li vuk sjedi ispred brvnare čekajući ostatke pionirove večere, ili u punom trku juri za svojom žrtvom - zov mu je pod jednako divlji, surov i jeziv.

Betty ga je sad čula prvi put. Ona je bila hrabra, ali kad je zovu iz šume odgovorio drugi vuk iz guštika oko potoka, malenom se rukom u rukavici uhvatila za Wetzelovu mišicu i preplašeno pogledala u njega.

Za pola sata zrak je bio pun urlika i zavijanja, a stalno rastući čopor vukova bio je jedva stotinu jardi iza saonica. Jasno se čulo tapkanje njihovih brzih nogu po snijegu. Iz časa u čas bile su im sve bliže mršave, mrke prilike. Već su se primakli toliko da su putnici u saonicama vidjeli kako im oči svjetlucaju nalik sitnim kuglicama zelene vatre. Jedna se krupna zvijer, odvažnijia od ostalih i očito predvodnik čopora, zajurila naprijed, našla se na svega nekoliko jardi od posljednjih saona. Svakim je skokom široko otvarala ralje i kratko urlala kao da hrabri svoju pratnju.

Gotovo istog trena kad je modrikasti plamen liznuo iz Wetzelove puške začuo se smrtni urlik predvodnika. Prebacio se nekoliko puta,

odmah zatim bukne pandemonij urlika, rezanja i škljocanja zubi - čopor se stao tući nad tijelom svoga predvodnika.

Konji iskoristiše kratak predah. Kad su se vukovi opet pojavili, saonice su već bile daleko odmakle. Sada nije bilo daleko do utvrde, a konji su zapeli iz sve snage. Vukovi nastaviše utrku sve do mosta i mlina na potoku, zatim usporiše, zavijanje im počne jenjavati, i njihove se crne prilike ubrzo izgubiše u guštiku.

GLAVA 8

Zima se Betty razvukla bez ikakvih novina. Dok su druge djevojke cijelo vrijeme bile zauzete krpanjem, tkanjem i drugim kućnim poslovima, Betty nije imala druge razonode osim veziva i knjige. Ali, i to joj je bilo dosadno. Njezina sluškinja bila joj je veoma odana i nije joj dozvoljavala ni maknuti prstom. Bila je to Annie, staroga Sama kći, koja je dvorila Betty još od djevojčinih malih nogu. Sve čemu bi se Betty mogla posvetiti da razbije monotoniju - čišćenje, krpanje i šivanje - bilo bi obavljeno prije no što bi stigla trepnuti okom.

Preko dana provodila je vrijeme u svojoj sobici, a ponajviše umotana u snove, pokraj prozora. Ponekad su je pohodile Lidija i Alice i priredile joj pokoji vedriji trenutak svojim veselim čavrljanjem i radosnim smijehom, građenjem kula u zraku, snovima o junacima, ljubavi i udaji, uobičajenim djevojačkim razgovorima bez kraja i konca. Jednom su počele nešto spominjati gospodina Clarkea, ali kako ih je Betty presjekla oštrinom koja nije dozvoljavala nikakvu šalu glede tog pitanja one su se u svom zadirkivanju prebacile na gospodina Millera.

Bojeći se bratova bijesa, Betty nije ništa govorila o nezgodi koja joj se dogodila s Millerom na plesu. Njezino joj je iskustvo i poznavanje okrutne graničarske pravde kazivalo da bi odavanje takve tajne dovelo do strašnih posljedica. Dozvolila je Milleru da ju posjećuje, iako nikad nije bila nasamo s njime. Miller je sa zahvalnošću prihvatio ovu njezinu ljubaznost. Ispričao se da je one večeri na plesu ispao onakav nepristojan krivnjom Watkinsova žestokog pića koje ga je skupa s gorkim razočaranjem nagnalo da se onako ludo ponaša i nju bolno uvrijedi. Svim se silama trudio da ishodi njezin oproštaj. Betty je pak oduvijek bila dobrog srca, i iako nije imala povjerenja u Millera, rekla mu je da mogu ostati dobri prijatelji, ali će to ovisiti o njegovom držanju i pristojnosti. Miller je obećao da se više nikada neće vratiti na predmet one nemile scene i držao je tu riječ.

S druge strane, Betty se i te koliko veselila svakoj promjeni za dugih zimskih večeri. Rado je primala posjete prijatelja, za tih se zgoda pjevalo i plesalo, peklo jabuke, pržile kokice i igrale razne igre. Počesto su Wetzel i bojnik McCulloch dolazili k Zaneovima poslije večere. Betty

bi im se pridružila, pjevala im, pa bi Wetzela izmolila neka joj priča o Indijancima i o životu u šumi, ili bi igrala šah s bojnikom. Ako bi ga pobijedila, što istini za volju ne bi bilo baš tako često, rugala bi mu se nemilosrdno. Kad bi pak pukovnik i bojnik zasjeli i zagrezli u beskonačne partije od kojih bi ih mogao otrgnuti samo napad Indijanaca, Betty bi sjela kraj Wetzela. Lovac, kome je njegova mučaljivost donijela nadimak "šutljivi šumski čovjek", bio je u stanju da djevojci, i to samo njoj, priča bez kraja i konca.

Jedne večeri, kad su se kod pukovnika našli satnik Boggs, bojnik McCulloch i nekoliko Bettynih prijateljica, nakon uobičajenih pjesama došle su na red pripovijesti. Mali je Noah počeo pričati kako se jednom penjao na jabuku u dvorištu da bi uhvatio rakuna, a životinja ga dobro izgrizla.

- Ovako je to bilo - kazivao Noah. Čujem ja gdje Tige laje ispod stabla, otrčim tamo i vidim kako na drvetu visi nekakva smiješna loptica od dlaka, s crnim repom na kojem je bio bijeli prsten. Izgledalo je kao kakva fina mačkica, samo joj nos šiljatiji nego u obične mačke. Kad god bi Tige zalajao, ona bi životinjica kezila zube i nakostriješila bi se. Odmah mi je palo napamet da je ulovim. Nagovorim Sama da mi da jednu vreću, i stanem se penjati na drvo. Što sam se više primicao, to je životinjica bježala sve dalje na kraj grane. Krenuo sam za njom, pa sam podigao vreću, da ju nataknem zvjerčici na glavu a ona me ugrize. Pao sam s grane, ali pade i rakun, te ga Tige ubi.

- Noah, pravi si neustrašivi lovac - reče Betty. - Sada je na tebi red, Jonathane. Nisam zaboravila da si mi obećao ispričati o svom susretu s Danielom Booneom.

- Bilo je to na Muskingongu, blizu ušća Sanduskvja. Lovio sam u rijetkoj šumi kraj obale, kad odjednom spazim jednog Indijanca. Istog časa i on je mene opazio, pa obojica šmugnemo iza stabla. Tako smo dugo i jedan i drugi stajali, ni jedan se nije usuđivao promijeniti svoj položaj. Najzad je meni dosadilo, pa pribjegnem starom triku. Stavio sam svoju kožnu kapu na puščanu šipku i pružio ju iza stabla, sve čekajući kad će zazviždati crvenokoščevo tane. No, umjesto toga začujem nečiji veseo glas gdje vrišti: "Hej, mladiću moj, morao bi pokušati nešto pametnije od toga." Ja pogledah i spazih bijelog čovjeka gdje stoji na čistini i grohotom se smije. Prišao sam mu i ustanovio da

je to ljudeskara poštenog i veselog lica. Samo reče: "Ja sam Boone." Bio sam bome dobrano iznenadan i zatečen, naročito kad sam ustanovio da je cijelo vrijeme znao da sam bijelac. Zajednički se ulogorimo kraj rijeke gdje smo u lovu proveli tjedan dana, pa se kod slapova Muskingonga oprostio sa mnom i otišao svom domu u Kenituckvju.

- Evo i Wetzela - reče pukovnik koji je ustao i krenuo prema vratima, - Betty, pokušaj Lewa nagovoriti da nam štogod ispričovijadi.

- Hodi, Levvis, sjedni kraj mene - reče Betty. - Lijepo se zabavljamo. Pričamo ti o medvjedima, zmijama, duhovima, sve moguće priče. Hoćeš li nam ti ispričati štogod?

- Lewis, jesi li ikad namjerno propustio priliku da ubiješ kakvog Indijanca neprijatelja? - upita pukovnik.

- Samo jednom - odvrati lovac.

- Pa to nam ispričaj. Mora biti zanimljivo.

- Pa, nisam vam ja pripovjedač - započe Levvis. - Inače, da znam pričati, mogao bih govoriti o svakakvim čudesima što sam ih doživio. No, sad ću vam pričati kako sam poštedio tog jednog jedinog crvenokošca. Prije tri godine, bila je jesen, lovio sam u Big Sandvju i naletio na grupu Shawneeja. Jednog sam poglavicu odmah umlatio i nagnao bježati. Među njima bilo je dobrih trkača, pa ih se nisam mogao otarasiti na otvorenom. Dojurio sam na Ohio, skočio u rijeku i preplivao je držeći visoko nad glavom pušku i barut, da mi se ne smoče. Na drugoj strani sakrio sam se u nekom grmlju i sačekao. Ubrzo stigoše tri Indijanca, pa kad spaziše po mojim tragovima da sam prešao rijeku, stadoše se na obali nešto dogovarati. Zatim sva trojica udoše u vodu. Baš na to sam i čekao. Kad su već bili blizu obale ubijem prvoga, brzo nabijem pušku i ustrijelim i ostalu dvojicu. Međutim, treći nije je potonuo. Pratio sam ga gdje se otiskuje niz rijeku, svakog sam časa čekao kad će nestati jer sam vidio da je teško ranjen budući je jedva držao glavu nad vodom. Dugo je tako plutao i struja ga nanese na naplavinu drveta što se zaustavila na obali jednog otočića. Vidio sam gdje puže na naplavinu. Pošao sam niz rijeku, pazeći da me otočić krije od njegova pogleda i stignem do njega. Izvukao sam tomahavk i prišao crvenokošcu koji je ležao na jednom debelom brvnu. Bio je to mlad ratnik, snažan, lijepa izgleda. Pokušavao je zaustaviti krv što mu je

curila iz rane u slabini. Kad me spazio, pokušao je ustati, ali je bio preslab. Nasmiješio se, pokazao na ranu i rekao: "Vjetar smrti ne često slab strijelac." Potom je pognuo glavu kao da strpljivo čeka da ga moj tomahavk dokusuri. Ja ga međutim podignem i ponese na obalu i smjestim na kraj jednog izvora gdje mu napravim zaklon. Ostao sam kraj njega. Kad se oporavio toliko da je mogao izdržati par dana puta, prebacio sam ga preko rijeke, dao sam mu komad mesa i rekao mu neka ide, a ako li ga sretnem još jednom, bolje ću gađati. Dvije godine kasnije, prateći dva Shawneeja, uletio sam u logor Wingenunda i tu me uhvate. Poglavica Delawarea mi je opaki neprijatelj. Premlatili su me, proveli kroz šibe, svezali me za leda divljeg mustanga. Zatim se spremiše da me pribiju na stup mučenja i živoga zapale. Te noći oličiše mi lice crnom bojom i stadoše plesati uobičajene plesove smrti. Neki se ratnici napiše i usпалиše do mahnitosti. Bio sam siguran da više neću ugledati sunce. Opazio sam da se među mojim stražarima nalazi i onaj mladi ratnik kojeg sam onaj put ranio i pustio živog. On se pravio da me ne vidi. U samo praskozorje, kad je cijeli logor spavao, a drugi su stražari kunjali, osjetih kako mi se među zglavke na rukama zavlači hladan čelik oštrice i kako se kidaju spona kojima sam bio vezan. Čas kasnije i noge su mi bile slobodne. Ogledam se i na mutnom svjetlu spazim onoga mog ratnika. Pruži mi svoju pušku, nož i tomahavk, stavi prst na usta i vedro se nasmiješi, kao da će time reći kako smo "kvit", pa pokaže prema istoku. U tren oka bio sam daleko od logora.

- Što je bio plemenit! - usklikne Betty kojoj su se oči cacklile oduševljenjem. Vratio ti je dug, možda uz cijenu svog života.

- Još nisam čuo da je Indijanac prekršio obećanje, ili da je zaboravio nečije dobro djelo, ili pak nečiju uvredu - primijeti pukovnik.

- Jesu li zapravo Indijanci toliko zli koliko se za njih tvrdi? - upita Betty. - Koliko god sam slušala o njihovoj plemenitosti, toliko sam čula i o njihovoj okrutnosti.

- Indijanci drže da smo ih opljačkali i otjerali iz njihove domovine. Ono što mi smatramo podlim i nečovječnim, za njih je normalan način borbe - odvrati pukovnik.

- Kad sam došao ovdje iz Fort Pitta, mislio sam da ću ih danomice gledati i tući se s njima - reče kapetan Boggs. - A evo, ovdje

sam u Wheelingu gotovo dvije godine i još nisam vidio Indijanca neprijatelja. Bilo je Indijanaca u blizini, ali se nijedan nije pokazao. Znam da nemam iskustva s njima, ne poznajem njihove trikove, ali držim da im je posljednja opsada utjerala pamet u glavu. Čak držim da nas više neće uznemiravati.

- Satnice - glasno će pukovnik lupajući dlanom po stolu - kladim se u mog najboljeg konja prema jednom burencetu baruta da ćeš vidjeti masu Indijanaca prije nego godina dana mine, toliko ćeš ih vidjeti da ćeš zaželjeti da nikada nisi ni čuo za zapadnu granicu, a kamoli došao na nju.

- I ja se pridružujem takvoj okladi - reče bojnik.

- Vidiš, satnice, treba malo poznavati Indijančevu prirodu - nastavi pukovnik. - Imamo dokaze da se Delaware i Shawnee već mjesecima pripremaju na ratni pohod. Jednog ćemo dana doživjeti još jednu opsadu koja će po mom mišljenju biti duža i teža od one posljednje. Što ti kažeš, Wetzel?

- Neću reći mnogo, jedino to da ovog ljeta ne mislim poći na dug lov - odvrati lovac.

- Misliš li da će Tarhe, Wingenund, Lulaš i Ratar i sve ostale poglavice ujediniti svoje snage i napasti nas? - Betty upita Wetzela.

- Ratar neće. On nije toliko ogorčen na nas, jer mu je za najveći dio njegovih zemalja plaćeno. Ni Tarhe nas po svoj prilici neće uznemirivati. Ali Lulaš, Wingenund i Crvena Lisica, sva ta trojica traže krv.

- Jesi li ih ti vidio? - upita Betty.

- Jesam, sve ih poznajem i svi oni mene znaju - odgovori lovac. - Na mnogim sam tragovima čekao u zasjedi neće li koji od njih naići. Bude li mi ikad uspjelo da makar jednog od njih ustrijelim, odreći ću se puške i uhvatit ću se pluga. Vrijeme mi je da pođem. Laku noć, Betty.

- Čudan čovjek ovaj Wetzel - reče Betty nakon što je lovac otišao. - Znaš, Eb, on se razlikuje od sviju vas. Gledala sam djevojke gdje se stresu pri spomenu njegova imena i čula sam ih kako govore da nemaju hrabrosti da mu pogledaju u oči. No, na mene ne djeluje tako. Doduše, ne mogu ga uvijek nagnati da progovori, ali mi ponekad

ispriča prekrasne stvari o šumi; i kakav mu je život u divljini, i da mu je dom pod ogromnim stablima; kako u svakom listu i u svakoj vlati trave nalazi nove radosti i nova saznanja; kako se zguri u svom zaklonu od luba i zaspi kraj uzdaha vjetra u krošnjama borova. Rekao mi je kako često satima promatra zvijezde. Doznala sam da u dubini Crne šume ima jedan slap kamo on ponekad ide naprosto zato da sjedi i promatra vodu kako se ruši niza stijenu.

- Wetzel je divan čovjek čak i onima koji ga poznaju samo kao istrebljivača Indijanaca i čovjeka koji se ne želi baviti drugim zanimanjem. Jednog će dana otići na uobičajeno dugo lutanje i više se neće vratiti. To je jasno kao na dlanu. Brzo se primiće dan kada će čovjek poput Wetzela biti posve beskoristan. Sada on predstavlja nuždu. Sposoban je da, kao i naš Tige, nanjuši Indijanca. Betty, uvjeren sam da ti Lewis toliko priča i toliko je s tobom dobroćudan i ljubazan samo zato što si mu draga.

- Dakako da sam mu draga. Ja to znam i želim - odvrati Betty. - Ali mu nisam draga onako kako ti pretpostavljaš. Baka Watkins isto mi reče, ali sam sigurna da se oboje varate.

- Zar ti je to i Danova majka rekla? Pa, ona je prilično pametna žena. Da, bit će da je tako, Betty, bit će da je tako. Meni se pak čini da nisi toliko dovrtljiva koliko si ranije bila.

- Kako to? - odmah skoči Betty.

- Bila si mi nekako drugačija - odvrati joj brat tapšući ju po ruci.

- Misliš li da sam ozbiljnija?

- Jest, a ponekad si tužna.

- Pokušala sam biti hrabra i... i vesela - reče Betty tek malo drhtavim glasom.

- Da, da, znam, Betry. Divno si se držala u ovoj mrtvoj zabiti. Nemoj se ljutiti što te pitam, ali reci mi, da ne misliš možda i previše na izvjesnu osobu?

- To me nemaš pravo pitati - odvrati Betty zacrvenjevši se i okrene se prema stubama.

- Hajde, dijete moje, nemoj se ljutiti. Nisam zlo mislio. Laku noć, Betty.

Dugo nakon sestrina odlaska sjedio je pukovnik kraj kamina i od vremena do vremena duboko uzdisao. Mislio je na stari dom u Virginiji i na majčin osmijeh. Činilo mu se da je prošlo tek nekoliko kratkih godina od časa kad je majci obećao da će se starati za svoju sestricu. Sjećao se kako se tog obećanja držao kad je Betty još bila djetesce što mu je skakutalo na koljenima. Izgledalo mu je da je to bilo tek dan ranije. Kako ludo juri vrijeme! I sad je Betty već žena, njezini su veseli i slatki djevojački dani minuli, preko lica joj se iz-dužila sjenka, sjenka tajnovite tuge.

Prošao je i ožujak sa svojim studenim vjetrovima i sad je ćudljivi travanj svojim pluskovima i vedrinama unosio radost u srca useljenika. Padine humaka osvježiše se krpama zelenila, grmlje jorgovana izlistalo sićušnim lišćem, a pupoljci javora već pucali. Jednog je dana modrovoljka - najpouzdaniji vjesnik proljeća - sletjela na ogradu i otpjevala svoju žalopojku. Tek nekoliko dana nakon toga sve je pupalo; rumenilo i bjelilo miješalo se sa zelenilom; humke prošaraše grahorica, glog i sviba u cvatu.

- Bessie, proljeće je tu - reče pukovnik stojeći na vratima. - Zrak miriše, sunce je toplo, ptice pjevaju. Krasno se osjećam.

- Da, lijepo je dočekati proljeće - odvrati mu žena. - No zima mi je draža. Ljeto mi uvijek donese brige. Strah me zbog djece koja mi izmiču iz vida, a kad ti pođeš u lov nemam mira sve dok se ne vratiš kući.

- Ako nas crvenokošci ovog ljeta puste na miru bit će to veliko čudo - nasmije se pukovnik. - Da, sad sam se sjetio da ti kažem da su sinoć u utvrdu stigli neki novi. Došli su iz naselja Monongahela. Neke su žene među njima gadno izmučene. Hoću im dati brvnaru na humku dok ne obore potrebna debla i podignu kuću. Sam mi reče da tamo curi krov, da je dimnjak začepljen, ali uz malo posla onim će ljudima biti ljepše u brvnari nego u karauli.

- To je jedina prazna brvnara u naselju. Žene možemo smjestiti i ovdje.

- Dobro, o tome ćemo još porazgovarati. Ne bih želio da se ti i Betty jako uznemirite. Poslat ću Sama neka brvnaru malo uredi i osposobi za stanovanje.

Vrata se otvore i ude pukovnikov stariji sin. Dječakovo je lice bilo zamazano, nos mu je krvario, a preko desnog oka iskočila je debela masnica.

- Za ime Božje! - usklikne majka. - Pogledaj kako nam mali izgleda. Noah, hodi ovamo. Šta si to radio?

Noah polako priđe majci, objema šakama zgrabi njezinu pregaču u koju zabije glavu. Gospoda Zane namoči jedan ručnik i obrisu dječaku lice. Malko ga potrese te mu reče:

- Noah, opet si se tukao?

- Pusti ga, ja ću ti ispričati što je bilo - reče pukovnik, a kad je mališan otišao on nadoveže: - Odmah poslije doručka, Noah je sa mnom otišao do mlina. Nekoliko se djece igralo pred Reihartovom kovačnicom. Ušao sam u kovačnicu, maloga sam pustio pred vratima. Išao sam po lemeš što sam ga kod Reiharta ostavio da mi ga popravi. On me isprati do vrata i najednom reče: "Pazi što rade djeca!" Pogledam i vidim Noaha gdje prilazi jednom dječaku i nešto mu govori. Dječaka nisam poznao, pomislio sam da mora biti od došljaka o kojima sam ti pričao. Viši je od Noaha. Isprva se dječak držao prijateljski, reklo bi se da se htio pridružiti ostalima u igri. Bit će da se Noah nije složio s tim, jer je najprije odmjerio onog dječaka, pa se odmakao i snažno ga udario. Da budem kratak, onaj dječak ispremlati Noaha na mrtvo ime. Rekao sam malom neka bude iskren i sve ispriča tebi.

- Ma što mi kažeš! - zapanji se gospođa Zane. - Da, Noah je zaista postao bezobrazan. A ti si gledao kako se tuče! Sad se tome smiješ! Ebenezeru, ne bih se čudila da si ti nagnao Noaha da se tuče. Sjećam se kako si Crnčiću huškao neka se potuku. Bilo kako bilo, tako je Noahu i trebalo, nadam se da će izvući potrebne pouke iz toga.

- Hajde da se ti i ja okladimo, Bessie - opet se nasmije pukovnik. - Kladam se da će Noah, osim ako ga ne zatvorimo, svakoga dana tražiti priliku da se tuče s onim dječakom.

- Neću se kladiti - odvrati gospođa Zane uz osmijeh rezignacije.

- Gdje je Betts? Od jutros ju nisam vidio. Sutra ili preksutra idem u Short Creek, mislio sam da ju povedem sa sobom. Znaš već da idem zbog osnivanja naselja duž rijeke, pa hoću još za proljeća završiti posao u Short Creeku. Gospođa Ravmer bit će oduševljena da joj dovedem Betty. Sta ti kažeš, da li da ju povedem?

- U svakom slučaju. Put i posjet razvedrit će ju i koristiti joj.

- No, sto mu đavola, pa šta si ti radila? - uzvikne odjednom pukovnik zapanjen pojavom koja je u tom času izbila na otvorena vrata.

Bila je to Betty, na ornu je kosu šeretski nakrivila nekakvu crvenu kapicu, haljina joj bila zgužvana i sva oblijepljena suhim vlatima.

- Bila sam u sijenu - veselo će Betty mašući jednom košaricom. - Cijeli me tjedan oma stara crna kokoš vukla za nos, ali sam joj na kraju doskočila. Našla sam joj gnijezdo u najdaljem kutu sjenika.

- Kako si se popela gore? - upita gospođa Zane.

- Čudna li pitanja, "kako"! Po ljestvama, zna se! Jutros sam naročito raspoložena i vedra, ali mi još nisu izrasla krila. Sam mi reče da se ne mogu popeti uz onako strme ljestve, a ja sam dokazala da je to posve lako.

- Ne bi se smjela penjati - odvrati gospođa Zane. - Jesi li zaboravila da je jesenas sin Hugh Benneta skliznuo sa sijena u jednu pregradu, pa ga konj zamalo nije ubio?

- Hajde, Bessie, nemoj praviti od muhe sloma. Najzad, nisam dijete - plane Betty. - U staji nema tog konja koji neće radije stajati propet ne znam koliko negoli da mene nagazi. A da me namjerno udari, o tome nema ni spomena!

- Možda je tako kako kažeš, Betty, ali mislim da će onaj vranac kojeg je ostavio gospodin Clarke svakoga udariti - primijeti pukovnik.

- Ah, nije tako, mene neće.

- Betty - prihvati pukovnik blago - tri dana smo imali lijepo vrijeme i za cigla tri dana sve nam je tumbe okrenuo onaj tvoj medo, jer si ga pustila. Jučer sam zamazao ruke bojom, jer si obojila kanu, iako sam ti rekao da s tim moraš sačekati još mjesec dana. Silas mi reče da si pala s humka nad potokom, Sam pak da si htjela potjerati njegovu zapregu niza strminu. Sad, shvati me, nama je drago što si opet raspoložena kao ranije, ali, ne bi li mogla biti malo pažljivija? Tvoja je mašta fantastična, čovjek naprosto ne zna što sve može dočekati od tebe. Zaista se ne bih začudio da mi se jednom vratiš kući osakaćena za cijeli život, ili da ti ta tvoja lijepa crna kosa ode za dekoraciju pred kakav huronski vigvam.

- A ja vam kažem da sam presretna što je vrijeme opet lijepo te mogu izaći van. Nasmrt me izmučilo ono sjedenje između četiri zida. Jutros sam htjela zaplakati od radosti. Bessie će mi ubrzo držati prodiku o jahanju, kako ne smijem jahati dalje od utvrde. Nije me briga, bilo što bilo, ja ću jahati svukuda.

- Betty, ne bih htjela da to držiš prodikom - odvrati pukovnikova žena - ali ti si divlja kao kobila u ožujku, a netko ti mora kazivati što valja i što ne valja. Dobro poslušaj što mi je brat bojnik ispričao: netko je čuo Simona Girtyja, onog izdajnika, gdje govori da je vidio sestricu Eba Zanea i ako ju ikad ščepa svojim šakama, napraviti će od nje svoju squaw. Ne šalim se, Betty, istinu ti kazujem. Girty te vidio u Fort Pittu, kad si tamo bila prije dvije godine. Što bi ti mogla da te uhvate negdje nasamo, kad izjašeš daleko u pustaru, pa te odvedu u svoj vigvam? Takva je zlodjela već počinio. James Girty oteo je Johnsonovu. Njezina braća pokušala su je spasiti, pa su poginuli. Takvim se trikovima služe Indijanci, da.

- A šta ti misliš, da Simon Girty pokuša od mene načiniti svoju squaw, da bih ja stajala skrštenih ruku? - uzvikne Betty očiju uspaljenih opasnom vatrom. - Ta, ja bih ga ubila!

- Vjerujem ti, Betty, časna moja riječ da ti vjerujem - reče pukovnik - ali, bolje da nikad ne sretneš Girtyja. Ja te samo molim da budeš oprezna. Sutra idem u Short Creek. Hoćeš li poći sa mnom? Gospođi Ravmer bit će drago da te dovedem.

- Oh, Eb, pa to će biti divino!

- U redu, onda se spremi pa ćemo poći rano ujutro. Dva tjedna kasnije Betty se vratila iz Short Creeka, činilo se da joj je koristilo kratko putovanje. Sa zadovoljstvom je pukovnik Zane saopćio ženi kako je Betty posve vratila svoje veselo raspoloženje.

Sutradan po Bettynu povratku bilo je krasno proljetno jutro - prvo takvo jutro za tih svibanjskih dana. Sunce bistro i toplo sja, ražuha u punom cvatu, zrakom lebdi miris planike, trava i lišće svukuda zeleno i svježje, kroz otvorena vrata staje lastavice lete čas unutra čas van, sojka cvrkuće, ševa izvija svoju čistu melodiju, s miomirisnih jabuka u cvatu dopire zuj marnih pčela.

- Gospođica Betty, Ognjenko nešto strašno džilitalo, - reče stari Sam kad je priveo konja k prečagi za vezivanje kraj koje je stajala Betty. - Hua, mir ti, zloćo jedna!

Betty se nasmije i lako skoči u sedlo. Ubrzo je letjela dobroznanom cestom, pa preko mosta na potoku, kraj staroga mlina, oko utvrde i ravno na obalu rijeke. Mali je mustang bio čista vatra. Propinjao se, skakutao porebarke, galopirao i kaskao. Po njemu se jasno vidjelo koliko se raduje što se ponovo našao na otvorenom i na suncu. Najvećom je brzinom grabio dobru milju cestom. Na povratku ga Betty natjerala da ide hodom. Snatrla je, iznebuha ju iz misli prene grana koja ju osine po licu. Zaustavila je konja i slomila granu. Ogledala se i odjednom se sjeti događaja koji se zbilo upravo na tom istom mjestu. Upravo ju je na ovom mjestu zaustavio muškarac koji je iz njezina života iščezao istom brzinom kojom je onog nezaboravnog popodneva iskrsnuo na njezinu putu. Misli joj se opet stale namatati oko vječite dvoumice. Da nije bilo kakvog nesporazuma? Što, ako je ona njega krivo shvatila? Na to se uzburkala njezina stara ćud koja se protivila takvu popustljivijem i nježnijem raspoloženju, u njoj se stala po tko zna koji put odvijati stara borba. No, kako je to često bivalo, i ovaj put to raspoloženje pobijedi i Betty se na čas prepusti nujnim mislima koje su se u njoj rojile poput zvukova tužne melodije nekad pjevane iz ljubljenih usta što su sad zanijemjela zauvijek.

Nije mogla odoljeti želji da odjaše do stare sikomore. Mustang krene stazom koja je vodila na obalu svojim sigurnim korakom, pomno birajući put preko kamenja i korijenja. Bettyno je srce jače zakucalo čim je spazila plemenito drvo ispod čijih je širokih grana provela

najsretniji dan svoga života. Staroga vladara šume ni trunke nisu promijenile razularene zimske vjetrušine. Rosa je blistala na gotovo već posve izraslom lišću, loptasti su plodovi već nabrekli kao šljunak.

Nad samom malom padinom Betty potegne uzde, zaustavi konja i stane odsutno zuriti u zapjenjenu vodu. Tog časa njezine oči nisu zapažale ništa fizičko. Caklile su se onim odsutnim pogledom sanjalice, pogledom koji vidi koješta iz prošlosti, a ništa iz sadašnjosti.

Čas kasnije prenu je Ognjenkovo držanje. Konj je zabacio glavu, uši mu polegle, prednjim je kopitima stao strugati po tlu. Betty se ogleda da vidi u čemu je uzrok ovog nemira. Što je to?! Na kamen se naslanjala jedna visoka ljudska prilika u surom. Betty spazi dugačak pečački štap. Sto joj je toliko poznato u stavu one prilike? Ispod Ognjenkova kopita jedan se kamen odbije i odvalja niza stranu te bučne u vodu. Čovjek je to čuo, okrenuo se i pogledao gore. Betty odmah prepozna Alfreda Clarkea. Na tren pomisli da sanja. Mnogo je puta sanjala o staroj sikomori. Opet pogleda. Jest, on je. Bijedi je i slabiji, nesumnjivo i starijeg izgleda, ali su one crte svakako njegove. Srce joj silno poskoči, potom kao da prestade tući dok u njoj buknu radost toliko silna, da se gotovo obeznani. Znači, živ je! Bila joj to prva pomisao, donesena na krilima raspjevane sreće, na čas sjećanje oživi, lice joj probljedi, stisnutih zuba silovito okrene konja i potjera ga zviždukom biča. Čim se našla na ravni bijesnim je trkom jurnula prema kući.

Pukovnik Zane upravo je izlazio iz staje, zaprepašteno je stao gledajući kako mustang briše cestom, Bettyna se kosa vijori na vjetru, na licu joj nema ni kapi krvi, kao da ju gone tisuće pomahnitalih Indijanaca.

- Hej Betty, šta se kog vruga zbilo? - dovikne pukovnik čim je Betty stigla do ograde.

- Zašto mi nisi rekao da je onaj čovjek opet ovdje? - ona upita u krajnjem uzbuđenju.

- Onaj čovjek?! Koji čovjek? - Pukovnik je bio zapanjen sestrinim jarosnim izgledom.

- Gospodin Clarke, zna se. Sigurno si uživao u divnoj prilici da izvedeš novu podvalu!

- Ah, Clarke! Ta, i ja sam to doznao tek malo prije. Ni ja nisam nikamo odlazio. Samo, nije mi jasno kako jedan muškarac može izazvati takvo uzbuđenje kod tebe. Jadni Clarke, šta ti je sad učinio?

- Mogao si mi reći. Trebao mi je netko reći i poštediti me glupe situacije u kojoj sam od sebe napravila budalu. - Betty su suze navrle na oči. - Otišla sam do stare sikomre i on me spazio tamo. Molim te, zamisli kakav peh da me nađe baš tamo gdje ne bih htjela da me vidi, ni pod koju cijenu.

- Uh! - izusti pukovnik koji se često služio tim indijanskim usklikom. - Zar je to sve? Ja sam mislio da se nešto ozbiljno dogodilo.

- I to tebi nije ozbiljno? Pa ja bih radije umrla! Taj će misliti da sam ga ja slijedila do tamo dolje, da sam mislila na... oh, joj! - jarnosno klikne Betty i potrči u kuću, tresne vratima, puštajući pukovnika neka zapanjeno gleda za njom.

"Te žene više uopće ne razumijem! Nikako da dokučim šta bi htjele, što više starim, to manje shvaćam", on reče i povede konja u staju.

Betty se trkom uspela uza stube, uletjela u svoju sobicu, u glavi joj bio košmar. Snažnija od iznenađenja zbog Alfredove neočekivane pojave, i od stida što je zatečena na mjestu koje bi zbog svog ponosa morala smetnuti s uma, bila je gorkoslatka spoznaja da ju je njegovo samo prisustvo uzбудilo do dna duše. To ju je boljelo, tog je časa zbog toga samoj sebi bila odvratna. Od stida je skrila lice, od stida što se usprkos sebi raduje jer je vidjela čovjeka koji se samo poigrao s njom, muškarca koji je njihovo poznanstvo smatrao toliko beznačajnim te se nije potrudio niti joj napisati koju riječ niti joj štogod poručiti. Kršila je uzdrhtale ruke. Mučno se trsila da smiri uzburkano srce, da uguši ono neodređeno ali slatko čuvstvo koje je njome miljelo i oduzimalo joj snagu. Suze briznuše, Betty se jecajući baci na postelju i zagnjuri lice u jastuk.

Sat kasnije, kad se smirila i sjela kraj prozora, začulo se lagano kucanje na vratima i pukovnik uđe. Nešto je krzmao, ušao je nekako usplahireno, jer se s Betty nije moglo šaliti.

Opazivši ju gdje sjedi kraj prozora, pukovnik joj priđe i sjede uz nju.

Betty nije pamtila ni oca ni majku. Još davno, dok je bila mala, naučila se da bježi k bratu, položi glavu na njegovo rame i ispriča mu svoje nedaće. Sad ju je spopala upravo takva silna želja. U snažnom stisku njegove šake bilo je utjehe. Tome nije mogla odoljeti i ubrzo joj glavica klone na njegovo rame.

I tako se Alfred Clarke vratio u Fort Henry. U listopadu, kad je napustio naselje radi pohoda uz rijeku Monongahela, namjera mu je bila da se vrati čim obavi zadatak. No, da je učinio upravo suprotno, samo je dokaz više da neznana sudbina određuje sve. Čovjek nadobudno snuje i kuje planove, a neumoljiva sudbina kroji mu kapu i vodi ga putovima koje je ona odabrala.

Ljudstvo se na vrijeme vratilo u Fort Henry, ali se Alfred nije vratio. Zbog jedne nezgode i teške ozljede morao je u Fort Pittu potražiti liječničku pomoć. Međutim, dobio je glas da mu majka leži teško bolesna i da mora požuriti k njezinoj bolesničkoj postelji, ako ju želi još jednom vidjeti živu. Smjesta je napustio Fort Pitt i krenuo u svoj stari dom u Južnoj Virginiji, gdje je ostao do majčine smrti. Ona mu je bila jedina spona sa starim domom, i sad kad nje više nije bilo odlučio je da zauvijek napusti mjesto gdje se zamomčio.

Alfred je, doduše, bio jedini pravni nasljednik cijele ostavštine, ali se između njega i zadovoljstva što bi ga možda tamo našao, ispriječio nepravedan i sebičan očuh. Stoga je odlučio da postane vojnik od zanata. Zavolio je opasan život graničara, pa mu je bilo draže da potraži sreću među surovim naseljenicima s granice negoli da svoj vijek izvjekuje u lagodnom životu gospodina posjednika. Svoje je nakane saopćio očuhu koji nije umio kriti koliko ga raduje obrat stvari. Tako je Alfred spakirao svoje stvari, uzeo majčine dragocjenosti, jednim se tužnim pogledom oprostio od dostojanstvenog starog roditeljskog doma i odjahao.

Bila je nedjelja ujutro, Clarke se već dva dana nalazio u Fort Henryju. Iz svoje je sobice u karauli razgledao dobroznani krajolik. Uzvaljani humci, široka rijeka i zelene šume činile su mu se starim prijateljima.

"Evo me opet ovdje", promrsio je zamišljeno. "Što čovjek može biti lud! Ostavio sam krasnu staru plantažu, robove, konje, kraj poznat po lijepim ženama, a zbog čega? Ovdje nema ničega, doli Indijanaca, rintanja, odricanja i nevolja. A opet, kakvom sam se žurbom vratio! Fuj! Kakva mi korist da se tješim mogućnostima koje pruža nova, neiskorištena zemlja? Nema smisla da sam sebe varam. Radi se o njoj. Tisuću bih milja propješačio, mjesecima bih nasmrt gladovao, samo da joj jednom na tren vidim slatko lice. Da, samo zbog toga fućkam na sve ostalo. Čudne li igre sudbine, jučer je dojahala k staroj sikomori taman u trenu kad sam ja bio tamo i razmišljao o njoj. Bit će da se upravo vratila iz posjeta. Tko zna da li je ikad brinula, da li se ikad sjetila mene? Da li bih trebao taj slučaj prihvatiti kao sretan predznak? Dobro, tu sam da pronađem što me čeka, a bogme pronaći ću! Aha! Eno, zvoni s crkve.

Malo se smijući svojoj žustrini iščetkao je kaput, stavio na glavu kapu i krenuo niz stube. Useljenici su listom odlazili u vijećnicu. Na samim stepenicama zgrade Alfred sretno Lidiju Boggs.

- Ah, gospodine Clarke, čula sam da ste se vratili - ona će, pružajući mu ruku uz ljubazan osmijeh. - Dobrodošli u našu utvrdu. Drago mi je što ste opet ovdje.

Dok su njih dvoje čavrljali naiđu njezin otac i pukovnik Zane koji toplo pozdraviše mladića.

- I tako, vratiste nam se na granicu - reče pukovnik na svoj dobrosrdačan način. - Drago mi je što ste ponovo u našoj tvrđavi. Clarke, mogu vam reći da sam se naprosto zaljubio u onog vašeg vranca. Nisam znao što da mislim kad mi je Jonathan doveo mog konja natrag. Da vam istinu kažem, nisam se prestao nadati da ćete se vratiti. Šta ste cijele zime radili?

- Bio sam kod kuće. Majka mi je dugo болоvala, umrla je u travnju.

- Moja sućut, mladiću - reče pukovnik, ljubaznom rukom primajući mladića za rame. - Baš sam se pitao otkud vam taj ozbiljniji i nekako ostrjeli pogled. Takve stvari nas se teško doimaju, ali takav je život.

- Vratio sam se na staru dužnost, pukovniče, ukoliko me primete.

- Dakako, a obećavam vam da ćete s vremenom dobiti i nešto bolje. Krčim put za Mavsville, u Kentuckvju, i osnivam nekoliko naseobina duž rijeke. Trebat će mi mladi ljudi, pa sam stoga oduševljen što ste se vratili.

- Hvala vam, pukovniče. To je više no što sam se nadao. Uto Alfred spazi skladnu priliku u sivoj pamučnoj haljini, koja je prilazila cestom. Nekoliko se mladih približavalo, ali su njegove oči vidjele samo Betty. Zla je sudbina htjela da se Betty tog časa nade kraj Ralfa Millera, a iz nekakvih tajnovitih razloga, o kojima žene uvijek mudro šute, osmjehivala se i gledala u njega baš u trenu najmanje pogodnom za tako nešto, Alfredu se srce skameni.

Kad su mladi stigli podno stepenica, oči dvojice suparnika sretnu se, tek na kratak čas, ali im je to bilo dovoljno da shvate jedan drugog. Ne izustiše ni riječi. Lidija se uzvrpolji i pogleda Betty.

- Betty, tu je... - započe pukovnik, ali Betty samo promače kraj njega, zajapurenih obraza, ne osvrćući se ni kratkim pogledom na Alfreda. Tog je trenutka mladić doživio paklenske muke.

- Uđimo - rekao je staloženo i svi uniđoše u vijećnicu-kapelicu.

Taj sat Alfred Clarke neće zaboraviti do smrti. Ponos ga je prikovao za mjesto gdje je sjeo. Izvana je zadržao spokojstvo, ali mu u glavi šumi, buci, puca. Kakav je idiot ispao! Sad zna zašto nije dobio odgovor na pismo. Betty voli Millera, čovjeka koji njega mrzi, čovjeka koji bi prevrnuo i nebo i zemlju da uništi i najmanju trunčicu simpatije koju bi ona mogla gajiti prema njemu, Alfredu. Da, Miller mu se ponovo našao na putu, ovaj put ga je porazio. Sad odjednom, u tuzi i očajanju, shvaća da su sve nade što ih je tetošio bile snovi, snovi jedne lude. San o trenutku kad će Betty podariti majčine dragocjenosti, san o licu opojne ljepote što gleda u nj, san o malenoj brvnari kojoj će on hrliti nakon dnevnog rada dok će ga ona čekati na vratnicama predvorja -

sve te snove mora odagnati za vječita vremena. Jedva čeka kad će završiti bogoslužje. Želi ostati sam, da nad sobom izbori pobjedu, da iz svog srca iščupa onaj divni lik. Najzad! I taj je čas otkucao! On zagrabi van ispred ostalih i požuri u svoju sobicu.

Cijelo to popodne Betty je imala društvo, pa se tek kasno navečer pukovnik stigao popeti uza stube i ući u njezinu sobu gdje ju zateče samu.

- Betty, želio bih znati zašto si se jutros onako ponijela prema gospodinu Clarku - reče on gledajući netremice u sestru. Oči su mu se nekako krijesile, oko usta lebdio mu nekakav izraz što se rijetko viđao na pukovnikovu licu.

- Čini mi se da je to moja osobna stvar - odmah otpovrne Betty dižući glavu i u očima joj zaigra iskra veoma nalik onoj u bratovu oku.

- Oprosti, ali se ne slažem s tim - dočeka pukovnik. -Samo tvoja stvar nije. U ovakvu malenom mjestu gdje svak zna o tebi sve, ne možeš činiti tako što i očekivati da prođe nezapaženo. Martinova je žena vidjela kako si omalovažila Clarkea, a ti znaš kakva je ona jezičara. Sad ste ti i Clarke na svačijim ustima.

- I nije me briga!

- Ali mene jest briga! Neću da te itko olajava - prihvati pukovnik koji je usprkos urođenoj blagoj ćudi već pomalo gubio strpljenje. - Jesenas si Clarkeu dozvolila da ti pokloni punu pozornost, kad je otišao činilo se da si s njim u sasvim lijepim odnosima. Sad kad se vratio, nećeš ga ni pozdraviti. Dozvolila si onom Milleru da jurca za tobom. Po mom mišljenju Miller ne može biti ni sluga Clarkeu, a sudeći po toplom prijemu kojim je Clarke na moje oči jutros dočekan od nekih ljudi, izgleda da ih ima lijep broj koji dijele to moje mišljenje. Nemoj misliti da ti ovo govorim zato što ti hoću hvaliti Clarkea. Sve ti ovo pričam jednostavno zato što je i Bessie i Jacku i svakome tvoje držanje neshvatljivo. Ljudi te nazivaju običnom koketom i kažu kako bi im bila draža da si jednostavnija.

- Ja nisam dozvolila gospodinu Milleru da jurca za mnom, kako si se blagoizvolio izraziti - indignirano odsiječe Betty. - Meni on nije simpatičan. Ne primam ga ako netko nije prisutan, bio to ti, ili Bessie,

ili tko bilo. I ti to dobro znaš. No, ne mogu mu zabraniti da me isprati na misu.

- Dobro, ne možeš mu zabraniti, ali nisi li mogla sebi zabraniti da mu dobacuješ onakve koketne poglede!

- Nisam. Nije istina! - krikne Betty jarnosno, zacrvenjevši se od bijesa. - Ne dozvoljavam ni tebi niti bilo kome da me naziva koketom. Čim sam s nekim muškarcem uljudna sve me one stare babe i usidjelice nazivaju koketom. To je gnjusno!

- No, no, Betty, nemoj se uzrujavati. Skrenuli smo s teme. Zašto nisi uljudna s Clarkom?

Djevojka ne odgovori, pa pukovnik malo kasnije nastavi:

- Ako postoji nešto u vezi s Clarkom što ja ne znam, a trebalo bi da znam, hoću da mi kažeš. Meni se mladić dopada. Time ne mislim reći da se zbog toga mora dopasti i tebi. Neka te uopće nije briga za njega, ali ti to ne daje pravo da se onako ponašaš. Betty, u ovim graničnim naseljima ne treba čekati dugo da se nekom čovjeku spozna prava vrijednost. Clarke se svima u utvrdi dopao. Djeca ga upravo obožavaju. Bessie je mio. On i Isaac postali su najbolji prijatelji. A danas se ponio kao čovjek. Uhvatio sam pogled što mu ga je Miller uputio. Tog Millera nikako ne podnosim. Hoću ti reći kako ja gledam na cijelu stvar. Uopće ne postavljam pitanje da li ti se Clarke sviđa ili zašto ti se ne sviđa, to se mene ne tiče. Ja sve to svodim na dva moguća aspekta: ili on nije onakav kakvim ga mi držimo, ili se ti ponašaš onako kako ne dolikuje jednom Zaneu. Ne želim da se takva situacija produži. Stoga, dosta tog zaobilaženja kao mačka oko vruće kaše.

Više je puta Betty vidjela pukovnika gnjevnog, ali taj gnjev još nikad nije bio uperen na nju. Shvaćajući da ga je razgnjevila, zaboravila je svoju vlastitu ljutnju. Srce je njezino s toplinom prihvatilo bratovu lijepu ocjenu Clarkea. No, sjetivši se onoga što se između njih dogodilo, prezrivo je odbacila slabost i nježna čuvstva i strastveno uzviknula:

- Igrao se sa mnom. Nije mu bilo do mene. Teško me uvrijedio!

Pukovnik samo segne za šeširom, ustade, ne proslovivši izađe i siđe niza stube.

Betty nije namjeravala kazati baš one riječi koje je izgovorila, te se odmah pokajala zbog svoje nepromišljenosti. Zazvala je brata, ali joj on ne odgovori niti se vrati.

- Betty, šta si pobogu rekla mom mužu? - upita gospođa Zane koja čas kasnije banu k Betty. Bila je zadihana jer se trkom popela, na njezinu lijepu licu lebdio je nekakav nemir. - Bio je blijed kao ova plahta, ništa mi nije rekao, samo je pošao put utvrde.

- Samo sam mu rekla da me gospodine Clarke uvrijedio - spokojno odvrati Betty.

- Za ime Božje! Betty, shvaćaš li što si učinila? - vikne gospođa Zane. - Ne znaš kakav je Eb kad je bijesan! Ionako je lud kad se o tebi radi! On će ubiti Clarkea!

U Betty je još od ranije kuhalo, pa odvrati kako ih zbog toga ne mora boljeti glava.

- Kad te to uvrijedio? - upita pukovnikova žena potaknuta prirodnom znatiželjom.

- Jesenas, u listopadu.

- Pih! Dugo si čekala da mu to kažeš! Ne vjerujem da je to bilo bogzna što. Po gospodinu Clarkeu se ne bi reklo da je to čovjek koji će nekoga vrijeđati. Lani su sve djevojke ludjele za njim. Da nije bio na svom mjestu, ne bi se sve redom zagledale u njega.

- Baš me briga ako su se u njega zagledale. Neka ga imaju i nazdravlje im on! Ja ga ne želim. Niti sam ga ikad željela. Navrh glave ste mi se svi popeli tim neprestanim kovanjem u zvijezde gospodina Clarkea. Mrzim ga! Čuješ? Mrzim ga! Jedva čekam da odeš i da me pustiš na miru!

- Dobro, Betty, hoću ti samo reći da si čudna djevojka - reče gospođa Zane koja je u Bettynu praskanju jasno sagledala uvertiru burnom plaču. - Ne vjerujem ti ni riječi od svega što si izgovorila. Ne vjerujem ti da ga mrziš. I to je sve!

Pukovnik Zane ode ravno u utvrdu, uđe u karaulu i pokuca na vrata Clarkove sobice. Iznutra se začuje glas koji ga pozva da ude. On širom raskrili vrata i nade se u sobi. Po Clarkeu se vidjelo da se malo

prije morao vratiti s lutanja po humcima, jer mu je odijelo bilo puno čičaka, a čizme zaprašene. Bio je umoran, ali mu je lice bilo spokojno.

- Ah, to ste vi, pukovniče. Izvolite sjesti. Cime vas mogu uslužiti?

- Došao sam da mi objasnite nešto što mi je rekla sestra.

- Samo izvolite, stojim vam ma raspolaganju - polako će Alfred paleći lulu, potom pogleda pukovniku ravno u oči.

- Moja me sestra obavijestila da ste ju jesenas, prije odlaska iz utvrde, uvrijedili. Držim da zasigurno niste ni lažov ni kukavica, stoga očekujem da mi neuvijeno odgovorite, kao čovjek.

- Pukovniče Zane, lažov nisam, a nadam se da nisam ni kukavica - mirno dočeka Alfred. Potegao je duboko iz lule i otpuhnuo oblak dima put tavanice.

- Vjerujem vam, ali zahtijevam izvjesno objašnjenje. Možda se radi i o nesporazumu. Jutros je Betty kraj vas prošla bez riječi. To mi se nije dopalo, pa sam ju izgrdio. Na to mi ona reče da ste ju uvrijedili. Betty je sklona preuveličavanju, ali meni još nikad nije slagala. Vi ste mi pak simpatični još od časa kad site izvukli Isaaca iz rijeke. Eto, zato bih volio izbjeći ma kakav sukob. No, cijela je stvar zašla predaleko. Budite razumni, potisnite svoj ponos i dajte da čujem vaše stajalište.

Na prve posjetiteljeve riječi Alfred sav problijedio. Pukovnikovo je držanje bilo nedvosmisleno. Alfredu je bilo jasno kao dan da će ga pukovnik, ukoliko utvrdi da se prema Betty doista nedolično ponio, odmah izazvati i ubiti. Pukovnikov je ton bio miran, čak i ugodan, ali je u tom tonu strujala nekakva smrtonosna odlučnost što se zlim udesom grozila svakome tko bi mu se tog trena ispriječio na putu. Alfredov je prvi poriv bio da pukovniku drsko dobaci kako mu nema šta objašnjavati, te je spreman da mu pruži kakvu god zadovoljštinu traži. Ali se na vrijeme urazumi. Sjetio se da to ne bi bilo pošteno, jer, bez obzira šta djevojka rekla ili učinila, pukovnik se prema njemu oduvijek ponašao prijateljski. I tako se Alfred pribere i riješi da pukovniku ispriповjedi sve u tančine.

- Pukovniče, unaprijed vam kažem da sam uvjeren da vašoj sestri ne dugujem nikakvo objašnjenje, a vama ću ovo reći samo zato jer ste mi od prvog časa bili prijatelj i ne želim da stvorite krivo

mišljenje o meni. Reći ću vam istinu, a vi sami prosudite da li sam bio nepristojan prema vašoj sestri. Zaljubio sam se u nju tako reći na prvi pogled. Onog dana kad su vašeg brata opet zarobili Indijanci, navečer smo Betty i ja stajali na mjesecini; ona je izgledala tako čarobno, a meni ju je bilo tako žao i toliko me zanjela ljubav prema njoj, da sam se prepustio jednom časovitom porivu i poljubio ju. Naprosto nisam mogao odoljeti. Opravdanja nemam. Ona me ćušnula i pobjegla u kuću. Te večeri kanio sam joj kazati koliko ju volim, kako želim svoju sudbinu spojiti s njezinom, ali me ta nesretna zgoda u tome spriječila, zna se. Kako mi je sutradan u zoru valjalo krenuti, to sam cijelu noć probdio razmišljajući što da radim. Najzad sam se odlučio za pismo. Napisao sam joj list u kojem sam joj objasnio što i kako osjećam i zamolio je da mi bude žena. Pismo sam predao vašem robu, Samu, rekao sam mu da se radi o životu i smrti, neka kojom nesrećom ne izgubi pismo, nego da ga svakako uruči gospođici Betty. Uopće mi nije odgovorila. Danas me onako ledeno ignorirala. Eto, tako stoje stvari po meni, pukovniče Zane.

- Ja mislim da ona nije primila to pismo - reče pukovnik.

- Nije se ponijela kao mlada dama koja zna kako se čeka na njezino "da" ili "ne". Ne, u njezinu je držanju bilo nečeg sasvim drugog. Zna, Sam vas ne voli. Bali ste mu antipatični od prve, nikad nije propustio da štogod kaže protiv vas.

- Ubit ću tog prokletog Crnca ako nije predao moje pismo! - uzvikne Clarke, uzbuđeno skaćući na noge. - To mi uopće nije palo na pamet. Zaboga! Pa šta je mogla pomisliti? Da sam otišao od nje bez ijedne riječi! Pa da... da je znala koliko ju volim, sigurno se ne bi ponašala tako strašno.

- Još koješta valja raščistiti, no u svakom slučaju ne nalazim prigovora vašem držanju i ponašanju - reče pukovnik. - Iz ovih stopa idem Samu da otkrijem kamo se djenuo to pismo. Milo mi je što se nisam prevario u ocjeni. Pretpostavljam da vas je sve ovo zaboljelo, i to me ne čudi. Možda nije kasno da razmrsimo taj čvor. Savjetujem vam da... dobro, pustimo to zasad. Znajte da sam glede ove stvari na vašoj strani. Obavijestit ću vas o ishodu mog razgovora sa Samom.

"Znao sam ja da je momak džentlmen", gundao je pukovnik kročeći preko zelene čistine i krećući uzbrdo put svoje brvnare.

Starog je Crnca zatekao gdje sjedi na stepenicama pred svojom nastambom.

- Sam, što si učinio s pismom koje ti je gospodin Clarke dao u listopadu s tim da ga uručiš Betty?

- Ja se ne sjeti nikakvo pismo, gospod - odvrati Sam.

- De, Sam, ne laži. Clarke mi je maločas rekao da ti je dao pismo. Sta si s njim učinio?

- Gospon Zane, ja ne vidi nikakvo pismo - odgovori stari Crnac izvadiвши nekakvu musavu luletinu iz usta i kolutajući očima.

- Slažeš li me samo još jednom, kaznit ću te - tvrdo će pukovnik. - Već si star, Sam, ne bih te volio išibati, ali ću i to učiniti ako mi smjesta ne nađeš to pismo.

Sam jeknu i odgega u brvnaru. Pukovnik ču kako negdje nešto prevrće. Koji čas kasnije iziđe na vrata i pukovniku pruži jednu dozlaboga zamazanu kuvertu.

- Što te spopalo da tako što učiniš, Sam? Uvijek si bio čestit. Izazvao si gadan nesporazum, a moglo je doći i do gorega.

- On nedobro bijela sirotinja od Jug. On za ništa dobro - odvrati Sam. - Ja vidi vaša sestra, gospođica Betty sa on, i ja vidi ona sve bolje voli on, i ja ne želi gospođica Betty bježi sa on. I ja ne hoću dati pismo na gospođica.

Dalje od toga Sam nije htio ni slova prosloviti, te ga pukovnik napusti, znajući da je uzaludno uvjeravati dobronamjernog, ali neukog i praznovjernog starog Crnca, i zaputi se natrag kući. Pogledao je kuvertu, adresiranu Elizabethi Zane, crnilo je već bilo izbljedito, slova su se jedva poznavala.

- Šta to imaš? - upita ga žena koja ga je vidjela kad je otišao prema brvnari starog Crnca. S olakšanjem je uzdahnula kad je uočila da se na lice njezina muža vratilo staro, uobičajeno spokojstvo.

- Pisamce za ono naše burence baruta. Vjerujem da će ovaj list raščistiti situaciju. Clarke ga je dao Samu još jesenas, ali ga Sam nije htio predati Betty.

- Oh, kamo sreće da to malo smiri Betty. Najveću mi brigu zadaje svojim ljubavnim jadima.

Pukovnik ode na kat i nađe mladu damu istu onakvu kakvu ju je napustio. Čim je ušao samo je prkosno zabacila glavu.

- Madam, u mojoj se ruci nalazi nešto što će čak i vas zanimati.

- Šta? - lecne se Betty. U čas se do ušiju zacrvenjela opazivši kuvertu, ali ga prvo ne htjede uzeti, gledala ga je sumnjičavo. Nije shvaćala otkud i zašto joj je brat tako raspoložen. Ta, nekoliko časaka ranije nije bio niti najmanje ljubazan.

- Hajde, uzmi. To je pismo od Clarka što si ga trebala primiti još jesenas. Ujutro prije polaska dao je pismo Samu neka ga preda tebi, a ona crna luda sakrila ga je. Sad je već kasno govoriti o tome, znam, ali je u svakom slučaju jako žalosno. Žao mi je vas oboje. Clarke ti nikada ne bi oprostio, čak i kad bi ti to tražila, iako sam siguran da ti to nikad ne bi učinila. Ne znam točno što ti piše, ali znam da ćeš se postidjeti što nisi imala povjerenja u njega.

S tim se prijekornim riječima pukovnik oprostio od sestre napuštajući ju krajnje uznemirenu. U glavi su joj neprestance bučale riječi: "Sad je već kasno", "nikad ne bi oprostio", "jako žalosno." Šta to treba značiti? Rastrgala je kuvertu i drhtavim prstima podigla pismo k svjetlu što se brzo gasilo, te pročitala:

"Draga Betty,

Da ste se strpili još samo čas, siguran sam da ne biste imali razloga tako se ljutiti na mene. Riječi što sam ih toliko želio izgovoriti, zaglušile su me i ja ih nisam mogao izustiti. Ljubim vas. Ljubim vas od prvog trenutka, od onog blaženog časa kad sam podigao pogled s vašeg mustanga i spazio najslade lice nad kojim sunce sja. Bit ću najveći sretnik ovoga svijeta samo ako mi kažete da vam je ipak stalo do mene i da mi hoćete biti žena.

Nije bilo u redu da vas onako poljubim, ja to znam i molim vas da mi oprostite. Ali, da ste mogli vidjeti svoje lice onako kako sam ga ja

gledao, sad vas ne bih morao uvjeravati. Znali biste da je bilo nemoguće odoljeti porivu koji me pognao. Tim sam vam poljupcem htio dati svu svoju nadu, svoju ljubav, svoj život, sve svoje. Neka taj poljubac govori za mene.

Nadam se da ću se iz Fort Pitta vratiti za šest do osam tjedana, ali se nadam da ću još prije dobiti vaš odgovor.

S najvećom nadom, ostajem do smrti

Vaš Alfred"

Dočitala je pismo. Slova se pred njezinim očima zamute. Osjetila je nekakav pritisak i vrtoglavicu, obje je ruke bespomoćno ispružila. Zanjihala se i pala. Prvi put za svoga mladog života Betty Zane se onesvijestila. Pukovnik ju nade gdje blijeda i nepomična leži pod prozorom.

GLAVA 9

Gyantwaia, bolje poznat pod nadimkom Ratar, bio je najprije poglavica Seneca, ali kad je pet ratničkih plemena stvorilo savez koji će kasnije ući u povijest kao savez "Pet naroda", on je postao njihovim vodom. O tom je glasovitom poglavici jedan je stari povjesničar kazao:

"Prema legendi, krv jednog čuvenog bijelca tekla je žilama Rataru. Nad njegovim je plemenom nekad vladala jedna indijanska kraljica neuobičajene moći i ljepote. Bila je kao stvorena da svojim narodom vlada silom svoje osobnosti. Mnogi su je veliki poglavice snubili, ali ona se više voljela uzdati u svoju moć i dostojanstvo. Kad je taj bijelac, tada veoma mlad čovjek, došao u dolinu Ohija, kraljica se u njega zaljubila. Iz njihove se veze rodio sin, Ratar."

Ratar je doživio duboku starost. Bio je to mudar i velik vođa, umro je u starosti od sto godina, nakon što je od bijelaca ishodio više ustupaka no ijedan drugi indijanski poglavica. O njemu je general Washington pisao:

"Zasluge Rataru i njegovo prijateljstvo prema Sjedinjenim Država dobro su poznati i ne smiju se nikada zaboraviti."

Ali, Ratar nije oduvijek bio prijatelj bljedolikih. Za vrijeme Dunmoreove vojne i godinama kasnije, Ratar se isticao kao jedan od najnemilosrdnijih indijanskih poglavica u borbi protiv pionira osvajača.

Upravo je u tom razdoblju Ratarovih akcija protiv bijelaca Isaac Zane doživio nesreću da padne u šake tome velikom poglavici.

Sjećamo se da se Isaac, iscrpljen glađu i naporom, izgubio u šumi i najzad se zavukao u jedan žbun gdje je zaspao. Probudio ga je nekakav pas što mu je lizao lice. Isaac začu glasove Indijanaca. Ustane i stane bježati koliko je brže mogao, ali onakav slab nije mogao daleko umaći goniocima.

Stigli su ga i, vidjevši da nije u stanju braniti se, zgrabiše ga za ruke i povedoše jedinom ugaženom stazom, kopitnicom.

- Vraški slab trkač. Nema dobre noge - reče jedan Indijanac, a ostala se dvojica nasmijaše. Potom stadoše vriskati i derati se, a na taj signal drugi im se Indijanci pridruže. Vodili su ga u jedan veliki logor. Upitao je krupnog crvenokošca, koji ga je držao, koji je to logor i tako je doznao da je sada Ratarov zarobljenik.

Na prolazu kroz veliko indijansko naselje Isaac je spazio nesumnjive znakove priprema za rat. Vrvjelo je na sve strane. Žene su pripremale velike količine hrane - bizonovo su meso sjekle u duge, tanke odreske i pržile su kukuruz u kamenim sudovima. Muškarci su čistili puške, oštrili tomahavke i miješali ratne boje. Po svemu ovome Isaac je dobro znao da se Indijanci spremaju za duge marševe i bojeve. Te je noći čuo gdje se u susjednoj kolibi drži govor za govorom, ali mu je jezik bio nepoznat. Kasnije je začuo vrisak Indijanaca i tup topot nogu, odjeknuše tomahavci što su se zabijali u tvrdo drvo. To su Indijanci plesali ratni ples oko ratnog stupa. Takvo je stanje s tek manjim prekidima trajalo sva četiri dana za kojih je Isaac ležao u svojoj kolibi i vraćao snagu. Petog dana u kolibu ude jedan čovjek. Bio je visok i snažan, kosa mu pala na pleća, na sebi je imao oskudnu indijansku odjeću od jelenje kože. Isaac je u njemu odmah prepoznao bijelca, pomislio je da je to možda jedan od mnogobrojnih trgovaca Francuza što su obilazili indijanska naselja.

- Ti si Zane - reče čovjek na engleskom, oštro zagledajući Isaaca.

- Tako je. A tko si ti? - iznenadi se Isaac.

- Girty. Tebe ne poznajem, ali sam upoznao pukovnika i Jonathana. Vidio sam ti i sestru. Svi ste vi nalik jedno drugom.

- Jesi li ti Simon Girty?

- Jesam.

- Čuo sam da tebe Indijanci slušaju. Možeš li mi pomoći da me izvučem iz ovoga?

- Kako si dospio ovdje? Nisi daleko od Wingenundova logora - reče Girty svejednako oštro motreći Isaaca svojim crnim očima.

- Girty, budi siguran da nisam nikakav špijun. Pobjegao sam iz naselja Wyandota preko Lude rijeke, tri sam dana putovao, pa sam zalutao. Upuzao sam u jedan grm gdje sam zaspao, probudim se i

nađem kraj sebe indijanskog psa. Skočio sam i pokušao pobjeći, ali su me lako stigli i uhvatili.

- Znam ja za tebe. Staroga Tarhea kći nije dala da te otkupe.

- Tako je, a sad bih volio da sam s njom. Ne sviđa mi se situacija ovdje.

- Pravo imaš, Zane. U zao si čas uhvaćen. Indijanci su razjareni. Možda ne znaš da je prije nekoliko dana pukovnik Crawford pobio puno Indijanaca. Teško svakom bijelcu koga sad uhvate. Bojim se da ne mogu ništa učiniti za tebe.

Nekoliko riječi o Simonu Girtyju, bijelom divljaku. Imao je dva brata, Jamesa i Georgea, koji su najprije bili odmetnici, zatim ih Indijanci Delavvare uhvatiše i primiše pod svoje; najzad oni postadoše okrutni i bespoštedni neprijatelji bijelom čovjeku. Simona su Indijanci uhvatili kad i njegovu braću, ali je on tek kasnije zavolio nemirni i slobodni indijanski način života. No, izgleda da je za vrijeme svoga zatočeništva stekao nekakvu moć nad Indijancima, naučio kako će ovladati njima - stekao je mogućnosti koje je malo koji bijelac imao. Izvjesno je da je i Simon, kao i poznati kanadski Francuz Joucaire, uživao sjediti uz logorsku vatru, te ulaziti u vjigvam na vijećanja i tamo govoriti okupljenim Indijancima.

Kad je izbila revolucija Girty je bio podoficir u Fort Pittu. Dezertirao je iz Fort Pitta i poveo sobom McKeeja, Elliotta i još dvanaest vojnika. Ti su izdajnici posijali strah i trepet koliko među Indijancima Delavvare toliko i među bijelcima.

Delaware je u ono vrijeme bilo jedno od rijetko miroljubivih plemena. Da bi ih naveo da se pridruže snagama guvernera Hamiltona, britanskog zapovjednika, Girty je uvjeravao Indijance da je general Washington ubijen, Kongres razjuren, a Britanci pobjeđuju na sve strane.

Girty je poznavao mnoge indijanske dijalekte. Hamilton mu je dao zadatak da obilazi indijanska plemena i da kod njih raspaljuje mržnju prema pionirima. Pokazalo se da je to upravo život kakav je jedan Simon Girty mogao poželjeti. Ubrzo se istakao svojim silnim i zlim utjecajem nad Indijancima. Pročuo se po vršenju pljački zajedno s

Indijancima, po svojim noćnim napadima, skalpiranjima, otimanjima bijelih žena i po svojim đavolskim lukavostima i okrutnostima.

Mnogo je godina Girty bio oličenje zla i smrti na granici. Samo spominjanje njegova imena unosilo je užas u svaku kući, u pionirskim kolibicama djeca su plakala od straha a i najodvažnije žene su blijedile.

Teško je shvatiti da bijeli čovjek, čovjek iz civilizacije, postane takva nakaza. Takav se fenomen ne može objasniti čak ni krajnjom surovošću i okrutnošću, nego jedino luđačkim delirijumom. Istini za volju, treba reći da su izvjesni momenti, o kojima se doznalo tek poslije njegove smrti, pokazivali kako Simon Girty nije bio baš toliko svirep i podao koliko se držalo; pridodana su mu i neka dobra djela; tvrdilo se da je uz opasnost po vlastiti život spasio Kentona od smrti na stupu mučenja i da su mnoga njemu pripisana krvava nedjela, počinila ustvari njegova divlja razularena braća.

Isaac se nije imao zašto požaliti na Ratarove ratnike sve do sedmog dana zatočeništva. Nitko nije ni ulazio kod njega osim žene koja mu je donosila kukuruz i meso. No, sedmog dana po njega dođoše dva ratnika i odvedoše ga u golemu kolibu gdje su se sastajale poglavice "Pet naroda" radi vijećanja. Ratar je sjedio između svojih doglavara i poglavica,

Orijaškog Stabla i Pola Utvrde. Tu su bile i sve ostale plemenske poglavice.

Usred prostorije stajao je jedan vremešni Indijanac i nešto govorio. Ostali su ga nepomično slušali, lica im bila mirna i tvrda poput kamenih maski. Očito se nisu ni obazreli na ulazak zatočenika.

- Zane, oni vijećaju - šapne jedan glas Isaacu na uho. Okrenuvši se, Isaac spazi Girtyja.

- Budi spreman na najgore - nastavi Girty.

- Znači, svaka je nada izgubljena? - upita Isaac.

- Bojim se da je tako - nastavi renegat tihim šapatom. - Nisu mi dozvolili da govorim na vijećanju. Rekao sam Rataru da će navući na sebe Hurone, ako tebe ubije, ali me nije htio niti čuti. Jučer sam u logoru Delawarea gledao kako spaljuju pukovnika Crawforda na lomači. Bio mi je prijatelj u Fort Pittu, a ovdje se nisam usudio ni riječi

reći pred pomahnitalim Indijancima. Morao sam gledati kako ga muče. I Lulaš i Wingenund, obojica stari Crawfordovi prijatelja, bili su tu i gledali ga kako pet sati hoda oko stupa mučenja na živoj žeravici.

Na renegatove riječi Isaac se strese i ništa ne odgovori. Još otpočетка je uvidio da mu nema spasa i da mu se u takvom velikom logoru neće pružiti prilika za bjekstvo. Stisnuo je zube i odlučio Indijancima pokazati kako umije umrijeti bijelac.

Govorilo je još nekoliko poglavica, potom je uzeo riječ Orijaško Stablo. Iako nije znao jezik, Isaac je osjetio da je Indijančev govor impresivan. Kad je vijećanje završeno, Ratar pruži jednu ratnu toljagu poglavici Pola Utvrde. Ovaj ustade, obiđe krug poglavica, pa muklim udarcem tresne toljagom o tlo. Zatim pruži toljagu poglavici Orijaško Stablo. Svečano i dostojanstveno, sve poglavice ponoviše istu ceremoniju.

Isaac je kao omamljen gledao što se zbiva pred njegovim očima. Već je kod Hurona vidio taj obred s ratnom toljagom i znao je da znači rat i smrt.

- Čovječe, ti si ubojica Indijanaca - reče Ratar pravilnim engleskim jezikom. - Kad sunce ponovo izađe, ti ćeš umrijeti.

Jedan ratnik istupi i oboji Isaacu lice crnom bojom. Isaac je znao - to znači da ga sutra ujutro čeka smrt. Na putu natrag u svoju kolibu vidio je da ratnici plešu ratni ples.

Stotinjak je ratnika naoružanih tomahavcima, noževima i toljagama opkolilo jedan stup i plesalo uz mukao, prigušen takt bubnja. Čvrsto zbijeni, pognutih glava, kročili su, u određenom trenu ukrutili su noge i toptali o tlo, zatim se okretali, vrištali jezivom vriskom i nastavljali kročiti u suprotnom pravcu. To su ponavljali tri puta, pa bi jedan ratnik istupio iz reda, i prišao stupu u koji bi zabio svoj tomahavk ili nož. Zatim bi glasno izvikivao svoja ranija djela i velike pothvate u ratovima. Ostali su mu odobravali, pljeskali i vitlali oružjem. Zatim bi se cijeli obred ponavljao.

Toga su popodneva mnogi Indijanci došli vidjeti Isaaca, prijetiti mu i upirati u njega noževe. Siktali su i režali na njega. Na njihovim se

licima čitala osvetoljubiva radost koju osjećaju iščekujući čas kad će ga staviti na stup mučenja.

Kad je pala noć, njegovi stražari zatvoriše vrata i tako ga odvojiše od pogleda pomahnitalih ratnika. Tama što se oko njega spustila donijela mu je olakšanje. Od vremena do vremena vani bi se sve utišalo, samo bi se začuo osamljeni vrisak kakvog pijanog crvenokošca. Isaacu se taj vrisak činio otegnutim urlikom smrti što se valja i odjekuje logorom, te mu ubija san. Od njegova se užasnog značenja tresao, koža mu se ježila. S vremenom je i taj vrisak prestao. Psi se umiriše, na logor se spusti posvemašnja gotovo opipljiva tišina. Isaacovim duhom neprekidno su sijevale iste riječi: Njegova posljednja noć! Silio se misliti na drugo. Ležao je tako u kolibi omotan tamom, ali je bio duhom daleko u prošlosti, s majkom i braćom, prije nego što su došli u ovaj krvožedni kraj. Misli mu odlutaše u dječastvo, kad je išao tjerati krave na pašnjak. U svojoj zbrkanoj, smućenoj mašti ponovo je skidao zasun s vratnica. Zatim je gacao u potoku i ubadao zelene žabe prutom. S crnih stijena kolibe u njega su gledala lica iz onih dječčkih dana, lica prijatelja već odavna zaboravljenih. Ono je Andrew, eno i ostale braće, a ono je njegova nasmijana sestra, zatim je tu i spokojno majčino lice. Dok je tako ležao ispod sjenke smrti što se nad njim nadvila, slatka mu bila pomisao da će se sad sjediniti s majkom. Oni likovi polako iščežoše, proguta ih tama. Odjednom mu se ukaza jedna vizija, jedno jarko bijelo svjetlo prođe kolibom i ozari lijepo lice djevojke Indijanke koja ga toliko voli. Mveerahine su crne oči blistale neuništivom ljubavlju, s njezinih se usana smješkala nada.

Grubi udarac razagna Isaacu sne. Mrki crvenokožac natjera ga da ustane i izgura ga iz kolibe.

Bilo je rano jutro. Sunce se upravo otkinulo od niskih humaka na istoku, njegovi su crveni zraci rumenilom bojili rubove magle što je nalik ogromnoj zavjesi visila nad rijekom. Iako je zrak bio topao, Isaac se malko strese pri dodiru povjetarca koji ga je blago pomilovao po licu. Uputio je dug pogled suncu, istoku kamo ga je srce toliko vuklo, zatim odlučnim pokretom svrne oči s onoga prizora.

Premda rano, svi su Indijanci bili na nogama, njihova je dreka odjekivala cijelom dolinom. Stražari su vodili zarobljenika glavnom stazom kroza selo, a za njima se derala gomila žena, mladih ratnika i

djece što su kamenjem i cjepanicama gađali omraženog bijelca zvanog Dugi Nož.

Učas se cijeli logor slegao na zelenoj ovalnoj čistini usred sela. Kad se zarobljenik pojavio, Indijanci se svrstaše u dva reda u razmaku od nekoliko stopa. Isaac je morao "proći kroz šibu". Bilo je to jedno od najtežih mučenja. Osim Ratara i nekoliko njegovih poglavica, svi su se ostali svrstali.

Bilo je tu djece koja bi se jedva mogla dobaciti kamenom, djevojaka i žena naoružanih šibama i batinama, snažno razvijenih mladih ratnika s blještavim tomahavcima, natmurenih, zrelih ratnika koji su izmahivali čvornatim toljagama - svi su bili u redovima, vriskali i vitlali svojim oružjem tako da bi i hrabar čovjek rado ustuknuo.

Nalog je dat, pa se Isaac, gol do pojasa, zajuri između redova brzinom jelena. Znao je da se po običaju na početku reda nalaze stari ratnici, te mu najveća opasnost prijeti upravo tu. Stoga se zaletio munjevito, u cik-caku, izmičući ovom ili onom Indijancu, držeći se što bliže podignutom oružju, rušeći ovog i odbacujući onog ratnika kakvim udarcem u želudac, ne smanjujući brzinu ni časa, te je crvenokošcima bilo jako teško da ga dobro uzmu na nišan. Kad je prošao najstrašnji dio reda, završilo se i ovo mučenje, jer su se žene i djeca s vriskom razbježali pred njegovim snažnim šakama.

Stare su poglavice gundajući odobravale. Isaac je na čelu imao posjekotinu, nekoliko se kapi krvi miješalo sa znojem. Na golim mu ramenima i mišicama iskočile masnice i ogrebotine, ali ozbiljnijih rana nije bilo. Bio je to podvig bez presedana u "prolaženju kroz šibu".

Svezali su ga mokrim remenjem od jelenje kože za stup usred čistine, te su mladež, mladi ratnici i žene stali plesati oko njega i urlati kao demoni. Stare žene stale su mu u meso zabadati zašiljene prutiće namočene u slanu vodu. Djevojke su ga snažno bičevale vrbovim prućem koje je na njegovoj bijeloj koži ostavljalo crvene masnice. Ratnici su zabijali tomahavke u stup što bliže njegovoj glavi.

Isaac je dobro poznao indijansku ćud. Skratiti svoje muke može samo ako zadobije poštovanje crvenokožaca. Samo jedan vapaj za milost pojačat će patnje, a neće požuriti smrt - djelovat će upravo suprotno. Odlučio je da umre bez jauka. Pokazat će se apsolutno

neosjetljivim, to mu je jedini put da potrese svoje mučitelje čiju milost može pobuditi samo indiferentnost žrtve. Ako ih međutim izazove toliko da ga oni na mjestu ubiju, tim bolje, jer će biti pošteđen strahovitih muka.

Jedan je lijepi mladi ratnik naizmjenice s udaljenosti od deset, petnaest i dvadeset stopa bacao tomahavk što se blistao na suncu, svaki put se oštro sječivo sjekirice zabijalo na palac od Isaacove glave. Prezirnim i ponosnim pogledom Isaac je zurio ravno preda se i nije obraćao nikakvu pozornost svom mučitelju.

- Da li indijanski dječak misli da može prestrašiti jednog bijelog ratnika? - najzad izazovno dobaci Isaac. - Neka najprije ode zaslužiti orlovo perje. Bljedolikom samo izaziva smijeh.

Mladi je ratnik razumio jezik Hurona jer je užasno vrisnuo i opet bacio tomahavk, ovaj put je Isaacu otkinuo čuperak kose.

Upravo ono što je Isaac želio! Ponadao se da će netko baciti sjekiricu nespretnije od drugih i tako ga ubiti na mjestu.

Tada priskoče drugi mladi ratnici koji s porugom odgurnuše svog druga te i sami stadoše kušati svoje umijeće u bacanju noža i tomahavka. No, Isaac im je stalno nešto izazovno dobacivao. Na kraju je stup oko Isaacove glave i ramena bio tako načičkan noževima i tomahavcima, da nije bilo više ni trunke mjesta.

- Bijelom Orlu dosadiše dječaci - dovikne Isaac jednom poglavici koji mu je bio blizu. - Šta je on učinio da bude igračka djeci? Dajte mu da umre smrću jednog poglavice!

Djevojke su već odavno odustale od mučenja zarobljenika, čak su se i tvrde stare žene povukle. Zarobljenikovo lijepo, ponosno lice, njegovo uspravno držanje, prezir prema neprijateljima, nehaj prema posjekotinama, ranama i brazgotinama što su se crvenjele na njegovoj bijeloj koži djelovali su na njihova srca.

Ali ne i na ratnike. Vidjevši da bljedoliki niti ne trepće, oni se obratiše poglavici Orijaško Stablo. Na jednu njegovu riječ prestade kruženje oko stupa, Indijanci stvoriše široki polukrug. Čas kasnije pojavi se jedan visoki ratnik s naručjem pruča.

Usprkos svojim željeznim živcima, Isaac se sav strese. Računao je na "prolaženje kroz šibe", čupanje noktiju, sipanje baruta i soli na žive rane, skalpiranje i tko zna kakve druge muke, ali, kako nije ubio nijednog pripadnika toga plemena, nije računao da će biti živ spaljen na lomači. Nebesa, ovo je i za njega previše jezivo!

Sada su se Indijanci umirili, ali će njihovi plesovi i pjesme uskoro ponovno otpočeti. Oko Isaacovih nogu složiše pruće. Jedan je ratnik kleknuo, metal je kresnuo o kremen, varnice pljusnuše po suhom granju, potom liznu jedan plamičak, tanak pramen dima izvi se uvis.

Isaac stisne zube i u duši zavapi za što bržom smrću.

Iz redova Indijanaca što su čekali i promatrali izdvoji se Simon Girty i žurno priđe Isaacu. Dobio je dozvolu da nešto kaže čovjeku svoje boje kože.

- Zane, izvanrednu si hrabrost pokazao. U bilo koje drugo vrijeme, to bi te spasilo. Ako hoćeš, javit ću tvojima. - Potom se prignu i primače se Isaacovu uhu, pa će šapatom: - Učinio sam za tebe sve što sam mogao, ali je prekasno.

- Javite mojima u Fort Henry - kratko će Isaac.

Suho je drvo zapucketalo, iz gomile pruća sunu tanak, crveni plameni jezik i liznu rese na zarobljenikovim nogavicama.

U tom krajnje napetom trenutku, kad je pozornost svih bila usmjerena na nepomičnu priliku vezanu za stup, i kad je tišinu remetio samo tihi poj pjesme smrti, jutarnjim zrakom odjeknu dug i prodoran vrisak. Toliko je zapanjujuće snažno i naglo taj vrisak preparao savršenim mirom što je tamo vladao, da se muk koji je nakon toga uslijedio učinio grobnom tišinom. Sve se oči uprave prema hrptu s kojeg je sišao vrisak.

Sad jasno zatutnjaše konjska kopita koja u bijesnom trku jure kamenitim terenom. Indijanci su stajali kao omamljeni, skamenjeni. Na hrptu se prema plavom nebu odrazila prilika krupnog vranca plemenito izdignutog vrata i lepršave grive. Na njemu je sjedio perjem okićen ratnik što je visoko mahao puškom. Onaj prodoran vrisak opet dopre do ušiju zapanjenih Indijanaca.

Zarobljenik je od ranije znao onog konja i onog ratnika; poznat mu je bio onaj otegnuti vrisak; srce mu poskoči nadom; i Indijanci su znali onaj vrisak; bio je to stravični bojni zov Hurona.

Iza vođe pojavi se jedan jahač, potom i drugi izbije na hrbat. Za njima se pojaviše dva, potom četiri u jednom redu i začas se humak crnio jahačima. U bjesomučnom trku sjuriše se niz padinu i niza stazu što je vodila kroz selo. Kad se vranac našao na čistini pred stupom mučenja, dugi se niz jahača za njim protezao sve do vrha humka. Na povjetarcu lepršala su pera, oružje se caklilo na jarkom suncu.

Bilo je to potpuno i nevidljivo iznenađenje. Za ranog jutra Huroni su se došuljali do na puškomet od logora, a u zgodnom času, kad su izviđači i stražari bili okupljeni oko stupa, Huroni su izbili na humak s kojeg su se sjurili u naselje prije nego je itko shvatio u čemu je stvar. Nitko ne podiže oružje. Žene i djeca vrisnuše, ali Orijaško Stablo nešto vikne i sve se umiri.

Olujni Oblak, ratni poglavica Wyandota, zaustavio je svog vranca u jednom hipu na jedva dvadeset stopa od stupa za koji je bio privezan zarobljenik. Za njim se zbila njegova družina obojenih đavola. Bilo ih je oko dvije stotine, sve samih odabranih i prokušanih ratnika. Bili su goli do pojasa. Preko njihovih mrkih grudi plamsala je široka traka crvene boje, lica su im bila pokrivena jezivim crnim i bijelim šarama. Na njihovim se obrijanim lubanjama isticao čuperak kose koji je stršao poput bodlji u ježa. Svaki je ratnik imao koplje okićeno perjem, tomahavk i pušku. No, sam izgled njihovih glava s malenim čvrsto vezanim čuperkom kose bio je dovoljan znak da se nalaze na ratnoj stazi.

Nekakva vitka prilika skoči s jednog od konja što stajahu u prvim redovima. Prilika strelovito jurne k zarobljeniku. Po dugoj kosi što se divlje viorila vidjelo se da to nije ratnik. Razgorjelo granje stane frcati lijevo i desno, bijesnu oštrica, padoše spona sa zarobljenikovih zglavaka, čeonu red Hurona razdvoji se i ponovo zatvori za oslobođenim čovjekom. Oslobođitelj se okrene zaprepaštenim Ratarovim Indijancima. Pred njihovim je izbuljenim očima stajala blijeda i lijepa Mveerah, princeza iz plemena Wyandot.

- Zovnite svoga vođu - ona naloži.

Visoka spodoba poglavice Seneca probije se između ratnika i sporim, odmjerenim korakom priđe djevojci. Njegovo je držanje odgovaralo časti vođe pet indijanskih plemena. Bilo je to držanje čovjeka svjesnog da je on najmudriji od svih poglavica, heroj stotine okršaja. Tko se to usuđuje prodrijeti mu u kuću? Tko se usuđuje suprotstaviti se najvećoj sili među indijanskim plemenima? Stao je pred djevojku, prekrižio ruke i sačekao da ona progovori.

- Mveerah zahtijeva Bijelog Orla - reče ona.

Ratar ne odgovori odmah. Mveerah još nikad nije vidio, ali je čuo mnogobrojne priče o njezinoj krasoti. Sad se nalazio licem u lice s indijanskom princezom oko čijeg su se imena tkale mnoge indijanske romanse, a ljepotu joj opjevale mnoge indijanske pjesme. Lijepa je djevojka smjelo i uspravno stajala pred Ratarom. Neuredna odjeća, poderana, zgužvana i uprljana dugim putem, nije krila njezine skladne oblike. S njezine je gole glave vrana kosa padala u valovima na ramena, u crnim je očima gorjela muka i čvrsta vatra, grudi joj se nadimale od dubokog disanja. Bila je to kći jednog velikog poglavice, utjelovljenje divlje ljubavi.

- Huronka je smiona - reče Ratar. - Kojim pravom traži da oslobodim zarobljenika?

- Jer je on posvojeni Wyandot.

- A zašto se bljedoliki skriva poput lisice blizu logora Ratara?

- Bježao je. Izgubio je put prema utvrdi na rijeci.

- Ratar ubija, a ne oslobađa zarobljenike.

- Ako ga ti ne daš, Mveerah će ga uzeti - odvrati djevojka, pa pokaže na dugi red jahača. - A dogodi li se štogod Tarheovoj kćeri, ona će biti osvećena,.

Ratar pogleda u Olujnog Oblaka. Dobro je poznavao njegovo junaštvo na bojnom polju. Prešao je pogledom preko šutljivih, mirnih Hurona, zatim je opet pogledao njihovog vodu. Olujni je Oblak kruto sjedio na svom pastuhu, glavu je visoko podigao, svaki mu se snažni mišić napeo, spreman na munjevitu akciju. Spreman je i željan da uđe u okršaj. On i svaki njegov ratnik tući će se za svoju princezu poput tisuću tigrova - tući će se za čast ponosnog plemena Wyandota.

To je Ratar shvatio i osjetio da u predvečerje važnih događaja ne smije žrtvovati niti jednog svog ratnika bez obzira koji razlozi bili, a kamoli zbog jednog bezvrijednog bljedolikog. Ipak, oholog je poglavicu Seneca boljelo što mora pustiti zarobljenika.

- Dugi Nož ne vrijedi života jednog mog psa - on reče svojim dubokim glasom koji je odzvanjao prezirom. - Da Ratar hoće, potjerao bi pred sobom Hurone kao što oluja pomete lišće. Neka Mveerah odvede bljedolikog u svoj vigvaim, neka ga hrani i od njega napravi ženu. Kad ju on bude ujeo kao zmija iz trave, neka se Mveerah sjeti riječi poglavice. Ratar okreće leđa Huronki koja je zaboravila svoju krv.

Kad je sunce doseglo zenit, dugačak je niz Indijanaca na konjima nalik ogromnoj zmijurini vijugao uskom stazom kroz šumu i preko ravni. Bili su to Wyandoti, među njima je bio Isaac Zane. Spašen od užasne kobi što mu je bila zaprijetila, znajući da se još jednom nalazi na putu za logor Hurona, pomirio se sa svojom sudbinom i više se nije odupirao onome što mu je bilo odmjereno. Bio je neizmjereno i neiskazivo zahvalan što je spašen od lomače.

Na jednom bistrom i brzom potoku ratnici sjahaše i stadoše se odmarati dok su se konji žedno napajali hladnom vodom. Jedan Indijanac dodirne Isaacu mišicu i šutke pokaže put prema golemom javoru pod kojim su sjedili Olujni Oblak i Mveerah. Isaac okrene konja i pođe tamo. Mveerah je jednu ruku prebacila preko vrata svoga mustanga. Oči što ih je podigla bile su umorne i tužne, ali je u njima bila nekakva ponosna i plemenita odlučnost.

- Bijeli Orle, ovaj potok vodi ravno k utvrdi na rijeci -reče ona kratko, gotovo hladno. - Idi njime i kad sunce dosegne vrh onog brijega bit ćeš sa svojim ljudima. Idi, slobodan si.

Okrenula je lice. U Isaacovoj je glavi sve šumjelo i bučalo. Nije mogao vjerovati svojim ušima. Zagledao se u nju pažljivije i uočio kako joj bilo na vratu snažno tuče premda joj je lice spokojno, i kako joj ruka što leži preko mustangova vrata grčevito steže uzde. Isaac pogleda Olujnog Oblaka i druge Indijance koji su bili u blizini. Sjedili su kao da ih se ništa ne tiče, na njima je bio onaj njihov nepromjenjiv, nedokučiv izgled.

- Mveerah, što to govoriš? - upita on.

- Ratarove su se riječi duboko sjekle u Mveerahino srce - ona gorko otpovrgne. - Bile su istinite. Orlu nije stalo do Mveerah. Ona ga više neće držati u kavezu. Slobodan je, može odletjeti.

- Orao neće svoju slobodu. Ljubim te, Mveerah. Ti si me spasila i ja sam tvoj. Ako hoćeš poći sa mnom u moj dom, da se tamo vjenčamo po običajima mojih, ja ću se s tobom vratiti u naselje Wyandota.

Djevojčine se oči smekššaše neopisivom ljubavlju. Uz kratak, sitan krik nađe mu se na rukama. Nakon nekoliko časaka zaborava, ona se okrene Olujnom Oblaku i reče mu nekoliko riječi pokazujući rukom prema zapadu. Poglavica skoči na konja, ratnicima dobaci kratak nalog i krene k obali potoka. Ratnici pođu za njim i stanu prelaziti plitki potok, ni jedan se ne osvrne. Kad je posljednji jahač nestao među vrbama na drugoj obali, zaljubljeni okrenuše konje prema istoku.

GLAVA 10

Bilo je rano ljeto, dan se bližio kraju. Malena se grupa okupila oko pukovnika Zanea koji je sjedio na stepenicama ispred svog doma. Od vremena do vremena pukovnik je iz dugačke indijanske lule odbijao guste oblake dima koji se polako gubio iznad njegove glave. Kraj njega su bili bojnici McCulloch i satnik Boggs. Na travi se ispružio Silas, pukovnikova žena stajala je na vratima, a Betty je sjedila na jednoj stepenici niže i glavu naslanjala na bratovo koljeno. Sva su lica bila uozbiljena. Nakon tri tjedna odsustva, Jonathan se tog dana vratio i sad je odgovarao na mnoga pitanja kojima su ga obasipali.

- Najbolje da me ništa ne pitate, a ja ću vam ispričati sve što znam - upravo je rekao, brišući znoj s čela. Lice mu je bilo ispaćeno, brada zarasla i neuredna, cijelim je izgledom odavao krajnje napore kojima je bio izložen. - Bilo je ovako: pukovnik Crawford imao je četiri stotine i osamdeset ljudi. Slover i ja bili smo mu vodiči. Bila je to povećća udarna snaga, sastavljena od vojnika iz Fort Pitta i drugih utvrda useljenika s rijeke. Crawford je htio jednim udarcem razbiti Shawneeje. Kad smo stigli na rijeku Sanduskv, nakon jednog usiljenog marša, nigdje nije bilo Indijanaca. Crawford se nadao da će na prepad napasti Shawneeje u njihovu logoru, ali kad tamo, nigdje žive duše. Nije znao šta će sad. Slover i ja savjetovali smo mu neka se svakako bez odlaganja povuče. No, Crawford nas nije htio poslušati. Pokušao sam ga upozoriti da nas od pokolja kod Guadenhuttenu oštre oči indijanskih izviđača neprekidno prate. Vijest o našem pohodu raznijeli su brzi tekljaci po svim plemenima gdje je moralo vr-vjeti kao u košnici pobješnjelih pčela. Činjenica da je naselje Shawneeja bilo prazno upozorila me je da je alarm već dat po svim naseljima Shawneeja i Delavvarea, a možda i Wyandotima na sjeveru. Međutim, pukovnik Crawford uporno je navaljivao da se nastavi marš na indijanski teritorij. Sutradan nai-dosmo na Indijance koji su išli ravno na nas. Bile su to zajedničke snage dvojice poglavica, Lulaša i Wingenunda. Tek što je bitka počela, kad crvenokošcima stigoše i četiri stotine Hurona, pod poglavicom Shanshotom. Neprijatelj se šuljao iza stabala i stijena, krio se u jarugama i puzao kroz visoku travu. S njima su se mogli mjeriti samo lovci na Indijance, kojih je s pukovnikom bilo svega pedesetak.

Cijelog tog dana uspjeli smo održati svoje položaje, ali smo izgubili šezdesetak ljudi. Navečer smo se odmarali kraj velikih vatri koje smo zapalili da bismo spriječili iznenađenja.

Sutradan rano ujutro bitka je opet počela. Vidio sam Girtyja na bijelom konju. Podbadao je i podsticao Indijance na slijepi juriš. Vatra im je postala tako ubitačna, da smo se morali povlačiti. Slover, koji je bio otišao u izviđanje, vratio se popodne i javio da se neki konjanici približavaju, on misli da su to pojačanja koja je i pukovnik Crawford očekivao. I zaista, pojačanje stiže, ali ne nama! Pokazalo se da su to Butlerovi britanski jahači iz Detroita. Neprijateljska je vatra bila sve gora. Naši su ljudi padali kao snoplje. Onda su naši najednom stali bacati puške i bježati, mnogi su uletjeli ravno u ruke crvenokožaca. Vjerujem da su nekoji iskusni graničari i uspjeli pobjeći, ali je većina Crawfordova ljudstva izginula na mjestu. Ja sam se sakrio u jednom šupljem deblu. Sutradan, kad sam računao da sam već siguran, ispuzao sam. Na sve strane bila su unakažena i skalpirana tijela, ali ne vidjeh Crawfordov leš. Indijanci su pokupili svu odjeću, ćebad, sve što je bilo iole vrijedno. Wyandoti su krenuli prema sjeverozapadu, a Delawarei i Shavraee uputiše se prema istoku. Tri dana kasnije stajao sam na visokoj strmini iznad logora Wingenunda. S tog sam mjesta gledao pukovnika Crawforda vezana za mučenički stup, ispod nogu mu zapalili vatru. Bio sam jedva pet stotina jardi od njihova logora. Vidio sam i dvojicu poglavica, Lulaša i Wingenunda, pa Simona Girtyja, i jednog britanskog oficira u uniformi. Poglavice i Girty bili su nekad Crawfordovi prijatelji. Spokojno su stajali i promatrali jednu žrtvu kako polako gori na lomači. Indijanci su vriskali i plesali oko lomače, izmišljali svakojaka đavolska mučenja. Kad je na kraju jedan Indijanac dotrčao još živom Cravvfordu i strgao mu skalp s lubanje, više nisam mogao gledati, okrenuo sam se i pobjegao. Vidio sam svakakvih jezivosti, ali tako nešto još nikada.

- Užas, užas! Čovjek ne bi vjerovao da je taj Girty također bijelac!
- uzvikne pukovnik.

- Malo mu je falilo da pogine od moje ruke - reče Jonathain. - Za vrijeme bitke gađao sam ga, ali je bilo predaleko, samo sam mu pogodio konja.

- Prava šteta što si ga promašio - reče Silas.

- Evo nam Wetzela. Šta će on reći o masakru? - dobaci bojniki.

Wetzel priđe grupi i rukova se s Jonathanom. Upitan šta zna o propasti pukovnika Crawforda i njegova ljudstva, Wetzel odvrati kako je Slover upravo stigao u brvnaru Hugh Bennetta, nag je i više mrtav nego živ.

- Drago mi je što se Slover izvukao. On je cijelo vrijeme bio protiv toga da se ide dalje. Da je Crawford poslušao nas dvojicu izbjegao bi onakvu katastrofu i svoju vlastitu propast. Lew, znade li Slover koliko se ljudi spasilo?

- Kaže da ih je malo. Crvenokošci su ubili sve na licu mjesta, osim Crawforda i Knighta.

- Pukovnika Crawforda sam vidio kako gori na lomači, ali doktora Knighta nisam viđao. Možda ga nisu ni odveli u logor, nego su ga putem ubili.

- Wetzela, što će se po tvom mišljenju izroditi iz ovog masakra i smrti pukovnika Crawforda? - upita pukovnik Zane.

- Doživjet ćemo novu krvavu 1777. godinu - odvrati Wetzel.

- Hoćeš reći da se svakog časa možemo nadati napadu Indijanaca?

- Bit će rata duž cijele rijeke. Hamilton kuje nekakve nove đavolske planove zajedno s Girtyjem. Pukovniče, po mom sudu, Girty mora imati svoga doušnika među useljenicima na rijeci te zna o utvrdama i njihovoj odbrani taman toliko koliko ti znaš.

- Ne misliš valjda da ima doušnika bijelca.

- Da, upravo to mislim.

- Smjela je to tvrdnja, Lewis, ali kad ti tako tvrdiš, onda tu nečeg mora biti. Hodi malo sa mnom, da mi to podrobnije obrazložiš - reče pukovnik.

Prišli su ogradi, nešto dalje od ostalih.

- Meni se ne dopada stanje stvari - reče lovac. - Prije mjesec dana spazio sam Millera kako njuška oko karaule u vrijeme kad se nije morao nalaziti tamo. Nastavio sam paziti na njega. Ako su moje sumnje

opravdane, on sprema neku podvalu. Dokaza nemam, ali stvari loše stoje.

- Čudno, Lewis - odvrati pukovnik - ali sad, kad si to spomenuo, palo mi je na pamet da je Jonathan rekao kako je sreo Millera blizu Kanavvhe prije tri tjedna. To je bilo kad je Crawford išao prema logoru Shawneeja. Pukovnik je pitao Millera hoće li im se pridružiti, ali je ovaj odgovorio da mu se žuri natrag u utvrdu. A još se nije vratio.

- Ne čudi me. Pukovniče, najbolje je da ja pazim na Millera. Mene se neće puno čuvati. Samo ti mene ovlasti, a ja ću već doskočiti njegovoj igri.

- Svakako, Lewis, imaš sva moguća ovlaštenja. Samo radi onako kako držiš najpogodnijim, a mene izvijesti. No, vodi računa da i ti možeš pogriješiti, nemoj Millera unaprijed smatrati krivim. Meni se on ne sviđa. Na čudan način se pojavljuje i nestaje, bez ikakvih vidljivih razloga, pa nemam povjerenja u njega. Ali pobogu, Lewis, kakve bi imao koristi da nas izda?

- To ne znam. Jedino znam da treba motriti na njega.

- Sto to moje oči vide, Lew Wetzel? Zar si dovde došao bez puške? - usklikne Betty kad su pukovnik i lovac opet prišli ostalima. - I imaš novo odijelo!

Lewis se koji čas zadrža s Betty, gledao je u nju onim svojim lakim osmijehom. Izgledao je izvanredno lijepo. Lice mu još nije bilo preplanulo ljetnim suncem. Njegova duga crna kosa, kojom se ponosio kao što bi se ponosila žena, i o kojoj je vodio računa koliko i pušci valovito mu je padala na pleća.

- Betty, danas mi je rođendan, ali to nije razlog što sam se ovako dotjerao. Stvar je u tome što sam tebe htio iznenaditi - odvrati Wetzel smješkajući se.

- I uspio si, vjeruj mi. Tko ti je sašio odijelo? I gdje si našao te lijepe rese i krasne perle?

- Pokupio sam ih u jednom indijanskom logoru. Odijelo sam sam sašio.

- Onda te moram angažirati da mi pomogneš da sašijem novu haljinu - obješenjački će Betty.

- No, moram natrag - reče Wetzl dižući se.

- Oh, nemoj još ići. Ništa mi nisi pričao - Betty će zlovoljno. Pošla ga je ispratiti do vratnica.

- Zar će jedinu ljepoticu s granice zanimati nekakve priče lovca na Indijance? Zar se ona može zabavljati time?

- Ne zahtijevam da me se zabavlja, ali nisam navikla da budem zanemarena, a naročito ne od tebe. - Potom Betty nastavi tiše. - Šta si govorio o gospodinu Milleru? Čula sam da ste ga spominjali, vidjela sam na Ebu da je zabrinut. Šta si mu ti rekao?

- Pustimo to, Betty. Možda ću ti jednom reći. Za sada samo znaj da pukovnik ne voli Millera, a ja ga smatram jako lošim čovjekom. Tebi nije stalo do njega, je li tako, Betty?

- Niti najmanje.

- Nemoj se više sastajati s njim, Betty. Laku noć, moram još najprije na večeru.

- Lew stani, inače ću potrčati za tobom!

- Zar bi ti to koristilo? Nikad me ne bi stigla. Evo, dajem ti dvadeset koraka "fore" i kladim se s tobom da ću prije stići do onoga stabla tamo.

- Pusti hvale. Ajd', probaj! - reče Betty hvatajući skute. Takve izazove uvijek je spremno prihvaćala.

- Ha-ha! Sad ćemo gledati trku. Betty, ako ga pobijediš, makar i s "forom", možeš se pohvaliti djelom nad djelima - doviknu pukovnik.

- Hodi, Silas, izmjeri dvadeset koraka, ali neka budu dugački - zovne Betty brata.

- Bit će ih kao četrdeset - odvrati Silas i stade grabiti ogromnim koracima.

- Šta to Lewis gleda? - primijeti pukovnikova žena.

Spremajući se za trku, Wetzel se bio okrenuo rijeci. Gospoda Zane je spazila gdje se naglo trgnuo, uspravio i na tren stao nepomično kao kip. Njezino pitanje skrene pozornost ostalih na lovca.

- Gledajte! - uzvikne lovac pokazujući prema rijeci.

- Wetzel, ti uvijek sve vidiš prije nas. Šta da gledamo? Ah, da, eno se neka crna prilika miče nad obalom. Očiju mi, bit će da je to Indijanac! - usklikne pukovnik.

Jonathan jurne u kuću. Čas kasnije pojavi se noseći tri puške.

- Vidim konje, Lew. Šta ti vidiš? - upita Jonathan. - To je velika drskost, osim ako ih nije mnogo.

- Neprijateljski raspoloženi Indijanci ne bi se ovako pokazali. Možda uopće nisu crvenokošci. Poći ćemo do strmine.

- Oh, da, idemo - uzvikne Betty i odmah pode uz Wetzela stazom.

- Pukovnik krene za njima, pa se cijela družina našla na putu k rijeci. Stigavši do strmine, opaziše dva konja gdje silaze k rijeci na suprotnoj obali i ulaze u vodu. Potom nestadoše iz vida. Visoka su stabla bacala gustu sjenu na vodu i konji su se izgubili u onom polumraku. Pukovnik i Jonathan vrtjeli su se amo-tamo po strmini tražeći pogodnije mjesto s kojeg se vidi bolje.

- Eno ih - uzvikne Silas.

- Da, vidim ih gdje izlaze iz sjene - reče pukovnik. - Na konjima su jahači. Lewis, tko je to?

- To su Isaac i jedna Indijanka - odvrati Wetzel. Ova zapanjujuća izjava izazove uzbuđenje cijele grupe. Svi se razgalamiše.

- Nebesa mu, Wetzel! Kakve oči imaš! Bit ću presretan, ako se nisi prevario. Gle, prvi jahač nam maše - uzvikne pukovnik.

- Oh, Bessie, Bessie! Da, Lew ima pravo! Gledaj Tigea! -uzbuđeno krikne Betty.

Dotad nisu ni opazili da se pas doklatio stazom za Betty i da se držao njoj uza skute. Sad je stao drhtati, potom skakutati, cviljeti, pa glasno zalaje, potrča niza strminu i baci se u vodu.

- Hej, Betts - začu se povik s rijeke. Nije bilo sumnje da je ono zvonki Isaacov glas.

Iako je sunce već zamaklo za humke, još se dobro vidjelo. Oni na strmini sad su prepoznali Isaaca Zanea. Jahao je na prvom konju i vodio za uzde drugog konja, jednog mustanga koji je plivao kraj njega. Na mustangu je sjedila vitka prilika jedne djevojke. Prigibala se naprijed, držala se mustangu za grivu.

Dotle su se pukovnik i Jonathan spustili do vode i sad su stajali u pličaku i čekali da dohvate uzde i izvedu konje na strmu obalu. Privučeni neuobičajenim prizorom grupice koja je mahito gestikulirala na strmini nad rijekom, useljenici požuriše iz utvrde na poprište događaja. Grupi se pridruže satnik Boggs i Alfred Clarke. Trkom stari Sam izjuri iz staje. Svi su bili izvan sebe od uzbuđenja kad su pukovnik i Jonathan dohvatili uzde i izveli konje na sklisku i strmu obalu.

- Eb, Jack, Silas, evo me živa i zdrava - vikne Isaac skačući s konja.
- Betty, mila moja, to sam ja, Isaac. Nemoj buljiti u mene kao da sam kakav duh.

Na to Betty jurne k njemu, baci mu se oko vrata i čvrsto se privije uz njega. Isaac ju nježno poljubi i oslobodi se njezina zagrljaja.

- Smočit ćeš se. Je li ti drago što sam se vratio? Ovo je najsretniji trenutak moga života. Betty, doveo sam ti nekog koga moraš zavoljeti. Ovo je Mveerah, bit će ti sestra. Sva je mokra i studena. Odvedi ju kući, stavi ju u toplo, neka se malo oporavi. Moraš zaboraviti sve što je bilo, jer me je Mveerah spasila lomače.

Betty je bila zaboravila na bratovu pratilju. Na njegove riječi okrenula se i spazila vitku djevojčinu priliku. Čak i u mokru, blatom zamazanom i poderanom indijanskom ruhu ta je prilika zračila ljepotom i gracijom. Betty je vidjela jedno krasno lice, bijelo kao njezino i crne oči pune suzdržanih suza.

- Orao je slobodan - reče Indijanka svojim tihim, muzikalnim glasom.

- Dovala si ga k nama, kući. Hodi - reče Betty prihvaćajući ruku djevojke koja je drhtala.

Useljenici se natisnuli oko Isaaca da ga radosno pozdrave i stali ga obasipati bezbrojnim pitanjima. Je li slobodan? Tko je ova Indijanka? Je li s njom pobjegao? Spremaju li se Indijanci na ratni pohod?

Putem do pukovnikove kuće Isaac ukratko ispriča kako je pobjegao od Wyandota, kako ga je uhvatio Ratar i kako je izbačen. Nije zaboravio spomenuti pripreme za rat koje je vidio u logoru Rataru kao i Girtyjevu priču o pogibiji pukovnika Crawforda.

- Kako to da si doveo Indijanku? - upita pukovnik kad su se oprostili od radoznalaca i ušli u kuću.

- Jer ću oženiti Mveerah, zato sam ju doveo. Nakon što se vjenčamo, odlazimo natrag k Wyandotima gdje ćemo živjeti sve dok se ne uspostavi mir.

- Hm! A hoće li se uopće uspostaviti?

- Mveerah je obećala, a ja vjerujem da ona može to učiniti, naročito ako se ja njome oženim. Mir s Huronima pomogao bi nam da što prije sklopimo mir i sa Shavraeejima. Nikada neću prestati raditi na tome; ali, čak i ako se mir ne zaključí, moja je dužnost da budem uz Mveerah. Spasila me od najužasnije smrti.

- Ako nam tvoja ženidba s tom Indijankom osigura prijateljstvo takvog bijesnog starog ratnika kakav je Tarhe, onda ćeš polučiti više no što bi postigla ne znam kakva oružana pobjeda. Ali, nije mi drago što ćeš se vratiti k njima. Da li ćemo te ikada više vidjeti?

- Kako ne, i to često. Znaš, ako oženim Mveerah, Huro-ni će mi dozvoliti svaku slobodu.

- Pa, to je već sasvim druga pjesma.

- Ah, što bih volio da ste ti i Jonathan bili prisutni onog trena kad je Olujni Oblak na čelu svojih dvije stotine ratnika ujahao u Ratarov logor! Bilo je veličanstveno! Svi su se Ratarovi ratnici okupili oko stupa za koji sam bio zavezan. Vatra je već bila zapaljena. Odjednom je tišinu proparao strašan vrisak. To je Olujna Oblak vrisnuo. Poznao sam ga smjesta, jer sam ga već ranije čuo, a tko je jednom čuo taj vrisak više ga nikad neće zaboraviti. Za nevjerojatno kratko vrijeme, tako reći u tren oka, ratnici Olujnog Oblaka našli su se postrojani usred Ratarova

logora. Iznenadenje je bilo tako silno, da su mogli komotno napasti Ratarove ratnike, pola ih ubiti, ostale pognati u bijeg i spaliti selo.

Mnogo će vode proteći rijekom dok Ratar dođe k sebi od tog iznenadenja.

Betty je oduvijek mrzila i sam spomen imena Indijanke koja je bila uzrokom bratova dugogodišnjeg zatočeništva. Ali, sada, u spoznaji da se on vratio, bila je toliko sretna da se osjećala jakom da koješta zaboravi; štoviše, Indijankino bijelo, izmučeno lice dirnulo je Bettyno toplo srce. Svojom je brzom intuicijom shvatila da ovaj trenutak mora biti Indijanki jako težak. Nedvojbeno se Indijanka boji da će ju svojta njezina dragog dočekati s prezirom. Vidjelo se to po njezinim drhtavim rukama, po bojažljivim pogledima.

Kako je ustanovila da Mveerah govori engleski, Betty se s rastućim oduševljenjem predala zadatku koji joj je dao brat. Dala se na posao da posluži Indijanku, i dok je Mveerah skidala sa sebe mokru i prljavu odjeću, Betty joj je neprekidno nešto pričala. Rekla joj je koliko je sretna što se Isaac vratio živ i zdrav. Junaštvom koje je iskazala kad je spasila Isaaca, Mveerah se iskupila za sve što se dogodilo u prošlosti, reče joj Betty, Isaacova obitelj bit će sretna što će ju moći primiti u svoj dom.

Postupno se uzbuđena i uznemirena Mveerah primirila zahvaljujući Bettynoj ljubaznosti i umiljatosti. Kad ju je Betty najzad obukla u bijelu haljinu, iščerkala njezinu crnu kosu i jednostavnoj toaleti dodala jednu vrpcu jarke boje, Mveerah je zaboravila svoje zebnje te se sramežljivo stala ogledati u zrcalu. Betty je pak sitno kriknula oduševljenjem.

- Oh, pa ti si prekrasna - uzviknula je. - U toj haljini nitko u tebi ne bi prepoznao princezu iz plemena Wyandot.

- Mveerahina majka bila je bijela žena.

- Čula sam priču tvog života, Mveerah, ganutljiva je. No, morat ćeš mi ispričati o svom životu među Indijancima. Govoriš mojim jezikom gotovo ništa slabije od mene. Tko te naučio?

- Myeerah je naučila govoriti s Bijelim Orlom. Ona zna govoriti i francuski sa coureurs-des-bois.

- Znaš više od mene, Mveerah, a ja sam još imala učitelja Francuza - nasmije se Betty.

- Hej, vas dvije! - dovikne im Isaac iz prizemlja.

- Hodi gore, Isaac - odvrati mu Betty.

- Pa zar je to moja ljubljena Indijanka? - uzvikne Isaac zastavši na vratima. - Betty, zar nije...

- Jest - dočeka Betty - naprosto je predivna.

- Dođi, Mveerah, moramo sići na večeru - reče Isaac grleći i cjelivajući svoju dragu. - Samo hrabro, ne nerviraj se što će te gledati.

- Svi će biti ljubazni s tobom, ne brini - reče Betty uzimajući joj ruku. Mveerah se bila otrgla od Isaaca, ustuknula i sad je oklijevala. - Dođi - nastavi Betty - ja ću biti kraj tebe, pa ne moraš ni govoriti ako nećeš.

Tako ohrabrena Mveerah dopusti da ju Betty povede niza stube. Isaac je već bio pošao naprijed i sad ih je čekao kod vrata blagovaonice.

Velika je soba bila jarko osvijetljena lučima. Gospoda Zane postavljala je stol. Stari Sam i Annie žurili su od kuhinje do blagovaonice i natrag. Pukovnik se upravo vraćao iz podruma noseći nekakvo naizgled pljesnivo burence. Po izgledu bi moglo biti burence baruta, ali se pukovniku po lukavom pogledu vidjelo da u njemu ima nečeg možda dragocjenog kao barut, ali ne tako opasnog. Bilo je to burence vina starog preko trideset godina. S ostalom pukovnikovom prtljagom to je bure podnijelo iskušenja dugog puta karavanom preko brda Virginije i splavom niz Ohio. Pukovnik je zaključio da je gozba koju priređuje u čast bratova povratka i izbavljenja najbolja prilika da se načme takvo burence.

Pozvani su bili bojničnik McColloch, satnik Boggs i Hugh Bennet. I Wetzela su nagovorili da dođe. Tu su bile i Bettyne prijateljice, Alice i Lidija.

Kad je Isaac, držeći se važno i ponosno, uveo dvije djevojke u blagovaonicu, stari Sam je uskliknuo:

- Za Boga miloga, gospon Zane, to dva lutke, ne zna koja jedna koja druga.

Doista su Betty i Mveerah bile slične, otprilike istog rasta, visoke i vitke. No, Betty je bila rumenih obraza, vedra i nasmijana, dok je Mveerah čas crvenjela, a čas blijedjela.

- Prijatelji, ovo je Mveerah, Tarheova kći - jednostavno objavi Isaac. - Sutra ćemo se vjenčati.

Betty se uvelike iznenadi. - Oh, pa zašto mi nisi rekao? Ni ona mi nije ništa rekla.

- Eto vidiš, Mveerah ti ima jednu za ženu izvanredno rijetku osobinu: zna kad treba šutjeti - nasmiješi se Isaac.

Tog se trena otvore vrata i u sobu uđu Will Martin i Al-fred Clarke.

- Bessie, svi su tu, pa možemo sjesti za stol - reče pukovnik. - Dobri moji prijatelji, ova je prilika zaista dostojna velikoga slavlja. Ne mislim samo na sutrašnju Isaacovu svadbu. Svadbu možemo uvijek slaviti, samo neka Lidija ili Betty pokažu malo onog elana koji je Alicei pomogao da dobije dobrog muža. Stvar je u tome što je Isaac sada slobodan čovjek i što se nadamo da će taj njegov brak dovesti do mira s jednim jakim indijanskim plemenom. Nama, a naročito vama mladeži, ova je stvar od izvanrednog značaja, jer bi prijateljstvo s Huronima moralo utjecati i na odnose s drugim plemenima. Nadam se da ću doživjeti dan kad će se ostvariti moj san: miran i prijateljski odnos s Indijancima, slobodna zemlja, napredne farme i rastuća naselja i, na kraju, otvaranje ove zemlje svijetu. Stoga, radujmo se: neka se svi vesele, neka odjekne naš radostan smijeh, ispričajmo i čujmo naše najljepše priče.

Betty se žestoko zacrvenjela kad je Alfred ušao i kad ju je pukovnik spomenuo u svojoj pozdravnoj riječi. Još se jače zbunila kad se za stolom našla upravo nasuprot Alfredu. Bilo je to prvi put da se našao u njezinoj blizini od one nedjelje ispred vijećnice i taj je trenutak čudno djelovao na Betty. Odjednom je postala neshvatljivo stidljiva, nije mogla dići očiju s tanjura. Najzad se usudila kradom pogledati prema Alfredu. Na njegovu licu nije vidjela nikakvog znaka onom slomljenom duhu o kojem joj je brat pripovjedio. Zapravo je lijepo izgledao. Večerom se gostio kao svaki zdrav muškarac, smijao se i pričao s Lidijom. Zbog toga se u Betty pojavilo novo neshvatljivo

čuvstvo, ovaj put je to bila ljubomora. Tko je ikad vidio da muškarac koji je strasno zaljubljen, kako je Alfred u svom pismu kazivao, izgleda tako lijepo i da se zabavlja s nekom trećom osobom, umjesto s onom za kojom navodno izgara? Da, njega je prošlo i to je sve. Upravo tog trena Alfred se okrene i njegov se pogled sretne s Bet-tynim. Ona u hipu obori oči, ali je ipak stigla u njegovom pogledu opaziti prijekor.

- Ostat ćeš neko vrijeme kod nas, je li tako? - Betty upita Isaaca.

- Ne, Betts, samo jedan dan. Hajde, nemoj se odmah duriti i žalostiti. Ne vraćam se kao zarobljenik. Mveerah i ja često ćemo vam doći u posjete. No sad mi je prva želja da se vratim kako bih spriječio Delaware da Tarhea uvuku u rat.

- Isaac, mislim da činiš baš ono što je najpametnije -reče satnik Boggs. - No, kad ti gledam buduću nevjestu, čudim se kako ti je pošlo za rukom da se ne ženiš toliko dugo.

- Imaš pravo satnice - odvrati Isaac. - Vidiš, stvar je u tome što se nisam mogao smiriti ni zadovoljiti kao zarobljenik. Želio sam samo jedino: da budem slobodan.

- Drugim riječima, bio si slijep - primijeti Alfred smješkajući se Isaacu.

- Jest, Alfrede, ta ti je na mjestu. Da si ti bio na mom mjestu, ti bi već odavna shvatio kolike vrline i kakva ljepota krase moju princezu. Ipak, molim te, nemoj ju toliko gledati. Nije navikla da joj se netko toliko divi. Sad sam se sjetio da će sutra biti gužve. Vi ćete je svi htjeti poljubiti!

- Betty će joj biti djeveruša. I ona će sutra biti u gužvi - dobaci pukovnik.

- Zamisli to, Alfrede, - reče Isaac - ukazuje ti se prilika da poljubiš dvije najljepše djevojke na granici. To je zaista životna prilika!

- Pa to je samo reda radi, zar ne? - spokojno će Alfred.

- Jest, reda radi, ukoliko čovjek dođe do djevojke - otpovrne pukovnik.

Na Alfredovu primjedbu izrečenu onakvim spokojnim glasom Betty se do ušiju zacrvni. Usprkos svojoj odlučnosti, nije mogla

odoljeti sili koja ju je tjerala da pogleda u njega. I u njegovim mirnim plavim očima spazila je kako, kao crno napisano na bijelom, blista sjaj jedne uspomene - uspomene na jedan poljubac. Zažarenog lica oborila je glavu, a u srcu je zapeče stid, ljubav i kajanje.

- Bit će to i meni dobra prilika - dobaci Wetzal čije riječi odmah svrnuše opću pažnju na njega.

- Pričaš besmislice - skoči Isaac. - Moj Lew, ne znam čija i kakva sila bi tebe mogla natjerati da poljubiš neku djevojku.

- Ja ne bih dizao toliku halabuku oko toga ljubljenja - reče pukovnik.

- Dragi moj - podrugljivo će gospođa Zane - izgleda da si zaboravio larmu koju si digao kad su momci mene ljubili.

- Mila - odvrati pukovnik žalobnim tonom - nisam, napokon, ni digao toliku larmu, kako ti kažeš, nego tek kad je to ljubljenje prešlo sve razumne granice.

- Isaac, reci nam još nešto - reče satnik Boggs. - Kako je Mveerah doznala da te je Ratar zarobio? Je li valjda tragala za tobom?

- Hoćeš li nam reći? - Isaac upita Mveerah,

- Jedna mi je ptičica ispjevala - odvrati Mveerah.

- Izvjesno je da nam nikada neće reći - na to će Isaac. -Ja mislim da ju je Girty na neki način obavijestio da se ja nalazim u rukama Ratara. U posljednjem trenutku, kad sam već bio na stupu, Girty mi je prišao i rekao kako je zakasnio.

- Da, možda je to Girty i učinio - reče pukovnik. - A vjerujem da se nije usudio priskočiti u pomoć sirotom Crawfordu.

- Isaac, možeš li nagovoriti Mveerah da nam štogod ispriča? - Betty došapne Isaacu. - Uživam ju slušati kako govori.

- Mveerah, hoćeš li nam pjevati jedinu huronsku ljubavnu pjesmu? - upita Isaac Indijanku. - Ako nećeš pjevati, onda nam isripovjedi kakvu priču. Hoću da vide kako dobro govoriš engleski.

- A šta će Mveerah pričati? - ona će stidljivo.

- Ispriповјedi im legendu o Uspravnoj stijeni. Mveerah obori oči, rukom potraži Isaacovu ruku, pa nakon časa krzmanja otpočne:

"Nekoć je u golemoj šumi obitavala prekrasna djevojka Indijanka. Glas joj bio kao žubor gorskih voda, ljepota kao izlazeće sunce. Sa svih strana, čak iz najvećih daljina, dolazili su ratnici samo da vide krasno lice te djevice. Svima se osmjeivala, stoga ju nazvaše Nasmiješenim Mjesecom. Na velikom je jezeru živio jedan poglavica Wyandota. Bio je mlad i smion. Nije bilo ratnika većeg od Tarhea. Nasmiješeni Mjesec mu začara srce. Mnogo je puta on dolazio k njoj da ju prosi i učini svojom ženom. Ali mu Nasmiješeni Mjesec reče:

"Idi, izvrši velika djela, pa opet dođi."

Tarhe je prokrstario i istok i zapad uzduž i poprijeko. Donio joj je neobične darove iz neobičnih krajeva. A ona reče:

"Idi, ubij moje neprijatelje."

Namazan ratnim bojama Tarhe krene i ubije ratnike što nju nazvaše Nasmiješenim Mjesecom. Vratio se k njoj, ali ga ona opet otpravi riječima:

"Idi, poteci brže od jelena, budi dovitljiviji od dabra, roni dublje od gnjurca."

Još jednom je Tarhe prelazio na otok gdje je Nasmiješeni Mjesec obitavala. Led bio debeo, snijeg dubok. Nasmiješeni Mjesec ne okrenu se od svoje tople vatre, samo mu reče:

"Poglavica je veliki ratnik, ali se Nasmiješeni Mjesec ne može tako lako dobiti. Studeno je. Neka poglavica promijeni zimu u ljeto, onda će ga Nasmiješeni Mjesec voljeti."

Tada Tarhe iz sveg grla doviknu Velikom duhu:

"Daj mi takvu silu."

A jedan glas iz šume mu odvrati:

"Tarhe, veliki ratnice, mudri poglavico, ne gubi vremena, vrati se svom vigvamu."

Ali se na to Tarhe nije osvrnuo, nego je kriknuo:

"Tarhe ili pobjeđuje ili umire. Daj mi takvu silu da mogu otjerati led put sjevera."

Izdivljala se oluja ledenim bijesom; praskao je i bučao led na rijekama; studeni sjevernjak, vjetar sa sjeverozapadnih strana, borio se s toplim jugom; snježni dusi i olujni dusi pobjegli su pred toplim kišnim kapima; bijele su planine iskopnile, i gle! Bi ljeto!

Na vrhu brda, Tarhe je čekao svoju nevjestu. Neumorno, vjerno, mnoge je godine čekao. I tu se pretvorio u kamen. Eno ga i danas stoji, Uspravna stijena. A Nasmiješeni Mjesec, od Velikog je duha pretvorena u Noćni vjetar što vječito nariče svojom žalopojkom u sumrak kroza šumsko stablje, i jauče preko vrhova planina."

Lijepa Mveerahina priča sve je zainteresirala i razdragala, stadoše ju nagovarati neka ispriповijedi još što god, ali ona se samo osmjehnu i odmahnu glavom. Sad, kad je donekle savladala svoju sramežljivost, s velikim je zanimanjem stala pratiti šale i razgovor za stolom.

Pukovnikovo fino staro vino pilo se kao voda. Čim se jedna čaša praznila, nova se punila. U tome se naprosto bodrilo i gotovo utrkivalo, ali je pukovnik naravno, oduvijek vodio računa da tako što ne prijeđe granice dozvoljenog u njegovoj kući.

- Prijatelji - reče on - već je pozno doba. Sutra, nakon sretnog događaja, zabavljat ćemo se igrama, gađanjem, utrkivanjem i svakojakim nadmetanjem. Satnik Boggs i ja spremili smo i nagrade, a djevojke pozivam da i one doprinesu nečim, što će dati veći polet natjecateljima.

- Hoće li i one sudjelovati? - upita Isaac. - Ako sudjeluju, onda bih volio vidjeti utrku između Betty i Mveerah.

- Betty će uteći svakoj ženi na cijeloj granici, bila bijela ili crvena - reče Wetzel. - A može i neke muškarce natjerati da se dobrano oznoje.

- Pa, možda joj sutra damo priliku da se iskaže - na to će pukovnik. - Bila je ona dobra trkačica nekad, ali se sad nekako posvetila knjizi, pa...

- Oh, Eb, pa to nije istina - prekine ga Betty. Pukovnik se nasmije i potapše sestru po obrazu.

- Dobro, dobro, Betty - reče joj, pa ustane, te nastavi: - Pijmo u zdravlje nevjeste i mladoženje. Satnice Boggs, de ti reci koju.

- Pijmo u čast nevjestine krasote i mladoženjine sreće — reče satnik dižući čašu.

- Ne zaboravite djeverušu - dobaci Isaac.

- Da, tako je, ne zaboravimo djeverušu. Gospodine Clarke, hoćete li vi reći štogod u to ime? - dočeka pukovnik.

Clarke ustade pa će: - Bio bih sretan da mogu reći štogod što bi bilo na visini ovakve prigode, ali je to doista teško. Kao i pukovnik Zane, i ja se nadam da će ova indijanska princeza biti prva spona u lancu mira koji će jednog dana sjediniti bijelog i crvenog čovjeka. Umjesto Bijelim Ždralom, nju bi trebalo nazvati Bijelim Golubom. Gospodo, dižem ovu čašu sa željom da doživi dug život i sreću.

Zdravica se ispila. Clarke ponovo napuni svoju čašu i dižući ju visoko pogleda u Betty.

- Gospodo, u čast djeveruše. Gospođice Zane, za vaše zdravlje i sreću nazdravljam vam ovim dobrim, starim vinom,

- Hvala vam - promrsi Betty oborenih očiju. - Svima želim laku noć. Hodi, Mveerah.

Našavši se ponovo nasamu s Betty, Indijanka ju pogleda očima nalik dvjema zvijezdama blizankama.

- Moja me sestra usrećila - šapne ona svojim tihim, baršunastim glasom. - Mveerahino je srce puno.

- Vjerujem ti da si sretna, jer jako voliš Isaaca.

- Mveerah ga je oduvijek voljela. Ona će voljeti i njegovu sestru.

- I ja ću tebe voljeti - reče Betty. - Voljet ću te zato što si ga spasila. Ah, Mveerah, divna, predivna je bila tvoja ljubav.

- I moja je sestra voljena - šapnuo Mveerah. - Mveerah je uočila pogled u očima velikog lovca. U njemu je bilo tužno svjetlo što ga Mjesec baca na vodu. On te voli. A i drugi je gledao u moju sestru očima nalik plavetnilu sjevernog neba. I on te voli.

- Šuti! - izusti Betty drščući i krijući lice. - Šuti, Mveerah, ne govori mi o njemu.

GLAVA 11

Slijedećeg dana popodne sunce je toplo sjalo, zrak je bio nabijen slatkastim mirisom hrastova luba, ptice su pjevale svoj radosni poj. Veoma je živopisna bila slika ispred mrke palisade izbrazdane ožiljcima mnogih bojeva. Niske, puzavicama pokrivene brvnare na padini bijahu više nalik kućicama s kakve slike nego li istinskim ljudskim nastambama; po samotnom i vremešnom izgledu mlina, s njegovim izgorjelim krovom - uspomenom na Indijance - i sad nepomičnim i tihim kolom, reklo bi se da je napušten još prije stotinu godina.

Na jednoj glavici zastrtoj mekanom travom sjedili su Isaac i njegova nevjesta Indijanka. On je izabrao ovo mjesto jer se s njega lijepo vidjela zelena čistina na kojoj će se održati trke i natjecanja. Žene su s divljenjem zurile u njegovu nevjestu. Šapatom su naveliko raspredale o njezinoj bijeloj puti, malim rukama i neobičnoj ljepoti. Djevojke su začuđenim, širom otvorenim očima netremice buljile. Djeca su neprestance oprčavala oko grupice, gurala se, valjala po visokoj travi i cičala oduševljeno.

Bit će to prvorazredna svečanost, na zelenilu okupilo se cijelo naselje, muško i žensko, staro i mlado. Pukovnik i Sam postavljali su jedan stup nasred čistine. Na njemu će biti meta za strijelce. Satnik Boggs i vojnik McColloch određivali su redoslijed natjecatelja. Jonathan Zane, Will Martin, Alfred Clarke i ostali mladi muškarci pomno su nabijali i mazali svoje puške. Betty je sjedila na krupnom pastuhu što ga je pukovnik Zane širokogrudno dao za nagradu pobjedniku. Bila je izvanredno raspoložena, upravo je Isaaca izmolila neka ju podigne na visokog konja s kojeg je htjela pratiti natjecanje. Jedino Wetzela nije bio obuzet razuzdanim veseljem što je prožimalo sve. Stajao je po strani, naslonio se na svoju dugu pušku i nije se uopće osvrtao na ono što se unaokolo zbiva, nego je kao zanesen zurio u šumu na suprotnoj obala rijeke.

- Mamci, spremni smo za zabavu - veselo dovikne pukovnik. - Pamтите, svaki samo po jedan metak, osim u slučaju jednakog rezultata, zna se. A sad, neka svaki puca kako najbolje zna.

Prvo se streljačko natjecanje zvalo "ukucavanje čavla". Kako se po nazivu može naslutiti, radilo se o gađanju čavla. U pomanjkanju čavla, kojih je bilo uvijek malo, obično se pravilo nešto slično, od kakve stare oštrice, ili stara brusa, ili čak iz srebrnjaka. Čavao bi se tek ovlaš ukucao u stup, a takmičari su ga gađali iz daljine koliko god je pogled dosezao. Ukucati čavao ravno u stup s udaljenosti od stotinjak jardi bilo je rijetko izvedeno djelo. Mnogi su ga lovci držali težim od "tuljenja svijeće", druge zabave tipične za granicu, koja se sastojala u tome da se metkom utuli svijeća postavljena u mraku na određenoj udaljenosti. Mnogi su useljenici, naročito oni što su bili vičniji plugu nego pušci, gađali ležečke i puščanu cijev naslanjali na grumen zemlje, da joj smanje trzaj.

Gađanje je počelo. Od prve šestorice, najbolji su bili Jonathan i Alfred Clarke. Obojica su pogodili unutar kružića, na pola palca kraj čavla.

- Alfrede, moram priznati da ste zaista vrlo dobar - reče pukovnik. - Od posljednjeg gađanja jako ste napredovali.

Izredalo se šest useljenika. Nitko nije uspio pogoditi unutar kružića. Tako je na Jonathanu i Alfredu ostalo da još jednim metkom riješe konačni ishod.

- Pazi kako gađaš, Alfrede - izdere se Isaac. - Volio bih da ga pobijediš. On me uvijek tukao, pa me poslije još i zavitlavao.

No, Alfredovo drugo tane promaši, a kako je Jonathan smjestio još jednu kuglu unutar kružića, ovaj put još i bliže čavlu, to se Alfred morao priznati pobijeđenim.

- Eno Millera - javi se Silas. - Možda će i on htjeti da se ogleda.

Pukovnik se okrene. Miller se pridružio društvu. Nosio je pušku i opremu, očito se tek vratio u naselje. Ljubazno je klimnuo u znak pozdrava svima.

- Miller, hoćete li gađati za prvu nagradu koju sam upravo htio dati Jonathanu? - reče pukovnik.

- Neću. Zakasnio sam, pa nemam pravo da sada gađam. Sudjelovat ću u drugom natjecanju - odvrati Miller.

Čim je Miller stigao, Wetzel je promijenio položaj, primaknuo se gomili. Pas Tige išao mu je za petama. Nitko nije čuo Tigea kad je tiho zarežao, niti Wetzela kad ga je strogo ušutkao. Wetzel prebaci ruke preko Bettyna konja i naizgled stade promatrati natjecatelje. Zapravo je pozorno motrio Millera,

- Za ovu nagradu nadam se da će biti dobrog gađanja - reče pukovnik Zane i zamahne Bettynim darom, lijepo izvezenom kesom za kugle, od jelenje kože.

Budući je već dobio jednu nagradu, Jonathan je otpao, više se nije mogao natjecati. Tako je Alfred stekao pravo da prvi puca za drugu nagradu. Dao bi sve što ima samo da dobije onaj preslatki i predragi dar što ga je pukovnik pokazivao dižući ga visoko iznad glave. Njegov se metak žabi u drugi krug. Nije bilo slabo, ali je znao da mu to nikad neće donijeti nagradu.

- Malo ste nervozna, a? - dobaci Miller pomalo se cereći svojim tamnoputim licem.

Nakon Alfreda gađalo je nekoliko mladića, ali veoma slabo. Potom dođe red na Harryja Benneta. Mnoge je nagrade Harry dobio u ranijim natjecanjima, držali su ga jednim od najboljih strijelaca u cijelom kraju.

- Malo ih je poslije tebe, Harry - dobaci mu pukovnik. -Sad ili nikad!

- U redu, pukovniče. To je Bettyna nagrada. Bome će netko morati izvesti pravo čudo da me nadmaši - reče momak i plave mu oči bljesnuše kad je nanišanio.

Njegov pucanj poprate poklici i odobravanja. Tane je ušlo u stup tako blizu čavla da se između njih ne bi mogla zavući ni oštrica noža.

Došao je red na Millera. Bio je dobar strijelac i svjestan svoje umještosti. Pouzdanjem rođenim iz dugog iskustva i poznavanja svoga oružja, brižljivo, ali ipak brzo, nanišanio je i opalio. Okrenuo se, zadovoljan što će odnijeti žudenu nagradu. Okrznuo je čavao.

Ali Miller je pravio račun bez krčmara. Betty je vidjela onaj samozadovoljni osmijeh na njegovu licu. Pratila je one koji su gađali nakon njega, nekoliko useljenika koji su se uzalud mučili da nešto

postignu. Uvjerena napokon da nitko neće nadmašiti Millera, skliznula je s konja i prišla Wetzelu koji je stajao kraj njezina mustanga.

- Lew, vidim da će Miller dobiti moju nagradu - ona mu šapne položivši šaku na njegovu mišicu. - Okrznuo je čavao, sigurna sam da nitko ne može bolje. Neću da dobije išta od mene.

- I tako, curice mala, hoćeš da ja gađam za tebe.

- Da, Lew, molim te, gađaj za mene.

Za Wetzela se govorilo da ne troši barut uzalud. Nikad nije sudjelovao u streljačkim natjecanjima useljenika niti u njihovim utrkama, ali se dobro znalo da je najbrži trkač i najsavršeniji strijelac diljem granice. Stoga se pukovnik i iznenadio i obradovao kad je čuo Wetzela kako se javlja da i on "opali jedan metak".

Miller je s mrgodnim osmijehom pratio zbivanje. Znao je da lovac mora izvesti pravo čudo, makar se stoput zvao Wetzel.

- Gađam za Betty - reče Wetzel. Svojim je oštrim pogledom stao motriti stup. Na toj se udaljenosti čavao činio malenom crnom mrljicom. Lovac dohvati jedan od svojih uvojaka što su mu padali na pleća, pa ga pridrži neko vrijeme pred očima. Tako se uvjerio da nema niti najmanjeg povjetarca. Crna se duga cijev stala polako dizati - uzbuđenim promatračima činilo se da nikad neće stići u vodoravan položaj - a kad je napokon stala, na jedan kratak čas reklo bi se da su čovjek i puška isklesani iz jednog kamena. Sunuo je crveni plamen, s cijevi se odbio pramen dima, začuo se zvonak prasak.

Mnogi su pomislili da je lovac posve promašio. Izgledalo je da se čavao nije ni pomakao. Na krugu oličenim krečem nije bilo rupe od taneta. Ali, kad su bolje zagledali, vidjeli su da je čavao ukucan u drvo.

- Neviđeno! - vikne pukovnik. - Lewis, ne pamtim da sam tako nešto doživio više nego jednom dosad!

Wetzel ne odgovori, samo se vrati svom ranijem mjestu i uze puniti pušku. Betty mu priđe trkom, držeći nagradu - vrećicu za kugle.

- Oh, Lew, kad bih smjela, poljubila bih te. Ne znaš koliko mi je drago što si baš ti dobio tu nagradu. I zaslužio si je, još nisam vidjela ljepši i precizniji pogodak.

- Betty, vrećica je malo prelijepa za lov na crvenokošce, ali ću je ipak zadržati za uspomenu - odvрати Lewis u čijim se očima zrcalio vedar osmijeh s djevojčina lica.

U ono se doba mladež zabavljala natjecanjima u snazi, brzini i smjelosti, te su pioniri dobrodušno i poletno gajili takve sportove isključivo radi njihove koristi. Natjecatelji su se zdušno iz petnih žila upinjali da nadmaše svoje protivnike.

Od Alfreda se nije moglo očekivati da se u takvim natjecanjima ovjenča slavom. Navikao na relativni nerad, nije se mogao natjecati s otvrdnulim momcima što su odrasli i odgojili se u takvu životu gdje deset milja hoda za plugom, ili hvat iscijepanih drva dnevno predstavljaju sitnice. Tako je Alfred izgubio u svim natjecanjima, samo je uspio oboriti najboljeg hrvača. Na tome se zadovoljno zaustavio i ispružio na travu da vrati dah. Danas se za divno čudo osjećao radosnim. Za vrijeme popodneva dvaput su mu oči srele Betty'n pogled od kojeg mu se srce stislo nekakvom čudnom primjesom bojazni i nade. Razmišljao je o onome što se zbilo između njega i Betty i pogledom lutao po ljudima. No, kad mu je pogled pao na Wetzela, on se prene. U lovčevu držanju ima nečeg neobičnog. Wetzela je licem bio upola okrenut momcima što su skakali u njegovoj blizini, nehajno se naslo-nivši na jedan hrast. No svaki bi pozorniji promatrač vidio ono što je i Alfred opazio - da u onoj krutoj i nepomičnoj prilici ima nekakve opreznosti. Wetzela su oči bile usmjerene prema zapadnom kraju otoka. Gotovo nehotice i Alfred pogleda u tom pravcu. Zapadni kraj otoka predstavljao je dugačak i nizak jezičak zemlje pokriven žbunjem, trnjem i travom. Čim je pogledao na onu obalu, Alfred je jasno primijetio jednu tamnu priliku koja je hitro šmugnula iz jednoga žbuna za drugi. Bio je siguran da se nije prevario. Polako i neupadljivo je ustao i odšetao do Wetzela.

- Wetzelu, nešto sam opazio - reče on tiho. - Nešto se pomaklo iza onog žbunja na početku otoka. Nisam siguran da li je životinja ili Indijanac, ali nešto jest.

- Indijanci. Vrati se i drži se kao da ništa nije bilo. Nikome ne govori i pazi na Millera - odvрати mu Wetzela šapatom.

Uznemiren i pitajući se što li će sada biti, Alfred se vrati. Tek što se primaknuo ostalima, začu Bettyn glas kako se diže u indigniranom prosvjedu.

- Kažem vam da sam s mustangom prešla preko rijeke - vikala je Betty. - Baš na onom mjestu, a voda je bila još viša nego sad.

- Vjerojatno vam se tako učinilo - odvratio je Miller uz onaj svoj antipatični, sumnjičav osmijeh. - Znam da je voda ponekad toliko niska da konj lako odgaca na drugu obalu. Ali sad, vaš mustang ne bi mogao preplivati ni do pola puta.

- Odmah ću vam pokazati - otpovrne Betty sijevajući očima. Uvukla je nogu u mamuzu i vinula se na svog Ognjenka.

- Ne, Betty, nemoj praviti gluposti! - viknu gospoda Zane. - Šta te briga da li ti kakav tuđinac vjeruje ili ne? Eb, reci joj neka ne ide.

No, pukovnik se samo nasmije i ničim ne pokuša zaustaviti djevojku. Uživao je u njezinom temperamentu.

- Zaustavite je! - izdere se Clarke.

- Betty, kamo ćeš? - Wetzel će sežući da uhvati uzde njezina konja. Ali je Betty bila hitra. Izbjegla je lovca i s podrugljivim smijehom okrenula konja i potjerala ga na obalu.

- Betty, stani! - poviče Wetzel za njom. Nije se ni osvrnula; još samo čas i njezin će se vatreni mali mustang odbiti od plićaka i zaplivati.

- Stani! Betty, vrati se, ili pucam u konja - zaurla Wetzel, ovaj put je u njegovom glasu bilo nekakve smrtonosne odlučnosti. Napeo je kokot i podigao dugu pušku.

Betty ga je čula, pa je navrat-nanos okrenula mustanga. Pogledala je u njega iznenađenim i zaprepaštenim pogledom jer je znala da s Wetzelom nema šale.

- Sto mu gromova! - zapanji se i pukovnik, u čudu gledajući u lovčevo lice koje je sad bilo blijedo i mrgodno.

Stigavši na obalu, Betty će prijekorno:

- Šta ti je, Lew, valjda ne bi zbilja pucao u Ognjenka?

Svi su šutjeli, napeto su iščekivali lovčev odgovor. Osjećali su prisustvo one čudnovate sile što navješćuje neobična zbivanja. Pukovnik i Jonathan znali su odmah, čim su pogledali u Wetzela, da se sprema nešto neobično. Lice mu postalo sivo i hladno, usne je čvrsto stisnuo, oči raširio, u njima se caklio nekakav čudan sjaj.

- Kamo si krenula s konjem? - upita Wetzel.

- Htjela sam do one točke gdje je voda plitka - odvrati Betty.

- To sam i sam shvatio. Dobro, Betty, znaj da se u onom žbunju, tamo gdje si se ti zaputila, kriju Indijanci i čekaju te.

S tim riječima Wetzel prebaci pušku na rame i hitrim se korakom udalji.

- Oh, pa nije valjda! - uzvikne Betty. - Oh, što sam glupa!

- Povucimo se od obale, svi! - naloži pukovnik. Clarke priđe pukovniku i kročeći uz njega reče mu:

- Pukovniče, primijetio sam da Wetzel nekako naročito motri otok, bilo je to upadljivo s obzirom na opće veselje, pa sam i ja stao motriti. Opazio sam nekakvu crnu priliku kako je promakla za jedan žbun. Prišao sam Wetzelu i rekao mu, a on mi odvrati da su na otoku Indijanci.

- Pakla mu, ne znam šta da mislim - namršti se pukovnik. Najprije mi Wetzel iznosi neke svoje sumnje, pa se pojavljuje Miller i izaziva Betty da pokuša onakvu ludost, a onda otkrijemo da su tamo Indijanci! Sve to može biti slučajno, ali u svakom slučaju crno se piše.

Uto im priđe Miller.

- Pukovniče - reče on - ne mislite li da se Wetzel prevario? Ja sam jutros došao s one strane i nisam vidio nigdje traga Indijancima. Mislim da je Wetzel izazvao nepotrebnu uzbunu.

- To što ste vi došli s one strane rijeke ne znači da tamo nema Indijanaca - oštro odvrati pukovnik. - Zar možda sumnjate u Wetzelov sud?

- Ja sam vidio Indijanca! - uzvikne Clarke i stane pred Millera gledajući ga uspaljenim očima. - Ako tvrdite da nije tako, onda lažete!

Štaviše, ja pretpostavljam da vi znate mnogo više o cijeloj ovoj stvari. Motrio sam vas. Vidio sam da ste nemirni i da od vremena do vremena gledate na rijeku. Možda bi bilo bolje da objasnite pukovniku zašto ste nagovarali njegovu sestru da pokuša prijeći rijeku.

Miller zareži i iskesi zube, više nalik tigru nego ljudskom biću, pa skoči na Clarkea. Lice mu pocrnjelo zlobnom mržnjom, segnuo je rukom i isukao nekakvu ubilačku nožinu. Djeca kriknuše i žene vrisnuše uplašeno. Izvanrednom hitrinom izvježbanog boksača Alfred skoči u stranu i ispruži desnu ruku. Pesnica mu teškim udarcem zgodi Millera u glavu, obori ga, nož u luku odleti nekamo na tlo.

Sve se zbilo takvom brzinom da su svi stajali kao uzeti. Useljenici su nepomično gledali kako se Miller polako priđiže.

- Dajte mi nož! - muklo je kriknuo. Nož je bio pao kraj nogu bojnika McCouocha. On ga je brzo poklopio stopalom.

- Odmah ćemo ovo raščistiti - zapovjednički će pukovnik. - Clarke, teškom ste se optužbom nabacili. Imate li ju čime potkrijepiti?

Clarke je mirno stajao, podignute glave, bio je veoma blijed, ali su mu oči bile nalik plavkastu čeliku.

- Mislim da imam - reče. - Millera znam još iz Fort Pitta, lažov je i pijanica. Prijateljevao je s Indijancima i Britancima. Ono što je tamo radio sigurno je nastavio i ovdje. Sam Wetzel mi je rekao neka pripazim na njega. Nagovarao je Betty da prijeđe rijeku, a i ja i Wetzel vidjeli smo Indijance na otoku.

- Pukovniče, sve je to laž - muklo će Miller. - Pokušava me objediti. Mrzi me jer vaša sestra ...

- Huljo! - vikne Clarke i zamahne na Millera. Pukovnik na vrijeme zgrabi ruku raabješnjela mladića.

- Dajte nam noževe, bilo kakvo oružje - sopćući će Clarke.

- Da, najbolje da se odmah obračunamo - dometne Miller!

- Satnice Boggs, odvedi Clarkea u karaulu. Ne smije ti ni maknuti odanle, makar ga morao zatvoriti - naredi pukovnik. - Milleru, što se vas tiče, ne mogu vas osuditi bez dokaza. Kad bih zasigurno znao da su na otoku Indijanci i da ste znali da su tamo, ostali biste bez glave i ne

beknuvši. No, ovako, smatrat ću cijelu stvar sumnjivom i dat ću vam dvadeset i četiri sata vremena da napustite utvrdu.

Useljenici se razidu i pođu svojim kućama. Svi su odobravali Clarkeu. Miller je svima postao antipatičan. Njegova sklonost piću, arogantno i drsko držanje postepeno su razorili simpatije koje je stvorio u prvo vrijeme svoga boravka u Fort Henryju. Clarke je naprotiv svojom dobrodušnošću i spremnošću da svakom pomogne, svojom ljubavlju prema djeci i smjelim istupima pridobio opće simpatije i poštovanje.

- Jonathane, ovo mi se čini Girtyjevim maslom. Volio bih znati točno šta se zbiva - reče pukovnik kada se s braćom, Betty i Mveerah vratio u kuću. - Zamisli! Ne možemo se čak ni jedno popodne mirno zabavljati! Moram se naći s Lewisom. Ne mogu se uzdati u Clarkeov sud jer je on očito ogorčen na Millera. Strašno bi bilo da su se potukli. Ta su se dvojica već ranije zakvačila, a sve mi se čini da ovime nije završena njihova svađa.

- Nađu li se opet... ali, kako ćeš ih držati daleko jednog od drugog? - reče Silas. - Ukoliko Miller ne ubije Clarkea prije nego napusti utvrdu, sigurno će se skrivati u blizini, u šumi, i čekati priliku da ga ustrijeli.

- Neće dok je Wetzel ovdje - odvrati pukovnik. - Betty, vidiš li što je tvoje... - on započne, okrećući se sestri, ali zastane opazivši njezino blijedo i očajno lice, te ne završi misao.

- Ne jadi se, Betts, nisi ti kriva - uze Isaac tješiti sestru, nježno grleći njezinu uzdrhtalu priliku. - Ja vjerujem da Clarke ne griješi kad tvrdi da je Miller znao za Indijance na otoku. Meni se čini da je sve to smišljeno da bi se tebe odvelo. Ne strahuj za Alfreda. On je u stanju da se sam čuva, to nam je dosad pokazao sasvim lijepo i jasno.

Sat kasnije, Clarke je upravo bio večerao, pa je zapalio svoju lulu i sjeo kraj prozora. Bijes mu se ponešto stišao, pa je sad kritički razmišljao o svom postupku. Nisko je spao, da se potuče s čovjekom koji nije puno bolji od drumskog razbojnika. Ipak, s nekakvim se mrkim zadovoljstvom sjeti udarca kojim ga je srušio. Sjetio se i kako je zatražio nož, pa da se njih dvojica potuku na život i smrt. Najbolje bi bilo da se tamo, na licu mjesta, okončala i riješila kavga među njima

dvojom. Jer, zna on Millerovu opaku čud, zna da je Miller ubio već više bijelih ljudi i da taj neće prezati ni od kakvih sredstava. Pa, pomisli, vrlo važno! On se zbog toga neće nervirati. Ovako ili onako, nije ga puno briga. Doma nema, a bez ljubljene žene ne može ga ni stvoriti. Napokon, on je samo vojnik najamnik, zavisi od milosti sudbine, tjerat će svojim putem, pa kud puklo da puklo.

Misli mu prekine tihi korak na stepenicama za kojim se začu kucanje na vratima.

- Izvolite - on viknu.

Vrata se otvoriše, u sobu ude Wetzel. Lovac uze jednu stolicu, prinese ju k prozoru, sjedne i prebaci pušku preko koljena.

- Došao sam ti nešto reći.

- Spreman sam i da slušam i da govorim, samo reci - odvrati Alfred.

- U prvom redu, Miller je i te kako zaslužio onaj tvoj udarac. Ne bio ja tko sam, ako se on i Girty nisu dogovorili da onim trikom namame Betty u klopku. No, zasad mu ništa ne možemo dokazati. Ja sam uvjeren da je znao za crvenokošce. Šta možeš, na temelju samo mojih zaključaka ne mogu ubiti jednog bijelca. Moram to pouzdano utvrditi. A tebi kažem da se dobro čuvaš najgoreg gada na rijeci.

- Toga sam svjestan - odgovori Alfred. - Znam ga još iz Fort Pitta. Što bi ti htio da poduzmem?

- Izbjegavaj ga dok ne ode.

- Pa nisam kukavica!

- Ne, to nije kukavičluk. On će te ustrijeliti iz potaje, skriven iza kakvog stabla ili brvnare.

- Mnogo ti hvala na prijateljskom savjetu, ali neka mi glava i bude u torbi, ipak se neću zatvarati u sobu. - Alfred se pomalo čudio lovčevoj revnosti.

- Ti voliš Betty, je li tako?

Wetzel je uputio pitanje na svoj način neposredno, i ono je zaprepastilo Alfreda. Nije se mogao ljutiti, a nije znao šta će odgovoriti. Lovac nastavi:

- Ne moraš mi odgovoriti, jer to i sam znam. A znam da i ona tebe voli. Eto, zato tražim da se čuvaš Millera.

- Čovječe, poludio si! - gorko se nasmije Alfred. - Mari ona za mene kao za lanjski snijeg.

- Mladiću, tu griješiš. Prelako planeš, a takva je i Betty. Oboje se volite i zbog toga ste nesretni. Naravno, ti ne poznaješ Betty, a ona tebe krivo procjenjuje.

- Wetzle, pobogu, ako ti je što poznato, reci mi! Da li ju volim? Nema te riječi kojom bih ti mogao odgovoriti! Toliko ju volim da bih maločas poginuo u blaženstvu od Millerove ruke samo da padnem kraj njezinih nogu i umrem braneći ju. Tvoje me riječi uzbuđuju. Kakvo pravo imaš da mi tako što govoriš? Otkud znaš?

Lovac se prigne unaprijed i položi ruku Alfredu na rame. Njegovo je blijedo lice bilo ozareno onim uzvišenim svjetlom koje se javlja na čovjeku plemenitog duha u času kad odaje tajnu čuvanu cijelog života ili kad žrtvuje ono što mu je najdraže. Njegova su se široka prsa burno nadimala, dubok mu je glas zadrhta:

- Slušaj. Nisam čovjek od puno riječi, a inače je teško tako nešto reći. Betty te voli, znaj. Ja sam ju nosio na rukama kad je bila malena beba. Pravio sam joj igračke i igrao se s njom kad je bila djevojčica. Poznajem ju u dušu, do tančina. Nju mogu čitati kao što čitam s mahovine, s lišća i s luba u šumi. Cijeli sam ju život volio. Eto, zato znam da ona voli tebe. Ja to osjećam. Njezina je sreća meni jedina briga na ovom svijetu. I zato sam ti prijatelj.

U tišini što je pratila njegove riječi, lovac tiho ustade i izađe.

Betty se trgne iza sna. U hipu se rasanila. Kroz krošnju javora ispred prozora sipila je mjesečina i bacala fantastičme sjene na zid. Mirno ležeći, Betty je promatrala sjene nalik likovima iz bajki i pažljivo osluškivala. Šta ju je probudilo? Noć je bila tiha. Jedan je pijetao najavljivao skoru zoru. Sačekala je hoće li čuti Tigeov lavež ispod njezina prozora, ili Samov glas, ili tapkanje i bat konjskih kopita

u staji - bilo kakav znak koji je redovito prekidao njezin san u rane sate. Ali, nikakve buke, nikakva zvuka. Odjednom začu nekakav lagahan štropot u drugom uglu. Bio je to zvuk kamičaka što padaju, odskakuju i kotrljaju se po podu. Štropot se ponovi. Netko je bacao kamičke kroz prozor. Sišla je s kreveta, pritrčala prozoru i nagnula se van. Mjesec se spuštao iza humka, ali je Betty mogla jasno razaznati predmete. Spazila je nekakvu tamnu priliku gdje čuči kraj ograde.

- Tko je to? - upitala je pomalo uplašeno, ali još više radoznalo.

- Sšš, to sam ja, Miller - začula je prigušen odgovor.

Prilika se uspravila. Kad je zakoračila bliže njezinu prozoru, Betty prepozna tamno Millerovo lice. U ruci je stezao pušku, a preko ramena je prebacio zavežljaj.

- Odlazite, ili ću dozvati brata. Neću vas slušati - reče Betty i pokrenu se da napusti prozor.

- Sšš, ne tako glasno - brzo i muklo će Miller. - Bolje će vam biti da me poslušate. Odlazim preko granice, Girtyju. On će dovesti Indijance i Britance, spalit će naselje. Ako pođete sa mnom, spasit ću život vašoj braći. Ja sam pomogao Girtyju i on će mi učiniti tu uslugu. Nećete li poći sa mnom, zarobit će vas, pa ćete gledati kako vam svu rodbinu i prijatelje skalpiraju i pale na lomači. Brzo, odgovorite!

- Izdajnice, nikad! Nakazo! Radije ću gorjeti na lomači nego da makar samo korak napravim s vama! - uzvikne Betty.

- Onda upamtite da ste se zamjerali čovjeku spremnom na sve. Ukoliko izbjegnute masakru, na koljenima ćete me preklinjati. Naselje je osuđeno na propast. A sad, samo izvolite svom vatrenom draganu. Sad se ohladio. Ha-ha-ha!

Đavolski se smijući Miller preskoči ogradu i nestade u tami.

Prestravljena, užasnuta, Betty klone na pod. Jezom se stresla od paklenske zlobe u Millerovim riječima. Kako se mogla toliko prevariti u njemu? U dosluhu s Girtyjem! U srcu je divljak, renegat. Ponavljala je u sebi njegove riječi.

"Izvolite svom vatrenom draganu. Sad se ohladio", šapne Betty. "Šta je htio reći?"

Uto joj sinu: Miller je umorio Clarkea! Bolno se stresla, kao da joj se nož zario u slabine, a ukočeni joj udovi odmah živnuše. Pojuri u hodnik i zalupa na bratova vrata.

- Eb! Eb! Diži se! Brzo, zaboga! - kriknu. Začuje se prigušeni uzvik, brzi ženski glas, težak bat koraka. Vrata se otvore.

- Šta je, Betts, šta se desilo? - žustro ću pukovnik. Istog se časa otvore druga vrata na kraju hodnika i izađe Isaac.

- Eb, Betty, čujem neke glasove i vani i u kući. Šta se događa?

- Oh, Isaac, Eb! Dogodilo se nešto strašno! - bez daha viknu Betty.

- Stani, smiri se - mirno će pukovnik. Jednom je rukom zagrlio Betty i privukao ju u sobu. - Isaac, donesi puške. Hajde, Betty, vrijeme je dragocjeno. Reci mi, ali brzo i kratko.

- Probudila sam se jer sam čula kako mi kamenčići padaju u sobu. Otrčala sam k prozoru i spazila jednog čovjeka kraj ograde. Prišao je prozoru, prepoznala sam Millera. Rekao mi je da ide k Girtyju. Ako ću ja poći s njim, on će spasiti živote sve moje rodbine. Ako pak neću, svi će biti unakaženi, živi spaljeni, a mene će odvesti u ropstvo. Rekla sam mu da bih radije umrla nego što bih išla s njim. Onda mi je kazao kako smo svi osuđeni na propast, i da je moj vatreni dragan sada hladan. Nasmijao se jezivim smijehom od kojeg mi se koža naježila i otrčao put rijeke. Oh! On je ubio Clarkea!

- Pakla mu! Kakav zlikovac! - uzvikne pukovnik i stade se žurno oblačiti. - Betts, imala si pušku kod sebe, zašto ga nisi ubila? Oh, zašto nisam ozbiljnije uzeo Wetzela savjet?

- Valjalo je jučer pustiti Clarkea neka ga ubije - reče Isaac. - Sigurno je kao na dlanu da će ovamo dovesti Girtyja s cijelom bandom razularenih đavola. Što da radimo?

- Poslat ću za njim Wetzela i taj će mu brzo smrsiti konce - odvrati pukovnik.

- Molim vas... pođite... vidite... nađite... Clarkea...

- Da, Betty, odmah idem. No, ne kloni djevojko, budi spremna na sve. Lako moguće da je Miller doista ubio Alfreda, a još će i do gorega doći.

- I ja ću za tobom, Eb, samo da kažem Mveerah. Nasmrt je uplašena - reče Isaac.

- Dobro, samo požuri - odgovori pukovnik i zgrabi pušku. Ne gubeći više ni časka, on trkom izađe iz sobe, uz put kopčajući svoju lovačku košulju.

Prvi se prosvit zore stao uvlačiti kroz prozor. U njegovu hladnu sivilu kojim je najavljivao rađanje novog dana, nije bilo radosti. Šta li će sunce na ishodu donijeti? Možda će zracima svojim obasjati dugi red obojenih Indijanaca. A svjež povjetarac s rijeke možda će donijeti njihovu otegnutu bojnu vrisku.

Nije bilo čudno što su Noah i njegov brat, probuđeni glasom svoga oca, sad sjedili u svom krevetiću i ogledavali se uplašeno. Nije bilo čudno što je lice gospođe Zane izgubilo boju. Koliko je puta gledala kako joj muž grabi pušku i trkom odlazi van u susret pogibelji!

- Bessie - reče Betty - ako je Clarke mrtav, ja ga neću dugo nadživjeti. Svemu sam ja kriva.

- Glupost! Čula si Eba kad je rekao da su se Miller i Clarke već i ranije svađali. Mrzili su se još prije nego što su tebe vidjeli.

Neka se vrata zalupiše, brzi koraci zatabaše uza stepenice, u sobu banu Isaac. Smrtno blijeda Betty rukama je pritiskala grudi i gledala Isaaca očima u kojima je ležalo pitanje što ga njezina usta nisu mogla izustiti.

- Betty, Alfred je teško ranjen, ali glavno da je živ. Zasad ti više ne znam reći. Bessie, uzmi iglu, svileni konac, zavoje, sve što ti treba za duboku ranu od noža. Požuri!

Zgrčeno se Bettyno lice ozari kao da je kakvo toplo svjetlo palo na nju, usne joj se pomakoše, uz jecaj radosti ona otrči u svoju sobu.

Dva sata kasnije, dok je Annie doručkom služila Betty i Mveerah, pukovnik uđe u blagovaonicu. Njegovo se smrknuto lice malko razvedri.

- Čovjek se mora pomiriti sa svim što ga snađe - reče. -Betty, gadan je zločin počinjen. Kad sam ušao u Clarkeovu sobu, našao sam ga

gdje leži na krevetu, iz njega viri držak noža. Kako sada stvari stoje, sumnjam da ćemo ga izvući.

Blijedih usana Betty šapnu: - Mogu li ga posjetiti?

- Ako dođe do najgoreg, odvest ću te k njemu. No, sad ne bi valjalo da ideš, sigurno bi se uzrujao. Još uvijek ima nade.

- Jesu li se tukli, ili ga je Miller izbo u snu?

- Miller je ušao k njemu kroz prozor i izbo ga u mraku. Sreo sam Wetzela, pa sam mu rekao neka pođe Millerovim tragom i provjeri ima li istine u njegovoj prijetnji Girtyjem i Indijancima. Sam je maločas našao Tigea čvrsto svezana u jednom uglu kraj ograde iza staje. Sada je jasno kako se Miller uspio primaći kući neopažen. Znaš da mu nikad nije uspjelo sprijateljiti se s Tigeom. Jadan pas, tako je bio svezan da nije mogao ni maknuti ni zalajati. Oh, Miller je lukav kao Indijanac! Sve je on to unaprijed dobro smislio. Imao je on više strijela u svom tobolcu, ali mislim da je sad ispucao posljednju.

- Dosad mora da je odmakao, bit će siguran od gonjenja - reče Betty.

- Zasad, da - odvrati pukovnik. - Ali dok Jonathan i Wetzel žive, ne bih dao ni prebijenu paru za njegovu kožu. Čujem nečije glasove. Poslao sam po Jacka i bojnika.

Pukovnik širom otvori vrata. Nadolazili su Wetzel, bojničnik McCulloch, Jonathan i Silas. Svi su bili naoružani do zuba. Wetzel je bio opremljen za dug put. Noge je umotao dvostrukim uvijačima, uzeo je i naprtnjaču od jelenje kože.

- Bojniče, ti i Jonathan pazite na rijeku - reče pukovnik.

- Silas, ti pođi u izviđanje do ušća Žute rijeke. Moramo se spremati za opsadu. Mogla bi trajati dvadeset i četiri sata ili deset dana. U međuvremenu, ja ću pripremiti utvrdu za obranu. Lewis, ti si već dobio nalog. Imaš li što predložiti?

- Uzet ću psa. Uštedjet će mi vrijeme. Držat ću se Millerova traga, pa ću tako pronaći gdje je Girty sa svojim snagama. Cijelo sam vrijeme sumnjao da Miller radi za Girtyja, siguran sam da će me Millerov trag dovesti do Girtyja i njegovih crvenokožaca. Ako se vratim noću, oglasit

ću se kao buljina tri puta brzo, neka bojnici i Jack znaju da to ja prelazim rijeku.

- U redu, Lewis, nestrpljivo ćemo te čekati - prihvati pukovnik.

- Betty, odlazim, pa bih ti htio nešto reći - reče Wetzel djevojci koja se uto pojavila na vratima. - Isprati me do kraja staze.

- Zao mi je što moraš ići. Pazi Tigea, on je sav oduševljen - reče Betty hodajući kraj Wetzela, dok je pas otrčao naprijed.

- Betty, htio sam ti reći da se ne mičeš od kuće jer je onaj Miller tebi spremao zamku, a Indijanci su sad iskopali ratnu sjekiru. Nema jahanja, već sjedi kod kuće.

- Vjeruj mi da više nikad neću ponoviti onakvu glupost kakvu sam htjela učiniti jučer. Lekcija mi je koristila, i ja sam ponešto naučila. Oh, Lew, koliko sam ti zahvalna što si me spasio. Kad ćeš se vratiti?

- Možda se više nikad neću vratiti, Betty.

- Oh, ne govori tako. Znam da će sve te priče o Indijancima ostati puste priče, kao dosad, i ti ćeš se vratiti i sve će opet biti lijepo i dobro.

- Volio bih da ispadne kako ti kažeš, Betty, ali se nikad ne zna, nikad se ne zna.

- Ideš izvidjeti da li se Indijanci spremaju da opkole utvrdu?

- Da, upravo to. A ako putem naiđem na Millera, izručit ću mu Bettyu pozdrav.

Na ove riječi pune prijetnje Betty se strese. Davno jednom, u jednom času nestašluka, Betty je urezala svoje ime na lovčevoj pušci. Od toga dana Wetzel je svoje smrtonosno oružje nazivao njezinim imenom.

- Da ideš samo zato da mene osvetiš, ne bih te pustila. Ne boj se, onaj će zlikovac jednog dana ionako dobiti po zaslugi.

- Betty, teško će on meni izmaći, a izmakne li, čeka ga Jonathan. Jutros, kad smo pošli Millerovim tragom do rijeke, Jonathan je samo upro prstom na onu stranu i upitao: "Ja ili ti?", a ja sam odgovorio: "Ja". Time je sve riješeno.

- Hoće li Clarke preživjeti? - reče Betty izmijenjenim glasom. To joj je pitanje neprestano i iznad svega lebdjelo u mislima.

- Nadam se i želim. On je tvrd momak, a rana nije baš tako strašna. Izgubio je mnogo krvi, zato što je jako slab. Ako ozdravi, htjet će ti nešto reći.

- A šta to, Lew? - brzo upita Betty.

- Sinoć smo se on i ja nadugačko porazgovarali i...

- Nisi valjda išao k njemu i pripovjedao o meni? - prijekorno će Betty.

Bili su stigli na kraj staze. Wetzel stade i spusti kundak puške na tlo. Tige pogleda i zamahne repom.

- Da - progovori lovac - o tebi smo razgovarali.

- Oh, Lewis! Pa šta... šta si rekao? - izmuca Betty.

- Misliš da nisam smio govoriti o tebi?

- Ne vidim zašto bi morao. Dakako, ti si mi najbolji prijatelj, ali... nekako ne pristoji da govoriš o meni.

- Ovaj put se ne slažemo. Znao sam što on osjeća, pa sam mu rekao. Znao sam i što ti osjećaš, i to sam mu rekao. A znam što ja osjećam, pa sam mu i to rekao.

- Što ti osjećaš?! - šapne Betty.

- Jest, što ja osjećam. Na to imam neko pravo, je li tako, budući da je poradi tvoje sreće.

- Što ti osjećaš? - tiho ponovi Betty.

Sad je počela shvaćati da uopće nije poznavala ovog čovjeka. Pogledala je u njega. Oči su mu bile zamagljene nekakvom neizrecivom tugom,

- Oh, ne! Ne, ne! Lewis, reci da nije tako! - uzviknula je ojađeno. Odjednom joj je bremen postao pretežak. Stala je kršiti svoje malene ruke. Bratov ljubazan savjet, Bessiene opomene i riječi bake Watkins stušitiše se na nju. Sad je shvatila da su znali šta govore - Wetzel nju voli. Iznenada joj se zastor ispred očiju razgrnuo, spazila je pravu

prirodu ovog čovjeka koji stoji pred njom. Sve se sad hrpimice stiskalo u njezinu duhu - sjećala se one tisuću i jedine sitnice što ih je za nju učinio, kako ju je učio jednostavnostima života, koliko je bio pažljiv, vjeran, kako je oprezno bdio nad njom -sve su to bili dugovi koje ona neće nikad platiti. Jer, što sad može dati ovom čovjeku kome duguje i više od života? Ništa. Prekasno je. Svojom ljubavlju mogla ga je obratiti, mogla je okončati njegova samotnička lutanja, mogla je od njega stvoriti dobra i sretna čovjeka.

- Da, Betty, došao je čas da ti to kažem: oduvijek te volim - reče on tiho.

Pokrila je lice rukama i zajecala. Wetzela ju prigrlila i privuče k sebi, crna joj je glava počivala na njegovu ramenu. Tako su čas stajali.

- Nemoj plakati, mala moja - reče joj nježno. - Nemoj tugovati zbog mene. Moja je ljubav prema tebi bila jedino dobro u meni. Bio sam sretan što te mogu voljeti. Na mene ne smisli. Vidim tebe i Alfreda u sretnom domu, okružene radosnom djecom. Bit će tu i jedan odvažan dječak koji će dobiti ime po meni, a kad ja budem dolazio, ako budem živ, pripovijedat ću mu priče, učiti ću ga tajnama šume, gađanju i svemu što dobro poznajem.

- Oh, jadna li sam i bijedna! Zar sam mogla biti toliko... toliko slijepa. Još sam i izazivala... a moglo je... moglo je biti... oh, sad je prekasno - grcala je Betty.

- Da, znam, i tako je bolje. Ovaj čovjek što ga voliš pravi je muškarac. Obrazovan je i dobro odgojen. U mene ničega nema osim snage i hitra oka. A to će služiti tebi i Alfredu kad god budete u opasnosti. Sad idem. Ostani tu dok me ne izgubiš iz vida.

- Poljubi me za rastanak - šapne Betty.

Lovac prigne glavu i poljubi ju u čelo. Zatim se okrene i brzim korakom pođe uza strminu prema zapadu. Kad je stigao do lovorova žbunja na samoj ivici šume osvrnuo se. Spazio je vitku, sivu priliku što je nepomično stajala na uskoj stazi. Mahnuo je rukom, pa se okrenuo i uronio u šumu. I pas se osvrnuo, podigao glavu, noćnom tišinom odjeknu njegovo dugo, žalostivo zavijanje. Zatim i on nestade.

Milju zapadno od naselja, Wetzel izađe iz šume i stade silaziti strmom padinom prema rijeci. Stigavši k vodi, uzeo se spremati za prelaz na suprotnu obalu. Skinuo je sa sebe odjeću, prostro ju na tlo, u sredini položio ranac, pa je sve to čvrsto svezao u malen zavežljaj koji je zakačio za pušku. Potom, stežući pušku iznad samog kokota, zagacao je u vodu do pojasa, pa je vješto bućnuo na leda dižući pušku i naslanjajući ju kundakom na prsa. Desna mu je ruka bila slobodna. Snažnim leđnim zamasa brzo je preplivao rijeku koja je na tom mjestu bila uska i duboka. Malo kasnije je u suhoj odjeći nastavio put.

Nalazio se sada dvije milje niže od otoka gdje su se jučer skrivali Indijanci i gdje je jutros Miller prešao rijeku. Miller svakako očekuje da će ga goniti, pa će se koristiti svim svojim lukavstvom i poznavanjem šume da zavara gonitelje ili ih navede u kakvu smrtnu zamku. On se svakako pridružio Indijancima koji su po svoj prilici čekali baš na njega, ili na kakav njegov signal, te će se njima koristiti da postavi zasjedu na putu.

Wetzel odluči da se udalji od rijeke daleko prema zapadu i da tamo negdje nade Millerov trag. Time je puno riskirao jer se moglo dogoditi da više ne nabaše na špijunove tragove. No, nije gubio ni trena. Odabrao pravac je. Najvećom mogućom brzinom, što je kod njega značilo hodati samo tamo gdje je trk nemoguć, zaputio se prema sjeverozapadu. Ako nije pogriješio u ocjeni pravca kojim je Miller morao krenuti, trebao bi na njegov trag naići kojih desetak milja od Ohija. Međutim, tek što je prevalio otprilike milju šumom, kadli pas visoko podiže nos i stade režati. Wetzel uspori korak i uzme polagano i oprezno napredovati, vireći i zirkajući niz zelene šumske staze. Nešto dalje Tige opet zareza i stade njušiti po tlu. Našao je nekakav trag. Ispitujući tlo, Wetzel otkri tragove mokasina. Dva su Indijanca jutros prošla ovuda. Zaputili su se k sjeverozapadu, ravno prema logoru Wingenunda, Wetzel je cijeli dan pratio taj trag i na sat pred sumrak začu prasak puške. Čas kasnije iz gustiša Wetzelu zdesna s bukom i praskom izbije srna, preskoči jedan potočić i nestane.

Jedno je stablo guste krošnje bilo olujom iščupano i prebačeno preko potoka. Wetzel upuza među njegovo granje, pas pode za njim i legnu kraj njega. Prije nego će pasti mrak Wetzel zapazi da se bistra

voda potoka zamutila; znači negdje uz potok Indijanci su zagazili u vodu. Vjerojatno su ubili kakvog jelena i sada sebi spremaju večeru.

Sati su odmicali. Sumrak se pretoči u noć. Zvijezde se stadoše paliti jedna za drugom, zatim za šumovitim brežuljkom na zapadu izbije mjesečev srp. Lovac je cijelo vrijeme nepomično ležao. Oko pola noći on nešto šapnu psu, ispuza iz svog zaklona i stane se nečujno šuljati uz potok. Daleko naprijed, u dubini šumske tame palucalo je žmirkavo svjetlo logorske vatre. Pola sata trebalo je Wetzelu da se primakne na stotinu jardi od te vatre. Potom se spusti četvoronoške i bočno stade za jedno drvo na vrhu glavice koja se isprijejala ispred onog logora.

S tog je uzvišenja Wetzel spazio čistinu okruženu borjem i jelama. Usred proplanka živo je gorjela vatra. Dva su Indijanca čvrsto spavala, umotana svojim gunjevima. Wetzel šakom pritisne psa neka miruje, odloži pušku, izvuče tomahavk i stade se polako, palac po palac, potrbuške primicati zaspalim crvenokošcima. Visoka je paprat podrhtavala putem kojim je lovac prolazio, ali ni najmanjeg šuma nije bilo, niti je grančica krenula niti je list šušnuo. Noćni je vjetar tiho uzdisao u krošnjama borova, s gorućih je klada dizao praskave varnice, crvenim je žarom jario žeravicu, nehajno brisao preko zaspalih Indijanaca, ali ih nije mogao upozoriti da se drugi vjetar, zvan Vjetar Smrti, nalazi tu blizu.

Minulo je četvrt sata. Sve se bliže, polagano ali pouzdano dovlačio lovac. Zadivljujućim strpljenjem i samosavlađivanjem primicao se taj hladnokrvni osvjetnik svojim žrtvama. Svaki bi drugi neprijatelj Indijanaca zaizvjesno opalio iz puške i nasrnuo nožem ili tomahavkom. Ali ne i Wetzel! Poput zmije puzao je sve bliže svom plijenu. Ispružio je jednu ruku predaše, naslonio se njom na tlo, isprva lagano, potom čvršće, pa kad se uvjerio da ima dobar oslonac privukao je tijelo naprijed za svu dužinu ruke. Najzad je njegova tamna prilika ustala i stala iznad besvjesnih Indijanaca, kao kakav izvršilac kobi. Na odsjaju plamena tomahavk bijesnu jednom, drugi put, a Indijanci bez glaska samo se grčevito stresoš i opružiše tijelo, iz prirodnoga sna uskočiše u vječit san smrti.

Wetzel požuri s proplanka, zanemarujući da po svom običaju Indijancima skine skalpove. Uočio je da su to bili Shawnee, a on je

očekivao da budu Delaware. Znao je da Millerovi crveni prijatelji pripadaju ovom drugom plemenu. Prisustvo Shawneeja u takvoj blizini naselja potvrdi mu sumnju da se sprema zajednička akcija indijanskih plemena protiv bijelaca. Ne bi se iznenadio da šuma njima vrvi. Ostatak je noći proveo tijesno priljubljen uz jedno deblo s psom koji se bio skvrčio uz njega.

Ujutro je Wetzel naletio na trag jednog bijelca i šest Indijanaca. Tim je tragom išao cijelog dana i polovinu noći, pa je zastao da otpočine. U podne sutrašnjeg dana spazio je stijenu s koje je Jonathan gledao mučenje pukovnika Crawforda. Sada je Wetzel izvršio svoj omiljeni manevar, zaobišao je logor u širokom krugu te mu se privukao sa suprotne strane.

S vrha strmine gledao je ravno u selo Delavvara. Dolina je vrvjela Indijancima zaposlenim poput dabrova; neki su se bavili oko oružja, neki su se bojili, drugi plesali ratni ples. Za leda mustanga bili su svezani zavežljaji. Na sve strane užurbanost i metež ratnih priprema. Ples i pjesma potrajaše do duboko u noć.

U praskozorje Wetzel je opet bio na svojoj promatračnici. Tek što se sunce diglo, odjekne duga vriska po kojoj je zaključio da to stiže nekakva važna družina. Pogodio je. Usred prodorne vriske i dernjave u Wingenundov logor ujaha Simon Girty na čelu vojske od stotinu ratnika Shawnee i dvije stotine Britanaca, takozvanih "rangera", iz Detroita. Opazivši britanske crvene uniforme i bajunete, Wetzel se lecne. Zajedno s Lulaševim i Wingenundovim ratnicima, na utvrdu će krenuti više od šest stotina ljudi! Lovac se stao tresti nemoćnim bijesom gledajući kako disciplinirano nastupaju rangeri i ponosno se drže indijanski ratnici. Miller je rekao istinu. Fort Henry osuđen je na propast.

"Tige, jedan od onih uobraženih purana neće ugledati Ohio" - reče on psu.

Žurno je skinuo s vrata kesu koju mu je Betty dala, iz nje istrese jednu kuglu i vrškom noža u mekano olovo duboko usiječe jedno W. Potom je kroz kuglu provrtio rupu, iz kese izvukao uzicu, provukao je kroz kuglu i zagrizao u olovo. Uzicu je privezao psu oko vrata i pokazujući mu prema zapadu reče: "Kući."

Pametna životinja savršeno ga je shvatila. Dužna je tu poruku odnijeti kući. Njezine bistre smeđe oči kao da su govorile: "Uzdaj se u mene." Pas zamahne repom, lizne lovčevu ruku, poskoči i nestane u šumi. Wetzelu bi odmah lakše pri srcu. Znao je da pas neće ni pod koju cijenu stati i da ima daleko više šansi i od njega samog da sretno stigne do utvrde.

Sad se okrenuo prema indijanskom logoru, oko mu se tmurno caklilo. S ovog mjesta neće se maknuti prije nego što svojim olovnim vjesnikom ne zgodi nečije srce. Ogledajući se unaokolo najzad odabere put kojim će se primaći logoru koliko mu treba da nekoga pogodi. Pomno je proučavao tlo, stabla, stijene, grmlje, travu - sve što mu je moglo pomoći da se ukloni oštrom pogledu indijanskih izviđača. Čim je odredio sebi pravac, krenuo je na opasan poduhvat. Stao se spuštati i sat kasnije našao se podno strmine. Ispružio se i pribio uz tlo, opet je stao puzati kao zmija. Put ga je vodio preko nekakve baruštine gdje je gusto izrasla trava i korov. Tu mu je bilo lakše iako je morao gmizati kroz blato, mulj i baru. S panjeva su mu se užurbano sklanjale žabe i kornjače što su se do maločas blaženo sunčale. Gušteri su žmirkali u njega. Jedan je barski kos pred njim prestrašeno prhnuo iz svoga gnijezda u travi i plačljivo cičući stao obljetati nad barom. Bijeg ptice zabrinu Wetzela. Upravo će takve sitnice privući pozornost indijanskog izvidnika. No, ponadao se da će u onom grozničavom ratnom uzbuđenju takve stvari izmaći pozornosti. Napokon je stigao na kraj baruštine. Pred njim se pružala njiva na čijem se drugom rubu nalazio lovorov žbun što ga je sebi odredio za cilj još s vrha strmine. Na njivi je kukuruz bio već otprilike pet stopa visok. Wetzeln se sretno provukao do kraja, iza lovorova žbuna je legao i nekoliko minuta ostao nepomičan. U trku što mu uskoro predstoji, kad će se zaletjeti u šumu, trebat će mu sva snaga pluća i nogu. Pogledao je udesno, da ocijeni daljinu do šume. Nema više od stotinu stopa. S te je strane siguran. Čim se jednom nađe u tmuni među onim stablima, neka ga goni cijela furda Delawara. Pregledao je pušku, provjerio barut, pomno namjestio kremen, potom tiho ustao.

Oštrim je okom zirnulo lijevo i desno i uhvatio svaki detalj u logoru. Nalazio se gotovo u samom selu. Kojih dvadesetak stopa od njegova skrovišta dizao se jedan šator. Mogao bi se kamenom nabaciti posred žena, ratnika i poglavica. Indijanci su se najvećim dijelom

nalazili usred logora. Britanci su se postrojili nešto dalje. I Indijanci i britanski vojnici naslonili su se na svoje puške i čekali. Odjednom se Wetzela prene, srce mu poskoči. Ispod jednog javora, oko stotinu i pedeset jardi od njega, četiri su čovjeka živo raspravljala. Jedan je bio Indijanac, Wetzela prepozna ponosnu, uspravnu priliku, mrko, tvrdo lice, dugu ratnu perjanicu. Ta se perjanica mogla naći samo na jednoj glavi - na glavi poglavice Winge-nunda, prve glavešine Delavvara. Kraj njega je stajao jedan britanski časnik, s epoletama i ešarpom. S njima su bili još renegat Simon Girty i izdajica Miller.

Lovac klekne. Znoj ga ćurkom oblije. Silni je lovac zadrhtao, ali od požudne revnosti. Zar se na dometu ovog nepogrešivog oružja ne nalazi sam Girty, bijeli divljak, smrtni otrov jadnim useljenicima? Zar tamo sasvim izložen ne stoji glavom užasni poglavica koji je njega, Wetzela, jednom izbičevao i izmučio, koji je Crawforda spalio živog? Časak se Wetzela sladio đavolskim zadovoljstvom. Nježno je pomilovao dugu cijev svoje puške. U tom je času više nego ikad uživao u svojoj moći - u moći da na daljini gdje su sada oni ljudi stajali zgodi i vjevericu zrnom u samo oko. Ali lovac se samo kratak časak naužio toga čuvstva. I predobro je znao što znače dragocjeno vrijeme i prilika.

Opet je ustao i zirnuo iz sjene lovorova lišća. Nato se prema njemu okrene tamno Millerovo lice. Cijelom lovčevom prilikom prođe drhtaj nalik onom kojim se tigar strese kad će skočiti. U ludoj radosti što se našao na puškomet od svog velikog neprijatelja Indijanca, zaboravio je čovjeka čijim je tragom išao dva dana. Zaboravio je Millera. Može ispaliti samo jedan metak - a Betty treba osvetiti. Zaškripao je zubima. Poglavica Delawara siguran je kao da se nalazi tisuću milja daleko. Uzalud se Wetzelu pružila prilika na koju je vrebao godinama, uzalud se pred njim ukazao cilj što mu umalo ne posta životnim. Lovac se nađe u strašnom iskušenju.

Podiže pušku blijedog lica, njegovo crno oko, što se osvetnički caklilo, klizne duž cijevi. Mušica na prednjem nišanu padne najprije na britanskog časnika, potom se ukrsti na širokim Girtyjevim grudima. Nevoljko se pomakne i potraži Wingenundovo srce gdje se na tren zadrži. Napokon počine na mrkom Millerovu licu.

»Za Betty«, promrsi lovac stisnutih zuba i pritisne otponac.

Za ljutim praskom oglasi se tisuću jeka. U času kad je pucanj proparao tišinu, Miller je nešto govorio i gestikulirao. Ruke mu mrtvo padoše, tren je stajao, glava mu polako klonu, tijelo mu se zanese, potom se sruši kao klada, licem udari u šljunak. Više se ni ne pomače. Bio je mrtav još prije nego je pao na tlo.

Grobni je muk popratio ovaj kobni kraj. Wingenund, Indijanac okrutan i nesmiljen, ali nikad nevjeran, samo pokaza na krvavu rupicu posred Millerova čela i svečano klimne glavom. Zaprepašteni su Indijanci stajali kao skamenjeni.

Čas kasnije, s užasnom se vriskom ratnici sruče prema njivi. Pretražiše lovorovo grmlje. No, pronadoše samo otiske mokasina na pijesku i pramen bijelog dima što se razilazio na ljetnom povjetarcu.

GLAVA 12

Život je Alfredu Clarku doslovce visio o koncu. Doduše, Millerov nož, premda je stvorio duboku i opasnu ranu, nije povrijedio nijedan životni organ, ali je Alfredovo stanje bilo kritično uslijed velikog gubitka krvi. Zapravo, ne bi doživio niti drugi dan da nije bilo njegove izvanredne vitalnosti. Kad je pukovnikova žena kojoj je bio povjeren delikatan zadatak da ga previja, uočila pravac kojim se nož zarinuo, samo je odmahнула glavom. Detaljnijim ispitivanjem rane utvrdila je, međutim, da je oštrica skliznula s jednog rebra i tako za dlaku promašila pluća. Ranu je isprala, sašila i previla i poduzela sve moguće mjere kako bi ranjenika spriječila da u bunilu strgne zavoj. Kad god se vraćala od mladića gospođa Zane je na vratima svoje kuće sretala Betty koja bi ju tu čekala. Za tih dana napetog iščekivanja djevojka je izgubila svoju prirodnu boju, na njezinu se blijedom licu očitavale posljedice besanih noći.

- Betty, da li bi otišla u utvrdu i sat-dva smijenila gospodu Martin? - reče jednog dana gospođa Zane po povratku kući. Vidjelo se da ju je svladao umor. - Obje smo strašno iscrpljene, a Nell Metzlar nije mogla doći, Clark je u nesvijesti, neće ni znati da si ti kraj njega.

Betty požuri do brvnare satnika Boggsa, kraj karaule gdje je ležao Alfred, te uzburkanog srca, sva strepeći usprkos odluci da se hrabro i odvažno drži, lako kucne na vrata.

- Ah, to si ti, Betty, baš mi je drago - reče malena žena koja joj otvori vrata. - Samo izvoli, uđi. Jadnik, sad spava, to mu je prvi pravi san. Četrdeset i osam sati mahnitao je u bunilu.

- Gospodo Martin, što trebam raditi? - šapne Betty.

- Samo bdjeti nad njim, draga moja, Ukoliko ti zatrebam pošalji nekog dječaka po mene. Vratit ću se čim budem mogla. Tjeraj od njega muhe i počešće mu ovlaži čelo. Ako se probudi i pokuša sjesti, što često čini, moraš ga držati. Ne brini, nije jači od mačeta. Počne li buncati pripovijedaj mu što god, tako ćeš ga umiriti. Idem sada, mila moja.

Premda je sjela kraj kreveta, Betty se nije usudila ni pogledati u Alfreda, no najzad, svladavši svoje uzbuđenje, svrnula je oči prema

krevetu. Alfred je ležao nauznak, usprkos toplom danu pokriven dekom. Svjetlo je s prozora padalo na njegovo lice koje je bilo smrtno blijedo, na njemu nigdje traga boji, čelo mu bilo nalik mramoru, crni podočnjaci iskočili, cijelo je lice odražavalo bol i patnju.

Ima trenutaka kada žena pretače svoju ljubav u materinske osjećaje. Najednom se taj muškarac učini Betty nalik bespomoćnom djetetu. Oko srca ju nešto stegne gledajući patnika uz nekakvo dotad neznano čuvstvo. Zaboravila je svoju ponositost, strah i razočaranje. Znala je samo jedno, da taj inače snažni čovjek leži pred vratima smrti jer nije mogao oprostiti uvredu njoj nanesenu. Sva je gorčina prošlosti othujala nekamo u nepovrat, na njezinu je mjestu bujala i nadimala se snažna, slatka i nadobudna plima oprosta. Od dodira njezine ruke na njegovu čelu, njezina ljubav buknu i oživi nalik ognju zapretanom i prigušenom što je neugašen tinjao i rasplamsao se s prvim povjetarcem.

Jedan je sat minuo. Dotle se Betty oslobodila, mjesecima već nije se osjećala toliko radosnom. Bolesnik je i dalje ležao u mirnom i dubokom snu. Ženski radoznalo Betty se ogleda po sobi. Iznad grubog kamina visjela je sablja, kraj nje dva pištolja i dvije slike koje najviše privukoše njezinu pažnju. Bila su to dva portreta, na jednom žena umiljata lica u kojoj je Betty po sličnosti odmah prepoznala njegovu majku. Oči su joj nježno počinule na tom licu toliko nalik onom što je ležalo na jastuku. Na drugom je bila lijepa djevojka, crnih, privlačnih očiju što su izazovno gledale Betty. Je li mu to sestra - ili netko drugi? Osjeti nesuzdržljiv žalac ljubomore, bilo joj je krivo što svoje lice uspoređuje s onim na slici. Odvrtila je pogled od portreta, ali je produžila razgledati sobu. Na vratima je visio šešir široka oboda s orlovim perom zataknutim za vrpcu. Na podu u uglu ležale su jahaće čizme, sedlo i uzde. Stol je bio pokriven indijanskim lulama, duhan-kesama, mamuzama, rupcima i drugim drangulijama.

Iznenada Betty osjeti da je netko motri. Bojažljivo se okrene prema krevetu i uplaši se spazivši napet pogled onih čeličnoplavih očiju. Umalo ne padne sa stolice, no odmah se sjeti da je Alfred već danima u bunilu i da ju po svoj prilici neće prepoznati.

- Majko, jesi li ti? - upita mladić tihim i nemoćnim glasom. Betty se sjeti savjeta gospode Martin kako će umiriti ranjenika.

- Jest, ja sam - ona odgovori.
- Mislio sam da si bolesna.
- Bila sam, sad mi je bolje, ali si ti bolestan.
- Strašno me boli glava.
- Sad ću ti je ovlažiti.
- Koliko sam dugo kod kuće?

Ovlažila mu je i rashladila vrelo čelo. Gledajući ju u čudu on joj zgrabi ruke i zadrža ih uza se.

- Majko, mislio sam da si umrla. Mora biti da sam sanjao. Sad sam presretan. Reci mi, je li stigla kakva poruka za mene?

Betty odmahne glavom, glas joj je otkazao. Shvatila je da mladić ponovo proživljava prošlost kad je čeznuo za njezinim pismom koje bi mu ona od sveg srca napisala samo da je to znala.

- Nema poruke, a dugo je vremena prošlo.
- Bit će sutra - šapne Betty.

- Ah, majko, stalno mi isto ponavljaš. - Ranjenik je umorno mahnuo glavom. - Zar mi neće nikad odgovoriti? Nije ona takva da bi me ostavila u neizvjesnosti. To je najmilija i najvjernija djevojka na svijetu. Čim ozdravim, majko, vidjet ću da li me voli.

- Sigurna sam da te voli, ja to znam - nježno odvrati Betty.

- Lijepo je od tebe što mi to kažeš - nastavi Alfred. - Jednog dana dovest ću ti je, stvorit ćemo od nje kraljicu u našem starom domu. Odsad ću ti biti bolji sin, više neću bježati od kuće. Svojoj sam dragoj, staroj majci zadao dosta boli, ali sad je sve to prošlo. Vratio se zalutali sin. Poljubi me, majko.

Zamagljenih očiju Betty je gledala u ono izmučeno lice. I nesvjesno je milovala prstima plavu kosu što mu je pala na vlažno čelo. Zaboravila se u svojoj sućuti i nježnosti, pa se pri njegovim posljednjim riječima prigne i poljubi ga u usta.

- Ti nisi moja majka. Ona je mrtva. Tko si ti? - poviče on, divlje se trgne i pogleda ju užagrenim očima.

Betty ispusti lepezu i hitro ustane. Što je to učinila? Jedna je užasna pomisao bljesnula u njezinu duhu. Ako nije u bunilu, ako ju je prevario? Oh, gdje bi se sakrila, zašto se zemlja ne otvori pod njom? Oh, samo kad bi netko htio doći!

Na stepenicama odjeknuše koraci i Betty pritrča vratima. S velikim je olakšanjem ugledala gospodu Martin.

- Sad možeš kući, draga. Noćas će nas nekoliko bdjeti. Ubrzo će se njegova sudbina riješiti, ili će prebroditi krizu ili će umrijeti. Jadan mladić, daj Bože da ozdravi. Je li bio miran? Je li dozivao izvjesnu mladu damu? Ne brini, Betty, čuvat ću tajnu. A on neće doznati da si bila kraj njega, osim ako mu ti sama ne kažeš.

Tih je dana pukovnik imao pune ruke posla. Pripremajući se za napad Indijanaca, useljenici su jačali svoja skloništa i što bolje utvrđivali karaulu. Sve su iole vrijedne pokretnine smještene unutar palisade, izvan dohvata crvenokožaca koji sve uništavaju. Sva je stoka okupljena u utvrdi, u karauli su smještena mnoga kola sijena, žita i hrane.

Granica nije pamtila takve uzbudljive dane. Tekliči iz Fort Pitta, Short Creeka i drugih naselja potvrdiše glasine da se u svim mjestima duž Ohija pioniri pripremaju za rat. Toliki metež i uznemirenost pioniri nisu doživjeli još od početka revolucije. Dotad su stanovnici na samoj granici, kao na primjer oni u Fort Henrvju, malo strahovali od Britanaca. Dugo je vremena na zapadnoj granici vladao relativan mir, tek tu i tamo poremećen kakvim sporadičnim ubojstvom, pljačkom ili čak i pokoljem koji su izvršila razna indijanska plemena, nesumnjivo na poticaj Girtyja i Britanaca iz Detroita. Sada su kružile sve moguće glasine: Washington je poražen; stvoren je čvrst savez između Engleske i združenih indijanskih plemena sa zapada; Girty uživa sigurno zalede britanske moći i bogatstva. Od naselja do naselja putovale su ovakve i još alarmantnije vijesti.

Smrt pukovnika Crawforda užasno je prestravila cijeli kraj. Opća je turobnost zavladała granicom, ljudi su tihim, mrkim kletvama davali oduška svom osvetničkom bijesu. Crawford je bio istaknut i popularan čovjek, i vrlo djelotvoran vođa osim u svom posljednjem i fatalnom pohodu, njegovo je iznenadno stradanje shvaćeno gotovo nacionalnom

katastrofom. Njegov je gubitak najbolnije pogodio samoga Washingtona kojem je Crawford bio intiman i cijenjen prijatelj.

Pukovnik Zane držao je da su Britanci i Indijanci uzeli na oko Fort Henry. Posljednji glasnik iz Fort Pitta obavijestio ga je da se Millerov opis poklapa s opisom jedinoga od one deseterice koji su 1778. dezertirali iz Fort Pitta zajedno s izdajnicima Girtyjem, McKeejem i Elliottom. Pukovnik je bio zadovoljan što je najzad pouzdano utvrdio da je Miller bio Girtyjev i prema tome britanski agent. Kako je Girty sada dobro poznao sve slabe točke utvrde, broj branitelja i podobnosti za opsadu, pukovniku i njegovim ljudima ništa drugo nije preostalo doli da se sprema za junački otpor.

Jonathan i bojničar pazili su na rijeku. Wetzel je bio iščezao kao da ga je progutala zemlja. Neki su tvrdili da se više nikad neće vratiti, ali je pukovnik bio uvjeren da će Wetzel ipak ušetati u utvrdu, kako je to toliko puta učinio za posljednjih deset godina, i donijeti sva potrebna obavještenja o kretanju i namjerama Indijanaca. Međutim, dani su prolazili i ništa se novoga nije zbivalo. Kada su obavili sve pripreme, useljenici su čekali na pojavu neprijatelja. No, kako neprijatelja nije bilo njihov je strah postepeno iščezao i već su počeli pomišljati da je alarm bio lažan.

Za to se vrijeme Alfred Clarke oporavljao i vraćao snagu. Došao je i čas kad je bio u stanju napustiti krevet i sjesti kraj prozora. S radošću je ponovo gledao zelene šume i vijugavu rijeku, slatko mu je u ušima bruja pjev ptica, umirivao ga pospani zuj pčela u miomirisnoj kozjoj krvi ispod prozora. Tanka je bila nit koja ga je držala na životu, pa mu je sad život bio lijep. Prezrivim se osmjehom sam sebi rugao sjećajući se svoga omalovažavanja života. U stvari, nije ga volio, u svojim je turobnim trenucima često pomišljao da je život nevrijedan življenja. Odurne li misli! Našao se jednom nogom u grobu, ali se otrgao zagrljaju crnih valova rijeke smrti. Upravo mu je to trebalo da ocijeni radost življenja, ljepotu ljubavi i privlačnost života.

Odlučio je da za nj više nema lutanja, više nema bescilnosti. Ukoliko je točno ono što mu je Wetzel rekao, ukoliko doista ne voli uzalud, njegova je čaša sreće puna. Nalik dalekom i gotovo izgubljenom zvuku nekakav se dojam borio da se u njegovu duhu

konačno uobličiti, ali je bio suviše maglovit, nejasan, neodredljiv, Alfred se ničega nije sjećao jasno.

Jednog popodneva Alfreda posjetiše Isaac i njegova nevjesta Indijanka.

- Ne mogu ti iskazati koliko sam sretan što te opet vidim na nogama - živo će Isaac stižući ruku Alfredu. - Dragi moj, baš si za dlaku izbjegao. Gadno si se proveo.

Stidljiv, ali i rječit Mveerahin pozdrav s ničim se ne bi mogao usporediti po svojoj nježnosti. Pružila je Alfredu svoju malu šaku i rekla mu svojim kitnjastim jezikom:

- Mveerah je sretna zbog tebe i zbog drugih. Ti si snažan kao vjetar zapadnjak što nikad ne umire.

- Znaš - reče Isaac - Mveerah i ja odlazimo danas poslije podne, pa smo se došli oprostiti. Hoćemo odjahati niz rijeku petnaestak milja, pa tek onda ju prijeći da ne bismo naletjeli na kakvu indijansku družinu.

- Kako se tvojoj Mveerah dopalo naselje?

- Oh, fantastično se snašla. Betty i ona zaljubile su se jedna u drugu. Zabavno je slušati Betty kako se muči da kaže koju riječ na jeziku Wyandota i gledati zapanjenu Mveerah kad joj Betty daje lekcije kako treba držati tijelo.

- Vjerujem da je jako zabavno. Zar se ne vraćaš Wyandotima u nezgodan, opasan trenutak?

- To ni sam ne znam. No, uvjeren sam da je bolje da se vratim u Tarheov logor prije nego počne pucnjava. Zapravo, cilj mi je da tamo stignem prije Girtyja ili kakva njegova agenta.

- Pa, ako već moraš poći, neka ti je sa srećom, nadam se da ćemo se opet vidjeti.

- Siguran sam da neće dugo proći. I, stari moj - dometne Isaac uz vedar osmijeh - kad se ja i Mveerah vratimo u Fort Henry, želimo te naći posve sređena. Glavu gore i do viđenja.

Bile su izvršene već sve pripreme za odlazak Isaaca i Myeerah u njihov daleki indijanski dom. Ponijet će ih isti mustanzi ma kojima su došli u utvrdu. Pukovnik je Isaacu dao jednog svog tovarnog konja, koji će im nositi pokrivače, odjeću i hranu potrebnu da im olakša dugo jahanje preko divljine.

- Ići ćemo starom stazom sve do šumarka hikorija - govorio je Isaac pukovniku - potom ćemo skrenuti i poći na rijeku. Kad prijedemo Ohio ostatak ćemo prevaliti u dva dana.

- Vjerujem da će sve ići kako treba - reče pukovnik.

- Čak i ako sretnem Indijance, nemam se čega bojati jer uza se imam zaštitnika - dobaci Isaac privodeći Mveerahina konja do stepenica.

- Do viđenja, Mveerah. Sad je tvoj, ali ne zaboravi da je i nama drag - reče Betty grleći i ljubeći Indijanku.

- Moja sestra ne poznaje Mveerah. Bijeli će se Orao vratiti.

- Do viđenja, Betts, ne plači. Doći ću ja opet kući. A kad slijedeći put dođem, nadam se da ću sudjelovati u drugom sretnom događaju u kojem ćeš ti biti junakinja. Do viđenja, do viđenja.

Mustanzi stadoše kaskati niza stazu. Na zavoju se Isaac i Mveerah okrenuše; mahali su sve dok ih lišće nije sakrilo.

- Pa, tako to bude. Morali su poći. Zna se, volio bih da je Isaac ostao s nama. Hej! Šta je to, kog vraga? Pobogu! Pa to je Tige!

I zaista bio je to Bettyn pas. Dolazio je stazom s rijeke, hramao je mučno i žalosno. Prilazeći pukovniku pas zacvili i dopuzi do njegovih nogu. Bio je moker, sav oblijepljen čičcima, s njegove je lijepe crne dlake, Bettynu dragom ponosu, curila krv.

- Silas, Jonathan, hodite ovamo - viknu pukovnik. - Vratio se Tige bez Wetzela, jadan pas je gotovo raskomadano. Šta li ovo treba značiti?

- Indijanci - reče Jonathan koji je na pukovnikov poziv izašao iz kuće zajedno sa Silasom, gospodom Zane i Betty.

- Prevalio je dug put. Pogledaj mu noge. Ranjave su i natečene - nastavi Jonathan. - Bio je u blizini Wingenundova logora. Vidiš mu onu

crvenu prašinu na nogama? To je od crvene gline, ovdje je nigdje nema, ali je zato možeš naći miljama oko logora Delawara.

- Šta je to s Tigeom? - upita Betty.

- Gotov je. Nastrijeljen je, jadan pas. Kako li je samo došao dovle? - reče Silas.

- Oh, ne može biti! Dragi moj stari Tige! - usklikne Betty i klekne, te nježno položi Tigeovu glavu sebi u krilo. - A što je ovo? Eb, Jack, pogledajte! Ima neku uzicu oko vrata.

Uzbuđena Betty pokazala je tanku uzicu koju je gotovo posve skrivala gusta, kovrčava dlaka.

- Zaboga, Eb, gledaj! Pa to je uzica s kese koju je Wetzel dobio na Isaacovoj svadbi. To je poruka od Wetzela - reče Betty.

- Nebesa mu, čudna stvar! Da, tako je. Sjećam se te uzice. Skini mu je, Jack - reče pukovnik.

Jonathan presiječe uzicu i podiže ju, te svi opaziše olovnu kuglu. Pukovnik Zane ispita kuglu i ostalima pokaza gdje je na njoj nešto grubo urezano.

- Jedno W! Znači li to "Wetzel"? pitao se pukovnik.

- Ne, nego "war" - rat. Wetzel nas obavještava da su Indijanci zaratili, u to nema sumnje - reče Jonathan. - To nam poručuje jer zna da će nas napasti i jer dvoji da će se moći vratiti. A Tigea su nastrijelili dok se vraćao kući.

Jonathanove riječi skrenuše pažnju opet na psa kojeg su na čas zaboravili. Glava mu ispade iz Bettyna krila, tijelo mu se strese, on se pokuša dići na noge, ali ga je sva snaga ostavila; dopuzao je bliže Bettynim nogama, oči mu pogledaše pogledom koji je zračio gotovo ljudskom ljubavlju, potom se zaklopiše i on se smiri. Tige je bio mrtav.

- Gotovo je, Betty. Tige više neće skakati. Nikad ga nećemo zaboraviti jer nam je bio vjeran do kraja. Jonathane, reci bojniku što nam Wetzel javlja, te se vi obojica vratite svojim promatračnicama na rijeci. Silas, pošalji satnika Boggsa k meni.

Sat kasnije svi su useljenici bili obaviješteni i sad su stali čekati kad će odjeknuti zvono s vijećnice koji će ih pozvati na okup u utvrđi.

Te se večeri za pukovnikovim stolom jelo bez uobičajenih pošalica i ugodnog razgovora. Gospoda Zane bila je uznemirena i zabrinuta, Betty blijeda i mirna, čak je i pukovnik bio tmuran, a djeca, koja su osjećala pomanjkanje veselja za stolom, stiskala su se bliže majci.

Tama je polako padala, a s njom je nadolazilo nekakvo olakšanje bar za tu noć, jer se znalo da Indijanci rijetko napadaju naselja nakon što padne mrak. Satnik Boggs je došao i nešto se tiho dogovarao s pukovnikom.

- Ujutro odmah pođi u Shoort Creek po pojačanje. Poslat ću i bojnika, ali drugim putem. Nadam se da će mi se Wetzel javiti još noćas. Već je tko zna koliko puta izbio na ona vrata s obavješću koja je preduhitrila iznenadan napad. Osjećam da će i ovaj put doći.

- Šta je to? - reče Betty koja je sjedila ispred vrata.

- Ššš! - šapne pukovnik dižući prst.

Noć je bila topla i tiha. U savršenoj tišini koja je uslijedila za pukovnikovom opomenom prisutni čuše lupanje svoga srca. Zatim, s rijeke dopre krik buljine. Slab, ali jasan dopro im je do ušiju, uzbudi ih njegov melankoličan ton. U daljini, u pravcu otoka, odjeknu mu odgovor.

- Znao sam ja. Što sam vam rekao? Odmah ćemo doznati novosti - reče pukovnik.

Minute su prolazile. Djeca su spavala na prostrtoj medvjedini. Gospoda Zane i Betty čule su šta je pukovnik rekao, te su blijeda lica čekale, čekale su ni same ne znajući što.

Poznato, lagano tapkanje mokasina začu se sa staze, iz tame izroni jedna visoka prilika; prišla je, popela se uza stepenice, prešla prag.

- Wetzel! - uskliknuše pukovnik i satnik Boggs. Odista bio je to lovac. Zastrašujuća prilika! Lovačko ruho njegovo i uvijači bijahu mu mokri, voda je s njih curila, pod njim su se na podu širile barice; samo

su mu puška i rog s barutom bili suhi. Lice mu bijaše jezivo blijedo, osim na čelu gdje se crvenila rana od metka s koje je krv silazila niz obraz. Oči mu se caklile nekakvim neprirodnim sjajem. Tog je časa Wetzela bio pravo strašilo.

- Pukovniče, već bih odavna stigao da nisam naletio na neke Shawneeje koji su me svojski poganjali. Moram te izvijestiti da je Girty sa četiri stotine Indijanaca i dvije stotine Britanaca na putu za Fort Henry.

- Sto mu bogova! - usklikne pukovnik. Lovčeve su riječi potresle i njega, čovjeka čeličnih živaca.

U tihom je noćnom zraku odjeknulo zvono s vijećnice. Samo je jednom zazvonilo, ali se jekom oglasilo preko svih humaka, njegov se jedini mukao brenčaj činio pogrebnim. Ljudi koji su ga čuli gotovo su očekivali da se za njim zaori onaj jezoviti bojni zov, onaj vrisak što će mnogima navijestiti propast i smrt.

GLAVA 13

Jutro je u utvrđi zateklo sve useljenike, osim pukovnika Zanea koji je bio odlučio da s bratom Jonathanom i Crncem Samom brani svoju kuću. Dvaput mu je kuća gorjela, zapalili ju Indijanci. Zato je pukovnik odlučio da zaštiti svoje vlasništvo i u isti mah s tog istaknutog položaja dobrano podupre obranu utvrde.

Tog istog jutra zarana je u utvrdu stigao satnik Sullivan s trojicom vojnika i zatražio da se pridruži braniteljima. Došli su rijekom, na pirozi krcatoj topovskom đuladi koju su prevozili iz Fort Pitta za Louisville. U odsustvu satnika Boggsa i bojnika McCollocha, koji su bili krenuli po pojačanja, pukovnik je postavio svoga brata Silasa za zapovjednika utvrde. U tom je svojstvu Silas primio satnika Sulliva-na koji mu je izložio kako su njih na pirozi napali Indijanci te su potražili sklonište u Fort Henriu. Dolazak ovog nenadanog pojačanja primljen je u utvrđi sa zadovoljstvom.

Sve u svemu, brojno je stanje u karauli bilo - četrdeset i dva branitelja, uključujući dječake i žene koje su bile u stanju baratati puškom. Kratke su pripreme završene, sad se čekalo na dolazak neprijatelja. Malo se govorilo. Djeca su sklonjena na sigurno mjesto, gdje ih neće stići zalutali metak. U strahu su se zbijala u grupi, dok su se žene blijedog ali odlučnog lica vrtjele po karauli, neke s košaricama hrane, druge s vedrima vode, treće su spremale zavoje; muškarci su mrko virili iz puškarnica. Svi su iščekivali kad će odjeknuti indijanski bojni poklič.

Nisu dugo čekali. Pred podne iz šume na obali rijeke odjeknuo je dobroznani krik i odmah zatim pojaviše se Indijanci - stotine njih. Rijeka, čija je voda sad bila niska, odjednom sva oživi. Njezine su se mirne, glatke vode zatalasale, uzmutile, zapjenile. Ratnici jahači tjerali su konje niz obalu i u rijeku, dok su pješaci pravili improvizirane splavi na kojima su postavljali oružje i municiju te su prelazili plivajući, gurajući splavi, cijelim putem dižući paklensku vrisku. Neki su Indijanci plivali i za sobom vukli tovarne konje. Iza Indijanaca nastupi odred britanskih vojnika. Za nepun sat čitava je vojska stajala na obali nepune tri stotine jardi od utvrde. Nije im se žurilo da otpočnu napad.

Naročito Indijanci kao da su se sladili zatišjem pred oluju, šetkali se gore-dolje na dogled utvrde, ili su u grupama stajali i promatrali palisadu, pokazivali se u svojim jezivim ratnim bojama i braniteljima predočavali svu svoju strahovitu ratnu snagu. Upravo su likovali. Njihova su se orlova pera gordo talasala na povjetarcu. Tu i tamo odjeknuo bi zvonak i snažan otegnut i osebužno isprekidan ratni zov Shawneeja. Britanski vojnici bili su se okupili na jednoj strani, izvan dometa pušaka useljenika. Njihove su crvene uniforme i blještavi bajuneti bili novi većini ljudi u karauli.

- Hej, vi u utvrdi!

Bio je to snažan, samosvjestan glas čovjeka na vrancu.

- Šta je, Girty, šta bi htio? - odvrati Silas.

- Tražimo da se bezuvjetno predate.

- To nikad nećete dobiti.

- Dobro promislite. Valjda vam je jasno da smo toliko jaki da možemo za sat posla zauzeti utvrdu.

- To tek treba vidjeti - dovikne netko kroz puškarnicu.

Prošao je pun sat. Vojnici i Indijanci besposličili su na travi ili su se muvali amo-tamo na zaravni iznad rijeke. Od vremena do vremena zrak bi proparao izazovan krik Indijanaca, užasan u svom nagovještaju. Kad je sat minuo, iz gomile Indijanaca izdvojiše se tri čovjeka na konju i pođoše naprijed. Jedan je bio u ruhu od jelenje kože, drugi u uniformi britanskog oficira, treći je bio indijanski poglavica. Njegova moćna pojava bila je gola do pojasa.

- Hoćete li se predati? - odjeknuo je opor i arogantan glas otpadnika.

- Nikad! Vratite se vašim ženama! - izdere se Sullivan.

- Ja sam satnik Pratt, oficir Kraljičinih rangera. Ako se predate, pružit ću vam svu zaštitu koju garantira kralj George - dovikne oficir.

- Do đavola i ti i kralj George! Vrati se svom trgovcu skalpovima, Hamiltonu i reci mu da nas cijela britanska armija neće prisiliti na predaju - zagrmi Hugh Bennet.

- Ako se ne predate, napast ćemo i zapaliti utvrdu. Muškarci će biti pobijeni, a žene predane na milost i nemilost Indijancima - reče Girty.

- Živa nećete uhvatiti ni jednog muškarca, ženu ili dijete - vikne Silas. - Pamtimo što je bilo s Crawfordom, izdajico bijela, ne damo se mučiti. Samo priđi sa svojim crvenim dolamicama i crvenim đavolima. Mi te čekamo.

- Znajte da smo uhvatili i ubili glasnika kojega ste poslali po pomoć, sva vam je nada uzaludna. Sudbina vam je zapečaćena.

- Hajde reci kako je izgledao taj naš glasnik? - dovikne Sullivan.

- Mlad, snažan i spretan momak.

- E, lažeš, baš je bio star i sijed - otpovrne Sullivan.

U času kad su se oficiri i otpadnik okrenuli svom indijanskom kompanjonu, valjda da se s njim dogovore, iz jedne puškarnice na karauli izbije pramen bijela dima. Uslijedio mu je oštar prasak puške. Indijanski poglavica grčevito se uhvati za prsa, pade konju na vrat, uzalud se pokušava održati na njemu, te sklizne na tlo. Opet se pridiže, potom se prevrnu na leđa i umiri. Ni na dvjesto jardi nije čovjek bio siguran od ubitačne Wetzelve puške. Crvena Lisica, najistaknutiji ratni poglavica Shawneeja, ležao je mrtav u prašini, skolila ga osvetnička lovčeva ruka. Tipično je za Wetzela bilo da puca baš na indijanskog poglavicu, jer je mogao isto tako ubiti Britanca ili otpadnika. Ova dvojica pobjegoše, ostavljajući poglavičino tijelo gdje je palo, dok je njegov konj prestravljen njišteći zajezdio u šumu. Za pucnjem se zaorio Wetzegov vrisak, na što Indijanci kao da pomahnitaše i jurnuše na utvrdu pucajući i vrišteći kao demoni.

U oblaku dima što je začas zastro prizor, Indijanci razviše svoje redove i opkoliše utvrdu. Jedna je povelika grupa u strašnom naletu napala kapiju utvrde. Mahnito navališe po njoj svojim tomahavcima i jednim deblom što im je služilo kao "ovan". Ali je čvrsta kapija odolijevala njihovom napadu, a žestoka paljba iz puškarnica ubrzo ih prisili da se povuku i zaklone iza stabala i stijena. Odatle su osuli neprekidnom paljbom. Vojnici su pak nasrnuli na palisadu, izrugujući se malenom francuskom topu koji je bio postavljen na karauli. Držali

su da je top lažan, jer su čuli kako se posada utvrde za vrijeme opsade 1777. poslužila trikom s drvenim topom. Sullivan, koji je rukovao topom, nije se žurio da im dokaže zabludu. Pričekao je, i kad su se vojnici zgomilali i još jednom nagrnuti da provale u utvrdu, on ispali svog "buldoga" koji unese stravu i propast među redove Britanaca.

- Natrag! Natrag! - vriskao je satnik Pratt. - Bogamu, nije to drvo, nego pravi top!

Nakon ovoga se opsjedatelji povukoše da predahnu. Ljudi iz utvrde opaze gdje Indijanci nose topovsku koju što su ju našli u Sullivanovoj pirozi. Radovali su se jednostavnoj ideji koja im je pala na pamet. Našli su jedno hrastovo deblo promjera otprilike jedne stope, presjekli ga popola, izdubili one polovine svojim tomahavcima, pa ih opet sastavili i učvrstili lancima i šipkama koje su našli u Reihartovoj kovačnici. Improvizirani top privukoše bliže utvrdi, postaviše ga na dva panja i na nj natovariše kamenje. Zatim mu u cijev sasuše podosta baruta i tanadi. Vojnici se, iako su bili zainteresirani ovim pothvatom, odmakoše na sigurnu udaljenost, dok su se mnogi Indijanci nabili u neposrednoj blizini novog oružja. Planula je baklja, sunuo crveni plamen - bum! Zemlja se potresla od užasne eksplozije, a kad se dim razišao na tlu su se valjale mnoge gole prilike Indijanaca. Od drvenog topa nigdje ni traga. I sami su lanci izazvali pravi pokolj među Indijancima koji su tamo stajali. Tada Indijanci ponovo krenuše na svoj način. Sakriše se u visokoj travi, u napuštenim brvnarama, iza stabala i u krošnjama. Nigdje se nije mogao vidjeti niti jedan Indijanac, ali je kiša metaka neprestance zasipala utvrdu. Iza svakog grma i stabla izbijalo je pramenje bijelog dima i olovni su vjesnici smrti zviždali zrakom.

Nakon još jednog pokušaja da obore dio palisade, vojnici se povukoše. Njihove su crvene uniforme predstavljale odličnu metu izvršnim strijelcima useljenicima. Satnik Pratt ranjen je u kuk. Ne samo što ga je rana boljela, već se ljuto jedio zbog ovakve nenadane i žestoke obrane utvrde. Saveznici su ga bili uvjerali da će utvrda biti lak plijen odredu Njegova veličanstva. Trećinu je ljudstva dosad izgubio. Preostali su odbili da se bore protiv nevidljiva neprijatelja. Satnik Pratt je bio prisiljen da svojim vojnicima naredi povlačenje do obale gdje se stao nešto dogovarati s Girtyjem.

U karauli je bilo živo, ali nije bilo meteža. Grupica branitelja bila bi dostojna ma kakve elitne čete. Iza svake puškarnice na strani okrenutoj rijeci klečao je po jedan čovjek spreman da se bori do posljednjeg daha. Ti ljudi nisu pucali u prazno, kao što su to činili Indijanci, nego su čekali dok se ne ukaže spodoba crvenokošca, ili crvena uniforma, ili pramen bijelog dima; tek onda bi hitro uperili pušku, dobro nanišani i opalili. Kraj svakog muškarca stajala je po jedna junačna žena, lica blijedog poput krpe, ali koja je nijemo hladila vrelu puščanu cijev u vedru vode, sušila ju i pružala natrag strijelcu.

Silas je ranjen kod prve pucnjave. Metak se odnekud odbio i ranio ga u glavu. Sad ga je previjala pukovnikova žena čiji su vješti prsti već bili umorni od ispiranja i previjanja rana. U stravičnom metežu bitke, usred prodorne vriske crvenokožaca, mukle vike useljenika, tutnja topa, praska pušaka i zviždanja tanadi, usred te strahotne buke, zagušljivog dima, smrada baruta, jezivog prizora teško ranjenih i mrtvih, pukovnikova hrabra žena nije ni časka poklekla. Bila je i tu i tamo, zamatala rane, pomagala Lidiji i Betty da izliju kugle, hrabrila muškarce i svojim je držanjem i primjerom poticala i dizala duh ženama koje su prvi put doživljavale užase ovakve bitke, tipične za granicu.

Odjednom se Sullivan, koji se nalazio navrh karaule, sruči niz ljestve gotovo i ne dotičući ih. Krv mu je tekla niz golu mišicu i curila s prstiju.

- Zane, pogodili su Martina - reče muklo. - Isti je Indijanac i meni odbio prste. Meci dolaze s nekog povišeg mjesta. Pošalji jednog čovjeka gore neka izvidi gdje se taj prokleti Indijanac krije.

- Martina pogodili? Jadna njegova žena! Je li mrtav? - upita Silas.

- Još nije. Bennet će ga snijeti. Previjte mi ruku, da mogu držati pušku.

Wetzel je samo prelazio od jedne do druge puškarnice.

Njegov je stravični vrisak odjekivao iznad opće buke. Kao da je bio začaran, metak ga nije ni okrznuo. Silas mu prenese ono što je Sullivan rekao. Lovac se pope uz ljestve i pode na krov. Ubrzo opet siđe i potrči prema zapadnom krilu karaule. Kleknuo je iza jedne

puškarnice i uperio svoju dugu crnu pušku. Silas i Sullivan pritrčase mu i pogledaše u pravcu koje je pokazivalo oružje. Cijev je bila uperena prema gustoj krošnji jedne visoke topole na humku zapadno od utvrde. Čas kasnije iz lisnatih grana izbije pramen bijelog dima, a gotovo istodobno planu Wetzelova puška. Grane se na topoli zanjihase, stadoše pucati i praskati, jedno se mrko tijelo s njih sunovrati, pade na kamenitu padinu i otkotrlja nekamo dalje od pogleda. Zaori se lovčev užasan vrisak.

- Gospode! Ovaj je čovjek lud! - vikne Sullivan zureći u Wetzelovo demonski unakaženo lice.

- Ah, ne! To on samo tako! - odvrati Silas.

Toga časa se u otvoru na krovu ukaže široka Bennetova spodobna. Pošao je niz ljestve jednom rukom držeći nečije mrtvo opuštено tijelo. Stigavši dolje on položi tijelo na pod i kimnu gospodi Zane. Prisutni spaziše da je to Will Martin i da je još živ. No, bilo je očito da neće dugo. Lice mu je bilo olovnosivo, oči zacakljene. Žena mu Alice baci se kraj njega na koljena i nježno mu podiže glavu. Na licu koje je podigla prema gospodi Zane ležala je riječima neizreciva bol. Na njemu je bilo nekakvog nijemog preklinjanja, neke neizrecive molbe za utjehom i nadom. Žalostivo se gospoda Zane dala na posao. Ali, tu nije pomagala ni njezina vještina. Alfred Clarke, kojem je bilo naloženo da preuzme ispražnjeno mjesto navrh karaule, na tren je stao u nijemoj sućuti. Pogledao je rupicu na grudima iz koje je liptala krv jezivim mlazom, stresao se i pošao dalje. Betty je pogledala sa svoga posla, zatim je s bolom, gotovo nesvjesna okrenula glavu. Usne joj se bez riječi pomakle, kao u molitvi.

Alice pustiše nasamu kraj umirućeg muža. Nježno mu je pridržavala glavu na svojim grudima, naslanjala obraz na njegov i ljubila mu hladne, ukočene usne. U već gluho uho šaptala mu i tepala. On ju je prepoznao, jer ju je nemoćno pokušao zagrliti oko vrata. Osmijeh mu ozari lice. Zatim ga zgrabi smrt. Raširenih, divlje razrogačenih očiju, čvrsto pritišćući sljepoočice dlanovima, Alice polako ustade.

- Oh, Bože! Oh, Bože! - ona krikne.

Molba joj bi uslišana. Za jednog kratkog zastoja začuje se smrtonosan zvižduk taneta koje je prozujalo kroz jednu puškarnicu, zatim mukli udar kad se olovo zariva u meso. Bez glasa Alice padne preko grudi svoga muža. Silas ju nađe mrtvu kako rukama divlje steže muževno tijelo. Prebacio je preko njih jednu deku i umorno nastavio obilazak utvrde.

Opsjedateljima je jako smetala neprekidna paljba iz pukovnikove kuće. Indijancima je bilo vrlo teško, a Britancima nemoguće da se toj kući primaknu dovoljno blizu kako bi mogli pripucati. Kuća je bila u prednosti jer je ležala na uzvišici. U kući su imali po četiri puške po glavi i svaki su čas zatišja koristili da ih ponovo napune. Takvom su smrtonosnom vatrom zasuli neprijatelja, te je ovaj mislio da ih ima daleko više nego što ih je u stvari bilo.

Kad je sumrak stao padati, puškaranje je prestane i Indijanci se povuku na strminu nad rijekom. Kratko nakon toga njihove se logorske vatre pogasiše i sve se smrkne i stiša. Dva sata su prošla. Na sreću se oblaci koji su isprva sakrili mjesec malo razidu, te su branitelji mogli vidjeti i razlikovala barem obližnje predmete. Pukovnik se stao dogovarati s bratom i Crncem. Bojao se da će Indijanci smisliti kakvo lukavstvo.

- Sam, uzmi štogod za jelo i pođi u potkrovlje. Dobro pazi i sve što vidiš odmah javi Jonathanu ili meni.

Cijelo je popodne Jonathan mrgodno i postojano punio i praznio puške. Jedna mu je prsnula, druga se zaglavila. Sva su trojica bili dobri strijelci, ali je zaizvjesno Jonathanovo sigurno oko činilo kuću tako nedostupnom. Njegove su puške bile teške, dalekometne. U rukama snažnog čovjeka koji im može podnijeti trzaj, bili su to pravi topovi. Indijanci su brzo naučili da poštuju domet tih pušaka, pa su se držali daleko od brvnare.

Sad, kad je tama pokrila dolinu, prednost su imali crvenokosi! Pukovnik je značajno pogledao u bratovo smrknuto lice.

- Što misliš, hoće li utvrda izdržati? - upitao je muklim glasom. Usprkos svojoj izvanrednoj hrabrosti, sad se počeo brinuti za ženu i djecu.

- Šta ja znam - odvrati Jonathan. - Prepoznao sam jednog poglavicu Shawneeja. Ime mu je Oganj. Dobro su mu ga dali. Taj je pravi davao. Girty ima odabranu družinu.

- Utvrda je sjajno izdržala sve njihove snažne nalete. Indijanci napadaju slijepo, izbezumljeni su. To se lako vidi po tome što se naprosto daju ubijati kao mušice. Čistina je pokrivena njihovim leševima.

- Ako pomoć ne stigne za dvadeset i četiri sata, nijedan od nas neće živ umaći. Čak se ni Wetzela ne bi mogao probiti kroz onakve redove Indijanaca. Ali, ako uspijemo još jedan dan zadržati Indijance, oni će se umoriti i obeshrabriti. Girty ih ne može držati duže. Britanaca se ne moramo bojati. Ovakvo ratovanje njima ne leži. Pucati ne znaju, koliko sam vidio nisu počinili bogzna kakve štete.

- Držimo se i mislimo na žene i djecu u utvrdi.

Izvjesno vrijeme, koje se njima u kući činilo satima, ni šum se nije čuo, niti je neprijatelj odao ma kakav znak sivoga prisustva. Mjesec su opet zakrilili potanji oblaci kroz koje su se slabašno probijali njegovi blijedi zraci. Vrijeme je prolazilo, oblaci se zgusnuše i sasvim sakriše i mjesec i zvijezde. Sveudilj nikakva znaka ni šuma od neprijatelja.

- Šta je to? - odjednom, šapne pukovnik.

- To je Sam zviznuo. Pođimo gore - odvrati Jonathan. Stubama se popeše na prvi kat, a odatle preko ljestava u potkrovlje. Tamo je bilo tamno kao u rogu. U takvoj je tmini bilo uopće suvišno naprezati oči, stoga se oni bauljajući naslijepo ispentraše preko gomila sirove i sušene kože što je ležala posvuda. Stigavši do malenog prozora, razabraše Crnčevu priliku.

- Šta je bilo, Sam? - šapne Jonathan.

- Gledaj tamo, gospon Zane - dopro je do njih Crnčev mukli šapat. Sad je pokazivao van.

Pukovnik i Jonathan napregnuli su oči da probiju tamu.

- Jack, vidiš li ti štogod? - upita pukovnik.

- Ne vidim, ali pričekaj samo čas, da mjesec poviri tek malo.

Povjetarac je bio popuhnuo. Sad su oblaci brzo prelazili ispred mjeseca, pa se po koja njegova traka tu i tamo probijala između dva oblaka i na tren padala na zemlju.

- Eno, gospon Zane, gledaj! - uzvikne Crnac.

- Ništa ne vidim. A ti, Jack?

- Nešto vidim, ali nisam siguran je li panj ili štogod drugo. Upravo tog trena žmirne nekakvo svjetlo, nešto nalik sviću, ili iskrici s gorućega drveta. Jonathan opsova ispotiha.

- Prokletnici! Latili su se svoga starog sredstva, vatre! Znao sam ja da se iza sve ove tišine nešto krije. Trava tamo vrvi Indijancima, šuljaju se i pod sobom kriju zapaljene strijele, da se ne vidi plamen. Ali ćemo ovaj put doskočiti tim crvenim đavolima.

- Ja njih vidi, gospon Zane.

- Sššš, sad više ni riječi - šapne pukovnik.

Čekali su zapetih pušaka. Opet je iskra skočila, reklo bi se kao da je vrcnula iz zemlje. Ovaj put bliže kući. Tek što je to slabačko svjetlo zgasnulo, Crnčeva je puška prasnula i probudila zaspalu jeku. Za njom je odjeknuo vrisak po kojem bi se reklo da dolazi ispod samog prozora. Nekoliko je tamnih prilika iskočilo, kao da su naglo izrasle s tla. Začuo se karakterističan fijuk indijanskih strijela. Osule se varnice, ognjene kugle s repom, nalik kometama, stale u paraboli padati put brvnare. No, nisu ju dosegule, već su pale na travu gdje su prskale i cvrčale. Jonathanova puška planu i jedna se hitra prilika strovali. Za ovim pucnjem podiže se vrisak sa svih strana oko utvrde, ali ni jedan Indijanac ne opali iz puške.

Sad su zapaljene strijele letjele put karaule, no nijedna ju ne pogodi, samo ih se nekoliko zabi u palisadu. Oprezni je pukovnik na vrijeme dao sasjeći svu visoku travu oko utvrde. Sad se pokazalo koliko je to bilo mudro jer se crvenokošci nisu mogli dovući na domet krovu karaule. Kako im ovaj pokušaj propade, Indijanci se povukoše da smisle kakav drugi način da zapale utvrdu.

- Pazi! - najednom uzvikne Jonathan.

Na kojih pet stotina jardi od utvrde, daleko dolje na putu, pojavila se nekakva svijetla točka. Isprva je mirovala, potom se stala kretati nekakvim grčevitim trzajima, slijeva udesno i gore dolje.

- Šta je to, pakla mu? - promrsi pukovnik iznenađeno. - Gledaj, Jack, sve je bliže.

Plamen je odista bivao sve veći. Pukovnik pomisli da će to biti baklja koju nosi čovjek na konju. Ali, zašto se onda ne čuje topot konjskih kopita? Po onom kamenjaru konj ne može nečujno juriti. Znači da nije konj! Zabrinuti ovom novom zagonetkom, useljenici su kao začarani čekali strpljivo, strpljenjem ljudi naviklih na opasnosti. Jasno im je bilo da se radi o još jednom paklenskom lukavstvu i da će jako brzo osjetiti njegove posljedice.

Svjetlo se sada zadivljujućom brzinom u cikcaku primicalo utvrđi. Kretanje mu je podsjećalo na lanternu što se klata u noćnoj tami. Još je časak potrajalo napeto iščekivanje, pa se iza svjetla pojavi vitka prilika jednog Indijanca. Konj mu je gotovo nevjerojatnom brzinom jurio cestom put utvrde. Prolazeći u punoj brzini kojih sedamdeset i pet jardi od palisade, Indijanac odape strijelu. Poput plamene zmije vine se strelica uvis, preleti karaulu te se tupo i prijeteći zabije u krov jedne brvnare. Usprkos salvi ispaljenoj na njega, smioni je ratnik neokrznut odjurio i izgubio se iz vida.

Takvi su podvizi crvenokošcima bili najveće slavlje. Oni su mladog Indijanca pretvarali u ratnika, a za takvu bi čast crvenokožac bezbroj puta uzastopce izlagao svoj život pogibelji. Radosna vriska poprati ovo djelo i njegov uspjeh.

Povjetarac se već postarao da raspiri plamen, suh krov brvnare učas se našao u vatri.

- Onaj će đavo izvesti to još jednom - izgundža Jonathan. Pogodio je. Ponovo je na cesti izbilo malo svjetlo, svakim je časom bivalo jače i bliže. Zapaljena brvnara osvijetljavala je prostor pred utvrdom. Jasno se vidjela Indijančeva vižljasta prilika kako izbija iz tmine. Svakim je trenom sve bliže, konj kao da mu ima krila! Evo ga, sad je usred svjetla požara. Kakve prekrasne odvažnosti, kakve strahotne sigurnosti u njegovu držanju! Svi su kao paralizirani. Crvena se strijela odbija, s nje vrca tisuću varnica. Ovaj put leti ravno, zabija se u krov karaule.

Gotovo istog trena, samo jedna puška odjeknu - i smioni ratnik ispruži se naglavce i otkotrlja u prašinu na cesti. S utvrde se podiže onaj sad već znani paklenski vrisak.

- Wetzela ga je počastio - zagunđa Jonathan. - Ali je zlo već učinjeno. Pogledaj kako gori ona vražja strijela. Od nje bi cijela utvrda mogla izgorjeti.

Strijela se isprva vidjela kao kakva sitna varnica, požar joj čas jačao čas blijedio. U jednom se času gotovo ugasi, ali se slijedećeg raspiri. Ljudima, koji su bili prinuđeni samo da gledaju nemoćni da spriječe požar koji će po svoj prilici uništiti karaulu, ona se plamena strijela činila okom samoga Sotone.

- Hej, vi, u utvrđi! - prodere se pukovnik svom snagom svojih moćnih pluća. - Hej, Silas, krov vam gori!

Među Indijancima izbio je pandemij. Osvjetljavao ih je crvenkast odsjaj goruće brvnare. Kako je prije toga dugo vladala suša, crijeplje od luba gorjelo je kao ludo, građu je brzo zahvaćala vatra koja je golemim plamenim jezicima rasvijetlila dolinu sve do same šume. Bio je to prizor strave i užasa. K nebu se dizahu žuti i crni stupovi dima, svaki se predmet unaokolo činio obojen tamnim purpustom, stabla su poprimala čudne oblike, rijeka se skrila pod plaštem rumenog sjaja. Iznad praska i buktanja vatre dizao se neljudski vrisak crvenokožaca. Jurili su amotamo kao kakvi paklenski demoni, obojena tijela presijavala im se na svjetlu vatre. Jedna je grupa plesala u kolu. Hrvali su se i muvali jedni druge, skakutali i poskakivali, na sve moguće načine iskazivali svoju đavolsku radost.

Britanci nisu sudjelovali u ovom veselju. Treba priznati da su se držali u pozadini, kao postidjeni ovim činom paljenja krova nad glavama ljudi njihove krvi i rase.

- Zašto ne pucaju iz topa? Zašto ne poduzmu što god? - pukovnik će nervozno.

- Tko zna, možda im se pokvario, ili nemaju municije - odvrati Jonathan.

- Karaula će nam na oči izgorjeti. Pazi! Oni su vragovi zapalili i palisadu. Eno, naši trče i zalijevaju ju vodom.

- Nešto se miče na krovu karaule - viknu Jonathan. - Gledaj tamo na istočnoj strani, u sjeni dimnjaka! Pa to netko puže prema onoj strijeli, ne bio ja tko sam. Indijanci ga još nisu spazili, još je u sjeni. Ali vidjet će ga. Gospode! Pa to ne može izvesti pred tolikim crvenokošcima, smrt mu je sigurna!

- Da, da. Vidjeli su ga - dometne pukovnik.

Uz prodorni vrisak Indijanci skočiše i stadoše pucati u zgurenu ljudsku priliku. Neki su se krili iza debala što su ih dovaljali bliže utvrdi, drugi su se mahnito isprсили pred neprekidnom puščanom vatrom koja je sada sipala iz puškarnica. U onom su čovjeku Indijanci spoznali opasnost koja je priprijetila njihovu najdražem snu - da spale utvrdu. Vidjevši da su ga otkrili, onaj čovjek ni časka nije časio, nije se premišljao. Hitno je skočio i poletio prema rubu krova gdje se bila zabila goruća strijela oko koje je sad plamsalo već uvelike. Kako je uspio pretrčati kosi krov, još s vedrom u ruci, bilo je neshvatljivo. U takvim trenucima čovjek nadmašuje sama sebe. Sve se zbilo u hipu, u tren oka. Udarcem noge izbio je strijelu s krova i sručio vedro vode na vatru. U tom jednom trenutku njegova se visoka prilika odrazila na jarkom svjetlu za njegovim leđima, te je Indijancima bio savršena meta.

Desetine se pušaka podiglo i planulo. Kiša se zrna osula po krovu karaule, ali nijedno ne pogodi cilj, jer onaj čovjek otrči natrag i nestane.

- Clarke! Bio je to on! - vikne pukovnik. - Po kosi sam ga prepoznao. Ama, zar ovo nije čudo?

- Spasio je karaulu za noćas - reče Jonathan. - Vidiš, Indijanci se povlače. Ne mogu izdržati vatru naših. Hura! Pazi ih što padaju! Ljepše ne može biti. Sad će ih svjetlo s brvnare bar jedan sat spriječiti da jurišaju, a dan je blizu.

GLAVA 14

Sunce se pojavi, njegovi rumenkasti zraci izviriše iza humaka, poljubiše vršike, kliznuše niz kamenite strmine i iz doline odagnaše sjenke noći. Njegov je topli sjaj prodro kroz puškarnice u karaulu i dugim se zracima poigrao po zidovima. Ali malo je radosti unio među pospane i gotovo iscrpljene branitelje utvrde. Mnogi se sjetiše stare mornarske poslovice: "Crveno s jutra, crno za dana." Dižući se u svojoj grimiznoj ljepoti, sunce je preplavilo dolinu, obojilo i rijeku, i lišće, i travu, i kamenje, sve je oličilo istom strahotnom bojom što se našla na stepenicama, klupama, podu i čak na puškarnicama karaule.

Ovakve trenutke povjesničari nazivaju trenucima velikih pregnuća i iskušenja. Što su tek ženama bila iskušenja, koja su i za muškarce bila velika, možemo samo zamisliti. Iako su četrdeset i osam sati bez odmora pomagale muškarcima da pune oružja i da iz njih pucaju, iako je dugačka prostorija bila nabijena zagušljivim dimom i odvratnim vonjem izgorjelog drveta i baruta, iako se neprestano povećavao red zauvijek zanijemjelih, pokrivenih tjelesa, ženama nije ni na tren pala na pamet pomisao na predaju. Smrt bi im bila slasni užitak prema onome što bi ih čekalo od ruku crvenokožaca.

Kad je sunce granulo Silas je, gol do pojasa, mrgodna lica i užarena oka, obišao grudobran što je bio povezan s karaulom. Bila je to mala prostorija čije su puškarnice gledale na rijeku i šumu. Tu je bitka bila najžešća, pet je ljudi ovdje poginulo. Četiri su umorna čovjeka, koja su klečala iza puškarnica, podigla prema njemu svoja barutom očađavjela lica. U jednom je kutu ležao mrtvac.

- I Smith je poginuo - reče Silas. - Sad ih je petnaest. Četrdeset i dva manje petnaest, ostaje dvadeset i sedam.

Moramo izdržati. Ljudi, ne izlažite se neoprezno. Kako ide na južnom grudobranu?

- Dobro. Tamo je praskalo cijelu noć - odgovori mu jedan. - Mislim da je bilo poprilično vruće. No, već neko vrijeme ne čuje se nijedna puška.

- S njima je mladi Bennet, da im je štogod zatrebalo poslali bi njega - odgovori Silas. - Naredit ću da vam donesu malo hrane i vode. Treba li vam još što?

- Baruta! Ostali smo gotovo bez zrna baruta! A sprema nam se lijep koncert. Oni đavoli ne miruju uzalud već dobar sat.

Silas pođe uskim prolazom što je vodio s grudobrana u karaulu. Na vrhu jedinih stuba pred njega iskrsne mladić koji se vukao uza stube.

- Hej, šta je to? Ah, to si ti, Harry! - uzvikne Silas, prihvati mladića i uvede ga u prostoriju karaule. Mladić se jedva držao na nogama, bio je sav obliven krvlju što mu je curila iz zavoja čvrsto vezanog oko jedne ruke, kapala iz jedne rupe na njegovoj lovačkoj košulji i šikljala iz rane na sljepoočnici. Preko njegovog žutog lica već se navukla sjenka smrti, ali mu je u sivim očima sjao nepokoran duh, duh koji može uništiti samo smrt.

- Brzo! - zasopti mladić. - Pošaljite pojačanje na južni zid! Indijanci provaljuju na mjestu gdje potok prolaza ispod palisade!

- A gdje su Metzlar i ostali?

- Poginuli su! Još noćas. Cijelu sam noć bio tamo sam. Pucao sam koliko sam mogao. Onda me raniše tu, pod grlo. Vidio sam da sam gotov, pa sam dojurio ovamo, da vas upozorim, jer Indijanci hoće razvaliti palisadu tamo gdje je sinoć gorjela.

- Wetzelu, Bennet, Clarke! - vikne Silas polažući mladića na klupu.

Gotovo istog časa pred njim se stvori visoka lovčeva spodoba. U trenu se pojaviše i Clarke i ostali.

- Wetzelu, odjuri na južni zid. Indijanci provaljuju tamo. Lovac se okrene, zgrabi pušku i jednu sjekiru i začas nestane.

- Sullivane, preuzmi komandu nad ljudima ovdje. Bessie, vidi što možeš učiniti za ovog našeg junaka. Benne, Clarke, pođite za mnom, morate pomoći Wetzelu - naloži Silas.

Gospoda Zane žurno priđe mladiću koji je već gubio svijest. Isprala mu je ranu na sljepoočnici. Tane je okrnulo kost, rana nije bila

ni duboka ni opasna. Bessie odveže ovratnik lovačke košulje i razgrnu je. Na desnoj strani grudi, na mjestu gdje leži vršak pluća, zjapila je užasna rana. Tane je probilo mladića skroz. Pri svakom otkucaju srca iz rupe je šikljala tmasta krv. Na čas je gospoda Zane odvrtila blijedo lice u stranu; potom smota komadić platna, čvrsto ga pritisnu na ranu i priveza ga jednim ručnikom.

- Nemojte sa mnom gubiti vrijeme. Gotov sam - šapne mladić. - Hoćete li dozvati Betty samo čas?

Djevojka priđe, blijeda i užasnuta. Proživjela je stravične trenutke. Pokreti su joj bili gotovo mehanički, kao da je prestala čuti i osjećati. Sjaj u očima umirućeg mladića privede ju k strahotnoj svijesti o stvarnosti zbivanja oko nje.

Mogla je samo šapnuti: - Oh, Harry, Harry, Harry!

- Odlazim, Betty. Htio sam... da moliš za mene... i da se oprostim s tobom - s mukom istisnu mladić.

Betty klekne kraj klupe i pokuša moliti.

- Betty, bilo mi je mrsko napustiti svoje mjesto, ali sam uzalud čekao da netko dođe, a Indijanci su stali provaljivati. Naći će ih tamo na gomile. Pucao sam za tebe, Betty, svaki put kad sam naciljao pomislio sam na tebe.

Glas mu je bivao sve slabiji. Najzad utihnu. Šaka kojom je stiskao Bettynu ruku rastvori se. Oči mu se zaklope. Betty pomisli da je mrtav, ali ne! Još je uvijek disao. Najednom otvori oči. U njima više nije bilo sjenke bola, pogled mu je zračio nekakvim prekrasnim sjajem.

- Betty, bila si mi jako draga... sad umirem... sretan što sam se borio za tebe... a nešto mi kazuje... da ćeš se ti izbaviti. Zbogom.

Lice mu se preobrazi osmijehom, njegove sive oči zagledaše se ukočeno u nju. Zatim mu glava padne. Uz duboki uzdah ugasi se njegov hrabri duh.

Hugh Bennet samo je jednom pogledao blijedo lice svoga sina, pa je otrčao niza stube za Silasom i Clarkeom. Sva trojica zaobidoše brvnaru satnika Boggsa koja je ležala odmah kraj karaule i od njihova pogleda skrivala južni zid utvrde. Začuse težak tutanj balvana koji je

izvana udarao u palisadu, potom prasak i krhanje jedno šest palaca debele hrastove grede. Odjekne još jedan pa drugi tutanj, jedna se greda prelomi popola, donji dio padne i stvori se rupa dovoljna da se čovjek provuče. Trojka poleti u pomoć Wetzelu koji je stajao kraj rupe s podignutom sjekirom. Istog časa začu se pucanj, Bennet zaglavinja i padne. Jedan ga je Indijanac ustrijelio kroz rupu u ogradi: Silas i Alfred skrenuše u stranu, izvan dometa. Sad su se našli na svega dvadesetak stopa od Wetzela, spaziše gdje se jedan atletski razvijen, mrk crvenokožac provlači kroz rupu. Još se nije uspravio kadli mu se na glavu spusti sjekira kojom je izmahnuo div lovac. Raspolovljene lubanje, crvenokožac se bez glasa sruši. Drugi se Indijanac, snažan, do pojasa gol, uvuče kroz rupu. Morao se prignuti, tek što je podignuo glavu spazi Wetzela i pokuša izbjeći smrtonosnoj sjekiri. Wetzel mu promaši glavu, ali ga zgodi preko pleća, sjekira se Indijancu zari u meso i zasiječe u kost. Indijanac ispusti smrtni krik koji se završi krkljanjem. Wetzel trgne sjekiru i istim je pokretom okrene. Ovaj put ušicama pogodi jednog Indijanca posred čela, začu se udar kao kad mesar obara bika batom. Indijancu puška ispadne iz ruke, tomahavk mu nekamo odleti, on se svali u potok. Još dvojicu napadača dostiže isti sudbina. Zatim se dvojica uspiju utisnuti u otvor. No, strašna sjekira, izmahnuta onim čeličnim rukama, ubi ih u tren oka. Tijela im se zaglaviše u rupi.

Silas i Alfred stajali su kao ukopani. U svom je strašnom poletu Wetzel predstavljao prizor od kojeg bi se i najhrabrijem čovjeku sledila krv u žilama. Još prije, dok je trčao k palisadi, zbacio je sa sebe svoju lovačku košulju, bio je gol do pojasa. Krv ga je svega oblila. Na njegovim su širokim plećima i silnim rukama mišići poigrali i nadimali se pod mrkom kožom. Pri svakom zamahu krvavom sjekirom vrisnuo bi vrisikom kakvog bijelac nikad nije čuo. Bio je to njegov osvetnički vrisak. U svojoj žeđi za osvetom zaboravio je da tog trena zapravo brani utvrdu, žene i djecu u njoj; borio se samo zato što je uživao u ubijanju.

Silas začuje gdje izvana jača galama i shvati da stotine Indijanaca hrle k tom mjestu. Nešto mora učiniti, odmah. Ogledao se i pogled mu padne na gomilu hrastovih balvana dovučenih u utvrdu po nalogu predostrožnog pukovnika. Silas zgrabi Clarkea i povuče ga za sobom prema gomili, objašnjavajući mu što hoće. Zajednički dovukoše jedan

balvan do otvora i tu ga spuste. Wetzel odmah stane na nj i strašnim udarcem smlavi jednog Indijanca koji je pokušao postrance provući pušku kroz rupu. Taj je isti Indijanac već dvaput pucao. Dok je Wetzel držao Indijance na odstojanju, Silas i Clarke podigoše gomilu balvana i zatvoriše otvor. Time su zapravo ojačali i utvrdili slabo mjesto u palisadi. Useljenici su takvom ubitačnom vatrom obasuli Indijance, da su se ovi morali povući izvan dometa.

Dok je Wetzel ispirao krv s ruku i ramena, Silas i Clarke požuriše k mjestu gdje je pao Bennet. Mislili su da će ga naći mrtva, no poskočiše od radosti kad opaziše useljenika gdje mirno sjedi kraj potoka i zavija sebi ranu na ramenu.

- Ništa naročito. Samo ogrebotina, ali eto, srušila me -reče on. - Sad sam mislio doći k vama. Što ih niste pustili neka uđu? Oni bi samo navirali jedan za drugim, a Wetzel bi onako pobio cijelo pleme. Jedini bi vam posao bio da maknete mrtve kako bi imao mjesta za izmah.

Uto im se pridruži Wetzel i oni zajedno pohitaše ka karauli. Na strmini je prestalo puškaranje. Na stepenicama sretoše Sullivana koji je očito pošao potražiti njih.

- Zane, Indijanci i Britanci se spremaju za odlučan i konačan napad - on reče.

- Otkud znaš - upita Silas.

- Uzeli su čekiće iz kovačnice, a iz mog su čamca izvukli bačvicu čavala. Prave ljestve. Ako svi odjednom navale, postave ljestve i stanu se penjati, utvrda će biti puna u roku od deset minuta. Ja mislim da ih jedino top može spriječiti.

- Clarke, pođi u brvnaru satnika Boggsa i donesi dva burenceta baruta - reče Silas.

Mladić pode prema brvnari, dok Silas i ostali krenuše uza stube.

- Sad se puca samo na južnoj strani i to slabije nego ranije - reče Silas.

- Pa da, jer kako sam ti rekao, Indijanci na rijeci dali su se na novi posao - odvrati mu Sullivan.

Nakon što je pričekao nekoliko časaka na vratima duge prostorije, Silas će: - Što li nema toga Clarkea? Ne smijemo gubiti vrijeme. Hoću ljudima podijeliti jedno burence baruta.

Uto se pojavi Clarke. Teško je disao, vidjelo se da je trčao uza stepenice, lice mu bilo posivjelo od nekakva uzbuđenja.

- Nisam našao barut! - on uzvikne. - Sve sam pretražio, svaki ćošak Boggsove kuće, ali baruta nigdje nema!

Nastao je kratak muk. Svi su čuli što je Clarke rekao. Nitko se ne pomače. Svi kao da su iščekivali da netko progovori. Konačno Silas ljutito plane:

- Nisi ga našao? Nisi ni gledao kako treba! Sam satnik mi je rekao da u smočnici ima tri burenceta baruta. Idem ga ja naći.

Alfred ne odgovori nego sjedne na klupu, oko srca ga nešto tupo stegne. Znao je što će sad biti. Ranije je bio u satnikovoj kući i vidio je ta tri burenceta baruta. Sad ih nije bilo na mjestu gdje su inače stajala, niti bilo gdje u kući. Dok je tako sjedio i čekao da i ostali spoznaju strašnu istinu, oči su mu lutale od jednog do drugog kraja prostorije. Najzad mu pogled nade ono što je tražio. Jedna je mlada žena klečala pred vatrom koju je raspirivala mijehom. Bila je to Betty. Blijedog i umornog lica, raščupana, lijepih ruku pocrnjelih od ugljena, ali svejednako mirna, odlučna, sabrana. Kraj nje je klečala Lidija, na jednom je panju držala kalup za lijevanje tanadi. Betty je dizala posudu sa žeravice i sigurnom, pouzdanom rukom, lijevala vreli metal u kalup. Trebalo je dobro paziti, od premalo ili previše olova ispala bi slaba kugla. Lidija bi potom uronila kalup u vedro s vodom, pa bi ga izvukla i njime lupila o pod. Iz kalupa bi se otkotrljala malena svijetla kugla. Djevojka bi ju protrljala masnom krpom i spustila u jedan ćup. Te su hrabre djevojke skoro četrdeset sati bez sna i odmora obavljale taj posao i nisu napuštale svoja mjesta.

U sobu trkom upade Silas. Lice mu je bilo jezivo zgrčeno, čak su mu i usne pobljedjele i stanjile se.

- Sullivane, pobogu, što da radimo? Baruta nema! - on krikne škripavim glasom.

- Nema ga? - ponovi nekoliko glasova.

- Nema ga? - ponovi i Sullivan. - Pa gdje je?

- Tko će znati?! U prašini se vidi trag gdje su stajala burenca. Netko ih je odnio.

- Možda ih je Boggs prenio ovamo. Treba pogledati - reče Sullivan.

- Nema smisla ni gledati. Baruta nema i gotovo! Ovdje ga nikad nismo držali, zbog opasnosti od požara.

- Miller ga je ukrao - začu se Wetzlov mirni glas.

- Sad nam je svejedno tko ga je ukrao - plane Silas okrećući se ljutito prema lovcu čiji je mirni glas tako bezosjećajno zvučao u onom trenutku - Nema ga, i to je ono najgore!

U muku koji je nastao nakon ovih Silasovih riječi ljudi se zgledaše blijedeći. Svaka je dalja riječ bila suvišna. Pogled im je kazivao što će ih sada snaći. Dostići će ih ruka one iste nemilosrdne sudbine koja je snašla tolike utvrde na granici! Propali su! I nitko ne pomisli na sebe, ne uplaši se zbog sebe, nego zastrepi zbog udesa koji čeka nevinu djecu, one odvažne djevojke i junačke žene.

Muškarac može umrijeti. I on časno umire kad mirno prihvaća smrt. Ali, kad se bori poput tigra, pritisnut uza zid, izmahuje tek krnjagom oružja, krvlju poprskan, ponosan i prkosan, do posljednjeg svoga daha, tada je uzvišen. Tada stiže poštovanje i najgorega dušmana svoga. Tada i u smrti nalazi osvetu.

A žena - što ona može učiniti u krvavoj borbi? Pomaže, bodri, nadahnjuje, a ako njezina strana gubi, ona nalazi smrt ili štogod gore od smrti. Malo je žena koje će odvažno sebi oduzeti život. "Pobjedniku pripada plijen", a žene su uvijek predstavljale ratni plijen.

Nije čudo što su Silas i njegovi u takvom času izgubili hrabrost. S malo baruta za svega nekoliko naboja kako se mogu nadati da će suzbiti napad crvenokožaca? Da su sami, mogli bi potegnuti svoje tomahavke i pokušati se probiti kroz redove neprijatelja, ali sa ženama djecom to im je nemoguće.

- Wetzl, hajde ti reci, što da radimo? Pobogu, savjetuj nas! - muklo će Silas. - Bez baruta ne možemo izdržati. Žene ne možemo

ostaviti ovdje. Radije ćemo sve žene pobiti nego da ih pustimo da padnu u šake Girtyjevoj bandi.

- Pošalji nekoga po barut - odvrati Wetzel.

- Misliš li da je moguće? - skoči Silas na čijem izmučenom licu zasja zračak nade. - U Ebovoj brvnari ima baruta koliko hoćeš. Ali koga da pošaljemo. Tko će poći dobrovoljno?

Tri čovjeka odmah istupe, drugi se za njima pokrenu.

- Svakog će odraslog čovjeka napuniti olovom prije nego napravi tri koraka - reče Wetzel. - Ja bih sam pošao, ali znam da nema koristi. Treba poslati dječaka i to dječaka koji će juriti kao strijela.

- Nemamo nijednoga koji bi mogao ponijeti burence baruta. Harry Bennet bi mogao poći - reče Silas. - Kako mu je, Bessie?

- Mrtav je - odgovori gospoda Zane.

Wetzel samo odmahne rukom i okrene se. Njegov beznadežan gest poprati kratka, napeta tišina. Žene shvatiše, neke pokriše lice rukama, druge zajecaše.

- Ja ću poći!

Bio je to Betty'n glas što je čisto i zvonko odjeknuo prostorijom. Potaknute tim svježim, mladim glasom, ojađene žene trgnuše glave. Muškarci zaprepašteno pogledaše. Clarke kao da se skamenio. Wetzel hitro priđe djevojci.

- Ni govora! - reče Sullivan.

Silas odmahne glavom, i sama mu se zamisao činila apsurdnom.

- Pusti me, brate,пусти me, molim te - molećivo će Betty, nježno i s ljubavlju polažući svoje male šake na bratove gole mišice. - Znam, da je to očajnički pokušaj, ali uvijek vrijedi pokušati. Dozvoli mi da pođem. Bolje mi je i da tako poginem nego da ovdje čekam na smrt.

- Silas, iz toga bi moglo nešto biti - upade Wetzel. - Betty može trčati kao jelen, a kako je žena možda će ju pustiti da se prebaci do brvnare, neće pucati na nju.

Ruku prekrštenih na širokim prsima Silas je stajao i šutio. Gledao je u sestru i krupne suze kotrljale su mu se niz obraze i padale na one malene ruke što su onako nježno stiskale njegove mišice. Betty je bila kao preobražena, s nje je nestalo zamora, oči su joj sjale odlučnošću, bijelo joj i živo lice bilo prekrasno ozareno nadom, molbom, odvažnošću.

- Pusti me da pođem, brate. Znaš kako mogu trčati, a danas ću letjeti! Svaki je čas dragocjen. Tko zna? Možda je satnik Boggs već blizu s pomoći. Ne možeš žrtvovati niti jednog muškarca. Pusti mene.

- Betty, budi blagoslovljena... poći ćeš - najzad će Silas.

- Ne! ne! Ne puštajte ju! - krikne Clarke bacajući se pred njih. Drhtao je, oči je sumanuto iskolačilo, čitavim je izgledom odavao čovjeka koji je poremetio pameću.

- Neće poći! - uzvikne Alfred.

- S kakvim se pravom ti namećeš? - mrko će Silas. - S kakvim ćeš pravom to zabraniti?

- Samo tim što ju ljubim i što ću poći umjesto nje - očajnički otpovrne Alfred.

- Ne miješaj se! - skoči Wetzel svojom snažnom šakom odgurne Clarkea. - Ako ju ljubiš, nećeš valjda htjeti da ovdje sačeka one crvene đavole - on nastavi pokazujući prema rijeci. - Ako se vrati, spasit će utvrdu. Ako pak padne, barem se neće naći u Girtyjevim šakama.

Betty se zagleda najprije lovcu, zatim Alfredu u oči. Shvatila je obojicu. Jedan ju šalje u smrt jer zna da će ta smrt biti tisuću puta lakša od udesa koji ju čeka od ruku Indijanaca. Drugi nema snage da ju gleda kako odlazi u smrt, drugi radije nudi sebe nego da promatra kako se ona izlaže takvoj strahovitoj opasnosti.

- Znam. Kad bi bilo moguće, obojica biste me spasili - reče ona jednostavno. - Ali sad drugo ne možete učiniti doli da se molite za mene, da mi život bar potraje toliko koliko mi treba da stignem natrag do kapije. Silase, ja sam spremna.

Dolje je grupica blijedih muškaraca stala ispred kapije. Silas je izvukao željezni zasun. Sullivan je bio spreman da raskrili vratnice.

Bistrim glasom, kratko i sažeto, Wetzel je djevojci dao posljednje upute:

- Pazi, kad izađeš pred tobom će biti prazan put. Trči, ali ne prebrzo. Čuvaj dah. Reci pukovniku neka jedno burence baruta presipa u plahtu, ti ju svezi i prebaci preko ramena. Onda potrči natrag, trči kao kad si se natjecala sa mnom, ako te pogode, nastoj da ne padneš. Sad, idi!

Golema kapija zaškripi, vratnice se raskrile. Betty istrči gledajući ravno preda se. Pretrčala je pola puta između utvrde i pukovnikove kuće kad se zrakom prolomiše podrugljivi vrisci.

Indijanci su se samo rugali, ni metak ne opališe. Betty se pomno držala Wetzelovih uputa. Trčala je lako, nije se naprezala, a bila je mirna kao da miljama naokolo nema ni jednog Indijanca.

Pukovnik je opazio da se kapija otvora i Betty izlazi. Kad je utrčala uza stepenice njegove brvnare otvorio je vrata i ona mu je uletjela u naručje.

- Betty, pobogu, zašto si došla? - uzvikne on.

- Nemamo više baruta. Isprazni jedno burence u neku plahtu. Brzo! Ne smijem gubiti ni sekunde! - ona odvrati istodobno skidajući sa sebe gornju suknju. Sjetila se da će joj smetati u trku natrag.

Čim je Betty izustila zašto je došla, Jonathan je trknuo u skladište. Pojavio se s jednim burencem pod rukom. Jednim udarcem sjekire odbio mu je dno i u tren oka se dragocjeni crni prah našao na gomili nasred stola. Zatim dohvatiše krajeve stolnjaka i privezaše ih, te zavežljaj prebaciše Betty na rame.

- Junačino moja, uspjeh ćeš, siguran sam! - viknu pukovnik otvarajući vrata. - Znam da ćeš uspjeti. Trči kao što još nikad nisi trčala!

Poput odapete strijele Betty pojuri mimo pukovnika i nađe se vani. Jedva je prešla deset od onih stotinu dugih jardi koje su je dijelile od cilja, kad odjeknu prava grmljavina dreke i vike koja ju upozori da su Indijanci pogodili što nosi i shvatili da ih je jedna djevojka prevarila. Prve puške planuše s jednog mjesta na strmini nedaleko od pukovnikove kuće, zatim se prasak polukružno nastavi do istočnog

kraja čistine. Olovni vjesnici smrti stadoše zviždati oko Betty. Fijukali su ispred i iza nje, pred njezinim nogama praskalo je kamenje, dizala se prašina, tanad je brazdala tlo. Prešla je četvrtinu puta! Stigla je na vrh glavice, pa se stala kao vjetar hitro spuštati blagom nizbrdicom. Samo bi najvrsniji strijelac mogao pogoditi onu njezinu malenu leteću priliku. Vriska i dreka postadoše zaglušne. Prasak se pušaka stopio u jedan tutanj. I iznad svega ovoga Betty je jasno čula Wetzelov gromoglasni vrisak. To joj nogama dade krila. Polovina puta! Nešto joj vrelo, bolno probode mišicu, ali se ona na to ne obazre. Tanad je upravo pljuštala oko nje, zviždala joj nad glavom, pištala oko ušiju, kosila travu pred njom. Poput tuče su meci udarali po palisadi, ali je djevojčina vitka, tamna prilika svejednako netaknuta, neranjena jurila put kapije. Tri četvrtine puta! Nešto joj čupnu razbarušenu kosu, jedan je dugi, crni uvojak, otkinut metkom, zalepršao na vjetru. Betty spazi kapiju kako se otvara, vidjela je visoku lovčevu spodobu, prepoznala je brata. Samo još nekoliko jardi! Još, još malo! Na oči joj padne nekakva crvena magla. Više nije vidjela kapiju, ali je jednako trčala. Čas kasnije zaglavinjala je; osjetila je kako ju grabe nečije čvrste mišice, žudne ruke, čula je gdje se kapija treskom zatvara i zasun navlači. Potom u njoj utrne svaki osjet.

Noseći dvostruko dragocjen teret, Silas trkom prede stepenice. Dočeka ga silan krik radosti. Alfred Clarke, koji je pognute glave sjedio na klupi, lišen svakog osjećaja vremena i mjesta, trže se i pogleda. Nad čim to žene jecaju i plaču? Čije li je ono bijelo lice? Naravno, to je lice njegove ljubljene djevojke. Lice djevojke koja je krenula u smrt. Zgrčio se u boli.

Uto, zbi se nešto divno. Preko onog blijedog lica prijede topla, živa rumen. Trepavice trepnuše, otvoriše se, a tamne, prekrasne, blistave oči zagledaše se ravno u njega.

Nije mogao vjerovati svojim očima. Bit će da ono blijedo-lice i predivne oči pripadaju duhu njegove drage. Došle su ga mučiti i progoniti. Ali je uto začuo glas.

- Oh, ali to peče!

Spazio je golu, lijepu mišicu. Njezina je krasota bila nagrdena nakaznom, okrutnom opeklinom. Čuo je onaj isti slatki glas kako se

istodobno smije i plače. Vрати mu se život i nada. Jednim se skokom nađe za svojom puškarnicom.

- Bože, kakva žena! - promrsi kroz zube i progura cijev puške van.

Zaista nije bilo vremena za razmišljanje. Shvativši podvalu kojom su izgubili zlatnu priliku, Indijanci u silnom naletu navališe na utvrdu. Jurišali su sa svih strana, upornim bijesom ljudi čije su se nade izjalovile. Dočekala ih je smrtonosna vatra. Top zagrmi, cijela grupa Indijanaca ispusti svoje ljestve i razbježi se. Malog su "buldoga" brzo okrenuli na kotačima i uperili ga u drugu grupu. Tanad, komadi lanaca i željeza smrću zaoraše po redovima neprijatelja. Indijanci nisu mogli izdržati i prkositi dobro usmjerenom topovskoj vatri. Stadoše uzmicati. Useljenici, nadahnuti heroizmom jedne djevojke, nadmašiše sami sebe i boriše se kao još nikad. Svaki metak nade jednom crvenokošcu srce. Ispaljeno barutom radi kojega je junačna djevojka stavila život na kocku, usmjerenom čeličnim rukama i mišicama, upravljeno očima sigurnim i mrkim poput očiju same sudbine, svako je tane izbacilo iz stroja po jednog Indijanca,

Turobno i polako, crvenokošci su uzmicali pred takvom vatrom. Povukli su se stopu po stopu. Girtyja više nije bilo. Oganj, poglavica Shawneeja, ležao je mrtav na cesti, gotovo na istom mjestu gdje je dva dana ranije njegov pobratim, Crvena Lisica, zagrizao prašinu. Britanci su ustuknuli još prije.

Kad je pala noć, iscrpljeni i izgladnjeli ljudi pod opsadom, konačno su se mogli najesti i otpočinuti.

Kao postuđen svojom sinočnjom izdajom, ovaj put mjesec je zasjao lijepo i čisto, te osvjetlio dolinu i utvrdu, okupao rijeku i šumu svojim srebrnim zracima.

Ujutro, tek iza svanuća, ne uzdajući se više u uspjeh, Indijanci se stadoše nešto dogovarati. Dok su tako bili grupirani, na očigled ljudi u utvrđi, i dok su po svoj prilici raspravljali da li da odustanu od opsade začuo se otegnut, karakterističan zov indijanskog izvidnika koji je vjerojatno bio postavljen da promatra hoće li naići pomoć utvrđi. Kao da je time dan znak za povlačenje. Jedva je zamrla jeka tog vriskavog

zova, kadli Indijanci i Britanci brzo krenuše preko rijeke, napuštajući svoje mrtve na bojnom polju.

Ubrzo se na stazi potoka ukaže grupa konjanika. Bili su to satnik Boggs, Svvearengen i Williamson sa sedamdeset ljudi. Slavlje je bilo golemo. Satnik Boggs očekivao je da će naći samo pepeo spaljene utvrde. A herojski mali garnizon, iako ožalošćen gubitkom polovice svoga ljudstva, predao se radosti pobjede nad združenim snagama indijanskih ratnika i Britanaca.

GLAVA 15

Mir i spokojstvo još jednom su zavladao oko Fort Henryja. Ubrzo nakon onih junačkih dana, useljenici popraviše svoje oštećene brvnare i sad su bili zauzeti jesenjim oranjem. Utvrda je doživljavala dane neobične živosti i radinosti. U maloj kapelici sretala su se mnoga nova lica. Pioniri iz Virginije, Fort Pitta i drugih istočnih krajeva doznali su da je Fort Henry odbio dosad najjaču silu Indijanaca i vojnika koje je guverner Hamillton skupio uz pomoć svojih odmetnika. Sa svih točaka duž rijeke pristizali su useljenici u naseobinu pukovnika Zanea. Nove su brvnare išarale padinu, na sve strane dizahu se nove nastambe i staje. Odjekivali su čekići, zvečale sjekire, rušili se silni borovi i topole.

Pukovnik je sad češće i duže sjedio na svom omiljenom mjestu pred kućnim vratima. Te se večeri upravo vratio s teškog rada na polju, sad se malo odmarao pred večeru. Nekoliko dana prije posjetili su ga Isaac i Mveerah. Indijanka je donijela mirovni ugovor koji su potpisali Tarhe i druge poglavice Wyandota. Nekoć nepomirljivi Huron sada je bio spreman da se sprijatelji s bijelcima. Pukovnik i njegova braća također potpisaše ugovor, a Betty je nakon napornog uvjeravanja uspjela pridobiti Wetzela da zakopa ratnu sjekiru bar prema Huronima. I tako je Mveerahina ljubav, poput ljubavi mnogih drugih žena, urodila boljim plodom nego duge godine ratovanja i krvoprolića.

S pukovnikova lica uopće nije silazio njegov radostan i dobroćudan izraz, samo bi mu se oči raširile ponosom i zadovoljstvom kad bi gledao kako rijekom nailaze dobro natovarene splavi i promatrao živost i užurbanost u rastućem naselju. Ispunilo se njegovo proročanstvo koje je izrekao dvanaest godina ranije. Njegov se san ostvario. Lijepo, ali divlje mjesto gdje je tada podigao kolibu i gdje je šest mjeseci živio, a da nije ni vidio bijelog čovjeka, sad se pretvaralo u naselje koje se živo razvija; a bio je siguran da će još doživjeti prerastanje toga naselja u napredan grad. Nije ni pomišljao na one tisuće jutara koje će ga jednog dana učiniti bogatašem. Bio je on pionir iz dna srca i duše; prokrcio je put u tu bogatu zemlju; savladao sve prepreke, i to mu je bilo dovoljno da ga podari srećom.

- Tata, kad ću ja moći loviti medvjede, bizone i Indijance? - upitao je Noah koji je napustio igru te se ispenkao na očevo koljeno.

- Mali moj, zar nisi još nedavno imao posla s Indijancima?

- Jesam, tata, ali ja nisam ni jednoga vidio. Samo sam čuo pucanje i vrisku. Sammyja je bilo strah, ali mene me. Htio sam viriti kroz male rupice, ali su nas zatvorili u jednoj mračnoj sobici.

- Svisnut ću od jada ako to dijete postane nešto nalik Jonathanu ili Wetzelu - reče pukovnikova žena koja je čula dječakove riječi.

- Ne brini se, Bessie, dok Noah odraste više neće biti Indijanaca.

Pukovnik začu konjski galop i pogleda te spazi Clarkea gdje dolazi cestom na svom plemenitom vrancu. Ustavši, pukovnik pode k prečki za vezivanje konja kraj koje je mladić zaustavio vatrenog konja.

- Zdravo, Alfrede. Jesi li to izašao u šetnju?

- Jesam, da mi Roger malo protegne noge.

- Krasna je to životinja. Mogao bih ga do smrti gledati kako se kreće. Nema boljeg konja na cijeloj rijeci. Nego, od opsade nismo vas jako često viđali. Znam, imali ste posla. Spremate se da na sebe nataknete jaram, je li? Pa, to i očekujemo od mladih ljudi. Dođite nam češće u posjet.

- Htio sam doći. No, znate kako je sa mnom... hoću reći, što se tiče Betty... Pukovniče, ja ju volim... i... to je sve...

- Da, Alfrede, znam to i ne čudim se vašem strahu. Oduvijek ste mi se dopadali, mislim da je sad došlo vrijeme da malo pogurnem točak sreće. Ako vas Betty voli, a meni se čini da je tako, dat ću vam je.

- Ali ja ništa nemam. Svega sam se odrekao kad sam otišao od kuće.

- Mladiću moj, neka vas to ne brine. Nama nisu potrebni bogataši. Cesto sam ponavljao da nama ovdje na granici trebaju samo poštena srca i snažne, radine ruke. A vi to imate. To je dovoljno kako za mene tako i za moje, a što se tiče zemlje imam ju za cijelu vojsku momaka. Jeftino sam je dobio. Onaj sam otok tamo kupio od Ratara. Možete ga dobiti ili bilo koju drugu parcelu duž rijeke. Jednog ću vas

dana postaviti na čelo mojih ljudi. Imat ćete godinama posla na probijanju ceste do Mavsvillea. Oh, imam puno posla za vas.

- Pukovniče, ne znam čime i kako da vam se zahvalim - odvratil Aflred ganuto. - Trudit ću se da zaslužim vaše prijateljstvo i poštovanje. Molim vas, hoćete li reći vašoj sestri da bih ju posjetio ujutro i da bih htio nasamo porazgovarati s njom?

- Svakako, Alfrede. Laku noć.

Lica ozarena osmijehom sreće, pukovnik ude u kuću. Volio se našaliti i podvaljivati, te takvu priliku ne bi olako propustio.

"Izgleda da sve teče kako treba. A sad, da se malo nasmijemo na račun Njezina Visočanstva", reče on za se.

Promatrajući ugodan prizor u kući osjetio je da su mu sve želje ispunjene. Djeca su se igrala s jednim čupavim psićem koji je u njihovom lako prilagodljivom srcu već zauzeo Tigeovo mjesto. Žena je nešto tiho pjevušila i blago ljuljala staru zipku u kojoj je mirno drijemalo prekrasno djetetašce. Annie je pripravljala stol za večeru. Isaac je sa zadovoljnim osmijehom na licu čvrsto spavao na onoj istoj sofi na kojoj je još ne tako davno ležao sav u krvi, napola mrtav. Betty je nešto čitala Indijanki Mveerah koja je kao začarana prigibala glavu bliže svojoj posestrimi i pažljivo slušala njezin tihi glas.

- No, Betty, što kažeš? - upita pukovnik zastavši ispred njih dvije.

- Kako što kažem? - odvratil Betty. - Kažem da si jako nepristojan što me prekidaš. Mveerah sad prvi put sluša roman.

- Imam veoma važnu poruku za tebe.

- Poruku? Za mene? Od koga?

- Ajd', pogodi.

Betty nabroji cijeli niz svojih poznanika, ali joj brat nakon svakog imena samo odmahne glavom.

- Oh, vrlo važno, napokon, nije me briga - reče ona na kraju, ali joj se boja obraza nekako izmijenila.

- U redu. Ako tebe nije briga nema smisla da dodam išta više - odvratil pukovnik.

Uto ih Annie pozva na večeru. Kasnije, kad je pukovnik sjeo pred vrata i zapušio, Betty mu priđe, sjedne i nasloni glavu na njegovo koljeno. Pukovnik je i dalje šutke odbijao dimove. Ona se tamna glavica nemirno pomače.

- Eb, reci mi kakva je poruka - šapne djevojka.

- Poruka? Kakva poruka? O čemu to pričaš?

- Nemoj me zavitlavati, barem sada nemoj. Reci mi. - U Bettynu je glasu bilo neke žalosti koja blago dirnu bratovo srce.

- Pa, danas me je izvjestan mladi muškarac upitao može li me riješiti dužnosti da pazim na izvjesnu mladu damu.

- Oh ...

- Stani malo. Rekao sam mu da bih bio presretan.

- Eb, to nije bilo lijepo od tebe.

- Zatim me je zamolio da joj kažem kako će on doći sutra ujutro da s njom uglavi stvar.

- Oh, užasno! - vikne Betty. - Zar je baš tako rekao?

- Betts, da ti pošteno kažem nije gotovo ništa ni rekao. Samo je izmucao: "Volim je" i oči mu planuše.

Betty sitno krikne i otrči u svoju sobu. Srce joj se uzburkalo. Što da učini? Osjetila je da će iz nje izvjetriti sva snaga pogleda li samo jednom u oči svom dragom. Kako može sebi dozvoliti toliku slabost? Znala je da je došao kraj. Više se ne može pretvarati. Osjetila je da joj u srcu tuče nešto jače od svega ostaloga, nešto čemu ne može odoljeti - predivno, slatko, slijepo, burno oduševljenje i ushićenje žene koja voli i koja je voljena.

- Bess, što kažeš na to? - reče pukovnik sutradan ujutro kad je ušao u kuhinju nakon obilaska pašnjaka. - Clarke je maloprije došao i tražio Betty. Dozvaov sam ju. I dođe ona, sva mirna i spokojna. "Ah, pa to ste vi, gospodine Clarke", reče mu. "Skoro vas nisam ni prepoznala. Drago mi je što ste došli. Vjerujte da nam je svima jako drago što ste se oporavili od onih gadnih opekotina." I nastavila je s takvom pričom da bi svatko rekao kako za njega ne mari ni koliko za lanjski snijeg. A

svjesna je toga da ja znam koliko joj je zapravo mio. Štoviše, mjesecima je patila zbog njega. Kako joj to sad ide od ruke? Ali, vama ženama neću se načuditi do smrti!

- Zar si ti očekivao da će mu se objesiti oko vrata? - revoltirano upita časna pukovnikova supruga.

- Ne baš to. Ali bila je previše mirna, previše se "prijateljski" ophodila. Jadan Alfred, po njemu se vidjelo da je bdio cijelu noć. Bio je nervozan i na smrt uplašen. Kad je Betty otrčala uza stepenice, ja sam Alfredu nešto šapnuo. Sve će biti u redu, samo ako poslušaj moj savjet.

- Hm! A što mu je to savjetovao uvaženi pukovnik Zane? - zlovoljno će Bessie.

- Ništa naročito. Jednostavno sam mu rekao neka ne gubi živce: žena ne misli ozbiljno kad kaže "ne"; ona to često kazuje samo zato da bude privoljena na "da". Na kraju sam mu rekao da ako se Betty stane malo ritati, kako to čine čistokrvne ždrebe, neka pokuša čvrstom rukom. Jer i ja sam uradio tako.

- Pukovniče Zane, ako me pamćenje nije izdalo, bio si pokoran i krotak kao jaganjce, mekšeg te ne bi poželjela ni najponosnija djevojka!

- Tko, ja pokoran i krotak? Nikad!

- Ja se u stvari nadam da će ju Alfred pridobiti. On mi je jako drag. Ali, bojim se. U Betty je toliko prkosa da bi ga bila kadra odbiti samo zato što je podigao brvnaru prije nego je upitao nju.

- Besmislica! Već odavno ju je upitao! Ne brini, Bess, moja će se sestra vratiti, krotka kao janje.

Međutim su Betty i Alfred polagano kročili znanom im stazom prema rijeci. U listopadskom svježem zraku osjećao se nagovještaj snijega. S humaka je dopirao zvonak glas roga nekog lovca. Jato divljih pataka spustilo se na močvarno tlo na kraju jezera i tamo je neprekidno gakalo. Smeđi humci, crvena šuma i žuta polja bijahu sada na vrhuncu svoje jesenje ljepote. Ubrzo će studen vjetar razgoliti stabla i ponosnom cvijeću pognuti glavu. Ali sad su krasuljci svom svojom krasotom sjali na suncu i leljali se na vjetru.

- Vidim da šepate. Niste još posve ozdravili? - pitala je Betty.

- Oh, dobro mi je, hvala na pitanju - odvrati Alfred. -Samo što mi je ova noga najviše stradala, pa mi je još slaba.

- I vi ste zaista pretrpjeli svoje. Brat mi je rekao da ste za godinu dana triput ranjeni.

- Četiri puta.

- Jonathan mi je rekao za ranu od sjekire; zatim vas je ranio Miller, i najzad ste dobili opekotine. To znači tri, zar ne?

- Tako je, ali sve te tri zajedno ne mogu se ni usporediti s onom jednom koju ste zaboravili.

- Pridimo malo bliže ovuda - žurno će Betty da bi nekako promijenila temu razgovora. - Ovdje ste se potukli s Millerom.

- On se pridružio Girtyju, a nije se s njim pojavio pred utvrdom, pa mi se sve čini da je poginuo. Naravno, to su samo nagađanja, ali mi nešto govori da ne griješim. Jonathan i Wetzel nisu ništa rekli o njemu, a ja sam, međutim, siguran da oni ne bi mirovali sve dok bi on bio živ.

- Mislim da imate pravo, iako možda nećemo nikad doznati. Sve što znam to je da su Wetzel i Jack pošli njegovim tragom do rijeke. Nikad neću zaboraviti Lewisove riječi i njegov pogled onoga dana. Miller je bio podlac, podli izdajica.

- Da, gad od glave do pete, a gotovo mu je pošlo za rukom sve što je smislio. Ni najmanje ne sumnjam da bi vas uspio zavesti, mene ubiti i Girtyja dovesti ovdje, samo da se nije umiješao u ono gađanje.

- Mnogo je toga što nikad nećemo doznati, ali me jedno naročito zapanjuje i čudi. Kako mu je uspjelo svezati Tigea?

- A ja vam kažem da od toga ništa lakše nije bilo ni ući u moju sobu i zamalo me ubiti, ili ukrasti barut iz brvnare satnika Boggsa.

- Ali ovo posljednje barem je pružilo priliku meni da budem korisna - reče Betty s natruhom svog starog obješenjačkog tona.

- Bio je to najveći pothvat koji je ikad izvela jedna žena - tiho će Alfred.

- Ah, nemojte, pa samo sam brzo trčala.

- Dao bih cijeli svijet da sam vas mogao gledati, ali samo sam ležao na klupi i želio umrijeti. Nisam imao snage pogledati kroz puškarnicu. Oh, bilo je užasno! To nikad neću zaboraviti! Noću se budim i čujem vrisak i pucnjavu. Zatim sanjam kako jurim preko gorućeg krova i cijeli mi se onaj prizor vraća toliko živo da gotovo osjećam žar plamena i vonj paljevine. Pa se budim i razmišljam o užasu kad sam vidio kako vas unose u karaulu, mislio sam da ste mrtvi.

- Najbolje će biti da zaboravimo one užase. Sve je to prošlo. Pravo je čudo što je itko ostao živ. Ebenezer kaže da ne treba tugovati za onima koji su izginuli, jer su položili živote kao junaci, spasili su utvrdu. On također tvrdi da nas Indijanci više nikad neće uznemiravati. Zato, najbolje je da zaboravimo i da se veselimo. I Millera sam zaboravila, pa je najbolje da se i vi ugledate u moj primjer.

- Da, tako je. - Nakon duže šutnje Alfred prosljedi: -Hoćemo li poći do stare sikomore?

Krenuše vijugavom stazom. Na jednom strmom mjestu na kamenitoj nizbrdici Alfred skoči pa se okrene da pomogne djevojci. Ali ona izbjegne njegov pogled, napravi se da ne vidi ispružene ruke i lako skoči pokraj njega. On pogleda u nju s dvoumljenjem i zebnjom. Prije nego što je dospio progovoriti, ona već potrči ispred njega i spusti se k vodi. Slijedio ju je polako i zamišljeno. Došao je odlučni trenutak. To mu je bar jasno, ali sad mu nekako nedostaje pouzdanje koje mu je ulio pukovnik. Lako je bilo smišljati kako će upokoriti tu mladu damu, ali sad, kad je kucnuo čas, kad se treba iskazati na djelu snagom volje, odjednom je uvidio da više ne zna što je kanio reći. Zna samo jedno: da su mu osjećaji rastrzani ljubavlju prema njoj i užasnim strahom da ne ostane bez nje.

Kad je stigao do sikomore, Betty je već sjedila iza nje, u krilu je držala pregršt cvijeća. Alfred se zagleda u nju, svjestan da sve njegove nade u sreću sad zavise isključivo od onih nekoliko riječi koje će za koji čas sići s Bettynih nasmiješenih usana. U onim malenim preplanulim šakama koje se sad ponešto nervozno poigravaju cvijećem, leži nešto vrednije i od samoga života.

- Zar nije slatko? - upita Betty trepnuvši tek jednom prema njemu. - Mi ga zovemo "crnookom Suzanom". Ima li ičeg ljepšeg od ove mekane, tamno smeđe boje?

- Da - potvrdi Alfred gledajući joj u oči.

- Ali... pa vi uopće ne gledate u cvijeće - reče Betty obarajući pogled.

- Ne, ne gledam - Alfred će, zatim naglo nastavi: - Danas je točno godina dana da smo bili ovdje.

- Ovdje? Ah, da, čini mi se da se sjećam. Da, to je bilo onaj put kad smo se vozili kanuom i lijepo smo se zabavljali pecanjem.

- Je li to sve čega se sjećate od onog dana?

- Ne sjećam se ničeg posebnog. Pa to je uostalom bilo tako davno!

- I sad ćete mi po svoj prilici reći kako ni ne sanjate zašto sam vas pozvao da sa mnom pođete naročito na ovo mjesto.

- Zašto... valjda zato što ste se htjeli prošetati, ovo je mjesto sasvim ugodno.

- Znači, pukovnik vam nije rekao? - Ne dobivši odgovor, Alfred prosljedi: - Jeste li pročitali moje pismo?

- Pismo? Kakvo pismo?

- Ono što vam ga je stari Sam imao predati još jesenas. Jeste li ga pročitali?

- Jesam - Betty će slabašnim glasom.

- Je li vam brat rekao zašto se želim jutros sastati s vama?

- Jest, rekao mi je i baš to me jako naljutilo - reče Betty dižući glavu. - Kakav je to način... vi... vi kao da ste... ah, pa... nije mi se dopalo!

- Mislim da vas razumijem. Ali moram vam reći da se varate. Nikad nisam bio prepotentno uobražen pa da pomislim da sam vam drag, da me volite. Usprkos najluđim snovima, kod mene nije nikad bilo takve sigurnosti. Čak sam držao da su se pukovnik i Wetzel varali u svom sudu...

- ...koji vam nisu smjeli prenijeti - prekine ga Betty ljutito. Oslonila se na noge, cvijeće joj ispalo na travu. - Takav je njihov sud prava besmislica. Nikad im nisam dala razloga da tako što pomisle jer... jer nije tako.

- U redu. Prema tome, više se nema što reći - dočeka Alfred glasom koji nije bio samo miran već i nemarno hladan. - Žao mi je što sam vas uznemirio. Istina, bio sam lud, ali vas uvjeravam da vam odsad dalje više neću zadati nikakve glavobolje. Dođite, vrijeme je da se vratimo kući.

Okrene se i polagano pođe stazom. Odmakao je valjda desetak koraka kadli ga ona zovnu.

- Gospodine Clarke, vratite se.

Alfred se vrati i opet stane pred nju. Sad je stajao pred jednom drugačijom Betty. Nestalo je one njezine uznositosti. Pognula je glavu. Svojim je malenim šakama silno pritiskala nemirne grudi.

- Da - reče Alfred nakon časka šutnje.

- Zašto... zašto vam se toliko žuri kući?

- Doznao sam što sam htio doznati. I nakon toga ne vjerujem da bih mogao biti jako ugodan. Zato mi se žuri natrag. Hoćete li poći i vi?

- Nisam baš... nisam baš mislila sve onako kako sam rekla - šapnu Betty.

- Pa šta ste onda mislili? - upita Alfred tvrdim glasom.

- Ne znam. Molim vas, nemojte govoriti takvim tonom.

- Betty, oprostite što sam grub, ali zar od čovjeka s mojim osjećajima očekujete da bude miran i hladnokrvan? Vi znate da vas volim. Ne smijete se više poigravati. Ne smijete više prkositi.

- Ali ja ne mogu drugačije!

- Gledajte mi u oči - reče Alfred uzimajući joj ruke. - Dajte da vam vidim oči. Vjerujem da vam je ipak malko stalo do mene, inače me ne biste pozvali da se vratim. Ja vas ljubim. Shvaćate li to? ,

- Shvaćam. I mislim da biste me morali puno voljeti ako hoćete ublažiti sve zlo što sam ga pretrpjela vašom krivicom.

- Betty, pogledajte me.

Ona lagano uspravi glavu, sporo, veoma sporo podiže oči. I te ju oči izdadoše, više nisu imale snage kriti tajnu. S krikom radosti Alfred ju zagrlji. Ona pokuša odvratiti lice, ali joj on rukom podigne bradu i čvrsto ju podrži, njezine se slatke rumene usne nađoše tik pred njegovima. On polako prignu glavu.

Betty mu shvati nakanu, zaklopi oči i šapnu:

- Alfrede, ne... molim .. nije pošteno... molim .. oh!

Taj poljubac slomi Bettyn otpor. Ispustila je sitan, neobičan krik. Njezina crnokosa glava nade ležaj negdje na njegovu srcu, a njezino vitko tijelo koje se tren prije žestoko odupiralo, sad se žudno prepusti njegovu stisku.

- Betty, usuđuješ li se i sada tvrditi kako me ne voliš? - šapne Alfred u vranu kosu koja mu je u uvojcima počivala na grudima.

No, Betty ostade odvažna i u predaji. Ruke joj lagano pođu uz njegove mišice, nađu mu se na ramenima, stisnu se oko njegova vrata. Zatim ona podigne zajapureno i suzama uprljano lice, uzdrhtalih usana i očiju koje su blistale predivnim sjajem.

- Alfrede, volim te... oh, zaista te volim svim srcem. Sad mi je tek posve svanulo.

Sati su letjeli kao da imaju krila. Produženo brenčanje zvona za večeru prizva zaljubljene k stvarnosti i podsjeti ih da nisu sami na ovom svijetu. Korak za korakom stanu se penjati dragom im stazom, no ovaj put kao nikad dosad. Držali su se za ruke. S vrha se osvrnu, htjeli su se uvjeriti da ne sanjaju. Voda se rušila preko slapa milozvučnije nego ikad; bijela se pjena vrtložila u viru u sjeni; lišće sikomore radosno je šušalo na lahoru; na jednoj je suhoj grani vriedno kuckao djetlić.

- Hoću ti nešto ispovijediti još dok smo blizu ovom dragom starom stablu - reče Betty cupkajući rese na Alfredovom lovačkom kaputu.

- Nema potrebe da mi se ispovijedaš, što god bilo.

- Ali radi se o nečemu zbog čega me peče savjest.

- Dobro, onda ću ti ja biti sudac. Dobit ćeš blagu kaznu.

- Jednog dana kad si ležao ranjen i u bunilu, Bessie me poslala da bdijem kraj tebe. Satima sam te pazila i... nemoj me krivo suditi... onda sam te... poljubila.

- Predraga moja! - uzvikne mladić očarano. Kad su najzad stigli do kuće zatekoše pukovnika kako sjedi na pragu.

- Gdje ste bili, pobogu? - upita on. - Wetzel je sad bio tu. Nije vas htio pričekati. Eno ga gdje ide uz brijeg. Sad je iza onog lovorovog grma.

Pogledaše i ubrzo spaziše visoku lovčevu spodobu gdje izranja iz žbunja. Wetzel zastade i nasloni se na pušku. Časak je ostao nepomičan, potom im mahnu rukom i opet zagnjuri u gustiš. Betty uzdahnu, a Alfred reče:

- Jadan Wetzel... vječito nemiran, vječni luralica!

- Hej, vi! - odjednom odjeknu nečiji veseo glas za njihovim leđima.

Zaljubljeni se okrenuše. Pred njima stajali su nasmiješeni Isaac i Mveerah sva ozarena radošću.

- Ti si jedno zaista sretno prase, Alfrede, ali za ovo moraš zahvaliti u prvom redu Mveerah i meni. Da nisam bježao od nje i gotovo zaglavio u rijeci, te ti tako pružio izvanrednu priliku da se iskažeš, danas ti lice ne bi bilo sama sreća i blaženstvo. Samo se ti crveni, Betts, stoji ti jako lijepo.

- Bessie, evo nam ih! - vikne pukovnik svojim dobroćudnim glasom. - Ona je ukroćena najzad. De, Alfrede, ne prene maži se, ulazi, večera vas čeka.

I pukovnik pogurne mlade pred sobom uza stepenice. Kad je zastao na pragu da istrese lulu, usne mu se rastegnu u osmijeh zadovoljstva.

POGOVOR

Betty je svoj vijek odvjekovala u ozračju prizora svog slavnog pothvata. Bila je sretna žena i majka. Kad je ostarjela, uživala je da unucima okupljenim oko nje pripovijeda o zgodi kad je kao djevojka jurila kroz unakrsnu paljbu Indijanaca.

Pukovnik Zane sprijateljio se sa svim crvenokošcima. Dugo je godina držao trgovačku postaju i u svom je poslovanju uvijek ostao ljubazan i častan. Kada se kraj naselio, u više je navrata dobio odličja od strane vlade. Najveće mu je odličje odano 1796. godine. U želji da izgradi cestu od Fort Hanrvja do Mavsvillea u Kentuckvju, predsjednik Washington ukazao je veliko povjerenje umješnosti pukovnika Zanea time što mu je povjerio vođenje tog smionog poduhvata. Pukovnikov brat Jonathan i indijanski vodič Tomepomehala izuzetno su pomogli pri krčenju puta kroz divljinu. Ta je cesta, mnogo godina poznata pod imenom "Zaneova trasa", otvorila ambicioznim pionirima put u prekrasnu dolinu Ohija. Za tu je uslugu Kongres odobrio pukovniku Zaneu da na temelju posebnih vojnoposjedničkih prava odabere tri terena, svaki od po jedne četvorne milje, koje mu je vlada kasnije podarila u trajno vlasništvo. Pukovnik Zane osnovao je naselja Wheeling, Zanesville, Martins Ferry i Bridgepoirt. Umro je 1811.

Isaac Zane dobio je od vlade pravo na deset tisuća jutara zemlje na Ludoj rijeci. Podigao je sebi kuću usred tog posjeda, gdje je ostao do smrti s Wyandotima. Tu je niknulo jedno naselje bijelaca koje se razvilo i razraslo i koje je danas napredni grad Zanesfield.

Nakon objave mira s Indijancima i Jonathan Zane se smirio, našao sebi ženu i kasnije postao ugledan građanin. Međutim, nikad mu nije usahnula ljubav prema divljoj šumi. Od vremena do vremena skidao je s klina svoju staru pušku i nestajao na dva do tri dana. Sa svog samotnog lova uvijek se vraćao veseo i zadovoljan.

Samo se Wetzel nije pomirio s pohodom civilizacije. Napokon, on nije bio pionir nego lovac. Održao je riječ mira sa svojim starim neprijateljima Huronima, ali se nije nikad okanio lutanja i osvetničke hajke na Delaware.

Tijekom godina Wetzel je bivao sve šutljiviji i mrgodniji. Gdjekad je posjećivao Fort Henry i za tih se posjeta satima igrao s Bettynom djecom. Ali u naselju nije imao mira, te su njegovi boravci s vremenom bivali sve kraći i rjeđi. Vjeran svom uvjerenju da na zemlji ne postoji žena za njega, nije se oženio. Dom mu je bila besputna divljina u kojoj se postojano držao svog poziva - neprijatelja crvenokožaca.

Za divno čudo, njegova duga crna kosa nije nikada ukrasila stijenu nekog indijanskog vjgama gdje bi ratnik mogao s mrkim ponosom uprijeti u nju i reći: "Smrtni Vjetar više ne huji preko brda i dolina." Mogli bismo pričati kako je njegovo oštro oko još jednom uzelo Wingenunda na nišan preko mušice one njegove smrtonosne puške i kako se još jednom našao kao zarobljenik u logoru svoga životnog neprijatelja, ali to je druga priča koju ćemo možda ispričati jednoga dana.

Danas se krasni gradić Wheeling diže na obali Ohija, na mjestu gdje su nekad pioniri drhtali od bojnog vriska Indijanaca. Široka se vijugava rijeka i dalje valja kao u ono doba, jedino se ona nije promijenila. Sto su njoj predstavljali Indijanci i pioniri, utvrde i naselja? Tisućama i tisućama godina prije prvih ljudi valjala se ona polako prema moru, a i nakon što čovjek i njegova djela postanu tek samo prah, vjekovima će se spokojno valjati po svom vječnom zakonu prirode.

Na otoku sveudilj stoje plemenite bukve, hrastovi i hiko-riji, koji su već odavno zacijelili svoje rane od tanadi, ali bi mogli ispričovijediti mnoge ludo uzbudljive priče kad bi imali dar govora. Otok ukrašavaju divni parkovi i prekrasne zgrade; blještava kola glatko prelaze tlom koje je nekada znalo samo za mekan korak jelena i mokasina.

McCollochova litica i danas se prkosno diže iznad rijeke, strma je i vrletna kao u doba kada je junačni bojni skokom s nje stekao besmrtnu slavu. Na strmini iznad potoka nalazi se pećina koja se danas naziva Wetzlovom. Oko njezina ulaza gdje su negda lukavi crvenokošci ležali u zasjedi i mamili useljenike lažnim puranovim zovom, sad se namnožile vinjage i grmovi divlje ruže. Subotom popodne u pećinu dolaze dječaci da se "igraju Indijanaca".

Nedavno je pisac ovog djela proveo tamo jedno spokojno popodne, osluškujući milozvučni žubor potoka i sanjareći o onima koji su živjeli i voljeli se, borili se i umirali kraj te vode prije stotinu i dvadeset godina. Pred njegovim se očima izgubio grad sa svojim dugim blokovima zgrada, svojim krovovima i mostovima, a zadržao je prizor kakav je bio u doba Fort Henryja - nezastrt dimom: rijeka bez zapuhanih brodova i šuma posvud bujna i zelena.

Ništa nije manjkalo toj slici iz snova: Betty je jurila na svom mustangu; pionir je orao svoje polje; crvenokožac se potajice prikrađao; Wetzel i Jonatnan motrili su na rijeku; jelen je zajedno s kravama brstio travu na pašnjaku, a palisada negdašnje utvrde dizala se mrko i prijeteće iznad strmine. Sve se to činilo živim kao u ona vremena koja su ljudsku dušu izvirgavala teškim iskušenjima.

Kad se pisac vratio životnoj stvarnosti, kad je razabrao da je sanjario o dalekoj prošlosti, rastužila ga je pomisao da su okončani napori pionira, da je završeno djelo njegove vjerne i junačke žene. Taj će divni kraj kojeg su njihove žrtve učinile našim, zauvijek biti spomenik njima.

Tužna je također pomisao da je siroti Indijanac neoplakan. Gotovo je zaboravljen. Bačen je u zasjenak. Njegove su pjesme ispevane i on ih više neće pjevati svojoj tamnoputoj nevjesti. Njegova su djela dovršena, više se neće ponositi svojom nepobjedivom mišicom ili svojom brzinom vjetra sjevernjaka. Njegovo srce više neće poskočiti na riku jelena jer počiva u sjeni hrastova, ispod mahovine i paprati.

KRAJ

By
Praetorious